תלמוד בבלי

'גמרא ופירושה'

מסכת עירובין

חלק ב'

דפים ו'-ט"ו

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מסכת עירובין

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

חלק ב
דף ו-טו

©
כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י
מכון 'תלמוד והלכה'
רחוב מנחם משיב 12
ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי
053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה
בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:
דיקטה

שערים ועימוד:
דוד לוי
050-4130067

סדר הלימוד משבת קודש פרשת ראה תש"פ
עד יום שני ד אלול תש"פ

דף היומי מסכת עירובין דף ו עד דף טו

הנושאים המרכזיים:

דף ו

- מבוי שנפרץ [מצידו. מראשו. בקרן זוית. אין רבים בוקעים. גידודי]
- תיקון רשות הרבים [דלתות ננעלות]. תיקון מבוי מפולש [צורת הפתח ולחי או דלת ולחי. אם צריך לנעול את הדלת]
- מבוי עקום (כמבוי סתום או מפולש)

דף ז

- אם מותר להחמיר כשתי דעות
- הכרעה במחלוקת ב"ש וב"ה
- מבוי המפולש לכרמלית (צורת הפתח ולא צריך דלת)
- מבוי המפולש לרחבה והרחבה לרה"ר אם דינו כמפולש
- מבוי הפתוח לחצר (כשלא עירבו, אם הרי זה נפרצה למקום האסור לה)

דף ח

- מחיצה הנראית מבחוץ אם היא מחיצה
- מבוי שכלה לרחבה, והרחבה לרה"ר (זה כנגד זה. שלא כנגד זה. רחבה דיחיד)
- אם חוששים בשל יחיד שמא ינטל
- מבוי עקום, שהניחו מחצלת בעקמימותו
- בקיעת רבים (אם מבטלת מהמקום דין רשות היחיד)
- מבוי העשוי כנדל
- מקום הקורה כשכותל אחד ארוך
- השתמשות תחת הקורה. כנגד הלחי

דף ט

- קורה על יתידות מבחוץ
- בין לחיים ותחת קורה אם נידון ככרמלית
- נראה מפנים ושוה מבחוץ. נראה מבחוץ ושוה מבפנים
- חצר קטנה שנפרצה לגדולה (מדין נראה מבחוץ. מדין לבוד)

דף י

- מבוי שהוא רחב מעשר לרבי יהודה
- מיעוט מבוי רחב מעשר (בנעיצת קנה באמצע. פס רחב ד' לאורך המבוי. פס ג' אמות רחוק ב' אמות מהכותל)
- עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות. עומד כפרוץ.

דף יא

- צורת הפתח למבוי הגבוה כ'. אמלתרא לרחב מי'
- צורת הפתח לרחב מעשר, או לפרוץ מרובה
- צורת הפתח [מהצד. בריאה. היכר ציר. אם צריכה ליגע]
- שער העשוי ככיפה אם חייב במזוזה
- הכשר מבוי סתום [לחי וקורה. ב' לחיים. כשאין במבוי ד']
- רשות היחיד מהתורה לב"ש ולב"ה

דף יב

- תיקון מבוי או חצר שפתחו פחות מד' טפחים
- תיקון חצר [פס אחד או ב' פסים]
- לשון ים הנכנס לחצר (מילוי ממנו. טלטול בחצר עצמה)
- לחי וקורה משום היכר או מחיצה
- גדר מבוי וחצר

דף יג

- גדלותו של רבי מאיר, ורבותיו

- קנקנתום בדיו לסת"ם ולפרשת סוטה
- מגילת סוטה שכתבו לאחרת. מספר תורה
- לשמה בתורה ובמגילת סוטה
- הטעם שהלכה כב"ה
- רוחב וחוזק הקורה [ישרה. עקומה. עגולה]

דף יד

- חוזק מעמידי הקורה
- מיני קורות [פרס עליה מחצלת. שאינה בכל רוחב הפתח. שתי קורות שאינם באותו גובה
- קורה עקומה או עגולה (שהעקמימות למעלה מכ' וכדומה)
- כל שיש בהקיפו שלשה, יש בו רוחב טפח
- ים שעשה שלמה (עובי הדפנות. כמה מקוואות היה מחזיק)
- גובה ורוחב הלחי (אם הלכה כרבי יוסי שרוחבו ג' טפחים)
- עשה לחי לחצי מבוי
- לחי גבוה או רחוק מהכותל ג' טפחים

דף טו.

- לחי ומחיצה העומדים מאליהם
- דבר שיש בו רוח חיים [ללחי. טומאת גולל. כתיבת גט]
- גדר מחיצה [גובהה. דין פרצות במחיצה]
- פרוץ כעומד

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין ו.

מגידו. בכותל אדכו ולא אגל לאגל שיש אדרבעה עומד מן הפתח עד הפרלה: **מרלשו.** שהיה מבוי רחב כ׳ אמה וסתמו עשר אמות כדתנן [נ.] והרחב מעשר יתעבו ונפרלה פילגה כאותה סתימה: **גג מיפוגג עגלה.** לומר דרב מכשר פילגת עשר בגילו דהא רב איקילא לדמחריא כו׳: **בקעה מצא.** עמי הארצים היו ומזלזלין במצות והמחיר עליהן לעשות מיג לבהרמיקן מן הטבילה כלאם הגולד בקעה פרוצה לשומרה: **מבוי עקום.** ושני פתחיו לרשות הרבים: **סוכו ממפולש.** ומבוי המפולש לרה״ר צריך לורת פתח דפילוש אפילו לחבירו הוי כמפולש לרה״ר: **סוכו לפסום.** ואין צריך בעקומיתו כלום אלא אלו עושין לחי לפתחן ואלו עושין לחי לפתחן דלא כמפתחים המפולשין זה כנגד זה לרשות הרבים. ל״ל תוכתו כסתום תורת מבוי סתום וצריך לעשות לחי לעקומיתו והיינו לחי שעושים במבוי סתום חה קבלתי ממורי הזקן ז״ל: **אילימא ביוסר מעשר.** שרוחב פתיחת עקומיתו יותר מעשר: **בהא לימא שמואל לפסום.** וניקני בלחי אלו לחי ביותר מעשר במבוי סתום מי מהני. ולגיסא קמא כיון דיותר מעשר הוי כחד מבוי וכי הא גוונא לא לימא שמואל דלאו מפולש הוא:

אמצידו בעשר מראשו בד׳ מאי שנא מצידו בעשר דאמר פתחא הוא מראשו נמי נימא פתחא הוא א״ר הונא בריה דרב יהושע בגון שנפרץ בקרן זוית [6] דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי ורב הונא אמר אחד זה ואי׳ זה בארבעה וכן א״ל רב הונא לרב חנן בר רבא לא תפלוג עלאי דרב איקילא לדמחריא ועבד עובדא כוותי׳ א״ל רב [7] בקעה מצא וגדר בה גדר אמר רב נחמן בר יצחק כוותיה דרב הונא מסתברא דאיתמר מבוי עקום רב אמר [8] תורתו כמפולש ושמואל אמר תורתו כסתום במאי עסקינן אילימא ביותר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום אלא לאו בעשר וקאמר רב תורתו כמפולש אלמא פירצת מבוי מצידו בד׳ ורב חנן בר [9] רבא שאני התם [10] דקא בקעי בה רבים מכלל דרב הונא סבר אע״ג דלא בקעי בה רבים מ״ש [11] מדר׳ אמי ורב אסי התם דאיכא גידודי הכא דליכא גידודי: ת״ר כיצד מערבין דרך רה״ר עושה צורת הפתח מכאן ולחי [12] וקורה מכאן [13] חנניה אומר ב״ש אומרים עושה דלת מכאן ודלת מכאן וכשהוא יוצא ונכנס נועל ב״ה אומרים עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן ורה״ר מי מיערבא והתניא [14] יתר על כן א״ר יהודה מי

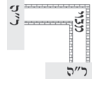

כעין פתח בגמחוזת ומעקוף הוי שפיר פתח כתלמוד לעיל (ד׳ ה.) דפתח ליה בקרן זוית [5]: **אחד** זה ואחד זה בד׳. אם נפרץ בקרן זוית אצל אם נפרץ מרפאם בלא קרן זוית לא הוי בד׳ [1] ולא פליג אדרב יהודה דאמר לקמן (ד׳ י:) מבוי שהוא רחב כ״ו אמות מרחיק ג׳ אמות ושוסה פס ג׳ אמות והשתא הוי פילגה ג׳ אמות ומגילדו דהוי בד׳ היינו משום דקא ממעט בהילוכא אבל בהפילגה בלאשו לא ממעט בהילוכא ולא שבקי פתחא רבה ושיילי בפתחא זוטא: **רב** אמר תורתו כמפו[2]ש. פי׳ בקונטרס דלריך לעשות לורת הפתח בעקומיתו דפילוש מה שמפולש לחבירו הוי כמפולש לרה״ר ולשני פתחים בלא לריך לעשות בעקומיתו [3] וכפירוזו משמע מדקתני בסמוך אי ביתר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום משמע דלרב אמי שפיר ולא תורתו כמפולש קאי אפתחים דהיינו שלריך לעשות לורת הפתח בלחד אפתחים ובאי לחי ולא בעקומיתו אי״כ לרב

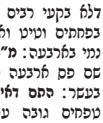

נמי קשה דאין יועיל לחי מצד אחד לו אפי׳ לורת הפתח ביותר מעשר דא״ל אע״פ שיש לו לורת הפתח לריך לעשות אבל אי אעקומיתו קאי בלדיכים רש״י אמי שפיר לרב דקני לורת הפתח אפי׳ ביותר מי׳ הוא דאיתא אפילו דלרב ביותר מי׳ כלאמרינן לקמן (ד׳ יא.) גבי כלאים [ומיהו יש לדחות דהוי נמי מלי פריך לרב אלא דמקשה אלימא דשמואל טפי בפשיטות] ועוד יש לאיר [4] מהכאן מבוי עקום דהוה בהרבעה כו׳ ואלרכוה לתנות ופירש״י עקום כמין מ׳ ולריך ג׳ לתנות לשני עקומותיו דאי לאו הכי די בלחד אחת [5] ומיהו ר״מ גרים דאלרכוה לתנ וכן כתוב ברוב ספרים ואפילו גרסינן לתנות [6] אינה לומר דמפולש גמור הוה ועקום בלאמצע כזה ופתוח בשלאה פתחים לרה״ר דממה נפשך לריך לעשות לתנות [7] ובגי מבוי העשוי כגדל (לקמן ד׳ מ:) משמע דהקונטרס דקאמר אלא עושה ל״ה לכולהו פי׳ לגד מבוי הגדול ואיהך גיסא משתרי בלאו וקורה הייט לגד כפי׳ הקונטי׳ אבל אי קאי אי דקאמר עושה ל״ה לכולהו הייט לגד הי״ר ואיהך גיסא קאי אפתח מבוי גדול אז גיסא לא אתי שפיר [8] ואין לומרמה נמי יהיה מבוי עקום אמור ממפולש גמור דסני בל״ה ולאי אתי דבעינן דרבוה וכן הי״ג דבעינן דריסה מ׳ רבוה וקשה לר״מ דבשאם בפ׳ הזורק (ד׳ מח.) אמר דעבלות הוי אמתיהן ומיימן הי״ר ואמתיהן לא היו מ׳ רבוה ואומר ר״ל דמ״מ דרכן היה לעלות ולבא באותו דרך ועוד הקשה בהדבלו מדבר הוו טף ונשים לאין מספר וכן קשה מעבר רב ורש לומר דלא גמרי׳ ממשכן אלא מילתא דכתיב במסכתים [9] **ולחי** וקורה מבאן. אף על גב דלחי לא מהני ביותר מעשר [10] יעשה לו רחב עד שתמצאו אחוי מעשרה: **יתר** על כן אמר ר׳ יהודה. פירש הקונטרס לעיל מייט אלייר בבוהה עלייה כו׳ דסרי ר׳ יהודה לטולטל תחתיה מעוס פי תקרה יורד וסותם וקתמר בבריתא יתר על כן אמר ר׳ יהודה אע״ג דליכא פי תקרה סרי ר׳ יהודה הוא׳ולא ג׳ מחיצות מעליתא והכי משמע בהדיא בתוספתא [במכילתין פ״ז] דתחתא קאי יתר על כן:

מי

כעין פתח בגמחוזת ומעקוף הוי שפיר פתח כתלמוד לעיל (ד׳ ה.) דפתח ליה בקרן זוית [5]: **אחד** זה ואחד זה בד׳. אם נפרץ בקרן זוית אצל אם נפרץ מרפאם בלא קרן זוית לא הוי בד׳ [1] ולא פליג אדרב יהודה דאמר לקמן (ד׳ י:) מבוי שהוא רחב כ״ו אמות מרחיק ג׳ אמות ושוסה פס ג׳ אמות והשתא הוי פילגה ג׳ אמות ומגילדו דהוי בד׳ היינו משום דקא ממעט בהילוכא אבל בהפילגה בלאשו לא ממעט בהילוכא ולא שבקי פתחא רבה ושיילי בפתחא זוטא: **רב** אמר תורתו כמפו[2]ש. פי׳ בקונטרס דלריך לעשות לורת הפתח בעקומיתו דפילוש מה שמפולש לחבירו הוי כמפולש לרה״ר ולשני פתחים בלא לריך לעשות בעקומיתו [3] וכפירוזו משמע מדקתני בסמוך אי ביתר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום משמע דלרב אמי שפיר ולא תורתו כמפולש קאי אפתחים דהיינו שלריך לעשות לורת הפתח בלחד אפתחים ובאי לחי ולא בעקומיתו אי״כ לרב

נמי קשה דאין יועיל לחי מצד אחד לו אפי׳ לורת הפתח ביותר מעשר דא״ל אע״פ שיש לו לורת הפתח לריך לעשות אבל אי אעקומיתו קאי בלדיכים רש״י אמי שפיר לרב דקני לורת הפתח אפי׳ ביותר מי׳ הוא דאיתא אפילו דלרב ביותר מי׳ כלאמרינן לקמן (ד׳ יא.) גבי כלאים [ומיהו יש לדחות דהוי נמי מלי פריך לרב אלא דמקשה אלימא דשמואל טפי בפשיטות] ועוד יש לאיר [4] מהכאן מבוי עקום דהוה בהרבעה כו׳ ואלרכוה לתנות ופירש״י עקום כמין מ׳ ולריך ג׳ לתנות לשני עקומותיו דאי לאו הכי די בלחד אחת [5] ומיהו ר״מ גרים דאלרכוה לתנ וכן כתוב ברוב ספרים ואפילו גרסינן לתנות [6] אינה לומר דמפולש גמור הוה ועקום בלאמצע כזה ופתוח בשלאה פתחים לרה״ר דממה נפשך לריך לעשות לתנות [7] ובגי מבוי העשוי כגדל (לקמן ד׳ מ:) משמע דהקונטרס דקאמר אלא עושה ל״ה לכולהו פי׳ לגד מבוי הגדול ואיהך גיסא משתרי בלאו וקורה הייט לגד כפי׳ הקונטי׳ אבל אי קאי אי דקאמר עושה ל״ה לכולהו הייט לגד הי״ר ואיהך גיסא קאי אפתח מבוי גדול אז גיסא לא אתי שפיר [8] ואין לומרמה נמי יהיה מבוי עקום אמור ממפולש גמור דסני בל״ה ולאי אתי דבעינן דרבוה וכן הי״ג דבעינן דריסה מ׳ רבוה וקשה לר״מ דבשאם בפ׳ הזורק (ד׳ מח.) אמר דעבלות הוי אמתיהן ומיימן הי״ר ואמתיהן לא היו מ׳ רבוה ואומר ר״ל דמ״מ דרכן היה לעלות ולבא באותו דרך ועוד הקשה בהדבלו מדבר הוו טף ונשים לאין מספר וכן קשה מעבר רב ורש לומר דלא גמרי׳ ממשכן אלא מילתא דכתיב במסכתים [9] **ולחי** וקורה מבאן. אף על גב דלחי לא מהני ביותר מעשר [10] יעשה לו רחב עד שתמצאו אחוי מעשרה: **יתר** על כן אמר ר׳ יהודה. פירש הקונטרס לעיל מייט אלייר בבוהה עלייה כו׳ דסרי ר׳ יהודה לטולטל תחתיה מעוס פי תקרה יורד וסותם וקתמר בבריתא יתר על כן אמר ר׳ יהודה אע״ג דליכא פי תקרה סרי ר׳ יהודה הוא׳ולא ג׳ מחיצות מעליתא והכי משמע בהדיא בתוספתא [במכילתין פ״ז] דתחתא קאי יתר על כן:

מי

לעלות בקרן זוית, ואפאר שאין רגילות לעשות כך, א״כ לא יחשבוהו הפרינה כפתח. תוס׳ ר״פ. [1] וה״ל אחד [ראשון] בקרן זוית, ואחד צדו [אפר׳] בקרן זוית, שלא בקרן זוית אינם אלא בד׳. ריטב״א לקמן י:. [2] אבל מילתיה דרב דאמר תורתו כמפולש פירש לכל הלשונות דפילוגו שהוא כפולש לחבירו הוי כמפולש לרשות הרבים (ערוך בעקומיתו) ארוכה הפתח. תוס׳ ר״פ. [3] אלמא צריך תיקון בעקומיתו. שם. [4] דאצרכוה שתי דלתות במקום צורת פתח לרב דאמר תורתו כמפולש וכו׳, שאם אתה אומר שאין עושין כלום בעקומיתו אלא בראשים, הא דאי בחד צורת פתח סני כמפולש דעלמא, דהא אם תמצא לומר שאין צריך בעקומיתו כלום אתה עושה כניסתו ויציאותיו כשני ראשין דאילו הוא מפולש אין צריך צורת פתח אלא בתחתו מראשי המבוי דאינו מפולש לחבירו הפפולש לחבשיר עצמו, ונכשר בו המבוי הקקום שבצדו, אבל המבוי העקום שבצד האחד אינו נכשר, כי עדיין יש [לדון] בו, שני ראשיו הם פתח העקום והראש השני של המבוי הגדול שאין בו כלום, ונמצא שאין למבוי העקום ההוא שום צורת פתח באחד משני ראשיו אם לא תעשה לו צורת פתח בפתחו אז בראש המבוי הגדול השני. שם. [5] דכיון דאמר מחד גיסא, אדרך גיסא דקאמר לא משמע אלא הצד השני של כל אחד ואחד מן המבואות הקטנים. שם לקמן מ: [6] דטף ונשים ועבד רב לא חשיבי למיעל במבינא כשם שלא היו במספר הפקדיהם במדבר. שם לקמן עט. [7] וכיון דמ״מ בעינן שיהא רחב שם שעורה אמה היכי ס״ד דסני ליה בלחי, והא הנן הרחב מעשר אמות יכמעט. מי׳ הר״ן.

מסורת הש״ס

[1] [לקמן לד.]. [2] [לקמן ק: מולין לד.]. [3] [לקמן כה.פ״ב מ.]. [4] [לעיל ה.]. [5] גי׳ ר״ש ותוס׳ פ״ה קוקיה. [6] [לקמן יא.]. [7] שבת יח. ויקח. לקמן יט. כב. עט.). [8] שבת יח. [9] ״ער״ מיתא בד״ר. [10] [לקמן נה.]. [11] ומסק [לקמן דף ה.]. דכיון דגדיל ומתוגבר בעקומיתו אין נלאים לפי׳ דל״ל דכני דלאו כאמר לא מלי לעשות הסם תיקון [מ״מ].

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה רב אמר ובו׳ **דהא צוה״פ** מהני מי התורה. עיין לקמן דף כב ע״ב תוס׳ ד״ה והתנ״: **באד״ר איבא למימר דמפולש בפור הוי.** עיין לקמן דף י ע״ב תוס׳ ד״ה עושה פס:

מוסף רש״י

דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי. דלמו מלמיים הוא [לקמן צד.]. **בקעה מצא.** כלומר אין בו מוהב שלאו לאחר, כדקתנ זו אין לה שומר והסל פרוץ [לקמן ק:].

מוסף תוספות

א. שלא כתונו לצמצם, אבל בשבמדקדק [לצמצם לכנון] איאשר לעמוד על ברור. תוס׳ הרא״ש. ב. נהי דאם יטרח למדוד אי שוה תרוויהו בהדדי אי לא, אבל אם יטרח לדקדק ולכנון בהדבר. שם. ג. כשדומה לנו דהוי מחצה על מחצה. תוס׳ מולין מח: ד״ה כפי. ד. ולא ספק ספיקא ממש. דאין זה אלא ספקא אחת, שמא הוי פרדע מרובה שמא לא הוי, אלא מצוי הוא יותר ההיתר מן האיסור, וכן הוא המחצה על מחצה דרוב בחולין. תוס׳ הרא״ש. ה. אבל אם במצומצם, אבל אי עומד נפיש שרי אי פרדע נפיש שרי. תוס׳ הרא״ש. ו. דאיכא בב׳ שני דרכים לאסור, חדא שמא צמצם, ואח״ל לא צמצם, שמא כמה כן לא צמצם ממה שהוא סבור דאין שם רק ח׳ ריש בו מעט יותר, ויש בעומד ד׳ ריש בפרדע יותר מד׳ מעט, דנפקא ליה מתורת לחי וגם פרדע מרובה. תוס׳ ר״ש. ז. כלומר דבעשר אמות אינו נפסל, מפני שהוא חשוב כפתח דכל שיש בו שיעור פתח אינו חשוב כפירצה. ריטב״א. ח. שהוא אוסרת בד׳ שפתים וכו׳, דכל דהוי הפרצה דבר חשוב כשיעור הראוי לפתח קטן אוסרת שם, שאין טעם לחלק בזה בין ד׳ ליותר מד׳ שפתים, דכל דאפקיתתיה להכשר פירצה מתורת פתח דלא נימא שפתים שהוא אלקמיה על ד׳ שפתים שהוא דבר חשוב. שם. ט. אבל הכא מיירי בפירצה, וה״ק, פתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי, פי׳ אין רגילות

מין משפט נר מצוה

לד א מיי׳ פ״ז מהל׳ שבת הלכה ט״ו טו״ש לה ב מיי׳ שם הל׳ ג יט סמג עשין דתנגן ל טו״ש ע״ב מיי׳ שם הל׳ ט״ג: לו ג טו״ש ע״ב מי׳ שם פיב פטיק ב:

רבינו חננאל

מצדדיין בעשר, מאמצעיתו בקרן זוית בארבעה, ורב הונא אמר בין בן הצדדיין בין מן האמצע בארבעה. דרב איקילא לדמחדיא ועבד עובדא כוותי׳, א״ל גדר גדר. כלומר לא שהלכה כך אלא ראה אותן שמקילין והחמיר עליהן. אמר רב נחמן בר יצחק כרב הונא מסתברא, דהא אמר רב במבוי עקום כמין גומא ו) ונפרץ בסופו שהוא כמו מצידו, ואמר תורתו כמו מפולש. ואי אפשר לומר בשפרצתו יתר מעשר דהאמר שמואל תורתו כפתח. ובתר מעשר ליכא מאן דמכשר. אלא דאי בפחות מעשר ואמר רב כמפולש. אלמא פירצת מבוי מצידו בארבעה סבירא ליה לרב, וכל שהוא יתר מארבעה דהיהו כמפולש. דדחי רב חנן שאני מבוי עקום דקא בקעי ביה רבים. מכלל דרב הונא אע״ג דלא בקעי רבים אסר. מאי שנא מדר׳ אמי ורבי אסי דא׳ אם נשתייר בו פסל מתיר פרצה עד עשר. דפרקינן הא דר׳ אמי ור׳ אסי בדאית ליה מנין גידודי. [ולהלכה כר׳ הונא]. ת״ר כיצד מערבין דרך רה״ר עושה צורת הפתח מכאן ולחי מכאן וקורה מכאן. אמר חנניה בן אחי רבי יהושע ב״ש אומרים עושה דלת מכאן ודלת מכאן וכשהוא יוצא ונכנס נועל ב״ה אומרים עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן ורה״ר מי מיערבא והתניא יתר על כן אמר ר׳ יהודה אנשי. מיכו אם עבד.

ו) [לקמן ד׳ מ:]. ז) [לקמן ד׳ יא.]. ח) [לקמן ד׳ מ:]. ט) [לקמן ד׳ מ:]. י) ומסק [לקמן דף ה.]. דכיון דגדיל ומתוגבר בעקומיתו אין נלאים לפי׳ דל״ל דכני דלאו כאמר לא מלי לעשות הסם תיקון [מ״מ].

מוסף רש״י

דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי. דלמו מלמיים הוא [לקמן צד.]. **בקעה מצא.** כלומר אין בו מוהב שלאו לאחר, כדקתנ זו אין לה שומר והסל פרוץ [לקמן ק:].

מוסף תוספות

א. שלא כתונו לצמצם, אבל בשבמדקדק [לצמצם לכנון] איאשר לעמוד על ברור. תוס׳ הרא״ש. ב. נהי דאם יטרח למדוד אי שוה תרוויהו בהדדי אי לא, אבל אם יטרח לדקדק ולכנון בהדבר. שם. ג. כשדומה לנו דהוי מחצה על מחצה. תוס׳ מולין מח: ד״ה כפי. ד. ולא ספק ספיקא ממש. דאין זה אלא ספקא אחת, שמא הוי פרדע מרובה שמא לא הוי, אלא מצוי הוא יותר ההיתר מן האיסור, וכן הוא המחצה על מחצה דרוב בחולין. תוס׳ הרא״ש. ה. אבל הכא מיירי בצמצום, אבל אי עומד נפיש שרי אי פרדע נפיש שרי. תוס׳ הרא״ש. ו. דאיכא בב׳ שני דרכים לאסור, חדא שמא צמצם, ואח״ל לא צמצם, שמא כמה כן לא צמצם ממה שהוא סבור דאין שם רק ח׳ ריש בו מעט יותר, ויש בעומד ד׳ ריש בפרדע יותר מד׳ מעט, דנפקא ליה מתורת לחי וגם פרדע מרובה. תוס׳ ר״ש. ז. כלומר דבעשר אמות אינו נפסל, מפני שהוא חשוב כפתח דכל שיש בו שיעור פתח אינו חשוב כפירצה. ריטב״א. ח. שהוא אוסרת בד׳ שפתים וכו׳, דכל דהוי הפרצה דבר חשוב כשיעור הראוי לפתח קטן אוסרת שם, שאין טעם לחלק בזה בין ד׳ ליותר מד׳ שפתים, דכל דאפקיתתיה להכשר פירצה מתורת פתח דלא נימא שפתים שהוא דבר חשוב. שם. ט. אבל הכא מיירי בפירצה, וה״ק, פתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי, פי׳ אין רגילות

לע״נ הרב צבי ב״ר שלמה ז״ל נלב״ע י״ח מנחם אב

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

מי שיש לו שני בתים כו'. פי' שתי חצירות [א] דאין מבוי ניתר בלחי חצירות: **רבי תימא בכך הוא דס"א מישרבא בו'.** משמע דמסיק דתפיי בדלמות לא מיערבא ואם כן מיירי בהיס"ל גמורה רוחב ט"ז אמות ורוקק דלקמן בפירקין (ד' י.) אמרינן דלכל היותר לא המיר דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא [ב] והאמר רבה בר [ג] בר חנה אמר רבי יוחנן אירושלים אילמלא דלתותיה נגעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ואמר עולא הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותיהן נגעלות חייבין עליהן משום רה"ר אמר רב יהודה הכי קאמר [ד] כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי [ה] וקורה מכאן איתמר רב אמר [ו] הילכתא כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כחנניה [ז] איבעיא להו לחנניה אליבא דבית הלל צריך לנעול או אין צריך לנעול ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל אינו צריך לנעול וכן א"ר מתנה אמר שמואל אינו צריך לנעול איבא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר לי שמואל אין צריך לנעול בעו מיניה מרב עוקן צריך לנעול או אין צריך לנעול אמר להו תא חזי הני אבולי דנהרדעא דטימן עד פלגייהו בעפרא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר להו ולא מידי אמר רב כהנא הנך מגופות הואי כי אתא רב נחמן אמר [ח] פניות לעפרייהו לימא קסבר רב נחמן צריך לנעול לא [ט] כיון דראויות לנעול אע"פ שאין נגעלות [י] הוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא רמי עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל ואצרכוהו דלתות חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש

מי שהיו לו שני בתים משני צידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא [ב] והאמר רבה בר [ג] בר חנה אמר רבי יוחנן אירושלים אילמלא דלתותיה נגעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ואמר עולא הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותיהן נגעלות חייבין עליהן משום רה"ר אמר רב יהודה הכי קאמר [ד] כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי [ה] וקורה מכאן איתמר רב אמר [ו] הילכתא כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כחנניה [ז] איבעיא להו לחנניה אליבא דבית הלל צריך לנעול או אין צריך לנעול ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל אינו צריך לנעול וכן א"ר מתנה אמר שמואל אינו צריך לנעול איבא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר לי שמואל אין צריך לנעול בעו מינה מרב עוקן צריך לנעול או אין צריך לנעול אמר להו תא חזי הני אבולי דנהרדעא דטימן עד פלגייהו בעפרא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר להו ולא מידי אמר רב כהנא הנך מגופות הואי כי אתא רב נחמן אמר [ח] פניות לעפרייהו לימא קסבר רב נחמן צריך לנעול לא [ט] כיון דראויות לנעול אע"פ שאין נגעלות [י] הוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא רמי עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל ואצרכוהו דלתות חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש

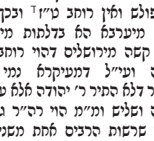

רה"ר [ב] מהלכין דרך מבוי [ה] [ו] דהשתא לפי' במבוי דלא הוי רוחב ט"ז אמות הוי כמבוי דלא הוי רוחב ט"ז אמה [1] בין הענמודים ולא דמיי ס"ק דשבת (ד' ז.) דהוי רה"ר אע"ג דלא הוי ט"ז אמה [2] לפי' למ"ד הסם בין הענמודים נידון ככרמלית סייגו משום דענמודים הן זה שלא כנגד זה ולא מיתא תשמישתיה ולא דמי למבואות המפולשות דהתם רה"ר

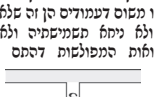

אינם עובדת במבוי אלא שאני רה"ר עוברות אלא דפתמים [ז] וא"ל לפי זה אע"ג דלר' יהודה לא הוי רוחב מהני מדלרבנן ל"ג ולרוחב ט"ו לא מהני מודה הוא דמדאורייתא אין חילוק בין י"ג ל"ו וקסבר ב' מחיצות דאורייתא [ח] ולכך פריך מירושלים אע"ג דלתמבר ט"ו אמה כיון דמיירין עליה משום רשות הרבים מדאורייתא הוא הדין דמיירין עליה בתמבר ט"ו אמה ומבואות המפולשים אם הוו לר"ה לדלדיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות וא"ל דאי מריבא ה"ל דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי

פירקין לכהי אלעזר זו היא רשות הרבים גמורה דמעמיד לחי וקורה לא הוי רשות היחיד דלחי וקורה לא חשיבי מחיצה:

והאמר רבה בר'. פ"ה דפריך אמאי דסברינן לחי וקורה מלד אחד ומדמלריך לנעולה אלא אינו נראה לו שהיה מקשה לו לאיכא שלא אמרינן לחי וקורה אמאי [ט] כיון דיש לו ב' מחיצות ושלישית בנעולה הוי ג' מחיצות [יב] ולקמן אמר דלכל היותר לר"ה שלא מחיצות דאורייתא ומ"ל דאינו לפיכוכו דהיינו דווקא היכא דאיכא ג' מחיצות גמורות הוו דאורייתא אבל הכא דשלישית ע"י דלת דרבינא ע"י לחי [יג] ולר"י נראה דפריך דמשום דמשמע ליה דר"ה לא בעי נעולה וכן אמר בסמוך דבכריית לא מפרש בדברי ב"ה נעולה כמו בדברי ב"ש [יד] ומ"ש ומיהו פריך מר' יוחנן דאמר בפרק ב' דהוי אלינא דרבי יהודה דאמר אתו רבים ומבטלי מחיצתא ופליגי עליה הכא דבנן [יד] ומ"ש לומר דפריך מ"ר דהיכי דלר' יהודה בשם ד' מחיצות דלא חשיבי לרבנן יהיה צריך נעולה [טו] וכן משמע בפרק שני (ד' כב.) דשתי מחיצות לרבנן כשם ד' מחיצות דלא חשיבי ולא תמהר ומאי מלקא דעתך דשמא כיון דלא סתרו אתאי בחד דוכתא הוי אלכה כמותו בכל מקום וכמקום מקומות קיימא לן כמר בחא וכמר בחא ולא לומר דלא דמי דמלריך דלמות [יד] **כאן** אחר בת קול. ומסס מתמה מאי שנא דלא קיימא לן כבת קול דרבי אליעזר אחרי הסכמה [טז] אלא לכבודו [יז] כדמוקי הכא ועוד דהכא היכה דמרבה בין לטמאה [יח] אחרי רבים לטמאה [יט] אלא דמרבה בין הלל לבית שמאי [כא] ולא דאלרכו בת קול אלא משום דבעי שמא אם כן מאי קאמר ר' יהושע היא דאמר ר' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול אלא אמת קול דר"ע דאמר ר' יהושע בשמים היא אמר לאמר. ולכך פירשנוהו בברכות.

רבינו חננאל

מי שיש לו שני בתים משני צידי דה"ר עושה לחי מיכן ולחי מיכן וכר. ובעו דאמרו לו אין מערבין דה"ר בכך. וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא. כלומר בלחי או קורה. הא בדלתות מיערב אע"ג דאינן נגעלות. דתאמר ר' יוחנן ירושלים אילמלא דלתותיה נגעלות בלילה חייבין עליה משום דה"ר. פי' אע"פ שיש לה דלתות. אילו [לא] היו דלתות נגעלות המטלטל בתוכה חייב משום מטלטל ברשות [הרבים]. וכן אבולי דמחוזא. ופריק ר' יהודי' הא דתנו רבנן לאו מערבין רשות הרבים עצמה קתני. הכי קתני כיצד מערבין מבואות המפולשין לדה"ר. עושה צורת הפתח מיכן ולחי אם קורה מיכן. חנניה אומר (בית שמאי אומר) [בי"ה אומרים] עושה דלת מיכן ולחי אם קורה מיכן. וכיון דאוקימנא במבואות המפולשין לרשות הרבים אמר רב הלכה כת"ק. ושמואל אמר הלכה כחנניה. איבעיא להנייה דאליבא דב"ה צריך לנעול. ופשטנא אינו צריך לנעול. ומיהו צריך להיות דלתות ראויות לנעול, ואם אינו נועל לא חיישינן. פי' מלבפות סגורות כגון יציפו הדלתות. טיימו שתומות שמונות. אבולי בלשון יון מבואות. פי' עקום. להריסיה עטפיה. **ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא דרמו עליה חומריה דרב.** דאמר תורתו כמפולש. וחומרי דשמואל דאמר הלכה כחנני. ואצרכוה דלת. ומדשקלי וטרו (כ"ג)[שמואל דאמר הלכה כחנניה ש"מ הלכה כשמואל בהא. ואקשינן ומי עבדינן כתרין חומרי, והתניא לעולם הלכה כבית הילל והרוצה לעשות כב"ש עושה כב"ה עושה, ובלבד שלא יעשה בקולי זה ובקולי זה בחומרי זה וכחומרי זה.

מי שהיו לו שני בתים משני צידי רה"ר – מי שיש לו שני בתים בשני צידי הרה"ר עושה לחי מיכן ולחי מיכן וכר. אמרו לו אין מערבין הרה"ר בכך. וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא. כלומר בלחי או קורה. הא בדלתות מיערב אע"ג דאינן נגעלות. דתאמר ר' יוחנן ירושלים אילמלא דלתותיה נגעלות בלילה חייבין עליה משום דה"ר. פי' אע"פ שיש לה דלתות. אילו [לא] היו דלתות נגעלות המטלטל בתוכה חייב משום מטלטל ברשות [הרבים]. וכן אבולי דמחוזא. ופריק ר' יהודי' הא דתנו רבנן לאו מערבין רשות הרבים עצמה קתני. הכי קתני כיצד מערבין מבואות המפולשין לדה"ר. עושה צורת הפתח מיכן ולחי אם קורה מיכן. חנניה אומר (בית שמאי אומר) [בי"ה אומרים] עושה דלת מיכן ולחי אם קורה מיכן. וכיון דאוקימנא במבואות המפולשין לרשות הרבים אמר רב הלכה כת"ק. ושמואל אמר הלכה כחנניה. איבעיא להנייה דאליבא דב"ה צריך להיות דלתות ראויות לנעול, ואם אינו נועל לא חיישינן. פי' מלבפות סגורות כגון יציפו הדלתות. טיימו שתומות שמונות. אבולי בלשון יון מבואות. פי' עקום. להריסיה עטפיה. **ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא דרמו עליה חומריה דרב.** דאמר תורתו כמפולש. וחומרי דשמואל דאמר הלכה כחנני. ואצרכוה דלת. ומדשקלי וטרו (כ"ג)[שמואל דאמר הלכה כחנניה ש"מ הלכה כשמואל בהא. ואקשינן ומי עבדינן כתרין חומרי, והתניא לעולם הלכה כבית הילל והרוצה לעשות כב"ש עושה כב"ה עושה, ובלבד שלא יעשה בקולי זה ובקולי זה בחומרי זה וכחומרי זה.

מי שיש לו שני בתים – מי שתי חצירות בבריית פרק קמא דשבת (ד' ו.) זו היא רשות היחיד גמורה אחרין עמוק עשרה טפחים וכוחב ד' כו' לענוני דרבי יהודה לדלדיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות וא"ל דאי מריבא ה"ל דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי דאורייתא הוא הדין דמיירין עליה בתמבר ט"ו אמה ומבואות המפולשים אם הוו לר"ה לדלדיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות וא"ל דאי מריבא ה"ל דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי

והאמר רבה בר'. פ"ה דפריך אמאי דסברינן לחי וקורה מלד אחד ומדמלריך לנעולה אלא אינו נראה לו שהיה מקשה לו לאיכא שלא אמרינן לחי וקורה אמאי [יא] כיון דיש לו ב' מחיצות ושלישית בנעולה הוי ג' מחיצות [יב] ולקמן אמר דלכל היותר לר"ה שלא מחיצות דאורייתא הוא הדין דמיירין עליה בתמבר ט"ו אמה ומבואות המפולשים אם הוו לר"ה לדלדיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות וא"ל דאי מריבא ה"ל דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי

כאן אחר בת קול. ומסס מתמה מאי שנא דלא קיימא לן כבת קול דרבי אליעזר אחרי הסכמה [טז] אלא לכבודו [יז] כדמוקי הכא ועוד דהכא היכה דמרבה בין לטמאה [יח] אחרי רבים לטמאה [יט] אלא דמרבה בין הלל לבית שמאי [כא] ולא דאלרכו בת קול אלא משום דבעי שמא אם כן מאי קאמר ר' יהושע היא דאמר ר' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול אלא אמת קול דר"ע דאמר ר' יהושע בשמים היא אמר לאמר. ולכך פירשנוהו בברכות.

מי שהיו לו שני בתים משני צידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא [ב] **והאמר רבה בר** [ג] **בר חנה אמר רבי יוחנן אירושלים אילמלא דלתותיה נגעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ואמר עולא הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותיהן נגעלות חייבין עליהן משום רה"ר אמר רב יהודה הכי קאמר** [ד] **כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי** [ה] **וקורה מכאן איתמר רב אמר** [ו] **הילכתא כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כחנניה** [ז] **איבעיא להו לחנניה אליבא דבית הלל צריך לנעול או אין צריך לנעול ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל אינו צריך לנעול וכן א"ר מתנה אמר שמואל אינו צריך לנעול איבא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר לי שמואל אין צריך לנעול בעו מינה מרב עוקן צריך לנעול או אין צריך לנעול אמר להו תא חזי הני אבולי דנהרדעא דטימן עד פלגייהו בעפרא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר להו ולא מידי אמר רב כהנא הנך מגופות הואי כי אתא רב נחמן אמר** [ח] **פניות לעפרייהו לימא קסבר רב נחמן צריך לנעול לא** [ט] **כיון דראויות לנעול אע"פ שאין נגעלות** [י] **הוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא רמי עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל ואצרכוהו דלתות חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש**

מי שהיו לו שני בתים – מי שתי חצירות בבריית פרק קמא דשבת (ד' ו.) זו היא רשות היחיד גמורה אחרין עמוק עשרה טפחים וכוחב ד' כו' לענוני דרבי יהודה לדלדיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות וא"ל דאי מריבא ה"ל דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי דאורייתא הוא הדין דמיירין עליה בתמבר ט"ו אמה ומבואות המפולשים אם הוו לר"ה לדלדיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות וא"ל דאי מריבא ה"ל דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי

פירקין לכהי אלעזר זו היא רשות היחיד גמורה דמעמיד לחי וקורה לא הוי רשות היחיד דלחי וקורה לא חשיבי מחיצה:

והאמר רבה בר'. פ"ה דפריך אמאי דסברינן לחי וקורה מלד אחד ומדמלריך לנעולה אלא אינו נראה לו שהיה מקשה לו לאיכא שלא אמרינן לחי וקורה אמאי [יא] כיון דיש לו ב' מחיצות ושלישית בנעולה הוי ג' מחיצות [יב] ולקמן אמר דלכל היותר לר"ה שלא מחיצות דאורייתא הוא הדין דמיירין עליה בתמבר ט"ו אמה ומבואות המפולשים אם הוו לר"ה לדלדיה מבואות המפולשות לא הוו רה"ר הואיל ואיכא ב' מחיצות וא"ל דאי מריבא ה"ל דטעמא דר' יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לחי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי

כאן אחר בת קול. ומסס מתמה מאי שנא דלא קיימא לן כבת קול דרבי אליעזר אחרי הסכמה [טז] אלא לכבודו [יז] כדמוקי הכא ועוד דהכא היכה דמרבה בין לטמאה [יח] אחרי רבים לטמאה [יט] אלא דמרבה בין הלל לבית שמאי [כא] ולא דאלרכו בת קול אלא משום דבעי שמא אם כן מאי קאמר ר' יהושע היא דאמר ר' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול אלא אמת קול דר"ע דאמר ר' יהושע בשמים היא אמר לאמר. ולכך פירשנוהו בברכות.

כגון

ולהכנס ואינן נכנסין בו ביושר, ולפיכך נראה המבוי כרשות אחרת ואינו מן הר"ה. כשב"מ **ס.** [דאפר"] ברוחב ד' אמה הוי שתי מחיצות דאורייתא. תוס' כש"מ. **י.** דאי אמרת דלא מהנו מחיצות, א"כ מאי פריך וכ"מ בכך הוא דלא מיערבא דאמר ר' יוחנן וכו', דולמא דיש מילוי בחבב ר"ו אמה, אבל הכא דלא הוי ט"ו אמה, אמת ושלישי כי היכי דמהנו הכא ב' מחיצות לר' יהודה אע"ג דלא מהנו תחם ה"נ לדרבנן מהנו דלתות אף על גב דלא מהנו החם. **יא.** א"כ מלחי וקורה נמי לא הקשי. **יב.** דדלת נעולה מחיצה גמורה היא. **יג.** כיון דמחיצה שלישית אינה אלא על ידי נעילת דלת לא מהניא עד דאיכא דלת ברביעית. **יד.** [ד"ה] אלא איכפת להו אם דרך הרבים מפסקת ביתנתיים, דבקיעת הרבים לדיידהו לא מבטלא מחיצתא. מי' כר"ן. **טו.** דלר' יהודה אתיא בקיעת רבים ומבטלא מחיצות. תוס' הרא"ש. **טז.** כשהמבוי מפולש וליכא ד' מחיצות בעל"ע, אי לא דאיכא דלת נעולה אתיא בקיעת רבים ומבטלא ליה, וגרעינא מספסי ביראות דאיכא שם ד' מחיצות. **יז.** הוה ס"ד מעיקרא דכיון דבחד הוראה הוא הוי כגון סתרן אחדדי, משום דכי עבדי בה צורת פתח הוא כשר בין לכר בין לעיר, דלשמואל דאמר תורתו כמחוס אפי' צורת פתח לא בעי, ולרב דאמר כמפולש מ"מ סגי בצורת הפתח, וא"כ מה שהצריכו דלת היינו כגון דתרי חומרי דסתרן אחדדי, וכ"מ משני דלא הוי כתרי חומרי דסתרן אחדדי. תוס' ר"ש. כי אפשר דהיה שהתיה הלכה כבר בחדא וכשמואל באידך ויהא מבוי זה צריך דלת מדברי סופרים. רע"מ. **יח.** [ד]יצאנה בת קול ואמרה הלכה כר' אליעזר. ואפ"ה לא קיי"ל כותיה. מי' כר"ן. **יט.** שאמר בן השמים יוכיחו. תוס' ש"מ עמ' ד"ש ב.ק. **כ.** [ד]בא להלוץ על דברי תורה. תוס' שם. **כא.** [ד]בת קול מסייע ליה לקרא. מי' כר"ן.

לע"נ הרב צבי ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע י"ח מנחם אב
להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ז' סמג עשין רכינן ז טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ז' בהג"מ וסי' שכד סעיף ב:
לח ב ג מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה ב' סמג שם טוש"ע א"ח סי' שכד סעיף ב:
לט ד ה מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף ב:

רב נסים גאון

כאן קודם בת קול כאן לאחר בת קול. בפירקין לקמן אמרו יצתה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל. ובמס' דבני מערבא היכן יצתה בת קול, ר' בבי בשם ר' יוחנן ביבנה יצאתה בת קול. ור' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול, בבבא מציעא בפר' הזהב אמרו עמוד ר' יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא לאמר. וכבר פירשנוהו בברכות.

מסורת הש"ס

ה) לקמן כב. קא.; ג) נגיר ש"מ רש"ל ריש הגיהה, ב) נגיר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ד) נגיר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ד"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), י) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), יא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), יב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), יג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), יד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), טו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), טז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), יז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), יח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), יט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), כט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ל) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), לט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), מט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), נט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ס) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), סט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ע) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), עט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), פט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), צט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), ק) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קי) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קיא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קיב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קיג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קיד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קטו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קטז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קיז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קיח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קיט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קכט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קל) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קלט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קמט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קנט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קס) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קסט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קע) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קעט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קפט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצ) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצב) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצג) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצד) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצה) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצו) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצז) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצח) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קצט) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קק) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס), קקא) ר"ר ר"ר ומ"ש לו קוקס).

מוסף תוספות

א. [ד]ה"ק, הצרות דבתים בשני צדי ר"ה וכו'. תוס' ש"מ. ב. גבי דהרהה מעשר אמה ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך אמרי' דר' יהודה לא שרי אפילו בצורת הפתח אלא ר"ג אמה ושליש, וכ"ש בלחי וקורה. תוס' כש"מ. ג. דבריהן לא שמענו לה להא דאמרינן לקמן דר' יהודה לא קאמר אלא ב"ג ושליש. רשב"ם לעיל ע"מ. ד. דלא הוו יותר מ"ג אמה ושליש. תוס' כש"מ. ה. וארך המבוי לארכן, שנמצאו רבים נכנסין בה מכאן ורוצאין מכאן בלא שום עקום. מלבי. ו. אע"פ שאמצעו מתקבר לחתות משש עשרה אין בכך כלום, כלומר אחר שהיא ישרה, שאי [אפשר] לרה"ר להתלקט בטלקט ובריחיטני שלא יהא בו קצת מקום קצר משש עשרה אמה. שם. ז. כיון שבני הר"ה בוקעין בה וחוזן לבין עמודים רחב שש עשר אמה. תוס' שם. ח. שאורך המבוי לרוחב הר"ה, שבנכנסין מן הרשות למבוי צריכין להתעקם

מוסף רש"י

מי שהיו לו שני בתים משני צידי דה"ר. זו כגגד זו. עושה לחי מכאן ולחי מכאן. כמה פתח אם אמר מן הכמים לסיכה בעגלת, דקסבר ר' יהודה ב' מחיצות הוו לה"ר מדאורייתא הוי אינם אמר אמרי' דר' יהודה לא שרי אפילו בצורת הפתח אלא ר"ג אמה ושליש, וכ

דעה א': פירצה בכותלי אורך המבוי, יותר מעשר, מבטלת את המחיצה, ואסור לטלטל במבוי

אָמַר רַב חָנִין בַּר רָבָא אָמַר רַב: מָבוֹי שֶׁנִּפְרַץ (דף ו) **מִצִּידוֹ** - מבוי שנהיה פירצה בכותל אורכו, (למבוי בדרך כלל יש ג' מחיצות, וצד הכניסה פתוח, הנידון כאן הוא אם נהיה פירצה בכותל שבצד ימין הכניסה או שבצד שמאל הכניסה), והפירצה אינה מיד מתחילת הכותל, אלא לאחר הד' טפחים הראשונים, **בְּעֶשֶׂר** - אם הפירצה יותר מעשר אמות, הרי זו פירצה שמבטלת את המחיצה, ואסור לטלטל במבוי, שהרי אינו מוקף מחיצות כדין. אבל אם הפירצה היא עשר אמות או פחות, אין זה נחשב 'פרצה' אלא 'פתח', והמחיצה לא מתבטלת ומותר לטלטל במבוי.

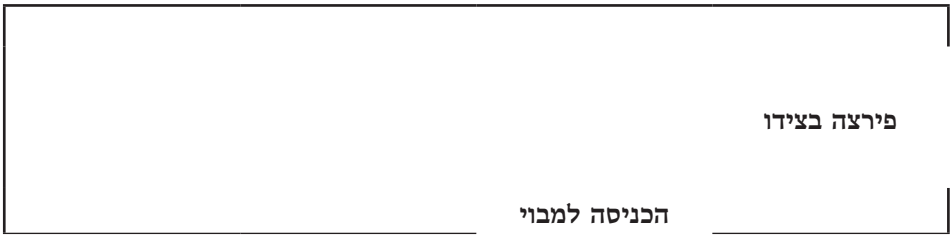

פירצה בכותל הכניסה למבוי, ארבעה טפחים, מבטלת את המחיצה, ואסור לטלטל במבוי

מֵרֹאשׁוֹ - אם המבוי נפרץ בראשו, כלומר: נהיה פירצה בצד הכניסה למבוי, **בְּאַרְבָּעָה** - אם הפירצה היא ארבעה טפחים, הרי זו 'פירצה', ואסור לטלטל במבוי, אבל אם היא פחות מד' טפחים, הרי זה 'פתח' ומותר לטלטל במבוי.

דין זה נאמר באופן שפתח המבוי רחב יותר מעשר אמה, שהרי אם פתח המבוי אינו רחב עשר אמה, אין צריך לסותמו, אלא מניחים בו לחי או קורה, אבל אם פתח המבוי רחב מעשר אמה, צריך לסתום חלק מהפתח כדי למעטו, כמבואר בתחילת המסכת, ואם נפרצה פירצה באותה סתימה, והיא ארבעה טפחים, אסור לטלטל במבוי.

שאלה: מדוע פירצה עשר אמות או פחות בצד הכניסה, אינה נחשבת ל'פתח' כמו פירצה כזו בצד המבוי

מבררת הגמרא: **מַאי שְׁנָא מִצִּידוֹ בְּעֶשֶׂר** - מה שונה פירצה בצד הכותל שרק ביותר מעשר היא פירצה, ובעשר אמות או פחות אינה פירצה, **דְּאָמַר פִּתְחָא הוּא** - שאנו אומרים שפירצה שאינה יותר מעשר היא בגדר 'פתח' ואינה מבטלת את המחיצה, אם כן **מֵרֹאשׁוֹ נָמֵי** - גם בפירצה שנהיתה בכותל הכניסה למבוי, **נֵימָא פִּתְחָא הוּא** - נאמר שכל שאינה יותר מעשר

אמות, הרי היא בגדר פתח, ומדוע אמר רב חנין שבראש המבוי פירצה שהיא ד' טפחים, אינה פתח אלא פירצה.

תשובה: אכן פירצה בצד הכניסה למבוי אינה נחשבת לפירצה אלא ביותר מעשר אמות, ורק בפירצה בקרן זוית אמרו שאם היא ד' טפחים, הרי היא פירצה

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ:** מה שאמרו שפירצה מראשו בארבעה טפחים, לא מדובר בפירצה בפתח הכניסה למבוי, אלא מדובר **כְּגוֹן שֶׁנִּפְרַץ בְּקֶרֶן זָוִית,** ששם פירצה שהיא ד' טפחים, מבטלת את המחיצה, ואינה כשאר כותלי המבוי שבהם כל שאין הפירצה יותר מעשר, הרי היא בכלל 'פתח', **דִּפְתְּחָא בְּקֶרֶן זָוִית לָא עָבְדִי אִינָשֵׁי** - שפתח בקרן זוית לא עושים אנשים, ולכן כל שהפירצה היא ד' טפחים (שהוא שיעור חשוב), הרי זה מבטל את המחיצה.

דעה ב': פירצה בכותלי המבוי, בראשו או בצידו, אם היא ד' טפחים, הרי זה מבטל את המחיצה, ואסור לטלטל במבוי

וְרַב הוּנָא אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - בין בפירצה בראש המבוי, בין בפירצה בצידי המבוי, **בְּאַרְבָּעָה** - אם הפירצה היא ד' טפחים, הרי זה פירצה, ואסור לטלטל במבוי.

וְכֵן אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַב חָנָן בַּר רָבָא: לָא תִּפְלוּג עִלָּאי [אל תחלוק עלי לומר שרב מכשיר בפירצה במבוי כל שאינה יותר מעשר], **דְּרַב אִיקְּלַע לְדַמְחַרְיָא, וַעֲבַד עוֹבָדָא כְּוֹתִי** - שרב נקלע למקום שנקרא 'דמחריא', ועשה מעשה כמותי, במבוי שנפרץ מצידו, שכיון שהיה בו ד' טפחים, הרי זה פירצה ומבטל את המחיצה.

אֲמַר לֵיהּ רב חנן בר רבא לרב הונא: **רַב, בִּקְעָה מָצָא, וְגָדַר בָּהּ גָּדֵר** - רב הורה כאן במקום הקרוי 'דמחריא' שהם היו עמי הארץ, ומזלזלים במצות, והחמיר עליהן לעשות סייג להרחיקן מן העבירה, כאדם הגודר בקעה פרוצה לשומרה, ואין זה ראיה שכך הוא סובר מעיקר הדין.

✦ ✦ ✦

ראיה כדעה ב': ממבוי עקום, שרב אמר שהרי הוא כמבוי מפולש, והיינו בגלל שבמקום עקמומיתו הוא פרוץ ד' טפחים

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: כְּוֹתֵיהּ דְּרַב הוּנָא מִסְתַּבְּרָא, שפירצת מבוי בד' טפחים,

דְּאִיתְּמַר, מְבוֹי עָקוֹם, ושתי פתחיו פתוחים לרשות הרבים, כזה:

פתח המבוי לרשות הרבים

פתח המבוי לרשות הרבים

רַב אָמַר: תּוֹרָתוֹ כְּמִפּוּלָּשׁ - כשם שבמבוי מפולש (שיש לו שתי מחיצות, ופתוח מצד לצד) לא מועיל רק לחי או קורה, אלא צריך 'צורת הפתח' בפתח אחד, ולחי או קורה בפתח השני, גם כאן כיון שהמבוי פתוח מצד לצד, דינו כמפולש, וצריך צורת פתח בעקמימותו, ולחי או קורה בכל צד שהוא פתוח לרשות הרבים.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: תּוֹרָתוֹ כְּסָתוּם - כיון שאין פתחיו מכוונים זה כנגד זה, אין זה מבוי מפולש, ואין צריך בעקמומיתו כלום, אלא הרי זה כשתי מבואות סתומים שמסתיימים בעקמימות, וצד א' עושה לחי בכניסה מרשות הרבים, וצד ב' עושה לחי בכניסה מרשות הרבים.

והנה יש לברר: **בְּמַאי עָסְקִינַן, אִילֵימָא בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר** - שרוחב המבוי במקום העקמימות הוא יותר מעשר, הרי יקשה: **בְּהָא לֵימָא שְׁמוּאֵל תּוֹרָתוֹ כְּסָתוּם** - וכי בזה יאמר שמואל תורתו כסתום ומספיק לחי, והרי כיון שבמקום עקמימותו הוא יותר מעשר, והרי ברוחב כזה הוא ודאי נקרא פתוח ומפולש מצד לצד,

אֶלָּא לָאו בְּעֶשֶׂר - אלא אין לבאר אלא שמדובר שרוחב המבוי במקום העקמימות הוא עשר אמות או פחות, **וְקָאָמַר רַב תּוֹרָתוֹ כְּמִפּוּלָּשׁ, אַלְמָא פִּירְצַת מָבוֹי מְצִידוֹ בְּאַרְבָּעָה** - הרי מבואר שפירצת מבוי היא בד' טפחים, ולכן כאן כיון שהוא פרוץ יותר מכך, דינו כמבוי מפולש. (שהרי אם אין הפירצה נחשבת לפירצה עד עשר, לא היה נחשב למבוי מפולש).

[כיצד דעה א' דוחה ראיה זו]

וְרַב חָנָן בַּר רָבָא שאמר שפירצת מבוי בעשר, יאמר שאין להוכיח ממבוי עקום, שהרי **שָׁאנֵי הָתָם דְּקָא בָקְעֵי בַּהּ רַבִּים** - שונה שם שרבים עוברים במבוי העקום, ולכן אומר רב שתורתו כמפולש, אף שהוא רחב פחות מעשר, אבל אם לא בוקעים בו רבים (כגון שפרוץ למקום מטונף או למקום מקולקל בפתחים וטיט, ואין דרך רבים מצויים לעבור באותה פירצה), הרי זה פירצה רק ביותר מעשר.

◆◆◆

שאלה על דעה ב': מה ההבדל בין דברי רב הונא שפירצת מבוי בארבעה, לבין דברי רבי אמי ורבי אסי שפירצת מבוי בעשר

שואלת הגמרא: **מִכְּלָל** [מתוך הדברים מבואר] **דְּרַב הוּנָא סָבַר אַף עַל גַּב דְּלָא בָּקְעֵי בַּהּ רַבִּים** - מתירוץ הנ"ל שרב חנן בר רבא דיבר באופן שפרוץ למקום שלא בוקעים בו רבים, הרי מבואר שרב הונא שחלק עליו גם דיבר שפרוץ למקום שאין רבים בוקעים בו, ובזה הוא אומר שאם הוא פרוץ ד' טפחים הרי זו פירצה, ועל כך קשה: **מַאי שְׁנָא מִדְּרַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי,** שאמרו לעיל לגבי מבוי שנפרץ בצידו, שהרי זה פירצה רק אם היא יותר מעשר,

והנה אם היינו אומרים שרב הונא מדבר בפירצה שבוקעים בה רבים, ובזה הוא אמר ששיעורו בד' טפחים, היה אפשר לתרץ שרבי אמי ורבי אסי מדברים באופן שלא בוקעים רבים בפירצה, ובזה השיעור הוא עשר אמות, אבל כיון שרב הונא מדבר במקום שלא בוקעים בו רבים, ובזה הוא אומר שהשיעור הוא ד' טפחים, הרי קשה מה שונה מדברי רבי אמר ורבי אסי שאמרו שהשיעור הוא עשר אמות).

תשובה: רבי אמי ורבי אסי דיברו כשנשאר גידודי, ורב הונא מדבר כשלא נשאר גידודי

עונה הגמרא: גם דברי רבי אמי ורבי אסי, וגם דברי רב הונא נאמרו באופן שלא בקעי בה רבים, אבל יש הבדל בין האופנים: **הָתָם** - שם באופן של רבי אמי ורבי אסי, מדובר **דְּאִיכָּא גִּידּוּדֵי** - שהכותל לא נשבר לגמרי, אלא נשאר שפה מהכותל בהקרקע לגובה ג' או ד' טפחים, ואין זה פירצה שנוח לעבור בה, ועל כן אין זה פירצה עד עשר אמות. אבל **הָכָא** - כאן, דברי רב הונא נאמרו באופן **דְּלֵיכָּא גִּידּוּדֵי** - שלא נשאר שפה מהכותל על גבי קרקע, ועל כן אף שאין רבים עוברים שם, כיון שנוח לעבור שם (שלא נשאר חלק מגובה הכותל) פרצתו בארבעה.

✦ ✦ ✦

מחלוקת תנאים כיצד 'מתקנים' רשות הרבים, שיוכלו לטלטל בו

[דעה א':] **תָּנוּ רַבָּנַן, כֵּיצַד מְעָרְבִין דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים** [מקום מפולש (שיש לו שתי מחיצות והוא פתוח מצד לצד), רחב שש עשרה אמה, ומצויים בעיר שש מאות אלף איש], **עוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח מִכָּאן** [בראשו אחד], **וְלֶחִי וְקוֹרָה מִכָּאן** [לחי או קורה בראשו השני].

[דעה ב':] **חֲנַנְיָה אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה דֶּלֶת מִכָּאן וְדֶלֶת מִכָּאן, וּכְשֶׁהוּא יוֹצֵא וְנִכְנָס, נוֹעֵל** (סוגר את הדלת).

[דעה ג':] **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה דֶּלֶת מִכָּאן, וְלֶחִי וְקוֹרָה** [ולחי או קורה] **מִכָּאן.**

שאלה: והלא אי אפשר 'לתקן' רשות הרבים שיוכלו לטלטל בו, אלא על ידי דלתות הנסגרות בכל לילה

שואלת הגמרא: **וּרְשׁוּת הָרַבִּים מִי מִיעָרְבָא, וְהָתַנְיָא, יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:** [עמוד ב] **מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָתִּים מִשְּׁנֵי צִידֵי רְשׁוּת הָרַבִּים** זה כנגד זה, הואיל ויש כאן שתי מחיצות, מחיצת הבית מכאן ומחיצת בית השני מכאן, **עוֹשֶׂה לֶחִי מִכָּאן** [אצל זוית הבית האחד], **וְלֶחִי מִכָּאן**

[בזוית השניה של אותו בית], **אוֹ קוֹרָה מִכָּאן וְקוֹרָה מִכָּאן, וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּאֶמְצַע. אָמְרוּ לוֹ** חכמים: **אֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּכָךְ.**

בית רשות הרבים בית

(בציור זה: שיטת רבי יהודה שמערבים את רשות הרבים, או בשתי לחיים או בשתי קורות).

הרי מבואר שלחכמים אין מערבים רשות הרבים בלחי או בקורה, וקשה על הברייתא שמבואר בה שאפשר לתקן רשות הרבים.

[הצעת יישוב:] **וְכִי תֵּימָא בְּכָךְ הוּא דְּלָא מִיעָרְבָא** - ואם תאמר שחכמים אמרו שאין מתקנים רשות הרבים בלחי או בקורה, **הָא בִּדְלָתוֹת מִיעָרְבָא** - אבל בדלתות אפשר לתקן רשות הרבים,

[דחיית היישוב:] **וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יְרוּשָׁלַיִם** (רשות הרבים שבה) **אִילְמָלֵא דַּלְתוֹתֶיהָ נִנְעָלוֹת בַּלַּיְלָה חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם רְשׁוּת הָרַבִּים,** רק בגלל שיש בה שתי דלתות נעולות (סגורות) אינה רשות הרבים, (שמקום סגור בדלתות אינו רשות הרבים) אלא כרמלית, הרי שדלת מצד אחד ולחי או קורה וכדומה לא מועילים לתקן רשות הרבים.

הגמרא מביאה ראיה נוספת לכך שאין מתקנים רשות הרבים אלא בשתי דלתות נעולות: **וְאָמַר עוּלָּא: הָנֵי אֲבוּלֵי דְּמָחוֹזָא** [שערי העיר מחוזא, שהיו הם רחובות שהם רשות הרבים], **אִילְמָלֵא דַּלְתוֹתֵיהֶן נִנְעָלוֹת, חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם רְשׁוּת הָרַבִּים,** הרי מוכח שרק דלתות נעולות מועילים, ולא בדלת מכאן ולחי וקורה מכאן.

נוסח חדש: אכן אי אפשר לערב רשות הרבים אלא בדלתות נעולות בכל לילה, והמחלוקת הנ"ל היא לגבי מבואות המפולשים לרשות הרבים כיצד מתקנים אותם שיוכלו לטלטל בהם

עונה הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה: הָכִי קָאָמַר** - כך אמרה הברייתא: **כֵּיצַד מְעָרְבִין מְבוֹאוֹת הַמְּפוּלָּשִׁין לִרְשׁוּת הָרַבִּים, עוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח מִכָּאן וְלֶחִי וְקוֹרָה מִכָּאן,** זהו דעת תנא קמא. וחנניה חולק ואומר שלבית שמאי עושה דלת מכאן ודלת מכאן וכשהוא יוצא ונכנס נועל, ולבית הלל דלת מכאן ולחי או קורה מכאן. (אבל רשות הרבים עצמה אין מתקנים על ידי כל אלו אלא בשתי דלתות נעולות).

אִיתְּמַר, רַב אָמַר: הִילְכְתָא כְּתַנָּא קַמָּא שצריך צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן. **וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הֲלָכָה כַּחֲנַנְיָה** (בדעת בית הלל שעושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן).

◆◆◆

ספק: במבואות המפולשים לרשות הרבים, לדעת חנניא לשיטת בית הלל שצריך דלת מכאן ולחי או קורה מכאן, אם צריך לנעול את הדלת

אִיבַּעְיָא לְהוּ, לַחֲנַנְיָה אַלִּיבָּא דְּבֵית הִלֵּל שצריך דלת מכאן ולחי או קורה מכאן, **צָרִיךְ לִנְעוֹל** (לסגור) דלת זו, **אוֹ אֵין צָרִיךְ לִנְעוֹל.**

דעות שאין צריך לנעול

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵינוֹ צָרִיךְ לִנְעוֹל.

וְכֵן אָמַר רַב מַתְּנָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵינוֹ צָרִיךְ לִנְעוֹל.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב מַתְּנָה: בְּדִידִי הֲוָה עוֹבְדָא, וְאָמַר לִי שְׁמוּאֵל: אֵין צָרִיךְ לִנְעוֹל.

בְּעוֹ מִינַּיהּ מֵרַב עָנָן, צָרִיךְ לִנְעוֹל, אוֹ אֵין צָרִיךְ לִנְעוֹל.

אָמַר לְהוּ רב ענן: **תָּא חֲזִי הָנֵי אֲבוּלֵי דִּנְהַרְדְּעָא** - בא ראה, שערים אלה של נהרדעא שהם ראשי מבואות מפולשין לרשות הרבים, **דְּטִימָן עַד פַּלְגֵיהוּ בְּעַפְרָא** - שהם טמונים וסתומים עד חציין בעפר, ואין אדם יכול לנועלן מפני העפר, **וְעָיֵיל וְנָפֵיק מָר שְׁמוּאֵל** - ושמואל היה יוצא ונכנס בהם, **וְלָא אָמַר לְהוּ וְלָא מִידֵּי** - ולא אמר להם ולא דבר, הרי שגם שערים שאי אפשר לנועלם מפני שיש שם בפתח עפר, הם שערים המועילים לתיקון מבואות.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: הָנָךְ מְגוּפּוֹת הֲוַאי - שערים אלו לא היו פתוחים ממש, אלא הם היו קצת סגורים, ואין להוכיח מכאן לדלת פתוחה ממש, שהיא גם מועילה לתיקון מבואות.

דעת רב נחמן: צריך שהדלתות יהיו ראויות להינעל

כִּי אֲתָא רַב נַחְמָן אָמַר: פַּנְּיוּהּ לְעַפְרַיְיהוּ - כאשר רב נחמן הגיע לנהרדעא, הוא אמר: תפנו את העפר מהשערים, כדי שיוכלו לסגור את הדלתות.

מבררת הגמרא: **לֵימָא קָסָבַר** - נאמר שסובר **רַב נַחְמָן שצָרִיךְ לִנְעוֹל** את הדלתות, ולכן הוא אמר לפנות את העפר.

דוחה הגמרא: **לָא, כֵּיוָן דִּרְאוּיוֹת לִנְעוֹל** - כיון שראוי לנעול את הדלתות, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נִנְעָלוֹת** - אף שבפועל אין נועלים אותם הרי הם מועילים לתיקון מבואות, ולכן אמר רב נחמן שיפנו את העפר, כדי שהם יהיו ראויים להיסגר.

◆◆◆

מבוי עקום, שהחמירו בו כדעת רב (שדינו כמבוי מפולש), וכדעת שמואל (שפסק כבית הלל לפי שיטת חנניה שמבוי מפולש צריך דלת מכאן ולחי או קורה מכאן)

הָהוּא מָבוֹי עָקוֹם דַּהֲוָה בִּנְהַרְדְּעָא - היה מבוי עקום בנהרדעא שהיו שני פתחיו מפולשין לרשות הרבים, כזה:

רְמֵי עֲלֵיהּ חוּמְרֵיהּ דְּרַב, וְחוּמְרֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל - הטילו על המבוי את חומרתו של רב ואת חומרתו של שמואל (כפי שיבואר להלן), **וְאַצְרְכוּהוּ דְּלָתוֹת**, והצריכוהו שתי דלתות בשני עקמומיתו, ובפתחיו לרשות הרבים לחי או קורה.

הגמרא מבארת את החומרא שנהגו בו כדעת רב: **חוּמְרֵיהּ דְּרַב דְּאָמַר תּוֹרָתוֹ כְּמִפּוּלָּשׁ** -

החומרא שהחמירו בו כדעת רב היא במה שאמר שמבוי כזה דינו כמפולש, (שאם אינו מפולש די לו בלחי וקורה ולא צריך דלתות)

והנה אם פסקו בזה כדעת רב, קשה **וְהָאָמַר רַב: הֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא** שמבוי מפולש לא צריך דלת אלא צורת הפתח, ומדוע עשו בו דלת,

אלא היינו מפני שהחמירו בו **כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר הֲלָכָה כַּחֲנַנְיָה** [שמבוי מפולש צריך דלת],

והנה אם פסקו בו כדעת שמואל, **וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: תּוֹרָתוֹ כְּסָתוּם** - שמבוי עקום דינו כמבוי סתום ודי בלחי או קורה, ומדוע עשו בו דלת,

אלא היינו מפני שהחמירו בו **כְּרַב דְּאָמַר תּוֹרָתוֹ כִּמְפוּלָּשׁ.**

◆◆◆

וּמִי עָבְדִינַן כִּתְרֵי חוּמְרֵי, וְהָא תַּנְיָא לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל וְהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי עוֹשֶׂה כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל עוֹשֶׂה, מִקּוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמִקּוּלֵּי בֵּית הִלֵּל רָשָׁע, מֵחוּמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר הַכְּסִיל בְּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ, אֶלָּא אִי כְּבֵית שַׁמַּאי כְּקוּלֵּיהוֹן. וּכְחוּמְרֵיהוֹן אִי כְּבֵית הִלֵּל כְּקוּלֵּיהוֹן וּכְחוּמְרֵיהוֹן. הָא גּוּפָא קַשְׁיָא אָמְרַתְּ לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל וַהֲדַר אָמְרַתְּ הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי עוֹשֶׂה. לָא קַשְׁיָא כָּאן קוֹדֶם בַּת קוֹל כָּאן לְאַחַר בַּת קוֹל. וְאִיבָּעֵית אֵימָא הָא וְהָא לְאַחַר בַּת קוֹל [יתבאר בדף הבא]

וכי יהושע. בפלק הזהב בבבא מציעא (ד' עט:): **ואיכעיא אימא** הרולא לעשות דקתני אלא בית שמאי ובית הלל דווקא נקט דבעל כרחין כב"ה בעי למיעבד אלא אפלוגתא דשלה תנאי בעצלתא בשלה מילי כגון אלו מלוקות דבית שמאי ובית הלל היכי דפליגי בית שמאי ובית הלל בדברי המלוקות: **מלי מכון.** כריתא (לא) מתרלה וקשיא לרהרדעי דעבוד כמרי חומרי: **אלסה.** כתנא קמא: **ואין מורין בה.** אלא כתנאים דבעי דלמות: **דספרן אהדדי.** תרי תנאי דפליגי מר מתמיר ומר מיקל ובעמא דחומרייה דבר בהסי מר קולא בדוכתא אחריתי ובעמא דקולייה דבר בהסי הוי חומרא בדוכתא אחריתי מאן דעבד בהגך תרי דוכתי לחומרא מיקרי כמיל דהא חד בעמא הוא דהכא הוי חומרא והכא הוי קולא ובעמא הוא דהכא הוי חומרא ובעמא הוא דהכא הוי קולא ומי הוא הוא דעבד בהגך תרי דוכתי לחומרא דבר תרי היכא דסתרי אהדדי כגון שדרה וגולגולת דתנן [ג] השדרה והגולגולת שחסרו וכמה חסרון בשדרה בש"א שתי חוליות וב"ה אומרים [ד] חוליא אחת ובגולגולת בש"א כמלא מקדח וב"ה אומרים [ב] כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל [ו] וכן לענין טריפה אבל היכא דלא סתרי אהדדי בדבינן והיכא דסתרי אהדדי לא עבדינן מתיב רב משרשיא [ז] מעשה ברבי עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין אחד כדברי ב"ש ואחד כדברי ב"ה [ח] ר' עקיבא גמרה איסתפיק ליה ולא ידע אי בית הלל בחד בשבט אמור אי בחמישר בשבט אמור ועבד הכא לחומרא והכא לחומרא: יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רב יהודה אמר רב [ט] מחלוקת בסרטיא מכאן וסרטיא מכאן ופלטיא מכאן ופלטיא מכאן אבל סרטיא מכאן ובקעה מכאן אי בקעה מכאן ובקעה מכאן עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן השתא סרטיא מכאן ובקעה מכאן עושה לו צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן בקעה מכאן ובקעה מכאן מיבעיא הכי קאמר [י] סרטיא מכאן ובקעה מכאן נעשה בבקעה מכאן ובקעה מכאן ומסיים בה משמיה דרב יהודה אם היה מבוי כלה לרחבה א"צ כלום אמר ליה אביי לרב יוסף [יא] הא דרב יהודה דשמואל היא דאי

כגון שדרה וגולגולת. משמע דוכן לגרפה אתרוייהו קאי ולא אתמר מאי קאמרי ב"ש כדי שינטל מן החי וימות לב"ש ממי מיתי בשיעורא דילהו ועוד מאי קמ"ל רב יהודה דאמר רב לגרפה לענין גולגולת כיון דמיית בה ה"ל דרגילות הוא לגמות עד ידי עגילה בחסרון מועט מעל ידי רקיבה וחולי וא"ת ובלאו הכי נמי אמר רב יהודה אמר רב דאמר רב אמר שמואל [ד' מב:] דבריך והלכה כבנו"ר ושב אמעתתא והסמ"ך הוי חסרון בשדרה ואמאי לא פריך נמי מגולגולת [א] וי"ל דחסרון גולגולת הטריפה היינו משום דסוף הקרום של מוח ליפסק והוי בכלל י"ח טריפות [ב] אבל שדרה לא הוי משום דסוף החוט ליפסק דלאפילו למנה מפרשת דליכא טרפות בסכינא החוט אייר:

[ג] (ומיהו כמה בני אדם שינטל הרבה מעצם גולגולתא ולא נקב הקרום ומיו וא"ל דחסרון הגולגולת הוי שם קרום שבעין [ג] וא"נ דלאפיל למ"ד דבבהמה בכסא"נ נמקיבת קרום הבעיין טריפה היינו משום דסוף המחמון ליפסק אבל באדם לא מיפסק אבל מ"ד אין מחמון אדם אם הבבה. יתיב רב חסדא ומיביעיא ליה כדי שינטל מן החי כמה. אמר רב חלילאיה בר אבדימי הכי אמר שמואל בשלא. מעשה בר' עקיבה שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין בר'. ובגמ' דבני מערבא בריסי מה עשה קרא שם למעשר שני ופראו ונתנו לעני. ועל כן הדרך ישב בקשתו לרוחתא דמילתא. שרצה לעשות לפנים משורת הדין כדי להנצל מן הספק ממה נפשך. לפי שקרא עליו שם מעשר שני. ואחר כך פראו ונתנו לעניים. והנית הבסף שמור אצלו עד שיאכלנו בירושלים לפנים מן החומה. לפי מה שפרט בר הכתוב (תתקנ"ה) הבסף בכל אשר תאוה נשקך. שאם יגיע בית הלל הם שאמרו באחד בשבט ראש השנה לאילן, זה המעשר שהפריש מעשר עני הוא

רבינו חננאל

ופרקינן הא דעבוד דלת בהאי מבוי עקום כרב עבוד. דא"ע דאמר רב הלכה כתנא קמא [הא] אמר אין מורין כן, אלא כב"ה ואליבא דחנניה דאמר עושה דלת. ולרב אדא בר אהבה דאמר הלכה ומורין כן, פריק רב שיבב. כי לא עבדינן כתרי חומרי קמא [הא] ונעקרה צלע מעיקרא טריפה, דסתרי אהדדי. דחיסרון בשדרה ה) חוליא וצלע בהדה ונעקרה צלע בלא חוליא, אבל תרי חומרי דלא סתרי אהדדי עבדינן. וכבר פירשנו שמועה זו בפרק אילו טריפות בהאי תנן כמה חיסרון בשדרה כדי שינטל מן החי וימות. ולענינן טריפה תנן זה הכלל כל שאין כמה חיה טריפה, וכיון שאתה עושה חוליא אתה טריפה, ולענינן טומאה [אם חסר] חוליא אחת [אתה] ממנא באהל דהן מוהרין זה את זה. מי' [אחר] תרי חומרי דסתרי אהדדי, כגון שדרה וגולגולת דתנן בתריהון כדי שינטל מן החי וימות. גבי טומאה תנן כמה חסרון בשדרה ולא הדיה ממנא באהל בית שמאי אומרים שתי חוליות בית הלל אומרים אחת, ובגולגולת בית שמאי אומרים כמלא מקדח. במשנה שנו באיזה מקדח אמרו בקבקן שלרופאים דברי ר' מאיר. חכמים אומרים בגדול של לשכה. בפרי ב' דאהלות ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות. המנצא פירוש שלו במסכת ברכות בפרק על אלו מומין שוחטין את הבהמה. יתיב רב חסדא ומיביעיא ליה כדי שינטל מן החי כמה. אמר רב חלילאיה בר אבדימי הכי אמר שמואל בשלא. מעשה בר' עקיבה שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין בר'. ובגמ' דבני מערבא בריסי מה עשה קרא שם למעשר שני ופראו ונתנו לעני, ועל כן הדרך ישב בקשתו לרוחתא דמילתא. שרצה לעשות לפנים משורת הדין כדי להנצל מן הספק ממה נפשך. לפי שקרא עליו שם מעשר שני. ואחר כך פראו ונתנו לעניים. כדי שיהא הבסף שמור אצלו עד שיאכלנו בירושלים לפנים מן החומה. לפי מה שפרט בר הכתוב (תתקנ"ה) הבסף בכל אשר תאוה נשקך. שאם יגיע בית הלל הם שאמרו באחד בשבט ראש השנה לאילן, זה המעשר שהפריש מעשר עני הוא

רב נסים גאון

ובגולגולת בית שמאי אומרים כמלא מקדח. במשנה שנו באיזה מקדח אמרו בקבקן שלרופאים דברי ר' מאיר. חכמים אומרים בגדול של לשכה. בפרי ב' דאהלות ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות. המנצא פירוש שלו במסכת ברכות בפרק על אלו מומין שוחטין את הבהמה. יתיב רב חסדא ומיביעיא ליה כדי שינטל מן החי כמה. אמר רב חלילאיה בר אבדימי הכי אמר שמואל בשלא. מעשה בר' עקיבה שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין בר'. ובגמ' דבני מערבא בריסי מה עשה קרא שם למעשר שני ופראו ונתנו לעני. ועל כן הדרך ישב בקשתו לרוחתא דמילתא. שרצה לעשות לפנים משורת הדין כדי להנצל מן הספק ממה נפשך. לפי שקרא עליו שם מעשר שני. ואחר כך פראו ונתנו לעניים. כדי שיהא הבסף שמור אצלו עד שיאכלנו בירושלים לפנים מן החומה. לפי מה שפרט בר הכתוב (תתקנ"ה) הבסף בכל אשר תאוה נשקך. שאם יגיע בית הלל הם שאמרו באחד בשבט ראש השנה לאילן, זה המעשר שהפריש מעשר עני הוא

עין משפט נר מצוה

מ א ב מיי' פ"ג מהל' מעשה"מ מתנות עניים הלכה ח סמג עשין לאו:

מא א שהעשה הלכה ב ס סמג עשין סג טור"מ יו"ד סי' ר' ל סעיף ג וסי' נ' סעיף ד:

מב ד ה מיי' פי"ז מהל' מלכים שם הלכה ה סמג עשין לאו:

גליון הש"ס

גמ' אמר לי' אביי לרב יוסף הא דרב דשמואל הוא. לקמן דף פ ע"ב ובמגמ' יח ע"ב מתוכי' דף יב ע"ב:

מוסף רש"י

השדרה והגולגולת. שלינטן ממעמלן ולא תפלר עלמות לין מעמלן בלאבל עד שיבא כאן דוכ כגון לו רוכ מגן לו רוכע הקב. ולא סתרי אהדדי וגולגולת לין מעמלן (בכורות לז:). **דבמה חסרון בשדרה.** אלא מעמל בלאבל אלא מעגב ומבמה כגון עצם בשעורה. לאילו אלא שדרה אלמה וגולגולת אלמה וכוכ מגיע ורוכ מגיע מגן בלאבלת (ס"ע מ"ם) ממעמלן בלאבל ולא"ש אלין עלינן בשר (חולין מב:). **וכן לענין טריפה.** לב"ש לא הוא טריפה בבגלר מבתי חוליות ולב"ה בחוליא אחת מטריפה (שם). **שליקט אתרוג.** פירות לין אתרוג אתרוג. **בחד בשבט.** ובמה אנים אנמכמן בלעלים ביתם (ביצה יב:). **ונהג בו שני עישורין.** מעבר אני לב"ש דאמרי מ"ע בשבט ר"ה לאילנות ולכאי אנים בית הלל, ומעבר אני לב"ש דאמרי בחד בשבט לאילנות, ולעיתים בית הלל (שם). **גמרה איסתפיק ליה.** לב"ש בגמ לגמעבר אלא (ר"ה יד:).

מוסף תוספות

א. כיון דרב יהודה אכולהו קאי. תוס' חולין מב: ד"ה ואמר. ב. דהא קתני לה נקב הקרום של מוח. שם. ג. דסוף תתאה לייפסק, אבל בלא חסרון עצם אם נקב קרום העליון אין סוף תתאה לייפסק. שם. ד. וא"ת והא מיית וכאלו הותזה ראשו. ואם נחמיר כבית הילל לחשבו מת ולטמא במגע מת ולכשיטול לגמרי (אלא כו"ן). תוס' חסר כדי שינטל מן החי וימות. ואם כשנטלה ממנו חוליא אחת אינו מת אלא הי' הוא [כב"ש] אינו מטמא במגע. אבל לטמוני במגע בבית הלל ובאהל כבית שמאי לא איפשר, דהא דעיקר דסמכא דתרוייהו עליה כדי שינטל מן החי וימות (להרלב) [לומר]ב"ש בשעה אחת לבית שמאי חי לבית הלל מת. וכיון ששניהן בטרפה נמי זה הכלל כל שאין במינו חיה טריפה, אמר שמואל לכן לטרפה, ושניהן בשנתינהו אדם מינטמא עד שתגא נשוי אפי' נוסס וכו', והחזיו הראשונים אע"פ שמפרסמין מטאין כזנב הלטאה שמפרכסת. ומי שינטלה ממנו חוליא אחת לבית הילל כאילו הוחזו הראשון. **יתיב רב יוסף וקאמר,** הא דר"ה ריצב מערבין, ואוקימנא במבואות המפולשות לרה"ר, מחלוקת תנא קמא והתניה בסרטיא אי פלטיא מכאן ובקעה מיכן עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן. **ומסיים בה משמיה דרב יהודה אם היה מבוי (כלילה) [כלה] לרחבה אינו צריך כלום.** יש לדקדק דז יש בה בתים דיירין והיא מפולשת לרה"ר. **אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרב יהודה**

מסורת הש"ס

ז) [בכרתות נב. פסחים קיד. יומא יז. ב"מ עט:] [חולין מד. **ג)** ב"מ דאמר מלן מבגמתן בבבא. **ג)** חולין מב: אסלתם פ"ב מ"ג בכורות לז:. **ד)** ב"מ יד. יומא טו. [מוסבפתא שביעית סוף פ"ד]. **ה)** [ב"מ יח:]. **ו)** [דף ס:]. **ז)** [ב"מ ב:]. **ח)** [מס]. **ט)** [פסחים עד:]. **י)** מ"ש כ"ק. **יא)** [ועי' תוס' ביצה נ: ד"ה ויקח ויקח] תוס' חולין מב: ד"ה ואמר ותוס' ב"ק נא. ד"ה עבדיך ותוס' בכורות ט. ד"ה כדין.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומטיים ור' הל"ה פ"ב ד"ה לין לרך ור': **(ב)** בא"ד כלמתניתן בפרק שני. ב"ב ריש דף כה ועי"ש בפר"י דף כד ע"ב: **(ג)** תוס' ד"ה אם היה וכו' בהג"ה בתלמוד במקום. ב"ב פירוש דקלמר בהבבה דיחיד ומנגן דמיעלן ובגי לה בתי מר בעומר דמיעה דלמלא עבדי בה דיורין ומאמר אהדדי הייט דקלמר לקמן ומאן דאמר ומנן דהוו בה דיורין ומאי לבעלמלו:

(ד) רש"ל ד"ה ומטיים לרב יוסף לין לרך ור': **(ה)** בא"ד כלמתניתן בפרק שני. ב"ב דף כה ועי"ש בפר"י דף כד ע"ב: **(ו)** תוס' ד"ה אם היה וכו' בהג"ה בתלמוד במקום. ב"ב פירוש דקלמר בהבבה דיחיד ומנגן דמיעלן ובגי לה בתי מר בעומר דמיעה דלמלא עבדי בה דיורין ומאמר אהדדי הייט דקלמר לקמן ומאן דאמר ומנן דהוו בה דיורין ומאי לבעלמלו:

(ז) [ב"מ יח:] [חולין מב: **ח)** [ב"מ יח:]. **ט)** [ב"מ יח:]. **י)** [ב"מ יח:]. **יא)** [ב"מ יח:]. **יב)** [ב"מ יח:]. **יג)** [ב"מ יח:]. **יד)** [ב"מ יח:]. **טו)** [ב"מ יח:]. **טז)** [ב"מ יח:]. **יז)** [ב"מ יח:]. **יח)** [ב"מ יח:]. **יט)** [ב"מ יח:]. **כ)** [ב"מ יח:]. **כא)** [ב"מ יח:]. **כב)** [ב"מ יח:]. **כג)** [ב"מ יח:]. **כד)** [ב"מ יח:]. **כה)** [ב"מ יח:]. **כו)** [ב"מ יח:]. **כז)** [ב"מ יח:]. **כח)** [ב"מ יח:]. **כט)** [ב"מ יח:]. **ל)** [ב"מ יח:]. **לא)** [ב"מ יח:]. **לב)** [ב"מ יח:]. **לג)** [ב"מ יח:]. **לד)** [ב"מ יח:]. **לה)** [ב"מ יח:]. **לו)** [ב"מ יח:]. **לז)** [ב"מ יח:]. **לח)** [ב"מ יח:]. **לט)** [ב"מ יח:]. **מ)** [ב"מ יח:]. **מא)** [ב"מ יח:]. **מב)** [ב"מ יח:]. **מג)** [ב"מ יח:]. **מד)** [ב"מ יח:]. **מה)** [ב"מ יח:]. **מו)** [ב"מ יח:]. **מז)** [ב"מ יח:]. **מח)** [ב"מ יח:]. **מט)** [ב"מ יח:]. **נ)** [ב"מ יח:]. **נא)** [ב"מ יח:]. **נב)** [ב"מ יח:]. **נג)** [ב"מ יח:]. **נד)** [ב"מ יח:]. **נה)** [ב"מ יח:]. **נו)** [ב"מ יח:]. **נז)** [ב"מ יח:]. **נח)** [ב"מ יח:]. **נט)** [ב"מ יח:]. **ס)** [ב"מ יח:]. **סא)** [ב"מ יח:]. **סב)** [ב"מ יח:]. **סג)** [ב"מ יח:]. **סד)** [ב"מ יח:]. **סה)** [ב"מ יח:]. **סו)** [ב"מ יח:]. **סז)** [ב"מ יח:]. **סח)** [ב"מ יח:]. **סט)** [ב"מ יח:]. **ע)** [ב"מ יח:]. **עא)** [ב"מ יח:]. **עב)** [ב"מ יח:]. **עג)** [ב"מ יח:]. **עד)** [ב"מ יח:]. **עה)** [ב"מ יח:]. **עו)** [ב"מ יח:]. **עז)** [ב"מ יח:]. **עח)** [ב"מ יח:]. **עט)** [ב"מ יח:]. **פ)** [ב"מ יח:]. **פא)** [ב"מ יח:]. **פב)** [ב"מ יח:]. **פג)** [ב"מ יח:]. **פד)** [ב"מ יח:]. **פה)** [ב"מ יח:]. **פו)** [ב"מ יח:]. **פז)** [ב"מ יח:]. **פח)** [ב"מ יח:]. **פט)** [ב"מ יח:]. **צ)** [ב"מ יח:]. **צא)** [ב"מ יח:]. **צב)** [ב"מ יח:]. **צג)** [ב"מ יח:]. **צד)** [ב"מ יח:]. **צה)** [ב"מ יח:]. **צו)** [ב"מ יח:]. **צז)** [ב"מ יח:]. **צח)** [ב"מ יח:]. **צט)** [ב"מ יח:]. **ק)** [ב"מ יח:]. **קא)** [ב"מ יח:]. **קב)** [ב"מ יח:]. **קג)** [ב"מ יח:]. **קד)** [ב"מ יח:]. **קה)** [ב"מ יח:]. **קו)** [ב"מ יח:]. **קז)** [ב"מ יח:]. **קח)** [ב"מ יח:]. **קט)** [ב"מ יח:]. **ר)** [ב"מ יח:]. **רא)** [ב"מ יח:]. **רב)** [ב"מ יח:]. **רג)** [ב"מ יח:]. **רד)** [ב"מ יח:]. **רה)** [ב"מ יח:]. **רו)** [ב"מ יח:]. **רז)** [ב"מ יח:]. **רח)** [ב"מ יח:]. **רט)** [ב"מ יח:]. **ש)** [ב"מ יח:]. **שא)** [ב"מ יח:]. **שב)** [ב"מ יח:]. **שג)** [ב"מ יח:]. **שד)** [ב"מ יח:]. **שה)** [ב"מ יח:]. **שו)** [ב"מ יח:]. **שז)** [ב"מ יח:]. **שח)** [ב"מ יח:]. **שט)** [ב"מ יח:]. **ת)** [ב"מ יח:]. **תא)** [ב"מ יח:]. **תב)** [ב"מ יח:]. **תג)** [ב"מ יח:]. **תד)** [ב"מ יח:]. **תה)** [ב"מ יח:]. **תו)** [ב"מ יח:]. **תז)** [ב"מ יח:]. **תח)** [ב"מ יח:]. **תט)** [ב"מ יח:]. **י)** [ב"מ יח:]. **יא)** [ב"מ יח:]. **יב)** [ב"מ יח:]. **יג)** [ב"מ יח:]. **יד)** [ב"מ יח:]. **טו)** [ב"מ יח:]. **ט

דאי דרב קשיא דרב אדרב בתרתי דאמר רב מבוי שנפרץ במ"ו אחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת. דבני מבוי לא מסרי עלה דלין דריסתם עליה[א] ורשות הרבים נמי לא מסרה לגה ולא מסרי עלה בני מבוי יותר מעשר והוי פתח ומבוי אסור משום פילוג[ב] דהעומד במבוי רואה רשות הרבים כנגדו ואינו רואה ביכולת לכתן ולכתן ומדנקטו נפלה חצר כנגדו משמע דוקא שנפלה חצר לגה אסור משום דהוי כמפולש אבל אם לא נפלה חצר לגה אינו אסור אפילו אם לא עירבו אמר עא"ג דנפקיר המבוי במלואו לחצר משום דקסבר נרחה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ופתח ומתני' דגדולה מותרת וקטנה אסורה מוקי לה בנכנסין מתלי בקטנה לגדולה ולימא למימר לאסור משום מפולש ומשום שנפקיר במלואו ולא עירבו אלא מדקתני אלא אם לא עירבו אלא מבוי שהוא גבוה יש עוד איסור אחר דהיינו משום גלגא עירבו אלא מבוי שהוא גבוה דאמר אמר רב אבא אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב אמר שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת ומבוי אסור ואמאי ליהוי כמבוי שבלה לרחבה אמר ליה אנא לא ידענא עובדא הוה בדורא מבוי שבלה לרחבה הוה ואתא לקמיה דרב יהודה ולא אצרכיה ולא מידי ואי קשיא משמיה דרב תיהוי משמיה דשמואל ולא קשיא מידי השתא דאמר ליה רב ששת לרב שמואל בר אבא ואמרי ליה לרב יוסף בר אבא אסברא לך כאן שעירבו כאן שלא עירבו דרב אדרב נמי לא קשיא כאן שעירבו בני חצר עם בני מבוי כאן שלא עירבו ולמאי

דאי דרב קשיא דרב אדרב בתרתי דאמר רב ירמיה בר אבא אמר רב אמר שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת ומבוי אסור ואמאי ליהוי כמבוי שבלה לרחבה אמר ליה אנא לא ידענא עובדא הוה בדורא מבוי שבלה לרחבה הוה ואתא לקמיה דרב יהודה ולא אצרכיה ולא מידי ואי קשיא משמיה דרב תיהוי משמיה דשמואל ולא קשיא מידי השתא דאמר ליה רב ששת לרב שמואל בר אבא ואמרי ליה לרב יוסף בר אבא אסברא לך כאן שעירבו כאן שלא עירבו דרב אדרב נמי לא קשיא כאן שעירבו בני חצר עם בני מבוי כאן שלא עירבו ולמאי

ממנוהו. כותל אמצעי על פני כולו: **ונפרצה חצר כנגדו.** בפתוח מעבר: **חצר מותרת.** לדליקה לא הוי במלואה ונסתיירו בה גיפופין ומכמן ומתכלן לפיכך נגבי דיקה פתחים עיניהו ולא מסרי עלה בני מבוי שאין מבוי אוסר על חצירות הפתוחין לו אבל חצירות אוסרין במבוי שהרי דליסתם רגליהם עליו ורשות הרבים נמי לא מסר עלה לחצר הפתוח[ג] הוא: **ומבוי אסור.** קס"ד מדנקטו ונפלה חצר כנגדו משום דמיינו כמבוי מפולש קא אסר ליה ולאו משום דנפקיר לחצר וכ' יהודה מדנקטו רחבה שמעמיע דמשום מפולש לא מיתסר וברחבה ליכא דיורין דליתסרו עליה אבל אי הוה כלה לחצר אסרי עליה ולקמן מפרש טעמייהו. ואיהיו דקשיא דרב אדרב בתרתי אי משום מפולש אי משום הנפקיר לחצר ותסרי עליה בני חצר דנפקיר המבוי במלואו לרשות הרבים אמרינן לו: **לא ידענא.** ממנן גמרה: **בדורא דרבוותא.** כפר דוקיים: **שבלה לרחבה.** ורחבה נפלה בכותל שכנגדה: **אסברא לך.** מילתיה דרב דגמירתא לה מיניה: **לאן שעירבו לאן שלא עירבו.** כלומר אלא מבוי עירבו בני חצר עם בני מבוי בני מבוי מותרין דהא דאסר רב יש מילוק בדבר שפעמים אסור ופעמים מותר דכשעירבו בני חצר עם בני מבוי מותרין דהא דאסר רב לא אסר אלא בשלא עירבו בני חצר עם בני מבוי אבל אם עירבו בני מבוי בני חצר מותרין דאי לא עירבו אסור אפילו בלא עירבו

שאלה: כיצד החמידו נהרדעא כרב וכשמואל, והרי שנינו בברייתא שהמחמיר כשתי שיטות הוא 'כסיל בחושך'

בדף הקודם התבאר בעניין מבוי עקום שנהגו בו לחומרא כרב (שתורתו כמפולש, [ולא כשמואל שתורתו כסתום ואין צריך בזה אלא לחי או קורה]). ולחומרא כשמואל (שמבוי מפולש צריך דלת מכאן ולחי או קורה מכאן, [ולא כרב שמבוי מפולש צורך צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן]).

שואלת הגמרא: **וּמִי עָבְדִינַן כִּתְרֵי חוּמְרֵי** - וכי עושים כשתי חומרות,

וְהָא תַּנְיָא - והרי שנינו: **לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל, וְהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי עוֹשֶׂה, כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל עוֹשֶׂה.**

אבל אם עושה **מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמִקּוּלֵי בֵּית הִלֵּל** - כפי הקולות של בית שמאי וכפי הקולות של בית הלל, הרי הוא **רָשָׁע.**

ואם עושה **מֵחוּמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל** - כפי החומרות של בית שמאי ולפי החומרות של בית הלל, **עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר 'הַכְּסִיל בְּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ', אֶלָּא** צריך לעשות: **אִי כְּבֵית שַׁמַּאי כְּקוּלֵיהוֹן וּכְחוּמְרֵיהוֹן, אִי כְּבֵית הִלֵּל כְּקוּלֵיהוֹן וּכְחוּמְרֵיהוֹן** - או כבית שמאי כהקולות שלהם וכהחומרות שלהם, או כבית הלל כהקולות שלהם וכהחומרות שלהם.

וכיצד נהגו בנהרדעא כשתי חומרות כרב וכשמואל. לפני יישוב קושיא זו הגמרא מפסיקה ומבארת את הברייתא:

[הערה בברייתא: בתחילה הברייתא אומרת שהלכה כבית הלל, ואחר כך הברייתא אומרת שאפשר לנהוג כבית שמאי]

הגמרא מקשה בביאור הברייתא: **הָא גּוּפָא קַשְׁיָא** - בברייתא עצמה יש קושיא, **אָמְרַתְּ** - בתחילה הברייתא אומרת: **לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל, וַהֲדַר אָמְרַתְּ** - ואחר כך הברייתא אומרת: **הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי עוֹשֶׂה.**

[ביאור א' בברייתא: מה שהברייתא אומרת שאפשר לנהוג כבית שמאי, הוא לפני שיצאה בת קול שהלכה כבית הלל]

מבארת הגמרא: **לָא קַשְׁיָא, כָּאן** [מה ששנינו 'הרוצה לעשות כבית שמאי עושה', היינו] **קוֹדֶם בַּת קוֹל** - לפני שיצאה בת קול שהלכה כבית הלל. **כָּאן** [ומה ששנינו 'הלכה כבית הלל', היינו] **לְאַחַר בַּת קוֹל** - לאחר שיצאה בת קול שהלכה כבית הלל.

[ביאור ב' בברייתא: מה שהברייתא אומרת שאפשר לנהוג כבית שמאי, הוא לשיטת רבי יהושע שאין משגיחים בבת קול]

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, הָא וְהָא לְאַחַר בַּת קוֹל, (דף ז) **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא** [ומה שהברייתא אומרת, הרוצה לעשות כבית שמאי עושה, דעת רבי יהושע היא] **דְּלָא מַשְׁגַּח בְּבַת קוֹל** - שהוא סובר שאין

משגיחים בבת קול שתורה לא בשמים ועל כן אפשר לנהוג לשיטתו כבית הלל] ומה שהברייתא אמרה שהלכה כבית הלל, הוא כחכמים הסוברים שמכריעים על פי בת קול.

[ביאור ג' בברייתא: מה שהברייתא אומרת שאפשר לנהוג כבית שמאי, אין הכונה כבית שמאי, אלא הכונה שבכל מחלוקת (כמו שבית שמאי ובית הלל נחלקו) יכול לנהוג כאחת השיטות, ולא להחמיר כשניהם]

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, מה שהברייתא אומרת 'הרוצה לעשות כבית שמאי עושה', אין הכונה למחלוקת ב"ש וב"ה, שבזה יש לעשות כב"ה, אלא הכונה למחלוקת של שאר תנאים ואמוראים בשאר דברים: **הָכִי קָאָמַר כָּל הֵיכָא דְּמַשְׁכַּחַתְּ תְּרֵי תַּנָּאֵי וּתְרֵי אָמוֹרָאֵי דְּפְלִיגִי אַהֲדָדֵי** - כל מקום שאתה מוצא מחלוקת תנאים ואמוראים שנחלקו זה עם זה **כְּעֵין מַחֲלוֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל לָא לֵיעְבַּד כִּי קוּלֵיהּ דְּמָר וְכִי קוּלֵיהּ דְּמָר** - אל תעשה כקולתו של זה וכקולתו של זה, **וְלָא כְּחוּמְרֵיהּ דְּמָר וְכִי חוּמְרֵיהּ דְּמָר** - ולא כחומרתו של זה וכחומרתו של זה, **אֶלָּא אוֹ כִּי קוּלֵיהּ דְּמָר וּכְחוּמְרֵיהּ עָבֵיד** - אלא או כשיטה אחת כקולתו וכחומרתו, **אוֹ כְּקוּלֵיהּ דְּמָר וּכְחוּמְרֵיהּ עָבֵיד** -או כהשיטה השניה כקולתו וכחומרתו, אבל לא כקולת שניהם וכן לא כחומרת שניהם.

לאחר שביארה הגמרא את הברייתא, הגמרא חוזרת לקושיא על הכרעת נהרדעא במבוי העקום, **מִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא** - כיצד עשו בנהרדעא כשתי חומרות.

תשובה א, בעניין נהרדעא: גם רב מודה שהלכה למעשה מורים במבוי מפולש לעשות דלתות

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: כּוּלֵּיהּ כְּרַב עַבְדּוּהּ - את הכל הם עשו בנהרדעא כדעת רב, **דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: הֲלָכָה וְאֵין מוֹרִין כֵּן** - הלכה - כתנא קמא שאין צריך דלת אלא די בצורת הפתח במבוי מפולש, ואין מורין כן - אלא כחנניה, שצריך דלתות.

תשובה ב, בעניין נהרדעא: אפשר לנהוג כשתי חומרות שאינם סותרות זו את זו

שואלת הגמרא: **וּלְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר רַב דְּאָמַר הֲלָכָה** כתנא קמא, **וּמוֹרִין כֵּן** [הלכה למעשה], **מַאי אִיכָּא לְמֵימַר** - מה יש לומר, כיצד נהגו כחומרא כרב (שהוא מבוי מפולש), וכחומרא דשמואל (שצריך דלתות).

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב שֵׁיזְבִי: כִּי לָא עָבְדִינַן כְּחוּמְרֵי דְּבֵי תְּרֵי הֵיכָא דְּסָתְרֵי אַהֲדָדֵי** - מה שלא עושים כשתי חומרות היינו במקום שהם סותרים זה את זה, שהמחלוקת נוגעת לשני עניינים שקולא בעניין אחד היא חומרא במקום השני, והנוהג לחומרא בשתי הענינים הוא נקרא כסיל,

כְּגוֹן שִׁדְרָה וְגוּלְגּוֹלֶת גבי טומאת אהל במת, **דִּתְנַן, הַשִּׁדְרָה וְהַגּוּלְגּוֹלֶת** של מת **שֶׁחָסְרוּ** אינם מטמאים באוהל, **וְכַמָּה חֶסְרוֹן בַּשִּׁדְרָה** - כמה הוא השיעור שתחסר השדה והיא לא תטמא באהל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי חוּלְיוֹת,** ואם חסרה חוליא אחת עדיין היא מטמאה באהל. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: חוּלְיָא אַחַת.**

וּבַגּוּלְגּוֹלֶת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ - אם יש בה חור כ'מלא מקדח' אינה מטמאה באוהל. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת** - אם חסר מהגולגולת שיעור כזה שאם הוא ניטל מאדם חי הרי הוא מת, שוב אינה מטמאה באוהל.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: וְכֵן לְעִנְיַן טְרֵיפָה, לבית שמאי אם חסרה חוליא אחת, אינו חסרון ובהמה שחסר ממנה חוליא אחת הרי היא כשירה. ולבית הלל אם חסרה חוליה אחת הרי זה חסרון והיא טריפה.

והמחמיר בענין זה, שכשחסרה חוליא אחת מבהמה, ינהג כבית הלל שהיא טריפה, ובאדם כשיהיה חסר חוליא אחת ינהג כבית שמאי שהיא מטמאה באוהל, הוי כסיל, שהרי זה סותר, שנמצא שלגבי טריפה הוא מכריע שהוא חסרון, ולגבי אוהל שאינו חסרון.

אֶבָל הֵיכָא דְּלָא סָתְרִי אַהֲדָדֵי - אבל במקום שהחומרות לא סותרות, כגון כאן שהמחלוקת אם מבוי עקום דינו כסתום או כמפולש, והמחלוקת איך מתקנים מבוי מפולש, אינם שייכים זה בזה, והכרעה במחלוקת אחת אינה שייכת להכרעה במחלוקת השניה, אזי **עָבְדִינַן** - אפשר לעשות כשתי החומרות.

✦✦✦

שאלה: והרי רבי עקיבא לגבי מעשרות נהג כשתי דעות הסותרות זו את זו

שואלת הגמרא: **וְהֵיכָא דְּסָתְרִי אַהֲדָדֵי לָא עָבְדִינַן** - וכי במקום שיש סתירה בין הדברים, לא עושים כשתי הדעות, **מֵתִיב רַב מְשַׁרְשְׁיָא, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁלִּיקֵּט אֶתְרוֹג בְּאֶחָד בְּשַׁבָּט, וְנָהַג בּוֹ שְׁנֵי עִישּׂוּרִין,** שהיה זה סיום השנה השניה למנין שנות השמיטה, ותחילת השנה השלישית, ונהג בזה מעשר **אֶחָד כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי** שהם סוברים שראש השנה לאילן הוא באחד בשבט, ונמצא שא' בשבט הוא השנה השלישית, שבה מפרישים מעשר עני, ולכן הפריש רבי עקיבא מעשר עני,

וְאֶחָד - ועוד הפריש רבי עקיבא מעשר אחד **כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל,** שהם אומרים שראש השנה לאילן הוא בט"ו בשבט, ונמצא שא' בשבט הוא עדיין השנה השניה שבה מפרישים מעשר שני, ולכן הפריש רבי עקיבא גם מעשר שני.

הרי שרבי עקיבא נהג כשתי חומרות הסותרות זו את זו.

תשובה: רבי עקיבא הסתפק מה דעת בית הלל, ולכן נהג כשתי החומרות

עונה הגמרא: **רַבִּי עֲקִיבָא גְּמָרֵיהּ אִיסְתַּפֵּיק לֵיהּ** - רבי עקיבא הסתפק בשמועה זו, **וְלָא יָדַע אִי בֵּית הִלֵּל בְּחַד בְּשַׁבָּט אֲמוּר אִי בַּחֲמִישָׁה בְּשַׁבָּט אֲמוּר** - והוא לא ידע מה אמרו בית הלל, האם הם אמרו שראש השנה לאילן בא' בשבט או שראש השנה לאילן הוא בט"ו שבט, **וַעֲבַד הָכָא לְחוּמְרָא וְהָכָא לְחוּמְרָא** - ולכן החמיר רבי עקיבא לכאן ולכאן, שהפריש גם מעשר עני שמא הוא השנה השלישית לבית הלל, וגם מעשר שני שמא הוא השנה השניה לבית הלל, ולא מפני שהחמיר בזה גם כבית שמאי וגם כבית הלל.

✦✦✦

המחלוקת אם מספיק צורת הפתח או שצריך גם דלת היא רק במבוי מפולש בשתי צדדים לרשות הרבים, אבל מבוי מפולש בצד אחד לרשות הרבים ובצד אחד לכרמלית, לכולי עלמא אין צריך דלת (אלא צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן)

יָתֵיב רַב יוֹסֵף קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא וְיָתֵיב וְקָאָמַר, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַחֲלוֹקֶת - מה שנחלקו

תנא קמא וחנניה אם במבוי מפולש מספיק צורת הפתח או שצריך גם דלת, היינו **בְּסַרְטְיָא מִכָּאן** (דרך הילוך הרבים) **וּסְרַטְיָא מִכָּאן** - שהמבוי פתוח בשתי צדדיו לדרך הרבים,

וּפְלַטְיָא (רחוב לשווקים) **מִכָּאן, וּפְלַטְיָא מִכָּאן,** שגם באופן זה המבוי פתוח בשתי צדדיו לרשות הרבים.

אֲבָל סְרַטְיָא (דרך הרבים) **מִכָּאן, וּבִקְעָה** (מקום של הרבה שדות) **מִכָּאן, אוֹ בִּקְעָה מִכָּאן וּבִקְעָה מִכָּאן,** כיון שאין המבוי פתוח בשתי צדדיו לרשות הרבים, אלא בצד אחד לרשות הרבים ובצד שני לכרמלית, או שהוא פתוח בשתי צדדיו לכרמלית, **עוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח מִכָּאן, וְלֶחִי וְקוֹרָה מִכָּאן,** וגם חנניה מודה שאין צריך בזה דלת, אלא מספיק בצורת הפתח מצד אחד, ומהצד השני או לחי או קורה.

שואלת הגמרא: **הַשְׁתָּא סְרַטְיָא מִכָּאן, וּבִקְעָה מִכָּאן** - הנה כאשר יש מצד אחד דרך הרבים ומהצד השני כרמלית, אתה אומר: **עוֹשֶׂה לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח מִכָּאן, וְלֶחִי וְקוֹרָה מִכָּאן,** ואם כך קשה: **בִּקְעָה מִכָּאן וּבִקְעָה מִכָּאן מִיבַּעְיָא** - וכי צריך לומר שכך הדין גם כאשר שני הצדדים פתוחים לבקעה שהיא כרמלית.

עונה הגמרא: **הָכִי קָאָמַר, סְרַטְיָא מִכָּאן וּבִקְעָה מִכָּאן,** שצד אחד פתוח לרשות הרבים, וצד שני לכרמלית, **נַעֲשֶׂה כְּבִקְעָה מִכָּאן וּבִקְעָה מִכָּאן,** ואין צריך דלת אלא צורת הפתח.

◆◆◆

מבוי שמצד אחד פתוח לרשות הרבים, ומצד שני פתוח לרחבה, אף שהרחבה פתוחה לרשות הרבים – אין דינו כמבוי מפולש, ובצד של הרחבה אין צריך כלל תיקון

וּמְסַיֵּים בַּהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה - ורב יוסף סיים במאמר בשם רב יהודה, ורב יוסף לא פירש ממי קיבל סיום זה, **אִם הָיָה מָבוֹי כָּלֶה לִרְחָבָה** - אם המבוי פתוח בצד אחד לרשות הרבים, ומצד שני פתוח לרחבה (שטח מוקף מחיצות מאחורי הבתים), והרחבה פתוחה לרשות הרבים, **אֵין צָרִיךְ כְּלוּם** אין צריך תיקון בצד שהמבוי פתוח לרחבה, אלא רק בצד שהמבוי פתוח לרשות הרבים צריך לחי או קורה, כדין מבוי סתום.

אביי: מאמר זה אמר שמואל, שהרי דעת רב שמבוי שמצד אחד פתוח לרשות הרבים, ומצד שני פתוח לחצר, אם החצר פתוחה לרשות הרבים – אסור לטלטל במבוי (בלא תיקון)

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: הָא דְּרַב יְהוּדָה - מאמר זה שאמרת בשם רב יהודה, ולא אמרת בשם מי אמר זאת רב יהודה, מאמר זה **דִּשְׁמוּאֵל** (רבו של רב יהודה) **הִיא,** [עמוד ב]

דְּאִי דְּרַב, קַשְׁיָא דְּרַב אַדְּרַב בְּתַרְתֵּי - שאם רב אמר מאמר זה, יהיה קשה על דברי רב בשתי דברים שבמקום אחר משמע שבשני ענינים אינם סובר כמאמר זה,

[המאמר שמשמע אחרת מדברי רב:] **דְּאָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: מָבוֹי שֶׁנִּפְרַץ בִּמְלוֹאוֹ** -כותל האמצעי של המבוי נפרץ כולו **לֶחָצֵר, וְנִפְרְצָה חָצֵר כְּנֶגְדּוֹ** - וממול פתח זה נפרצה גם החצר לרשות הרבים, (פירצה פחות מעשר), ובחצר עצמו נשארו מחיצות (שהחצר רחבה יותר מהמבוי),

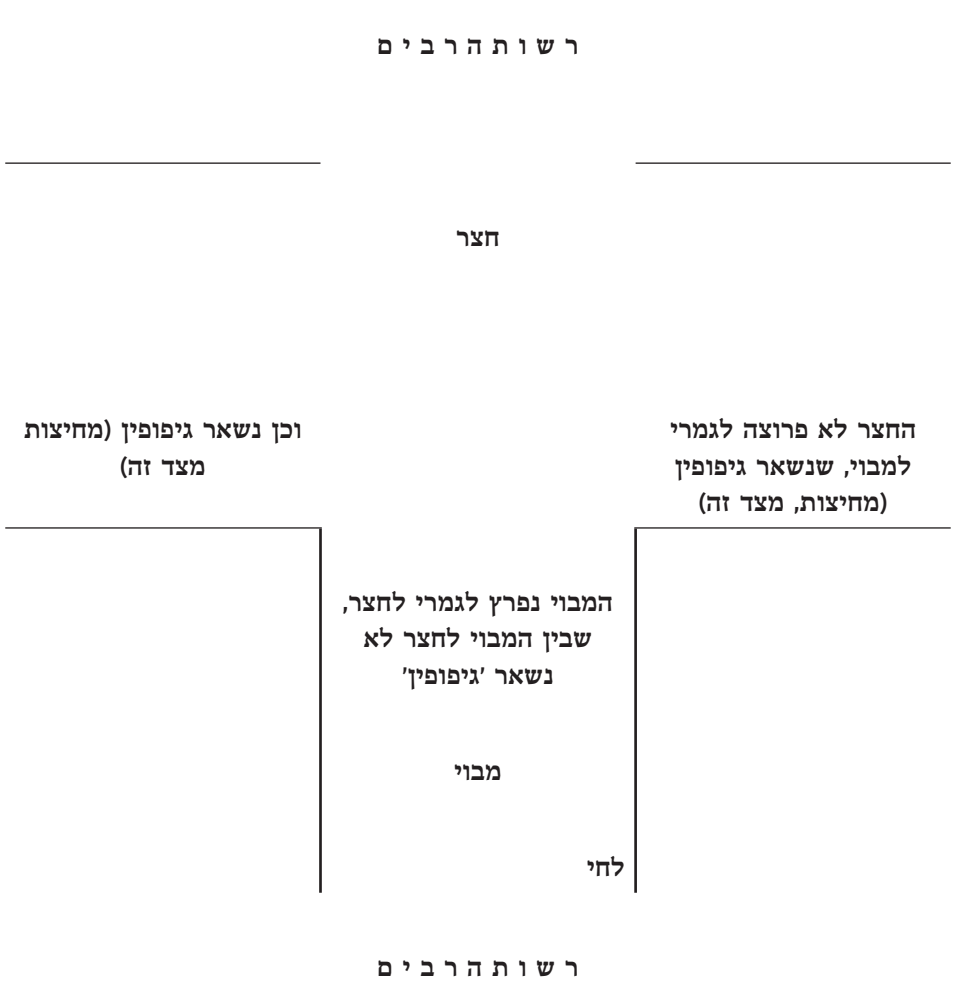

חָצֵר מוּתֶּרֶת, שאין בה פירצה יותר מעשר, והרי פירצה זו היא 'פתח', וכן אין כל כותל החצר פרוץ, שהרי החצר רחבה יותר מהמבוי, ונשאר בה מחיצות מכאן ומכאן. [אמנם אם לא היה נשאר חלק מהמחיצה וכל כותל החצר היה נפרץ, או שהפירצה בחצר היתה יותר מעשר, הרי זה בכלל חצר שנפרצה במלואו למקום האסור לה (למבוי שכל פתחו נפרץ, ובו אסור לטלטל), היה אסור לטלטל גם בחצר, כמבואר להלן דף כג].

וּמָבוֹי אָסוּר, ואביי סבר שהיינו מפני שהמבוי פרוץ לחצר, והחצר פתוחה לרשות הרבים, והרי זה נראה כמבוי מפולש,

ועל כך קשה: **וְאַמַּאי לֵיהֲוֵי כְּמָבוֹי שֶׁכְּלֶה לִרְחָבָה** - ולמה הוא נחשב כמבוי מפולש, ואין דינו כמבוי שפתוח לרחבה שאינו נחשב על ידי זה כמבוי מפולש לרשות הרבים, אף שהרחבה פתוחה בצידה האחד למבוי ובצידה השני לרשות הרבים.

ומכך שרב אמר שאסור לטלטל במבוי, מוכח שרב סובר שמבוי כזה נקרא מפולש, וקשה מכך על מה שאמר רב יהודה שמבוי כזה לא נקרא מפולש, ועל כן צריך לומר שרב יהודה לא קיבל זאת מרב אלא משמואל.

(הגמרא להלן בדף ח מבארת מהו הדבר השני שממנו מוכח שמאמר זה שאמר רב יהודה על מבוי שכלה לרחבה לא אמרו רב יהודה בשם רב אלא בשם שמואל).

תשובת רב יוסף: רב יהודה אמר דין זה, ואכן יתכן שהוא אמר זאת בשם שמואל

אֲמַר לֵיהּ רב יוסף לאביי: **אֲנָא לָא יָדַעְנָא** - אני לא יודע ממי רב יהודה למד הלכה זו, **עוֹבְדָא הֲוָה בְּדוּרָא דְּרָעֲוָתָא** - אלא אני יודע שהיה מעשה בכפר רועים, **מָבוֹי שֶׁכְּלֶה לִרְחָבָה הֲוָה** - היה שם מבוי שצידו אחד פתוח לרשות הרבים, וצידו השני היה פתוח לרחבה, והרחבה היתה פתוחה לרשות הרבים, **וַאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה** - ובא דין מבוי זה לפני רב יהודה, **וְלָא אַצְרְכֵיהּ וְלָא מִידֵּי** - ולא הצריך רב יהודה בצד הרחבה, ולא דבר, **וְאִי קַשְׁיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב** - ואם קשה לומר זאת בשם רב, כמבואר בדין הנ"ל שמבואר שרב לא סובר כך, **תֵּיהֲוֵי מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל** - אזי תאמר דין זה בשם שמואל, **וְלָא קַשְׁיָא מִידֵּי** - ולא קשה דבר.

הגמרא דוחה את הביאור הנ"ל ומבארת שאפשר לומר שגם לרב מבוי שפתוח לרחבה אינו צריך תיקון בצד זה (ומה שרב אסר לטלטל במבוי הפתוח לחצר הוא מפני שלא עשו שם שיתופי מבואות, והמבוי פרוץ לחצר)

הגמרא מבארת שאפשר לומר שגם לרב, מבוי הפתוח לרחבה אינו צריך תיקון: **הַשְׁתָּא דַּאֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת לְרַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא וְאָמְרִי לֵיהּ לְרַב יוֹסֵף בַּר אַבָּא אַסְבְּרָא לָךְ** [אסביר לך את דברי רב שלמדתי ממנו], **כָּאן שֶׁעֵירְבוּ כָּאן שֶׁלֹּא עֵירְבוּ** - מה שרב אסר לטלטל במבוי הפתוח לחצר, אינו מפני שהמבוי פתוח לחצר והחצר פתוחה לרשות הרבים, ודינו כמפולש, אלא מטעם אחר:

מפני שהחצר והמבוי לא עשו ביניהם שיתופי מבואות, ועל כן אסור לטלטל מהמבוי לחצר, וכיון שהמבוי פרוץ לגמרי לחצר (שהיא רשות שאסור לבני המבוי לטלטל לתוכה), אסור לטלטל במבוי (כדין מבוי שנפרץ למקום האסור עליו).

אבל בני החצר מותרים לטלטל בחצר, שהחצר אינו פרוץ למבוי, שנשארו גיפופין (מחיצות) מכאן ומכאן, והרי זה פתח בין החצר למבוי.

ולפי זה אם בני המבוי והחצר עירבו זה עם זה שיתופי מבואות, מותר לטלטל גם בחצר וגם במבוי,

ולפי ביאור זה, **דְּרַב אַדְּרַב נָמִי לָא קַשְׁיָא,** אפשר לומר שהמעשה שהיה בדורא דרעותא הוא כדעת רב, ואין קושיא ממה שרב אוסר במבוי שנפרץ לחצר, ומתיר במבוי שנפרץ לרחבה, שהרי: **כָּאן שֶׁעֵירְבוּ בְּנֵי חָצֵר עִם בְּנֵי מָבוֹי, כָּאן שֶׁלֹּא עֵירְבוּ**, בחצר כשלא עירבו עם המבוי, הרי אסור לטלטל במבוי, כי הוא פרוץ לחצר שלא עירבה עימה,

אבל ברחבה אף אם היא לא עירבה עם בני המבוי אין לאסור, מפני שרחבה היא מאחורי הבית ואין נכנסים ויוצאים בה, ואין משתמשים בה כחצר, ואין איסור לטלטל מהמבוי לתוכה, אף כשלא עשו עירוב ביניהם, ולכן מה שהמבוי פרוץ לרחבה, אין זה אוסר את המבוי, שהמבוי לא פרוץ למקום האסור לו.

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין ח.

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דכין עירבו וכין שלא עירבו פליגי. דלפליגי בעירבו אסר רב וטעמא משום מפולש ודוקא נפרלה [אלר] כנגדו קאמר הא לאו הכי לא מיתסר מבוי משום בני חלר וכא דרב יהודה דשמואל היא ומרי בעירבו כגון רחבה לא בעיא עירוב ואע"ג דנפרלה רחבה כנגדו ואסר בלא עירבו גבי חלר אפילו לא נפרלה מדנקטו רחבה ולא נקטו חלר: **בעירבו.** דאיסורא משום פירלה שכנגדו היא: **כמאי פליגי.** מאי טעמא דרב דאסיא ליה מפולש ומאי טעמא דשמואל דלא קרי ליה מפולש: **בשלא עירבו.** כי לא נפרלה מאי טעמא דשמואל דאמר בני חלר אסרי ומאי טעמא דרב דאמר לא אסרי: **בגראה מבחוץ ושוה מבפנים.** דפליגי ביה אמוראי לקמן בפירקין (ד' ט:) איכא למאן דאמר נדון כגראה משני לדליין ואיכא למאן דאמר אינו נידון. והכא נמי הכי גיפופי דאית לאלר בעודפיס על רוחב פירלה אמבוי נראין מבחוץ לאותן העומדים בחלר ולא מיחזי כותל פרוץ במלואו ויותר מעבר נמי לא הוי הלכך אע"ג דשוה מבפנים שהעומדין במבוי אין רואין אותו ונראה לסם כותל פרוץ במלואו אפילו הכי לרב מהני הני גיפופי לשוויה פתחא לגבי מבוי כי היכי דמשוו ליה פתחא לגבי חלר ותסא לתנגי[1] קטנה אסורה מוקים ליה רב בנכנסין כותלי קטנה לגדולה דליכא נראה מבחוץ והויא פרוצה במלואה אבל הכא פתחא הוא אף למבוי ולא אסרי בני חלר למבוי ואע"ג דשאר אילנות הסמוכות למבוי בפתח הגון ולחי אוסרות עליו זו שוחלת ואינה רגילה בו שהני סתום היה מתחלה אינה אוסרת עליו דלאמור בפ' מי שהוציאוהו (לקמן ד' מט.) שאינה רגילה בו מותר ושמואל סבר אין נידון מבוי שיוב למבוי ופירלה היא ודיורי חלר אוסרין עליו אם לא עירבו: **ובעירבו.** דאיסורא משום פירלה שכנגדו הוא פליגי בדרב יוסף דאמר לא שנו אלא לאין לריך לוס אלא שכלה מבוי לאמצע רחבה דכיון דרוחבה של רחבה עולף על המבוי לכל לד נראה שהמבוי לרחבה כלה ואינו מוסך עד רשות הרבים שכנגדו ולא אתי למיסרי מפולש ורב סבר אפילו הכי כיון דהעומד במבוי רואה לב' ראשי רשות הרבים וקבעי רבים מרבות הרבים זו לרשות הרבים זו דרך מבוי ורחבה אסור: **אבל בלה לגידי רחבה.** שכולל אורך המבוי שוה לאחד מהמולי אורך הרחבה ונראה למבוי אריך ומוסך עד רה"ר שכנגדו מיחזי כמפולש ואסור: **אבל זה כנגד זה.** פרלת חלר כנגד המבוי אסור. ואפי' כנגדו דקאמר רב ואוקימנא טעמא דאיסורא הא עירבו מותר אפי' כנגדו אע"ג דאי לא עירבו אסור אפילו הכי אי לא עירבו מבוי אסור לחלר לא דווקא אלא כל כותל שכנגדו קרי אבי אלי רחבה אפילו זה אלא כנגד זה אסור אפילו הכי אי לא עירבו מבוי אסור לחלר לא דווקא אלא כל כותל שכנגדו

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מח א מיי' פ"ז מהל' שבת הלכה יט סמג עשין דרבנן ל טור"ע ס"ח סי' שסד ס"ה:
מט ב מיי' שם הלכה כ טור"ע ס"ח סי' שסד סעיף ב:
נ ג מיי' שם הלכה יא סמג עשין דרבנן ל טור"ע ס"ח סי' שסד סעיף ד:
נא ד מיי' שם הלכה כב טור"ע ס"ח סי' שסד סעיף יד:

קבילי"ש [קיבולי"ש]. יתורות. רוחם. זיזים.

מבוי עקום. שני פתחיו מפולשין לרשות הרבים אחת (לעיל ד:). קורה שעמקו מאני משום היכר. קורה שתקנו תכמים למבוי מעוט סיכר בעגלא הוא, עגלא ליטו לגיטו ר"ה ל"ל (לעיל ה.) לגיטו מיגטי ולגיטו דמקנתא עבוד ולא ליטי קורה משום מאני מחיצה. קורה שמעמת במבוי מעוטא משום מחיצה, דתמרגיל מודה שחיטון יורד ומסום (לעיל ה.).

איתמר מבוי הנעשה כגבל. פי' מבוי ארוך שמשני צדדיו יש לו מבואות קטנים פתוחין מיכן ומיכן כמו רגלי השדרן הנקרא נדל, ויש לו רגלים הרבה משוכות מהנה ומהנה. כתרגיא עד כל מרובה רגלים זה נדל. אסקה רבא דהילכתא כוותיה, עושה צורת הפתח לכולהו מחד מחד גיסא לכל חד חד ואידך גיסא מיסתיר בלחי וקורה. והא דרבא שייבא כרב דסבר מבוי עקום תורתו כמפולש וקאמר אם במבוי המפולש לרה"ר הלכה כת"ק דאמר עושה צורת הפתח מיכן ולחי' או קורה מיכן. הא דאמר רב כהנא רביה דרב אמר שצידו אחד ארוך וצידו אחד קצר, פחות מד' אמות מנחת קורה באלכסון. פי' אם עודף הצד הארוך על הצד הקצר ד' אמות כאילו מבוי בפני עצמו הוא וצריך מחיצות כנגדו. פחות מד' אמות חשוב כמו פרצת מבוי ומחיצות של מבוי פתוחות אותו. ואסיקנא בשיש באלכסונו יותר מעשר אמות דברי הכל אינו מניח את הקורה אלא כנגד הקצר, וכן אם בא לעשות לחי אינו עושה אותו אלא כנגד הקצר. הא דאביי ורבא דאמרי תרוייהו אמר לן מהו להשתמש תחת הקורה. רב ור' חייא ור' יוחנן אמרי מותר. ורקינא [לן] כוותייהו. וסוגיא ג) דק"(א) סברי קורה משום היכר הוי סבירא להו דאביי, והיכירה מלבר. וא"ת משום מחיצה הני סברי חדרה התיצון סותם לגיסא מלבר מותר [ל"ה]שמעתא מותר לה"ה. ומן בין לחיים נמי מותר להשתמש כו' יוחנן דאמר (ו)[ל]תנא דר' זכאי דהוה תני תחת הקורה ובין לחיים כמרמלית פוק חוץ לבבא. כלומר דמ' [משום] הכר כלומר בין הקורה ובין הלחיים משום הכר הן. ואע"ג דאמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ואת לא אסברא דבין לחיים אסור, והתאמר משמיה דר' יוחנן מבוי שרפום בלחיים. ס"א נפרץ בלחיים. פחות פחות מד' שפחים אליבא דרשב"ג דאמרינן לבוד, בד' שפחים משמהם של מינים. להבון דאמרי לא אסברא לבוד בכי האי גונא משמהם עם חדרון ודכולי עלמא בין לחיים אסור. ופרקינן דפחות לכרמלית. ופרקינן (הראב"ן) [אין] מצא מין את מינו דנעוה. בבא מיניה דמי מרב חסדא נעץ שתי יתידות בין שני כותלי מבוי מבחוץ והניח קורה על גבן, שנמצאת הקורה ע"ג היתידות מחוץ לכותלי המבוי, מהו זו לה להשתמש במבוי כו'. א"ל (ה)לדברי לרשות הרבים שדינה כמרמלית ואיסורו מדרבנן, והם התירוהו כאן ע"י קורה זו. ר"ינ"ל. [ואף] בשהלחי רחב הכו', כיון דשעורו הן הדין בכל שהוא לא פלוג רבנן. ר"ינ"ל. [ו]אפשר לו להשתמש תחתיה ולדקדק שלא יציא חובה לה. ר"ינ"ל. [ו]אפשר לו להשתמש תחתיה חדרו הפנימי סותם. ס"ס.

ג) נראה ל"ל ומגרש דגמר' הכי דאם קורה משום היכר הוא הני סברא לה דכמרמלית מלבר וא"ת משום מחיצה כו'.

מבוי הנשוי כגבל. פי' רבינו מס מבנותות קטנים פתוחים למבוי גדול מאני לדדין ואינן יו כגבל זה דאם כן הוו מפולגין[א] וכענין זה הם כרגלי הגדל שיש לו ג' שורות של רגלים ממיין ומשמאל וכן זה שלא כנגד זה: **והא** ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדע' ורמו עליה חומריה דרב. ממלי דתנו נמי לדשמואל לא פריך וא"נקרל לגתות [ב] דהא דתנו מעוט דנהרדעא דמעוט לא מינח לה לדרב אלא אמר רבא איעושה צורת הפתח לכולהו להאי גיסא ואידך גיסא מישתרו בלחי וקורה אמר רב כהנא בר תחליפא משמיה דרב כהנא בר מנימוי משמיה דרב כהנא בר מלכיו [ג] משמיה דרב כהנא רביה דרב ואמרי לה רב כהנא בר מלכיו היינו רב כהנא רביה דרב מבוי שצידו אחד ארוך וצידו אחד קצר פחות מארבע אמות מניח את הקורה באלכסון ארבע אמות אינו מניח את הקורה אלא כנגד הקצר רבא אמר [ד]אחד זה ואחד זה אינו מניח את הקורה אלא כנגד הקצר ואינא טעמא דידי ואימא טעמא דידהו אימא טעמא דידי [ה]קורה טעמא מאי משום היכר ובאלכסון לא הוי היכר ואימא טעמא דידהו [ו]קורה משום מאי משום מחיצה ובאלכסון נמי הוי מחיצה אמר רב כהנא הואיל ושמעתתא דהכני היא אימא בה מילתא הא דאמרת מניח הקורה באלכסון לא אמרן אלא שאין באלכסונו יותר מעשר אבל יש באלכסונו יותר מעשר דברי הכל אינו מניח אלא כנגד הקצר איבעיא להו מהו להשתמש תחת הקורה רב ורבי חייא ור' יוחנן אמרו [ז]מותר להשתמש תחת הקורה שמואל ורבי שמעון בר רבי ור"ש בן לקיש אמרו אסור להשתמש תחת הקורה לימא בהא קמיפלגי דמר סבר קורה משום היכר ומר סבר קורה משום מחיצה לא דכולי עלמא קורה משום היכר והכא בהא קמיפלגי דמר סבר היכירא מלגיו ומר סבר היכירא מלבר ואיבעית אימא דכולי עלמא משום מחיצה והכא בהא קמיפלגי דמר סבר חודו הפנימי יורד וסותם ומר סבר חודו החיצון יורד וסותם אמר רב חסדא הכל מודים בבין לחיים שאסור בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא נעץ שתי יתידות בשני כותלי מבוי מבחוץ והניח קורה על גביהן מהו א"ל לדברי המתיר אסור לדברי האוסר מותר רבא אמר לדברי האוסר נמי אסור [ח]בענין קורה ע"ג מבוי וליכא איתיביה רב אדא בר מתנה [ט]לרבא היתה קורתו שקין

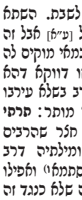
מבוי
מבוי
מבוי

בירור: במה נחלקו רב ורב יהודה, בדין מבוי שנפרץ לחצר, ונפרצה חצר כנגדו, ובדין מבוי שכלה לרחבה, והרחבה פרוצה לרשות הרבים

מבררת הגמרא: **וּלְמַאי דְּסְלֵיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא בֵּין שֶׁעֵירְבוּ וּבֵין שֶׁלֹּא עֵירְבוּ פְּלִיגִי** - לפי מה שהעלית על דעתך בתחילה שרב האוסר לטלטל במבוי שנפרץ לחצר ונפרצה חצר כנגדו, אינו זה רק אם לא עירבו בני החצר עם בני המבוי, ומצד מבוי שנפרץ למקום האסור לו. אלא רב אוסר לטלטל במבוי, אף אם עירבו בני המבוי עם בני החצר, והיינו מפני שהמבוי פרוץ לחצר, והחצר פתוחה לרשות הרבים, והרי זה כמבוי מפולש לרשות הרבים שאין מספיק לו רק לחי או קורה.

ורב יהודה (שלפי המבואר אמר דבריו בשם שמואל) חולק על זה ומתיר לטלטל במבוי שפתוח לרחבה, אף שהרחבה פתוחה לרשות הרבים, שלשיטתו אין זה נחשב מבוי מפולש לרשות הרבים. וזהו עניין א' שרב נחלק עם רב יהודה.

ובזה מבררת הגמרא: **בְּעֵירְבוּ** - באופן זה, שעירבו זה עם זה, שהאיסור הוא מצד שהוא נחשב כמפולש, יש לברר **בְּמַאי פְּלִיגִי** - במה הם נחלקו, למה רב סובר שזה נחשב למבוי מפולש, ורב יהודה סובר שאינו נחשב למפולש.

וכן בעניין נוסף נחלק רב עם רב יהודה באופן שלא עירבו, שמדברי רב משמע שרק בגלל שהחצר פרוצה לרשות הרבים, אסור לטלטל במבוי, אבל אם אין החצר פרוצה לרשות הרבים אף שהמבוי פרוץ לחצר, מותר לטלטל במבוי אף שלא עירבו ביניהם,

ורב יהודה חולק על כך, שרב יהודה התיר מבוי שכלה לרחבה, כי רחבה לא צריכה שיתופי מבואות לערב את בני הרחבה עם המבוי, אבל משמע שאם המבוי היה כלה לחצר ונפרץ לה, היה אסור לטלטל במבוי כי לא עירבו ביניהם, ואסור לטלטל מהמבוי לחצר, וכיון שהמבוי פרוץ לחצר שהוא מקום 'האסור לו' (שאסור לטלטל מהמבוי לחצר), אסור לטלטל גם במבוי.

וגם בזה מבררת הגמרא: **בְּשֶׁלֹּא עֵירְבוּ** - שאין החצר פרוצה לרשות הרבים, אלא המבוי פרוץ לחצר, והם לא עירבו ביניהם, **בְּמַאי פְּלִיגִי,** למה רב מתיר לטלטל באופן זה, ורב יהודה אוסר.

ביאור: כשלא עירבו, נחלקו רב ורב יהודה בדין מחיצה הנראית מבחוץ ושוה מבפנים, אם היא נחשבת מחיצה (וממילא אין זה פרוץ למקום האסור לו), או שאינה נחשבת מחיצה (והרי זה פרוץ למקום האסור לו)

מבארת הגמרא: **בְּשֶׁלֹּא עֵירְבוּ** [באופן ב', שבני החצר לא עירבו עם בני המבוי] **פְּלִיגִי** - נחלקו רב ורב יהודה, **בְּנִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים** - בדין לחי שרואים אותו רק מבחוץ, אם הוא נחשב כלחי, וכיון שהוא ניכר מבחוץ, דנים אותו כאילו הוא ניכר גם מבפנים.

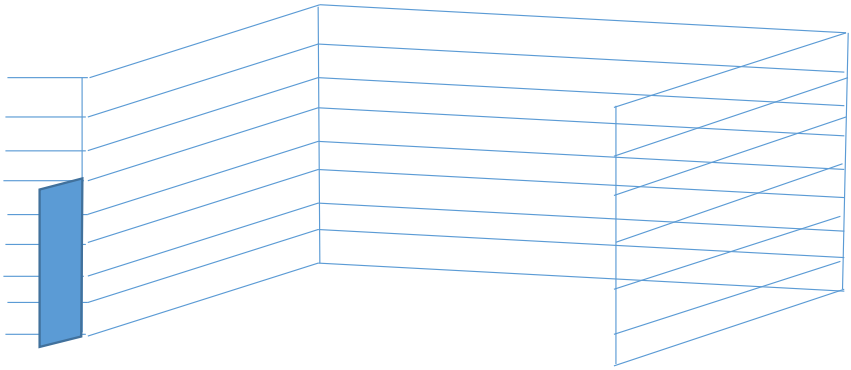

וכן כאן המחיצות שנשארו בחצר והם נראים לעומדים בחצר, אף שאינם נראים לעומדים במבוי, הרי הם מועילים לשתי הצדדים, וכשם שלגבי החצר הרי זה נחשב כמחיצה, גם למבוי זה נחשב למחיצה, ואם זה נחשב למחיצה, הרי אף שלא עירבו אין זה נחשב שנפרץ במילואו למקום האסור לו. ואם אין זה נחשב למחיצה, הרי הוא פרוץ למקום האסור לו, ועל כן אסור לטלטל במבוי.

ר ש ו ת ה ר ב י ם

חצר

החצר לא פרוצה למבוי, שהרי כותל זה שבין החצר למבוי נשאר

וכן כותל זה שבין המבוי לחצר נשאר

המבוי פרוץ לגמרי לחצר, שהרי בין המבוי לחצר אין כותל בכלל

מבוי

ר ש ו ת ה ר ב י ם

ועוד נחלקו, במבוי שכלה לאמצע רחבה (והרחבה פתוחה לרשות הרבים) אם המבוי נחשב כמפולש או לא

בְּעֵירֻבוּ [באופן א' שעירבו בני החצר עם בני המבוי, והנידון אינו מצד שהמבוי פרוץ למקום האסור לו, אלא מצד שהוא נראה כמפולש], **קָמִיפַּלְגִי** - נחלקו רב ורב יהודה **בִּדְרַב יוֹסֵף, דְּאָמַר רַב יוֹסֵף: לֹא שָׁנוּ** שבמבוי הכלה לרחבה אין צריך כלום, **אֶלָּא שֶׁכָּלָה לְאֶמְצַע רְחָבָה** - שהמבוי מסתיים אל אמצע הרחבה, שאין זה נראה כמבוי מפולש, כי רואים שהמבוי מסתיים לרחבה ולא לרשות הרבים,

אֲבָל כָּלָה לְצִידֵי רְחָבָה אָסוּר - שכותל המבוי מסתיים בקצה של הרחבה, וכך זה נראה ככותל ארוך של המבוי, הרי זה נראה כמבוי ארוך שממשיך עד רשות הרבים, והרי זה כמבוי מפולש.

ורב ורב יהודה נחלקו באופן שהוא כלה לאמצע רחבה, שרב יהודה סובר שאין זה נראה כמבוי מפולש, כי רואים שהמבוי מסתיים לרחבה ולא לרשות הרבים,

ורב חולק על כך וסובר שכיון שהעומד במבוי רואה את שני ראשי רשות הרבים, הרי זה נראה כמבוי מפולש, ואסור.

◆◆◆

אָמַר רַבָּה: הָא דְּאָמְרַתְּ לְאֶמְצַע רְחָבָה מוּתָּר - מה שאמר רב יוסף שמבוי הכלה לאמצע רחבה מותר, **לָא אֲמַרַן אֶלָּא זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה** - שפירצת המבוי ופירצת הרחבה אינם זה כנגד זה,

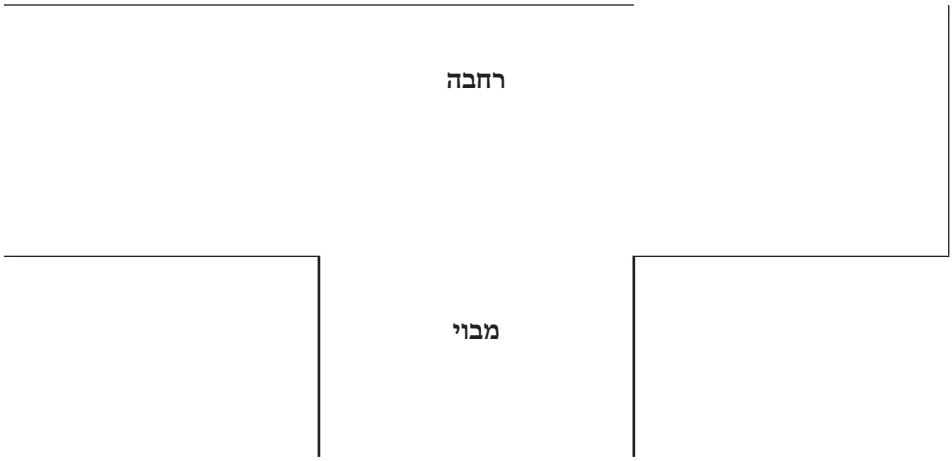

אֲבָל זֶה כְּנֶגֶד זֶה - אבל אם פירצת המבוי ופירצת הרחבה הם זה כנגד זה, **אָסוּר** לטלטל במבוי בלא תיקון גם בין המבוי לרחבה.

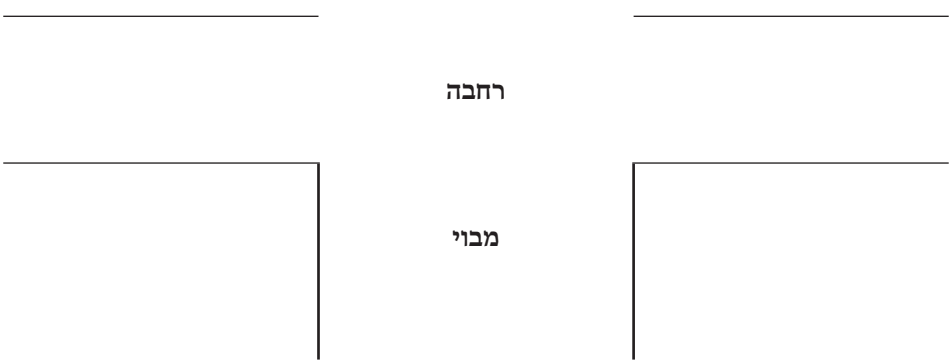

(ולפי זה מה שאמר רב יוסף כלה לצידי רחבה אסור, היינו אפילו זה שלא כנגד זה, משום שכותל רחבה מאריך המבוי, והוי כמבוי ארוך עד כותל רחבה שכנגדו, והרי זה

כמבוי מפולש דרך עקמומית, וכשיש בעקמומית יותר מעשר שנינו לעיל שלכולי עלמא דינו כמפולש).

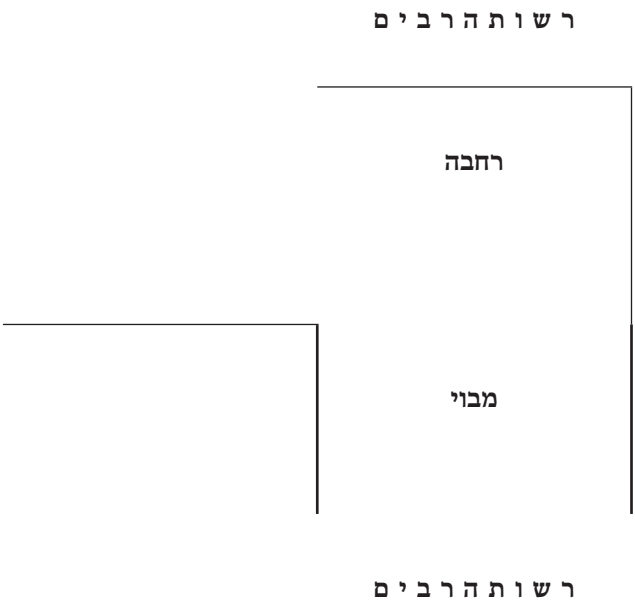

◆◆◆

כלה לרחבה דיחיד: ביחיד חוששים שהמצב ישתנה (שרבי חשש לגבי יחיד שמא תנטל אשפה)

אָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא: הָא דְּאָמְרַתְּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה מוּתָּר, לָא אֲמַרַן אֶלָּא רְחָבָה דְּרַבִּים,

אֲבָל רְחָבָה דְּיָחִיד, זִימְנִין דְּמִימְלַךְ עֲלַהּ, וּבְנֵי לַהּ בָּתִּים - חוששים שלפעמים הוא ימלך ויבנה בתים ברחבה, ברוחב העודף על המבוי, ואזי כותל הרחבה יהיה כהמשך של כותל המבוי, **וְהָוֵי לַהּ כְּמָבוּי שֶׁכָּלֶה לַהּ לְצִידֵי רְחָבָה וְאָסוּר.**

ראיה לדין זה

וּמִנָּא תֵּימְרָא דְּשָׁנֵי לַן - ומאיפה תאמר שיש לנו שינוי **בֵּין רְחָבָה דְּרַבִּים לִרְחָבָה דְּיָחִיד,**

דְּאָמַר רָבִין בַּר רַב אַדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַעֲשֶׂה בְּמָבוֹי אֶחָד שֶׁצִּידּוֹ אֶחָד כֻּלֶּה יַם, וְצִידּוֹ אֶחָד כֻּלֶּה לְאַשְׁפָּה [גבוהה עשרה], וראשו אחד סתום כשאר מבוי, וראשו אחר לרשות הרבים מתוקן בלחי וקורה,

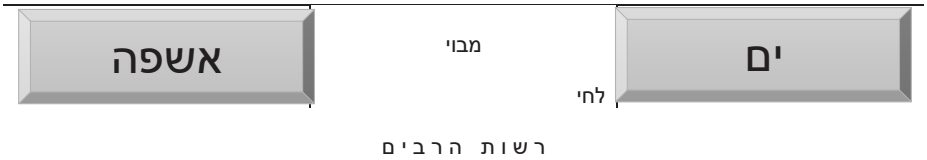

וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי, וְלֹא אָמַר בָּהּ לֹא הֵיתֵּר וְלֹא אִיסּוּר,

אִיסּוּר לָא אָמַר בַּהּ, דְּהָא קָיְימִי מְחִיצּוֹת, שהיו לו ג' מחיצות, ובפתחו היה לחי.

הֵיתֵּר לָא אָמַר בַּהּ, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא תִּינָּטֵל אַשְׁפָּה, ועל ידי זה תתבטל המחיצה (שהאשפה היא המחיצה), **וְיַעֲלֶה הַיָּם שִׁרְטוֹן** - החול והאבנים שבשפת הים יעלו ויזוזו ממקום, ונמצא מתבטלת המחיצה שעל ידי הים. והחשש הוא שאנשים הרגילים לטלטל במבוי על סמך המחיצות שיש שם (מהים והאשפה) ימשיכו לטלטל שם, ואינם יודעים שהמחיצה התבטלה כבר.

[והנה קשה על מאמר זה:] **וּמִי חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא תִּינָּטֵל אַשְׁפָּה, וְהָתְנַן, אַשְׁפָּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים** (הרי דינה כרשות היחיד כיון שהיא גבוהה י' טפחים ורחבה ד' טפחים), **חַלּוֹן שֶׁעַל גַּבָּהּ זוֹרְקִין לָהּ בְּשַׁבָּת,** שהרי מטלטל מהבית שהוא רשות היחיד, לאשפה שהיא רשות היחיד, ולא חוששים שמא גובה האשפה יתמעט והוא לא יהיה עשרה טפחים, ונמצא שזורקים מרשות היחיד לרשות הרבים, ולמה רבי חשש לגבי מבוי שצידו אחד אשפה, שמא האשפה תתמעט,

אַלְמָא שָׁנֵי - הרי מוכח שיש הבדל **בֵּין אַשְׁפָּה דְּרַבִּים לְאַשְׁפָּה דְּיָחִיד,** שבאשפה של רבים לא חוששים שמא היא תתמעט, ועל כן המשנה מתירה להשליך אשפה מחלון הבית לאשפה גבוהה, ומה שרבי אסר במבוי שצד אחד היה בו אשפה, היה זה באשפה דיחיד, שחוששים שהיא תתמעט.

ולפי זה צריך לומר: **הָכָא נָמֵי** - כאן גם במבוי שכלה לרחבה, שמבואר שחוששים שמא יבנה בתים ברחבה, **שָׁנֵי** - יש הבדל **בֵּין רְחָבָה דְּרַבִּים לִרְחָבָה דְּיָחִיד,** שברבים לא חוששים שיבנו שם בתים, וביחיד חוששים שמא יימלך ויבנה שם בתים.

אם חכמים חששו במבוי זה (שצידו אחד כלה לאשפה וצידו אחד לים) שמא המצב ישתנה

מבררת הגמרא: **וְרַבָּנַן** שהיו בדורו של רבי **מַאי** - מה הם סברו בעניין מבוי זה שבצידו אחד היה ים ובצידו אחד אשפה.

אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר אַבְּדִימִי: תְּנָא, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, ואסור לטלטל שם.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר אַבְּדִימִי: תְּנָא, וַחֲכָמִים מַתִּירִין.

אָמַר רַב נַחְמָן: אֵין הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, ואסור.

[דעה נוספת לאסור:] **מָרִימָר פָּסֵיק לַהּ לְסוּרָא בְּאוּזְלֵי** - מרימר בעיר סורא, אף שהיה שם ים שדינה כמחיצה, מכל מקום לא סמך מרימר על הים כמחיצה, ועשה במבואות (שצידם אחד מסתיים לים, מחיצה נוספת מרשתות, **אָמַר: חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יַעֲלֶה הַיָּם שִׁרְטוֹן,** ותתבטל המחיצה וימשיכו לטלטל על סמך המחיצה שהיתה ולכן עשה מחיצה נוספת.

✦✦✦

מבוי עקום, שהניחו בו לחי בפתחו, ומחצלת בעקמימותו

הָהוּא מָבוֹי עָקוֹם דַּהֲוָה בְּסוּרָא, כְּרוּךְ בּוּדְיָא [גללו מחצלת], **אוֹתִיבוּ בֵּיהּ בְּעַקְמוּמִיתֵיהּ** - והעמידוהו בעקמימותו, והעמידו לחי בצד אחד, ובצד השני לא העמידו לחי.

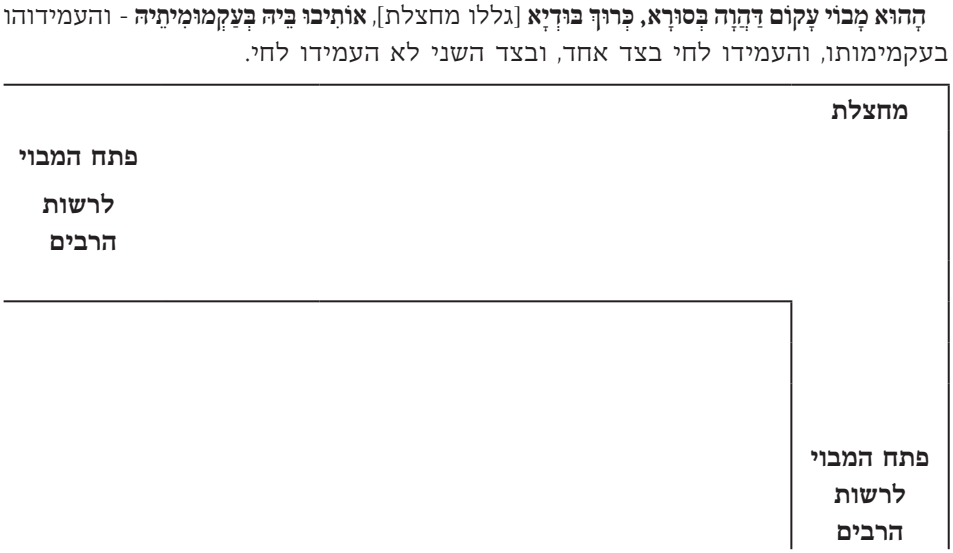

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא לָא כְּרַב וְלָא כִּשְׁמוּאֵל,

לְרַב דְּאָמַר תּוֹרָתוֹ כִּמְפוּלָּשׁ, צוּרַת הַפֶּתַח בָּעֵי - צריך לעשות צורת הפתח בעקמימותו,

לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר תּוֹרָתוֹ כְּסָתוּם, הָנֵי מִילֵּי לֶחִי מְעַלְיָא - היות והיה רק לחי אחד ובראשו השני לא היה לחי, אם רוצים לטלטל עכ"פ בצד אחד של המבוי עד העקמומית היו צריכים להניח שם לחי טוב, **אֲבָל הַאי** - אבל מחצלת זו, **כֵּיוָן דְּנָשֵׁיב בֵּיהּ זִיקָא וְשָׁדֵי לֵיהּ**- כיון שהרוח נושבת שם ו'זורקת' את המחצלת, **לֵא כְּלוּם הוּא,**

וְאִי נָעֵיץ בֵּיהּ סִיכְתָּא וְחַבְּרֵיהּ - ואם נעץ יתד במחצלת וחיברה לארץ, **חַבְּרֵיהּ** - הרי חיברה והרי היא מועילה.

✦✦✦

מבוי שנפרץ במילואו לחצר, מבוי אסור וחצר מותרת

גּוּפָא, אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: מָבוֹי שֶׁנִּפְרַץ בְּמִלּוֹאוֹ לְחָצֵר, וְנִפְרְצָה חָצֵר כְּנֶגְדּוֹ, חָצֵר מוּתֶּרֶת, וּמָבוֹי אָסוּר, וכמבואר לעיל האיסור לטלטל במבוי הוא מפני שהמבוי פרוץ לגמרי לחצר. והחצר אינה פרוצה לגמרי למבוי.

שאלה: והרי שנינו דין זה במשנה

אֲמַר לֵיהּ רַבָּה בַּר עוּלָּא לְרַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי: רַבִּי, לֹא מִשְּׁנָתֵנוּ הִיא זוֹ, והלא כבר שנינו דין זה במשנה, שכך שנינו: **חָצֵר קְטַנָּה שֶׁנִּפְרְצָה** במלואה **לִגְדוֹלָה, גְּדוֹלָה מוּתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּפִתְחָהּ שֶׁל גְּדוֹלָה,** שלגבי גדולה, הרי זה נחשב כפתח, שיש מחיצה מצד ימין ומצד שמאל, והרי זה כשתי חצירות ופתח אחד ביניהן, שאינם אוסרות זו על זו, **וּקְטַנָּה אֲסוּרָה,** כי היא פרוצה לגמרי לגדולה, והרי היא כרשות אחת עם הגדולה, וכיון שהיא לא עשתה עירוב עמהם, אסורה היא בטלטול.

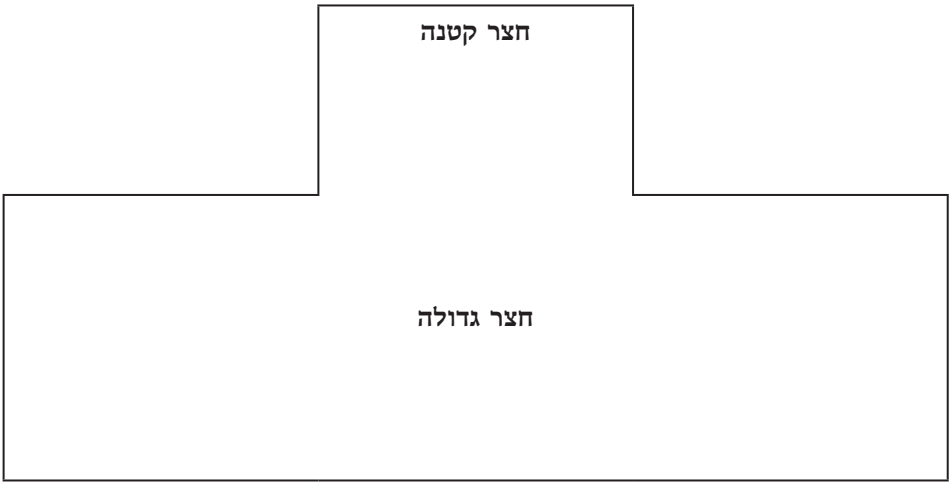

תשובה: מהמשנה איננו יודעים שכן הדין גם אם רבים בוקעים בחצר

אֲמַר לֵיהּ רב ביבי בר אביי לרבה בר עולא: **אִי מֵהָתָם הֲוָה אָמֵינָא** - אם מהמשנה שם, הייתי אומר, אלה הדברים שמותר לטלטל בגדולה, **הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא קָא דָרְסִי בָּהּ רַבִּים** - היינו רק במקום שלא דורסים בה רבים, שהרי החצר נפרצה לגדולה, אבל הגדולה לא נפרצה לרשות הרבים, ולא עוברים שם רבים, **אֲבָל הֵיכָא דְּקָא דָרְסִי בַּהּ רַבִּים** - אבל במקום שרבים הולכים, כגון בנידונינו במבוי שנפרץ לחצר, והחצר נפרצה לרשות הרבים, ואזי רבים עוברים מרשות הרבים (למבוי, ומהמבוי לחצר, ומהחצר) לרשות הרבים, **אֵימָא, אֲפִילּוּ חָצֵר נָמֵי** - הייתי אומר שגם בחצר אסור לטלטל, לזאת הוצרך רב להשמיענו שאפילו באופן זה החצר מותרת.

שאלה: והרי כבר שנינו בברייתא שגם כשרבים בוקעים בחצר היא רשות היחיד

שואלת הגמרא: **וְהָא נָמֵי תְּנֵינָא, חָצֵר שֶׁהָרַבִּים נִכְנָסִין לָהּ בָּזוֹ וְיוֹצְאִין לָהּ בְּזוֹ, רְשׁוּת הָרַבִּים לַטּוּמְאָה** [וספק טומאה שם טהור, שהכלל הוא ספק טומאה ברשות הרבים טהור (ורשות

הרבים לעניין זה הוא מקום שיש הרבה אנשים)], **וּרְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת** [כיון שיש לה מחיצות, ואף שהרבים עוברים דרכה], הרי שכבר שנינו שמה שהרבים עוברים דרך רשות היחיד, אין זה מבטל מהמקום שם רשות היחיד.

תשובה: מהמשנה לא הייתי יודע שגם כשזה כנגד זה, הרי היא רשות היחיד

עונה הגמרא: **אִי מֵהָתָם הָוָה אָמֵינָא** - אם מברייתא זו, הייתי אומר, **הָנֵי מִילֵּי** - אלו הדברים שמה שרבים עוברים ברשות היחיד אין זה מבטל מהמקום שם רשות היחיד, לא נאמרו אלא **זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה** - שאין הפתחים זה כנגד זה, ולכן אין זה נראה כמקום מפולש, [עמוד ב] **אֲבָל זֶה כְּנֶגֶד זֶה אֵימָא לָא** - אבל אם הפתחים הם זה כנגד זה, הייתי אומר שבאופן זה אין החצר רשות היחיד לשבת, על כן הוצרך רב להשמיענו שגם אם הפתחים מכוונים זה כנגד זה (שכך משמע מלשונו של רב שאמר מבוי 'שנפרץ לחצר, ונפרצה חצר כנגדו', שהלשון 'כנגדו' משמע שפירצה זו היא כנגד פירצה זו) הרי זה רשות היחיד.

שאלה: ולפי רבה שבזה כנגד זה הרי היא כרשות הרבים, ורב לא דיבר אלא בזה שלא כנגד זה, אם כן מה חידש רב יותר מהמבואר בברייתא

שואלת הגמרא: **וּלְרַבָּה דְּאָמַר** (לעיל בשיטת רב) **זֶה כְּנֶגֶד זֶה אָסוּר** - שאם פירצת המבוי לחצר, היא כנגד פירצת המבוי לרשות הרבים, אסור לטלטל במבוי כי נראה שהוא מפולש לרשות הרבים, אם כן **הָא דְּרַב בְּמַאי מוֹקֵי לָהּ** - מה שרב התיר באיזה אופן הוא מעמיד את דבריו, **בְּזֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה** - שפירצה זו אינה כנגד פירצה זו, אם כן קשה: **תַּרְתֵּי לְמָה לִי** - מה צריך בזה שני מאמרים, מה הוסיף רב על הברייתא, הרי גם רב מדבר שאין הפתחים זה כנגד זה.

תשובה: לולי דברי רב הייתי אומר שרק לחומרא יש לזה דין רשות היחיד אבל לא לקולא, לכן השמיע רב שיש לזה דין רשות היחיד בין לקולא ובין לחומרא

עונה הגמרא: **אִי מֵהָתָם** - אם מברייתא זו שכתוב בה חצר שהרבים נכנסים בה הרי היא רשות היחיד, **הָוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי לִזְרוֹק** - הייתי אומר שיש לזה דין רשות היחיד רק לחומרא שמהתורה הרי היא רשות היחיד והזורק מרשות הרבים לתוכה, חייב, **אֲבָל לְטַלְטֵל** בתוכה, **אֵימָא לָא** - הייתי אומר שלא הותר, שרבנן גזרו שדינה כרשות הרבים, **קָא מַשְׁמַע לַן** - לכן השמיע לנו רב שדינה כרשות היחיד גם לקולא, ואף מותר לטלטל בתוכה כדין רשות היחיד.

◆◆◆

אביי: מבוי העשוי כנדל, צורת הפתח לגדול, ולמבואות הקטנים לחי או קורה

אִיתְּמַר, מְבוּי הֶעָשׂוּי כְּנַדָּל (שרץ שיש לו רגלים הרבה) מבוי שפתוחין לו מבואות הרבה, וראשיהן (מהצד השני) פתוחין לרשות הרבים, וראשי המבוי הגדול פתוחים לרשות הרבים אחר,

אָמַר אַבָּיֵי: עוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח לַגָּדוֹל - באחד משני ראשין, **וְהָנָךְ כּוּלְּהוּ מִישְׁתְּרוּ בְּלֶחִי וְקוֹרָה** - ואלו כולם, המבואות הקטנים האחרים מותרים על ידי לחי או קורה בראשיהן הפונה לרשות הרבים.

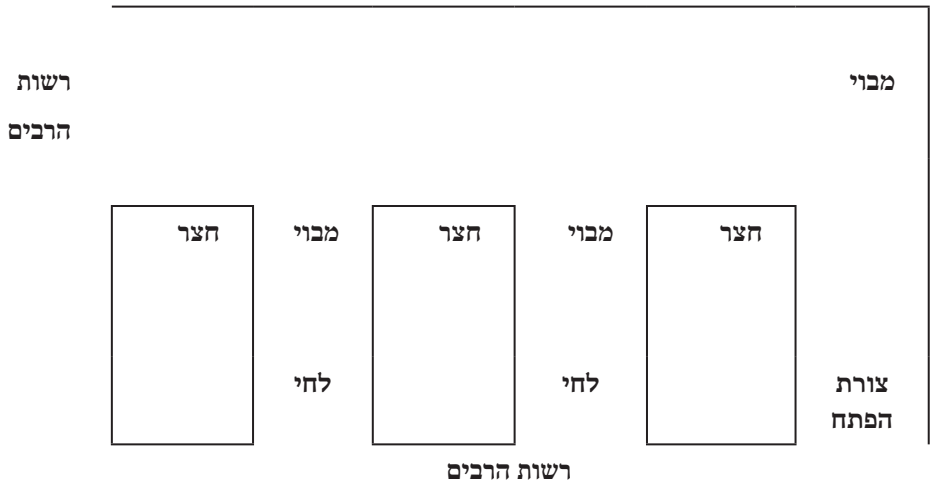

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: כְּמַאן - כדעת מי אינך מצריך תיקון בין המבואות הקטנים לבין המבוי הגדול, על אף שכל המבואות הקטנים הם מבואות עקומות, **כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר** מבוי עקום **תּוֹרָתוֹ כְּסָתוּם,** אם כן קשה: **לְמָה לֵיהּ צוּרַת הַפֶּתַח** - למה צריך צורת הפתח לגדול, הרי הוא גם מבוי עקום, וכיון שאין דינו כמבוי מפולש אלא כמבוי סתום, למה צריך בו צורת הפתח ולא די בלחי או קורה כמבוי סתום,

וְעוֹד, הָא הָהוּא מְבוֹי עָקוֹם דַּהֲוָה בִּנְהַרְדְּעָא - היה מבוי עקום בנהרדעא מקומו של שמואל, **וְחַשּׁוּ לָהּ לִדְרַב,** כמובא בגמרא לעיל שהחמירו במבוי העקום כרב וכשמואל.

רבא: צורת הפתח לכולם

אֶלָּא אָמַר רָבָא: עוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח לְכוּלְּהוּ לְהַאי גִּיסָא - עושה צורת הפתח לכל הקטנים, בעקמומיתן לצד מבוי גדול, **וְאִידָּךְ גִּיסָא** והצד השני שלהם שפתוח לרשות הרבים **מִישְׁתְּרוּ בְּלֶחִי וְקוֹרָה** - ניתר בלחי או קורה, והיינו כדעת רב שמבוי עקום דינו כמפולש וצריך צורת הפתח בעקמימותו ולחי או קורה בשני ראשיו.

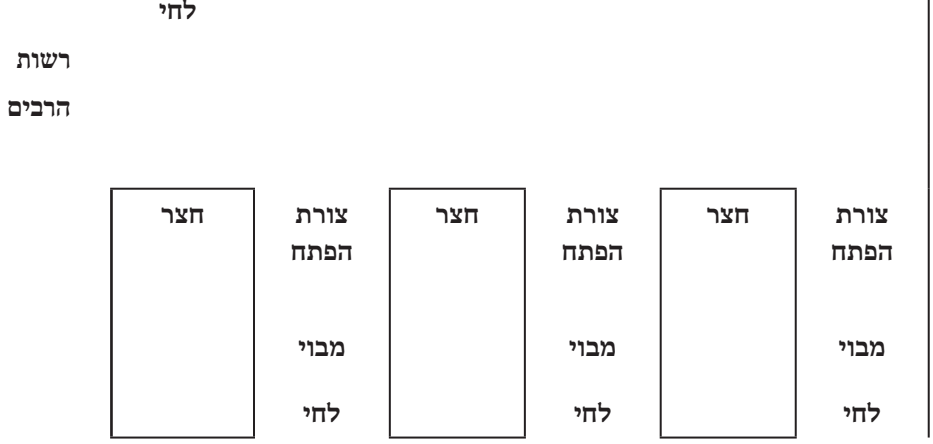

מבוי שכותל אחד ארוך יותר מהשני, היכן מניח את הקורה

אָמַר רַב כָּהֲנָא בַּר תַּחְלִיפָּא,

מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא בַּר מִנְיוֹמִי,

מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא בַּר מַלְכִּיוֹ,

מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא רַבֵּיהּ דְּרַב,

וְאָמְרִי לָהּ (ויש אומרים) **רַב כָּהֲנָא בַּר מַלְכִּיוֹ, הַיְינוּ: רַב כָּהֲנָא רַבֵּיהּ דְּרַב:**

מָבוֹי שֶׁצִּידּוֹ אֶחָד אָרוֹךְ, וְצִידּוֹ אֶחָד קָצָר - כותל אחד ארוך יותר מהשני,

דעה א': תלוי אם ארוך יותר בארבע אמות או בפחות מארבע אמות

אם תוספת אורכו של הכותל הארוך על הכותל השני היא **פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, מַנִּיחַ אֶת הַקּוֹרָה בַּאֲלַכְסוֹן,** וכל השטח שמהאלכסון ואילך מותר לטלטל בו.

אבל אם תוספת אורכו של הכותל הארוך על כותלו של השני **אַרְבַּע אַמּוֹת, אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת הַקּוֹרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד הַקָּצָר.**

(דוגמא של קורה כנגד הקצר, כשהכותל הארוך, ארוך מהקצר ד' אמות)

דעה ב': בכל אופן מניח את הקורה כנגד הקצר

רָבָא אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - בין אם הכותל הארוך, ארוך מהקצר ד' אמות, בין אם הוא ארוך פחות מד' אמות מהקצר, **אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת הַקּוֹרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד הַקָּצָר.**

וְאֵימָא טַעְמָא דִּידִי, וְאֵימָא טַעְמָא דִּידְהוּ - רבא מוסיף ואומר: אבאר את הטעם שלי, ואת הטעם של החולקים עלי:

טעם דעה ב' (רבא): קורה משום היכר, וכשמניח את הקורה באלכסון, ויטלטלו בחלק הסמוך לכותל הארוך (שאין שם כותל קצר) הרי זה נראה שמטלטלים ברשות הרבים

אֵימָא טַעְמָא דִידִי - אומַר את הטעם שלי, שבכל אופן צריך להניח את הקורה ישר ולא באלכסון:

קוֹרָה טַעְמָא מַאי, מִשּׁוּם הֶיכֵּר - מה הטעם שהקורה מועילה לטלטל במבוי, משום שהיא 'היכר',

וּבַאֲלַכְסוֹן לָא הָוֵי הֶיכֵּר - ואם הקורה מונחת באלכסון, אין זה היכר, שהרואה את בני המבוי מטלטלים בתוך השטח של האלכסון, בצד הכותל הארוך, במקום שאין כנגדו כותל (שהרי הכותל שכנגדו קצר), הרי הוא חושב ששטח זה הוא רשות הרבים, שאינו נראה חלק מהמבוי, והוא יסבור שמותר לטלטל ברשות הרבים.

טעם דעה א' (רב כהנא): קורה משום מחיצה, וגם באלכסון הוא מחיצה

וממשיך רבא ומבאר: **וְאֵימָא טַעְמָא דִידְהוּ** - ואומַר את הטעם שלהם, שאם אינו ארבע אמות, אפשר להניח את הקורה באלכסון,

קוֹרָה מִשּׁוּם מַאי - מה הטעם שהקורה מועילה לטלטל במבוי, **מִשּׁוּם** שהיא **מְחִיצָה, וּבַאֲלַכְסוֹן נָמֵי הָוֵי מְחִיצָה.** (אמנם אם הכותל עודף ד' אמות, אין מניח את הקורה באלכסון, מפני ששיעור מבוי הוא ד' אמות, ונמצא שיעור מבוי שלם מפסיק בין שתי צידי הכותל, ואין אנו דנים כותל האחד יחד עם השני).

אם האלכסון יותר מעשר, לכולי עלמא, מניח את הקורה כנגד הקצר

אָמַר רַב כָּהֲנָא: הוֹאִיל וּשְׁמַעְתְּתָא דְכָהֲנֵי הִיא - בגלל שמאמר זה אמרוהו אמוראים ששמם כהנא, **אֵימָא בַּהּ מִילְּתָא** - גם אני ששמי 'כהנא', אומַר בה דבר:

הָא דְּאָמְרַתְּ - מה שאמרת: **מַנִּיחַ** את **הַקּוֹרָה בַּאֲלַכְסוֹן, לָא אֲמַרַן אֶלָּא** - לא אמרו כן אלא באופן **שֶׁאֵין בַּאֲלַכְסוֹנוֹ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר,** שהמבוי לא רחב, וממילא הקורה העומדת באלכסון אינה ארוכה יותר מעשר אמות,

אֲבָל אם **יֵשׁ בַּאֲלַכְסוֹנוֹ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר** אמות, **דִּבְרֵי הַכֹּל אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶלָּא כְּנֶגֶד הַקָּצָר,** שהרי מבוי שהוא רחב מעשר אמות, אין הקורה מועילה לו, וכאן אף שהפתח אינו רחב מעשר אמות, מכל מקום כיון שהקורה העומדת באלכסון רחבה יותר מעשר, כל השטח שתחת הקורה נידון כפתח, ואין שם 'פתח' (והיתר קורה) יותר מעשר אמות, על כן יניח את הקורה כנגד הקצר, ואזי אין רוחב הקורה יותר מעשר.

◆◆◆

אם מותר לטלטל (בכל המבואות) תחת הקורה

אִיבַּעְיָא לְהוּ, מַהוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ תַּחַת הַקּוֹרָה, הגמרא מסתפקת לגבי כל המבואות (לא רק לגבי האופנים המבוארים לעיל על צידו אחד ארוך וכו') האם מותר לטלטל תחת הקורה

[דעה א':] **רַב וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרוּ: מוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ תַּחַת הַקּוֹרָה.**

[דעה ב':] **שְׁמוּאֵל וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמְרוּ: אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ תַּחַת הַקּוֹרָה.**

הצעת ביאור המחלוקת: אם קורה משום היכר, ויש היכר, או משום מחיצה והחלק הפנימי של הקורה הוא המחיצה (וממילא אין מחיצה לשטח שתחת הקורה, ואסור לטלטל שם)

לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר קוֹרָה מִשּׁוּם הֶיכֵּר - המתירים סוברים שקורה מועילה משום היכר, ועל כן מותר לטלטל תחת הקורה שגם שם יש היכר,

וּמָר סָבַר קוֹרָה מִשּׁוּם מְחִיצָה, והקצה הפנימי של הקורה יורד וסותם, נמצא שהמחיצה היא מהקצה הפנימי של הקורה, ולכן מותר להשתמש רק מהצד הפנימי של הקורה.

ביאור א' במחלוקת: קורה משום היכר, ונחלקו אם ההיכר לבחוץ או לבפנים

דוחה הגמרא: **לָא,** אפשר לומר **דְּכוּלֵּי עָלְמָא קוֹרָה מִשּׁוּם הֶיכֵּר,**

וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר הֵיכֵּירָא מִלְּגָיו - האוסרים סוברים שיסוד דין הקורה הוא משום שהוא היכר לבפנים, וההיכר שבתוך המבוי הוא הצד הפנימי של הקורה, ולכן הקורה מתירה רק מצידה הפנימי שהוא ההיכר הנראה בתוך המבוי, ולכן מתחת הקורה אסור להשתמש.

וּמָר סָבַר הֵיכֵּירָא מִלְּבַר - והמתירים סוברים שיסוד דין הקורה הוא משום שהוא היכר לבני רשות הרבים, וההיכר שמחוץ למבוי הוא הצד החיצוני של הקורה, ולכן הקורה מתירה מצידה החיצון שהוא ההיכר הנראה מחוץ למבוי, ולכן מתחת לקורה מותר להשתמש.

ביאור ב' במחלוקת: קורה משום מחיצה, ונחלקו אם החלק החיצוני של הקורה סותם או החלק הפנימי

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִשּׁוּם מְחִיצָה,

וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר חוּדוֹ הַפְּנִימִי יוֹרֵד וְסוֹתֵם - האוסרים סובר שהקצה הפנימי של הקורה יורד וסותם, והרי הוא מתיר את הטלטול בתוך המבוי שהוא לאחר המחיצה, אבל השטח שתחת הקורה אסור בטלטול שהוא מחוץ למחיצה.

וּמָר סָבַר חוּדוֹ הַחִיצוֹן יוֹרֵד וְסוֹתֵם - המתירים סוברים שהקצה החיצוני של הקורה יורד וסותם, והרי מתיר בטלטול גם את השטח שמתחת לקורה שהוא לאחר חודו החיצוני של הקורה שהיא המחיצה.

◆◆◆

שימוש כנגד הלחי

אָמַר רַב חִסְדָּא: הַכֹּל מוֹדִים בְּבֵין לְחָיַיִם - במבוי שאין בו קורה, והכשירו בלחי, **שֶׁאָסוּר** להשתמש בין לחיים, כלומר כנגד הלחי, (והאי דנקט בין לחיים אמבואות טובא קאי).

◆◆◆

בְּעָא מִינֵּיהּ רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: נָעַץ שְׁתֵּי יְתֵידוֹת בִּשְׁנֵי כּוֹתְלֵי מָבוֹי מִבַּחוּץ, וְהִנִּיחַ קוֹרָה עַל גַּבֵּיהֶן מַהוּ. אָמַר לֵיהּ: לְדִבְרֵי הַמַּתִּיר אָסוּר לְדִבְרֵי הָאוֹסֵר מוּתָּר. רָבָא אָמַר: לְדִבְרֵי הָאוֹסֵר נָמֵי אָסוּר בָּעִינַן קוֹרָה עַל גַּבֵּי מָבוֹי וְלֵיכָּא. אֵיתִיבֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְּנָה לְרָבָא הָיְתָה קוֹרָתוֹ

משוכה. משמע דמוקה היא מן הכתלים: **או תלויה.** שאין דאפשר מונמים על גבי הכתלים אלא תלויה בחויר שקורה משמי דומתיה וכגון שנעץ קנה כל שהוא בתלמיד פתח המבוי ומתן על גבו את הקורה כזה: דכן שמעון סבירא ליה בכל דוכתא פחות מד' כלבוד דמי:

משוכה מבחוץ. שנמשכה לתוך רשות הרבים כגון הלי בעיין דלעיל (מ:): דשמי יתידות: **תלויה מבפנים.** שקורה משמי דומות ומכויישין בקורה קלרה שעקיון: **משוכה מרוח אחת.** דאסה אחד על הכותל ודאסה השני אינו מגיע לכותל שבנגדו: **רב אשי אמר.** משום ב' דומות גם אינה תלויה בכותל דמי דאין מגיע לכותל אלא מרוח אחת: **והיכי דמי כגון שנעץ שני יתידות עקומות על גבי ב' דומתי מבוי.** ועקמימותיהן נוטות זו כלפי זו לאויתן סניף דאסרין הקורה מעני לדיה הקורה לאמיר לאיסר לאיסר לאיס

עין משפט
נר מצוה

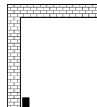

נד א מיי׳ פ״ז מהלכות שבת הלכה כב טור״ע א״ח סי׳ שסג סעיף ט [וסעיף יג]:
ב [מיי׳ פ״ג מה׳ עירובין הלכה כד טור״ע א״ח סי׳ שפד סעיף ג]:
ג [שו״ע שם]:

מוסף תוספות

א. אלא ודאי הה״נ לא הוי אפילו נראה מבחוץ. כיון דאינו נראה לגבי חלל המבוי אלא לעומד אחורי המבוי. תוס׳ הרא״ש. **ב.** [וכ]נותל עצמו לא חשיב פס אם לא ברוחב טפח. תוס׳ לקמן י. ד״ה ומני.

רבינו חננאל

רב אשי אמר כגון שרצפו פחות פחות מד׳ במשך ד׳ אמות, לרשב״ג דאמר כל פחות מד׳ טפחים אמרינן לבוד הוא, נידון אילו ארבע אמות הרצופות בלחיים כאילו מבוי בפ״ע הוה וצריך לחי אחר להתירו, וד׳ יוחנן הוא דאמר מבוי שרצפו בלחיים באנו למחלוקת רשב״ג ורבנן, ולמה א׳ לדברי רשב״ג צריך לחי אחר להתירו דאע״ג דנראה מבחוץ ושוה מבפנים הוא, ליח ליה לר׳ יוחנן דכי האי גוונא נידון משום לחי, דבר אחא רבין אמר ר׳ יוחנן אפי׳ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי. תני ר׳ חייא כותל שצידו אחד בגוב מחבירו. פי׳ כגון כותל רחב ועשה ראשו צר ונראה מבחוץ כמו לחי ושוה מבפנים, או רחב מראשו והניח מעבירו כמו טפח, כגון שהתחיל רחב הכותל ד׳ טפחים והניח טפח והיצר ובנה, נידון משום לחי. ואע״ג דר׳ יוחנן שמיעא ליה הא מתניתא דתנא לה ר׳ חייא, כיון דלא ס״ל כוותיה משום הכי לא תני לה. אבל ר׳ חייא אי לאו דסבר לה כוותיה למה לי למיתניה. אקשי רבא לס״ל דאמר ר׳ יוחנן משום לחי, והתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת וקטנה אסורה, ואמאי קטנה אסורה תשתרי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים. ודחי ר׳ זירא בגבנכסין בותלי קטנה נראה הנותר מן הכותל בגדולה ג׳ טפחים שאינו יוצא ג׳ ואינו נראה מבללו. ואמרי׳ ולימא לבוד. כלומר ראה כותל קטנה הויצא ג׳ כאילו לבוד בכותל של גדולה ויהיה כותל של קטנה כלחי. וכי תימא כי אמרי׳ לבוד היכא דהוא פחות מג׳ טפחים והאי כותל של קטנה מיפלג מן כותלה של גדולה ד׳ טפחים ומכותל זה ד׳ טפחים לבוד הוא, ולא כל שכן דאינו נראה מבחוץ. כיון דאינו נראה לגבי חלל המבוי אלא לעומד אחורי המבוי. תוס׳ הרא״ש. **ב** [מיי׳ פ״ג מה׳ עירובין הלכה כד טור״ע א״ח סי׳ שפד סעיף ט]:
ג [שו״ע שם]:

ט: מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מסורת הש״ס

ולרשב״ג דהוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים. פי״ה דמסתמא דלמי קמא משכו קמיעא כלפי חוץ שכן דרך כל מעמידי לחי שמושכין קצת כלפי חוץ כדי שירלה מבחוץ ומבפנים שהוקבע לשם לחי ויותר נראה לפרש שמשכו קצת כלפי פנים דהא דמשמע בכולי שמעתא דבעי למיסרי לרבא עד חודו המילון של לחי והיכי הוה שרי אי מושכו כלפי חוץ דהיינו לרשות הרבים דאין יתיר את רה״ר

דתסק מבוי חוריך דתלוי שוין:

כותל שצדו אחד בגוב משל חבירו

בין שנראה בו. כלן פ״ה שסקע הכותל מלפניו ועליל פירש נראה מבחוץ שמקע כל הלחי לתוך וחודו הפנימי נכנס בעובי הכותל ואינו נראה מבפנים אלא מבחוץ ונראה לנכך שיהא לעליל אחרי בלחי שמעמידין אלא כותל ודרך להעמידו לצד פנים ומיתני לה נמי אמבוי שרלפו בלחיים דהיינו לצד פנים אבל הכא מיירי בכותל שצידו אחד כגוב משל חבירו ולכך לעשות בגין בעגין זה כשיש שני מבנותות זה אצל זה אי בית ומצר אצל המבוי שפבמים מתריכין כותל שאצלו יותר מכותל המבוי ומה שפירש כאן מיתא טפי לבפי׳ הקונטרס לעיל קשה דאי משיב נראה מבחוץ כשאלתי לצד הפנימי (ב) היכי מצי לקמן בנכנסין כותלי קטנה לגדולה אכתי נראה מבחוץ הוא דגיפופי גדולה נראין שהן עובי כותלי קטנה ומה שנכנסן לתוך הגדולה הוי כלתי שפירש הקונטרס[א] ואין לומר בנכנסין הרבע אמות שיעלאין מעוות נאי דאין זה שייך בחצר ומיהו אי הוי דווקא הא דאמר לקמן בעשר ושני טפחים מגי[ב] אתי שפיר דמיירי כשאין (ו) בעוביו טפח וריצ״ל מייסב בנכנסין כותלי קטנה לגדולה מיירי שיש היכר אין הם כותלי קטנה כגון שכותלי קטנה הם לכלים בראשיהן וכותלי גדולה שיפושם מלפון לדרום: **אי לא** סבר לה למה ליה למתנייה. אע״ג דבפ׳ יוצא דופן (נדה ד׳ מו:) אשכחן רבי יוסי דתני בריישא דסדר עולם ולא סבר לה יש לומר דהיינו דבר הבאשונים ממנו אבל דברי דבר פלוגתא לא תני: רבי

רב אשי אמר כגון שרצפו בלחיים פחות פחות מארבעה במשך ארבע אמות לרבן שמעון בן גמליאל דאמר אמרינן לבוד הוה ליה מבוי וצריך לחי אחר להתירו ולרבנן דאמרי לא אמרינן לבוד לא צריך לחי אחר להתירו ולרבן שמעון בן גמליאל להוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים מדי הוא טעמא אלא לר׳ יוחנן הא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי [ב] איתמר נראה מבפנים ושוה מבחוץ נידון משום לחי נראה מבחוץ ושוה מבפנים רבי חייא ורבי שמעון ב״ר חד אמר אנידון משום לחי וחד אמר אינו נידון משום לחי תסתיים דר׳ חייא הוא דאמר נידון משום לחי דתני [ג] רבי חייא כותל שצידו אחד כגוב מחבירו בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ נידון משום לחי תסתיים ורבי יוחנן מי לא שמיע ליה הא אלא שמיע ליה ולא סבר לה רבי חייא נמי לא סבר לה האי מאי בשלמא ר׳ יוחנן לא סבר לה משום הכי לא תני לה אלא ר׳ חייא אי איתא דלא סבר לה למה ליה למיתנא אמר רבה בר רב הונא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי אמר רבה [ג] ומותבינן אשמעתין [ד] חצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה ואם איתא קטנה נמי תשתרי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים אמר ר׳ זירא [ו] בנכנסין בותלי קטנה לגדולה ולימא לבוד ותשתרי וכי תימא דמפלגי טובא והא [ה] תני רב אדא בר אבימי [ו] קמיה דר׳ חנינא [ז] קטנה בעשר גדולה באחת עשרה אמר רבינא במופלגין מכותל זה בשנים ומכותל זה בד׳ ולימא לבוד מרוח אחת ותשתרי רבי

רב אשי אמר. לעולם בין לחייס לרבי יוחנן מותר והא דאמר רבי יוחנן דשייכא פלוגתייהו דרבן שמעון ורבנן לרבא כגון דהוה משך דליפה זו ד׳ אמות בתוך המבוי: **נרבן שמעון.** יש לבוד בפחות מד׳ והוה ליה חד לחי ואמרינן לעיל (ד׳ ה.) ד׳ אמות נידון משום מבוי ויצא ממחלוקת לחי: **וצריך לחי אחר להתירו.** מבוי זה שבין לחייס אבל מלחי הפנימי ואילך מיהו שרי לעלוולי במבוי דלהנהו ולאי נראה לחי ועוביו נידון לשם בלחי ומיהו בו מבוי כך שמעתי. ולי נראה שאפילו מפנימי ולפנים אינו ניתר דלחי הפנימי ולפנים) דרבי יוחנן אינו מתיר כלל אבל לרבנן כל חד ומחד בתנאי בפניה הוא ומשתרי מבוי בלחי קמא: **ורבן שמעון.** הני נמי דכולי חד הוא ונידון משום מבוי אפילו הכי היכי שמע רבי יוחנן מדרבן שמעון דבעי לחי אחר לחתירו דשמתי הלי מבוי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים דהא מסתמא כי אוקמא לחי קמא משכו קמיעא כלפי חוץ (כזה) שכן דרך כל מעמידי לחי כדי שילאה מבפנים ומבחוץ שהוקבע שם לשם לחי דשם אינו מוסך קצת הלחי לכלאה מבולתי המבוי מעט אלא בשוה להן כזה נראה כמוסיף על רוחב עובי כותל המבוי ואינו ניכר מבחוץ שהוא לחי אלא בפנים ניכר שאינו מן הכתפים לפי שחודו נראה בפנים וכיון דרשאון קצתו נמשך לחוץ כי הדר השווהו מבפנים בהליפת לחייס הללו ועשאו כותל מיהא לשתרי מבוי בהיא גוניה קמייתא הנראית מבחוץ דהא אמרינן לקמן נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי: **מידי הוא טעמא.** כלומר מי מותבינן הלי תיובתא אלא לרבי יוחנן דליף מלבוד דרבן שמעון פסולא לאלי מבוי: **אינו נידון.** הלכך לא אמרינן לבוד בעי לחי אחרינא: **איתמר** רגסינן: **נראה מבפנים ושוה מבחוץ.** שהעמיד הלחי רחבו לצד אורכו של מבוי ולא משך קצת רחבו קימעא כלפי חוץ אלא

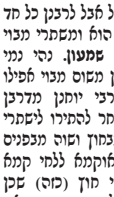

נראה פנים ושוה חוץ

הוה חודו המילון לעובי כותלי המבוי ודומה כמי שמוסיף על רוחב הכתפים ואינו נראה מבחוץ כלחי אבל חודו הפנימי נראה מבפנים אלא דאינו נראה מבחוץ ולכך אמרינן לבוד לא צריך לחי אחר להתירו ולרבן שמעון בן גמליאל להוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים מדי הוא טעמא אלא לר׳ יוחנן הא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי [ב] איתמר נראה מבפנים ושוה מבחוץ נידון משום לחי נראה מבחוץ ושוה מבפנים רבי חייא ורבי שמעון ב״ר חד אמר אנידון משום לחי וחד אמר אינו נידון משום לחי תסתיים דר׳ חייא הוא דאמר נידון משום לחי דתני [ג] רבי חייא כותל שצידו אחד כגוב מחבירו בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ נידון משום לחי תסתיים ורבי יוחנן מי לא שמיע ליה הא אלא שמיע ליה ולא סבר לה רבי חייא נמי לא סבר לה האי מאי בשלמא ר׳ יוחנן לא סבר לה משום הכי לא תני לה אלא ר׳ חייא אי איתא דלא סבר לה למה ליה למיתנא אמר רבה בר רב הונא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי אמר רבה [ג] ומותבינן אשמעתין [ד] חצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה ואם איתא קטנה נמי תשתרי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים אמר ר׳ זירא [ו] בנכנסין בותלי קטנה לגדולה ולימא לבוד ותשתרי וכי תימא דמפלגי טובא והא [ה] תני רב אדא בר אבימי [ו] קמיה דר׳ חנינא [ז] קטנה בעשר גדולה באחת עשרה אמר רבינא במופלגין מכותל זה בשנים ומכותל זה בד׳ ולימא לבוד מרוח אחת ותשתרי

כנגד מתחריו

מי לא שמיע ליה הא. מתני׳ דר׳ חייא ואפ״ה לא אלמינן מיהו נמי שמיע ליה ולא סבר לה: **חלר קטנה גדולה קטנה נמי אשתרי.** דלא ליסרו בני גדולה עלייהו אלא ליהוי נמי פתחא לגבה לחיות כשני חצירות ופתח ביניהם בתוך הגדולה נראין לה שיורין [ד] וכותל זה מכאן ומכאן אותו עודף שהגדולה עודפת על הקטנה דהא גדולה כהו משתרית משום דלדילה נראין מבפנים: **בנכנסין בותלי קטנה.** ובולטין לתוך הגדולה בשתים וג׳ אמות דהכך גיפופי דפסו לה מגדולה שעומדין מאחרי פירלת הקטנה נראין שלא מאותו כותל היה כזה: **וימא לבוד אשתרי.** כזה כותלי אורך הקטנה הגדולה דהלר אלא מעט פחות ג׳ ופחות מג׳ לבוד

חלר גדולה חלר קטנה

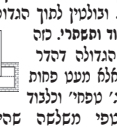

לבוד

הוה להו הכנסיה לגד הגדולה לחצה מן מג׳ לכאן ופחות מג׳ לכאן דהשתא אין בין הכנסיות לכותלי אורכה לחלר: **ולי פימא דמיפלגי.** כניסות מחיצות אורך הגדולה: **וימא לבוד מרוח אחת.** הכי נמי שיור אחד נראה מבחוץ ותשתרי בין הקטנה לגדולה דשיוויה לאלי פירלה פתח דהא עשר הוא עשר הוא: **רבי**

ג) [סוכה יט.**]**, **ד)** לקמן טו. [מוספתא פ״ג ה״ח], **ה)** [קדושין נ: וש״נ], **ו)** [בעיל ת. וש״נ], **ז)** לקמן יב. פ״ב, **ח)** כ״ל קמיה דר׳ חנינא ומתרי לה קמיה דר׳ חנינא כר פפא, **ט)** בס״ה לעיל, **י)** ניחא זה וכן נהגו בד״ה בין נראה מבחוץ וכו׳ ולדפסו בטעות בדפוסים, לכן ליישנו ע״פ המהרש״ל, והבי״ת (סי׳ סמ״ג), ומו״ה המהרלב״ח (סי׳ ר״ל). תמגם ע״פ הב״י (סי׳ שס״ג) יש לעיין כך:

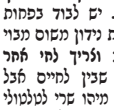

כ) [בס״ה: שפוקש, **י)** ב״ה הב״י (סי׳ שסג) יש לעיין כך:

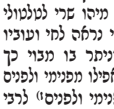

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ קמיה דר׳ חנינא בר פפי קטנה בעשר: **(ב)** רש״י ד״ה נראה מבחוץ וכו׳ ותוס׳ הסרמנד זה: **(ג)** תוס׳ ד״ה כותל וכו׳ דלי חשיב נראה מבחוץ בסכלתי לגד הסרמנד ואין נראה לצד המבוי אלא לעומדי׳ אחורי המבוי סימי מעשי לקמן: **(ד)** בא״ד בעשר וכ׳ טעמים סגי אמי שפיר דמיירי כשאין בארוכן טפח. נ״ב פי׳ בתוכן של כותלים הנכנסין לקטנה אין בתוכן עפח ולא חשיב פס הכותל עצמו אם לא בהאיכא עפח:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) רש״י ד״ה כין שכנסיתו נראית בפנים וכו׳, נ״ב עי׳ מהרש״ל הלשיורים נדפסו בטעות וכבר אתרכתי כזה בחידושי. ושוב ראיתי בקרבן נתנאל בסקרקין סי׳ יא תקנים על נכון:

לעזיי רש״י

פלי״ר [פלי״ר]. אומנה (עמוד הזכוך).

מוסף רש״י

ומתחבינן אשמעתין. אשמעתא עצמנו (גיטין לח:) יש לי להשיב על דברי (קדושין נ:) אלדיים נופיים קל מוחבי (מגחות מט.), חצר קטנה שנפרצה. ממגולה, לגדולה גדולה מותרת. להולא כלי הכתים שבה אם עיבבה לעצמה (לקמן צב.) ולא אחרי בני קטנה עליה, לגבי גדולה פתח הוא דיש לה שיור מקלן ומכאן והוו כמשי מלרות ופתח אחד ביניהן לגא אפרי דאינו ח.), ולקיצה אסורה. לגדילה לגא פתח הוא אלא פירלה ועשאה כשותן על בני גדולה, שהרי מתעברה עמהן (שם).

לע״נ הרה״ג רבי שמעון ב״ר יהודה משה שפיאצקי זצ״ל נלב״ע י״ט מנ״א תשע״ח

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

נעץ ב' יתידות בב' כותלי מבוי מבחוץ והניח קורה על גביהם

בְּעָא מִינַּיהּ רָמִי בַּר חָמָא מִרַב חִסְדָּא, נָעַץ שְׁתֵּי יְתֵדוֹת בִּשְׁנֵי כּוֹתְלֵי מָבוֹי מִבַּחוּץ, נעץ שתי יתידות בכותל בעוביו שלצד רשות הרבים,

וְהִנִּיחַ קוֹרָה עַל גַּבֵּיהֶן - על גבי הקורות שנעץ, הניח קורה, ונמצאת קורה שעליהן בולטת ונמשכת מחוץ למבוי, וחודה הפנימי דבוק וסמוך לכותל המבוי מבחוץ,

מַהוּ - מה דין המבוי, האם מותר לטלטל בו כשיש בו קורה כזו.

דעה א': תלוי אם הצד החיצוני של הקורה יורד וסותם (ונמצא שסתימת הקורה רחוקה מהכותל), או שהצד הפנימי של הקורה יורד וסותם (ונמצא שסתימת הקורה צמודה לכותל)

אָמַר לֵיהּ רב חסדא: **לְדִבְרֵי הַמַּתִּיר** להשתמש תחת הקורה, מפני שהצד החיצוני של הקורה יורד וסותם, **אָסוּר** לטלטל במבוי זה, על ידי קורה זו, מפני שהקורה רחבה טפח, נמצא שצידה החיצוני רחוק טפח מהכותל, וממילא אין הסתימה שנוצרת על ידי הקורה צמודה לכותל אלא יש מרחק ביניהם (ולבוד לא מועיל כאן, מפני שאין זה מחיצה ממש שמועיל בזה לבוד)

לְדִבְרֵי הָאוֹסֵר להשתמש תחת הקורה בכל מבואות, מפני שלשיטתו הצד הפנימי של הקורה יורד וסותם, **מוּתָּר** לטלטל במבוי זה על ידי קורה זו, שכיון שחודו הפנימי של הקורה יורד וסותם, נמצא שהסתימה שנוצרה על ידי הקורה צמודה לכותל, והרי זה מועיל.

דעה ב': גם לדעה שהצד הפנימי יורד וסותם, אין זה מועיל, מפני שהקורה צריכה להיות על המבוי ולא תלויה מבחוץ

רָבָא אָמַר: לְדִבְרֵי הָאוֹסֵר להשתמש תחת הקורה, מפני שלשיטתו הצד הפנימי של הקורה יורד וסותם, **נָמֵי אָסוּר** - גם כן אסור לטלטל במבוי שהוקרה תלוי מבחוץ, שהרי **בָּעֵינַן קוֹרָה עַל גַּבֵּי מָבוֹי וְלֵיכָּא** - צריך שהקורה תהיה על המבוי, וכאן שהיא תלויה בחוץ אינה על המבוי.

שאלה: בברייתא משמע שאין צריך שהקורה תהיה על המבוי ולא תלויה מבחוץ

אֵיתִיבֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְּנָה לְרָבָא, הָיְתָה קוֹרָתוֹ (דף ט) **מְשׁוּכָּה** [שהקורה משוכה ורחוקה מהכותל], **אוֹ תְּלוּיָה** [שאין ראשי הקורה מונחים על גבי כותל המבוי (שהקורה קצרה) אלא נעץ קנה באמצע פתח המבוי, ונתן על גבו את הקורה],

אם המרחק בין הקורה לכותלי המבוי **פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה** טפחים, **אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת,** שאומרים לבוד, ואם המרחק **שְׁלֹשָׁה** טפחים, **צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת,**

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה, אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. אַרְבָּעָה, צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, שלרשב"ג (בכל מקום) אומרים לבוד בד' טפחים ולא רק בג' טפחים.

מַאי לָאו - וכי אין הכונה **מְשׁוּכָּה,** שהקורה משוכה ורחוקה מהכותל והיא תלויה **מִבַּחוּץ, וּתְלוּיָה מִבִּפְנִים,** הרי שקורה שהיא תלויה מבחוץ כשרה.

תשובה א': הברייתא לא מדברת על קורה תלויה מבחוץ, אלא שהיא תלויה מבפנים (מרוח אחת או משתי רוחות)

עונה הגמרא: **לָא, אִידִי וְאִידִי** [זה וזה] **מִבִּפְנִים, מְשׁוּכָה,** היינו **מֵרוּחַ אַחַת** [ראשה אחד על הכותל, וראשה השני אינו מגיע לכותל שכנגדו]. **וּתְלוּיָה,** היינו **מִשְׁתֵּי רוּחוֹת.**

מַהוּ דְּתֵימָא, מֵרוּחַ אַחַת אָמְרִינַן לָבוּד, מִשְׁתֵּי רוּחוֹת לָא אָמְרִינַן לָבוּד, קָא מַשְׁמַע לַן.

תשובה ב': הברייתא לא מדברת על קורה תלויה מבחוץ, אלא שהיא תלויה מבפנים (משוכה ותלויה)

רַב אָשֵׁי אָמַר: הברייתא לא דיברה על שני דברים (שאין חידוש יותר במשוכה מרוח אחד או משתי רוחות) אלא על דבר אחד, והוא: **מְשׁוּכָה וְהִיא תְּלוּיָה** - שקצרה היא מהגיע לכתלים, ועוד שתלויה היא למעלה מגובה כותלי המבוי, **וְהֵיכִי דָּמֵי** - ואיך מדובר, **כְּגוֹן: שֶׁנָּעַץ שְׁתֵּי יְתֵדוֹת עֲקוּמוֹת** - [בצורת האות ר] **עַל שְׁנֵי כּוֹתְלֵי מָבוֹי שֶׁאֵין בְּגוֹבְהָן שְׁלֹשָׁה** (הגובה של היתד אינו ג' טפחים) **וְאֵין בְּעַקְמוּמִיתָן שְׁלֹשָׁה** (והאורך של ראש היתד אינו ג' טפחים),

כיון שהקורה מונחת על יתד שאינו גבוה ג' טפחים מהכותל, ואינו רחוק ג' טפחים מהכותל, הרי הקורה כשרה, שלגבי מרחק הקורה מכותל המבוי אומרים לבוד, ולגבי גובה הקורה מהכותל אומרים 'חבוט', השפל, כאילו מונחת על הכותל (אבל אם הקורה גבוהה ג' טפחים הרי היא פסולה, שצריך שהקורה תהיה מונחת על הכותל).

והחידוש בזה הוא: **מַהוּ דְּתֵימָא: אוֹ לָבוּד אָמְרִינַן, אוֹ חֲבוּט אָמְרִינַן** - כדי להכשיר דבר אומרים הלכה אחת או לבוד או חבוט, אבל **לָבוּד וַחֲבוּט לָא אָמְרִינַן, קָא מַשְׁמַע לַן** שאומרים גם לבוד וגם חבוט.

(צריך להגיע לדין לבוד ולדין חבוט, ולא אומרים שהיתד עצמו מצטרף להיות חלק

מהקורה, וממילא הקורה צמודה ממש לכותל, כיון שהיתד אינו רחב טפח, וקורה צריכה להיות לפחות טפח).

✦✦✦

גדר השטח שכנגד הלחי, או שתחת הקורה (כרמלית, או מקום פטור)

תָּנֵי רַבִּי זַכַּאי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: בֵּין לְחָיַיִם וְתַחַת הַקּוֹרָה, נִידּוֹן כְּכַרְמְלִית [ומדרבנן אסור לטלטל שם ד' אמות, כרשות הרבים, וכן אסור לטלטל ממנו לרשות היחיד או לרשות הרבים].

אֲמַר לֵיהּ רבי יוחנן: **פּוֹק תְּנִי לְבָרָא** - תצא ותשנה ברייתא זו בחוץ.

אביי: תחת הקורה, הוא מקום פטור. בין הלחיים, הוא כרמלית

אָמַר אַבָּיֵי: מִסְתַּבְּרָא מִילְּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן שאמר 'פוק תני לברא' **תַּחַת הַקּוֹרָה,** ששם הדין שהיא כרמלית, מפני שהוא סובר שהקצה החיצוני של הקורה יורד וסותם, ולכן השטח שתחת הקורה הוא אחרי המחיצה, והוא בכלל מה שהמחיצה מתירה, **אֲבָל בֵּין לְחָיַיִן** - במבוי שאין שם קורה אלא לחי, בשטח שכנגד הלחי, **אָסוּר.**

רבא: גם תחת הקורה וגם בין לחיים, הוא מקום פטור

וְרָבָא אָמַר: בֵּין לְחָיַיִם נָמֵי מוּתָּר - רבי יוחנן סבר שמותר לטלטל גם כנגד הלחי.

[מקורו של רבא: ממה ששנינו שמקום שאין בו ד' על ד' – הוא מקום פטור]

אָמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לַהּ - מאיפה אמרתי שדעת רבי יוחנן להתיר לטלטל גם כנגד הלחי, **דְּכִי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעָה** טפחים **עַל אַרְבָּעָה** טפחים, בין רשות הרבים לרשות היחיד, הואיל ואין זה מקום חשוב בפני עצמו, הרי הוא מתבטל גם לרשות הרבים וגם לרשות היחיד, והרי הוא 'מקום פטור', ולכן **מוּתָּר לִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים וְלִבְנֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכַתֵּף עָלָיו** להניח על מקום זה משאות כדי לסדרם על כתיפם, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲלִיפוּ** - שלא יוציאו בני רשות היחיד חפץ ויניחום על המקום פטור, ואחר כך יקחו את החפץ ממקום פטור ויעבירו אותו לרשות הרבים וכן להיפך, וגזרו זאת כדי שלא יאמרו שהוא מכניס מרשות היחיד לרשות הרבים, ויבואו להתיר הוצאה בשבת.

הרי מוכח שמקום פטור מותר לטלטל בו, וכן בין לחיים אפילו אם הוא נחשב מקום בפני עצמו, מותר לטלטל שם, שהוא בכלל מקום פטור.

[כיצד אביי דוחה ראייתו של רבא:] **וְאַבָּיֵי** סובר שאין הוכחה מכאן, שהרי **הָתָם בְּגָבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה** - שם מה שיתבאר לגבי מקום שאין בו ד' על ד', מדובר שהוא גבוה ג' טפחים, ולכן הוא ניכר כמקום בפני עצמו, ומותר לטלטל בו, אבל בין לחיים שאינו גבוה משאר המבוי, אינו ניכר כמקום בפני עצמו, ולכן אף שאין בו ד' על ד', אינו בכלל היתר מקום פטור, ואסור לטלטל בו, שחוששים שאם יתירו זאת, יבואו לטלטל מרשות היחיד לרשות הרבים.

[מקורו של אביי: ממה ששנינו 'תוך הפתח' צריך לחי אחר]

אָמַר אַבָּיֵי: מְנָא אָמֵינָא לַהּ - מאיפה אמרתי דבר זה שלרבי יוחנן אסור לטלטל בין לחיים, **דְּאָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: תּוֹךְ הַפֶּתַח** - כגון מבוי שיש לו מזוזות רחבים לפתחו מכאן

ומכאן, והן הן לחיים שלו, **צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר לְהַתִּירוֹ** - צריך להעמיד לחי אחר מבחוץ, אם ירצה להשתמש בין המזוזות.

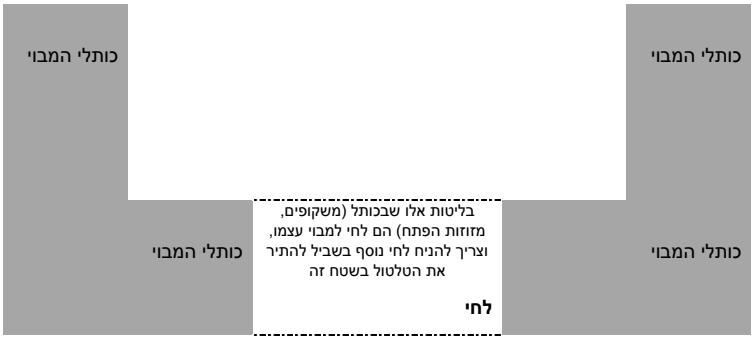

רשות הרבים

וְכִי תֵּימָא דְּאִית בֵּיהּ [ואם תאמר שמדובר שיש ברוחב המזוזות במשך המבוי] **אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה,** והרי הוא שיעור חשוב, שכל ארבעה טפחים הוא רשות בפני עצמו, ועל כן אינו מקום פטור אלא כרמלית היא ומדרבנן אסור לטלטל שם, **וְהָאָמַר רַב חָנִין בַּר רָבָא אָמַר רַב: תּוֹךְ הַפֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר לְהַתִּירוֹ.**

[כיצד אביי דוחה ראייתו של רבא:] **וְרָבָא** - סובר שאין להוכיח מדברי רב חמא בר גוריא, שהרי: **הָתָם דְּפָתוּחַ לְכַרְמְלִית** - שם, מה שמבואר שתוך הפתח צריך לחי אחר להתירו, מדובר שהמבוי פתוח לבקעה, שהיא כרמלית, ועל כן השטח שתוך הפתח מצטרף לכרמלית שבחוץ, ששניהם הם כרמלית ומצטרפים זה לזה.

שואלת על כך הגמרא: **אֲבָל** אם המבוי פתוח **לִרְשׁוּת הָרַבִּים מַאי** - מה הדין, **שְׁרֵי** - וכי באופן זה מותר לטלטל כנגד הלחי, **יַצִּיבָא בְּאַרְעָא וְגִיוֹרָא בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא** - וכי האזרח בארץ, והגר בשמי השמים, (דבר זה הוא משל לדבר לא הגיוני), וכי במבוי הפתוח לרשות הרבים שהטלטול בה מדאורייתא מותר לטלטל כנגד הלחי, ובמבוי הפתוח לכרמלית שהיא מדרבנן אסור לטלטל כנגד הלחי.

עונה הגמרא: **אִין** - כן. **מָצָא מִין אֶת מִינוֹ וְנִיעוֹר** - כאשר המבוי פתוח לכרמלית, שטח הכרמלית שמחוץ למבוי מצטרף עם השטח שכנגד הלחי, וכך אף ששטח זה לעצמו פחות מד' טפחים הוא 'ניעור' משנתו ונחשב כולו כרמלית, אבל אם המבוי פתוח לרשות הרבים, אין השטח שכנגד הלחי מצטרף עם רשות הרבים (שהרי ודאי אינו נחשב כרשות הרבים, אלא אפשר להחשיבו רק ככרמלית), וכיון שהוא לעצמו פחות מד' טפחים, הרי הוא מתבטל ואינו נחשב ככרמלית, אלא מקום פטור.

שאלה על דעת רבא:

אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא: וְאַתְּ לָא תִּסְבְּרָא דְּבֵין לְחָיַיִן אָסוּר - ואתה אינך סובר שהשטח שבין לחיים אסור לטלטל בו לשיטת רבי יוחנן, **וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָבוֹי שֶׁרְצָפוֹ בִּלְחָיַיִן** - מבוי שהניח בו הרבה לחיים, **פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה** - ואין

בין לחי ללחי ארבעה טפחים, אבל יש ביניהם שלשה טפחים, **בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנַן,** שהם נחלקו אם לבוד הוא ג' טפחים או ד' טפחים,

והנה רבי יוחנן לא ביאר את עניין מחלוקתם, שהרי יש לחי בכניסת המבוי, ומדוע שיהיה אסור לטלטל בגלל שהוסיף בו לחיים נוספים, ומבאר רב הונא בריה דרב יהושע שמחלוקתם היא לעניין השימוש כנגד הלחיים, **לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּאָמַר** שאם אין רווח ד' טפחים **אָמְרִינַן לָבוּד,** הרי נמצא שכל הלחיים הם לחי אחד, כיון שאין ביניהם רווח ד' טפחים, ולכן **מִשְּׁתַּמֵּשׁ עַד חוּדוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל לֶחִי הַפְּנִימִי** - יכול לטלטל רק לאחר סוף הלחי האחרון (שהיא החוד הפנימי של הלחי הפנימי), אבל בכל השטח של הלחיים, אסור לטלטל, כיון שכנגד הלחי אסור לטלטל.

אבל **לְרַבָּנַן, דְּאָמְרִי** [שאם יש ביניהם רווח יותר מג' טפחים] **לָא אָמְרִינַן לָבוּד,** הרי נמצא שכל לחי הוא בפני עצמו, ולכן **מִשְּׁתַּמֵּשׁ עַד חוּדוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל חִיצוֹן** - יכול לטלטל מלאחר סוף הלחי הראשון, שהמבוי ניתר בלחי הראשון, וכנגד הלחי הראשון אסור לטלטל, אבל שאר הלחיים כיון שאינם המשך וחלק אחד עם הלחי הראשון, אין הם חלק מהלחי שמתיר את המבוי בטלטול, ומותר לטלטל כנגדם.

אֲבָל בֵּין לְחָיַיִן דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָסוּר - אבל מבואר מכך שכנגד הלחיים שמתירים את הטלטול במבוי, לכולי עלמא אסור לטלטל (שכל המחלוקת היא רק עם כל הלחיים נחשבים ללחי אחד או לא).

תשובה א', בדעת רבא: מה שמבואר שם שאסור לטלטל כנגד הלחיים, היינו מפני ששם מדובר ששטח זה פתוח לכרמלית

וְרָבָא, יבאר שאין ראיה משם, **הָתָם נָמֵי** - שם גם מדובר **דְּפָתוּחַ לְכַרְמְלִית** - שהמבוי פתוח לכרמלית, ולכן אסור לטלטל כנגד הלחי, שהשטח שכנגד הלחי והשטח שבחוץ מצטרפים, ולכן אסור לטלטל כנגד הלחי.

שואלת הגמרא: **אֲבָל** אם המבוי פתוח **לִרְשׁוּת הָרַבִּים, מַאי** - מה הדין, **שְׁרֵי** - וכי אזי מותר לטלטל כנגד הלחי, **יַצִּיבָא בְּאַרְעָא וְגִיוֹרָא בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא** והרי האזרח בארץ והגר בשמי השמים.

עונה הגמרא: **אִין** - כן, **מָצָא מִין אֶת מִינוֹ וְנֵיעוֹר,** [עמוד ב]

תשובה ב' בדעת רבא: שם מדובר שהניח לחיים בשטח של ד' אמות, ולרשב"ג שאומרים לבוד עד ד' טפחים, הרי שטח הלחיים הוא מבוי בפני עצמו, וצריך עבורו לחי נוסף

רַב אָשֵׁי אָמַר: אפשר לבאר בדברי רבי יוחנן, שמותר לטלטל בשטח שכנגד הלחיים (אף אם הוא פתוח לכרמלית), ומה ששנינו מחלוקת ת"ק ורשב"ג מדובר **כְּגוֹן שֶׁרְצָפוֹ בִּלְחָיַיִם פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה בְּמֶשֶׁךְ אַרְבַּע אַמּוֹת,**

לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּאָמַר אָמְרִינַן לָבוּד בפחות מארבע, והוה ליה חד לחי, **הָוֵה לֵיהּ מָבוֹי** (יצא מתורת מבוי ונידון משום לחי), **וְצָרִיךְ לֶחִי אַחֵר לְהַתִּירוֹ** - להתיר את הטלטול בשטח הלחיים, **וּלְרַבָּנַן דְּאָמְרִי לָא אָמְרִינַן לָבוּד, לֹא צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר לְהַתִּירוֹ.**

(רש"י כותב ששמע שלחי זה [שעל ידי לבוד הוא כלחי ארוך] מועיל לשאר המבוי, אבל כותב על כך: ולי נראה שלחי זה אינו מתיר כלל).

◆◆◆

שאלה: לרשב"ג שצריך לחי אחר (במבוי שריצפו בלחיים) מדוע הלחי 'הארוך' לא נחשב ללחי, מצד שמבחוץ למבוי הוא נראה כלחי

שואלת הגמרא: **וּלְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** אף שכל הלחיים נחשבים ללחי אחד באורך ארבע אמות ועל כן הם נחשבים למבוי ולא ללחי, אף על פי כן **לֶהֱוֵי** - שיהיה מבוי זה **כְּנִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים,** שהרי הם היו רגילים להניח את הלחי באופן שהוא היה בולט וניכר גם לעומדים מחוץ למבוי (שבלא זה העומדים בחוץ לא רואים שיש כאן לחי אלא נראה להם שהקיר עבה, ולכן היו מניחים את הלחי שיבלוט אל מחוץ למבוי), וכאן כיון שהלחי הראשון נמשך קצת לחוץ, יהיה מותר לטלטל במבוי מדין נראה מבחוץ ושוה מבפנים (כפי שיבואר להלן, לחי שרק מחוץ למבוי הוא נראה כלחי, ובתוך המבוי הוא נראה כחלק ממנו), שהחלק של הלחי שמחוץ למבוי נראה כ'לחי' שהרי אינו נראה חלק מכל הלחיים שבהמשך, והוא יתיר את הטלטול במבוי.

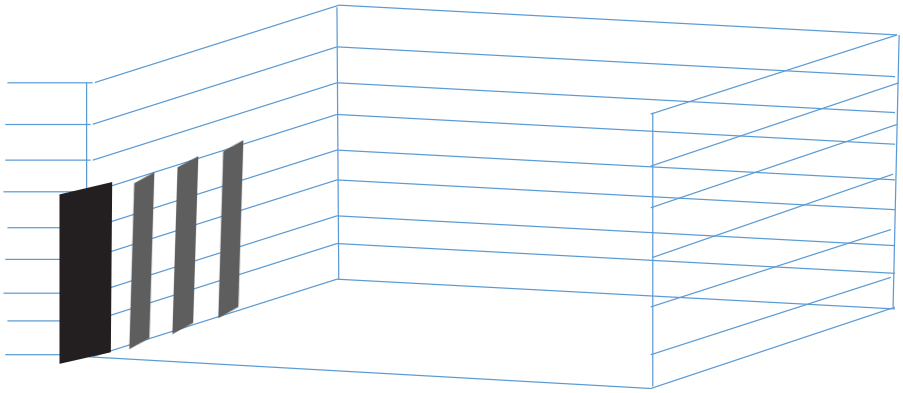

תשובה: רבי יוחנן אמר את הדין הנ"ל, ע"פ שיטת רשב"ג ות"ק, ורבי יוחנן סובר שלחי כזה שנראה רק מבחוץ אינו אינו נחשב לחי

עונה הגמרא: **מִידֵּי הוּא טַעְמָא,** והרי קושיא זו אינה **אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן,** שהוא אמר דין זה לגבי מבוי שריצפו בלחיים שהוא מחלוקת ת"ק ורשב"ג, **הָא כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים אֵינוֹ נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי.**

◆◆◆

נראה מפנים ושוה מבחוץ

אִיתְּמַר, נִרְאֶה מִבִּפְנִים וְשָׁוֶה מִבַּחוּץ, העמיד את הלחי באופן שמחוץ למבוי הוא נראה כהמשך של הכותל ומבפנים הוא נראה כלחי, **נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי.**

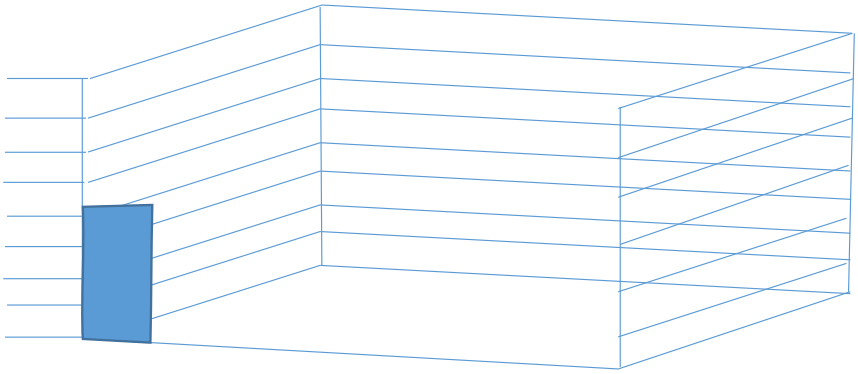

נראה מבחוץ ושוה בפנים

נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים - שמשך כל הלחי לחוץ, וחודו הפנימי נכנס בכותלי המבוי ואינו נראה מבפנים, אלא דומה כמוסיף על אורך הכותל, אבל מבחוץ ניכר שאינו מכותל המבוי שהרי נמשך להלאה מרוחב הכותל,

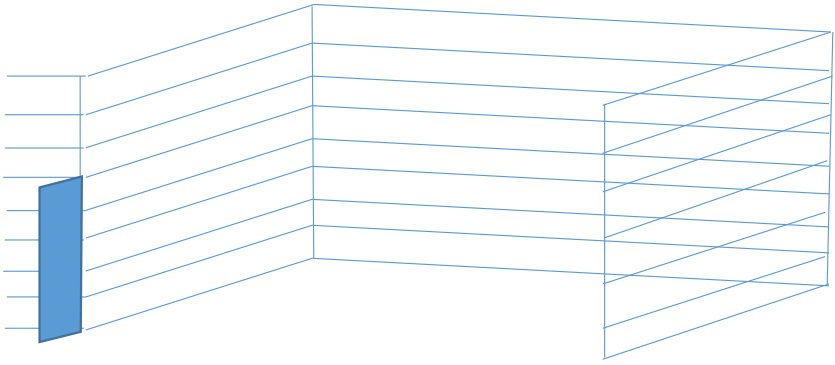

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי,

[דעה א':] **חַד אָמַר: נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי.**

[דעה ב':] **וְחַד אָמַר: אֵינוֹ נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי.**

[ראיה שרבי חייא הוא הסובר שנידון משום לחי:] **תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי חִיָּיא הוּא דְּאָמַר: נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי,**

דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: כּוֹתֶל שֶׁצִּידּוֹ אֶחָד כָּנוּס מֵחֲבֵירוֹ - שחלק מהכותל נכנס והוא פחות עבה, **בֵּין**

שֶׁנִּרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים - בין ששקוע הכותל בחלקו הראשון, ומבחוץ (לעומדים ברשות הרבים) הוא נראה כלחי, אבל מבפנים אינו נראה כלחי,

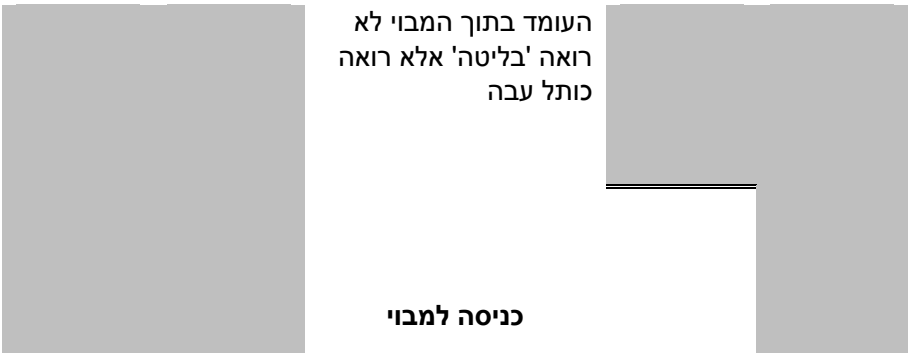

העומד כאן, בחוץ, רואה שהכותל בולט והוא הלחי

וּבֵין שֶׁנִּרְאֶה מִבִּפְנִים וְשָׁוֶה מִבַּחוּץ נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי- ששקוע הכותל בחלקו הפנימי, ומבפנים (לעומדים בתוך המבוי) הוא נראה כלחי, הרי זה בכלל לחי, הרי מבואר שנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי.

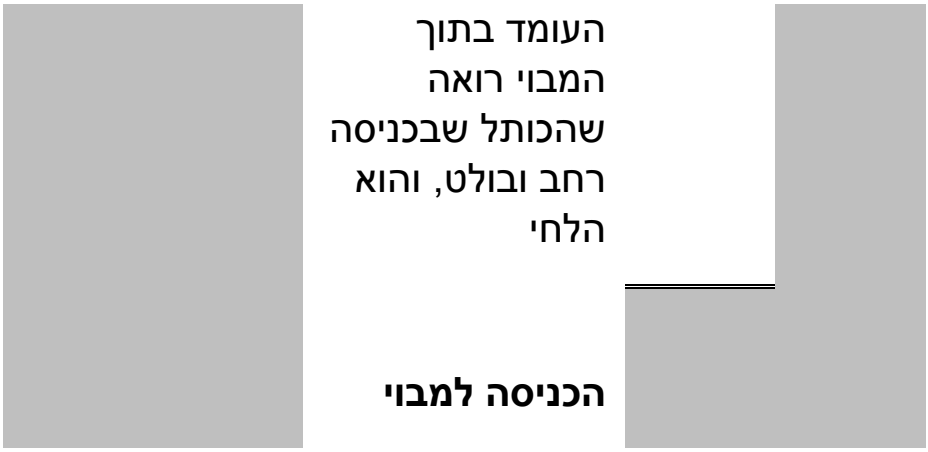

העומד ברשות הרבים אינו רואה שינוי בכותל הכניסה,

והוא חושב שזה עובי כותל המבוי

תִּסְתַּיֵּים - הרי זו ראיה ברורה שרבי חייא הוא הסובר שנידון משום לחי.

שואלת הגמרא: **וְרַבִּי יוֹחָנָן** שאמר שנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי, **מִי לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ הָא** - וכי לא שמע ברייתא זו שמבואר בה שנידון משום לחי, **אֶלָּא שְׁמִיעַ לֵיהּ וְלָא סָבַר לַהּ** - אלא צריך לומר שרבי יוחנן שמע ברייתא זו והוא לא סבר כך, ואם כן אפשר לומר **רַבִּי חִיָּיא נָמֵי** - גם רבי חייא שנה ברייתא זו, אבל **לָא סָבַר לַהּ** - לא סבר שכך ההלכה.

עונה הגמרא: **הַאי מַאי,** זו מה היא דחיה זו, **בִּשְׁלָמָא רַבִּי יוֹחָנָן לָא סָבַר לַהּ מִשּׁוּם הָכִי לָא תָּנֵי לַהּ** - רבי יוחנן אפשר לומר שלא סבר ברייתא זו ולכן הוא לא שנאה, **אֶלָּא רַבִּי חִיָּיא, אִי אִיתָא דְּלָא סָבַר לַהּ** - אם זה נכון שהוא לא סבר כברייתא זו, **לְמָה לֵיהּ לְמִיתְנָא** - למה לו לשנותה.

◆◆◆

אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי,

שאלה א': אם נראה מבחוץ ושוה מבפנים, נידון משום לחי, למה חצר קטנה שנפרצה לגדולה, קטנה אסורה, הרי המחיצות נראים מבחוץ (שכשעומד בגדולה רואה את המחיצות)

אָמַר רַבָּה: וּמוֹתְבִינַן אַשְׁמַעְתִּין - וקשה על שמועה זו ממה ששנינו במשנה להלן: **חָצֵר קְטַנָּה שֶׁנִּפְרְצָה** במלואה **לִגְדוֹלָה, גְּדוֹלָה מוּתֶּרֶת וּקְטַנָּה אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּפִתְחָהּ שֶׁל גְּדוֹלָה** -

שלגבי גדולה, הרי זה נחשב כפתח, שיש מחיצה מצד ימין ומצד שמאל, והרי זה כשתי חצירות ופתח אחד ביניהן, שאינם אוסרות זו על זו. אבל קטנה אסורה כי היא פרוצה לגמרי לגדולה, והרי היא כרשות אחת עם הגדולה, וכיון שהיא לא עשתה עירוב עמהם, אסורה היא בטלטול.

וְאִם אִיתָא - ואם אכן נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, **קְטַנָּה נָמֵי תִּשְׁתְּרֵי, בְּנִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים** - היות והמחיצה ניכרת בחצר הגדולה, הרי היא מחיצה גם לגבי החצר הקטנה, שהרי היא כמחיצה הנראית מבחוץ ושוה בפנים, וגם בני החצר הקטנה יהיו מותרים לטלטל ופירצה זו תחשב כפתח, כמו שהיא נחשבת לבני החצר הגדולה.

תשובת רבי זירא: מדובר שהמחיצות לא נראות גם מבחוץ (כיון שכותלי הקטנה בולטים לתוך החצר הגדולה)

אָמַר רַבִּי זֵירָא: בְּנִכְנָסִין כּוֹתְלֵי קְטַנָּה לִגְדוֹלָה - מדובר שהמחיצות של הקטנה בולטין לתוך הגדולה שתים ושלש אמות, ולכן אי אפשר להחשיב את הכתלים של המחיצה שבחצר הגדולה, כאילו הם מחיצה גם לחצר הקטנה, שהרי היא מופסקת מהם לגמרי, ואף כשעומד

בגדולה (ממול הפתח של הקטנה) אינו רואה את המחיצות (שהרי הם נמצאות נמצאות מאחורי הכותל).

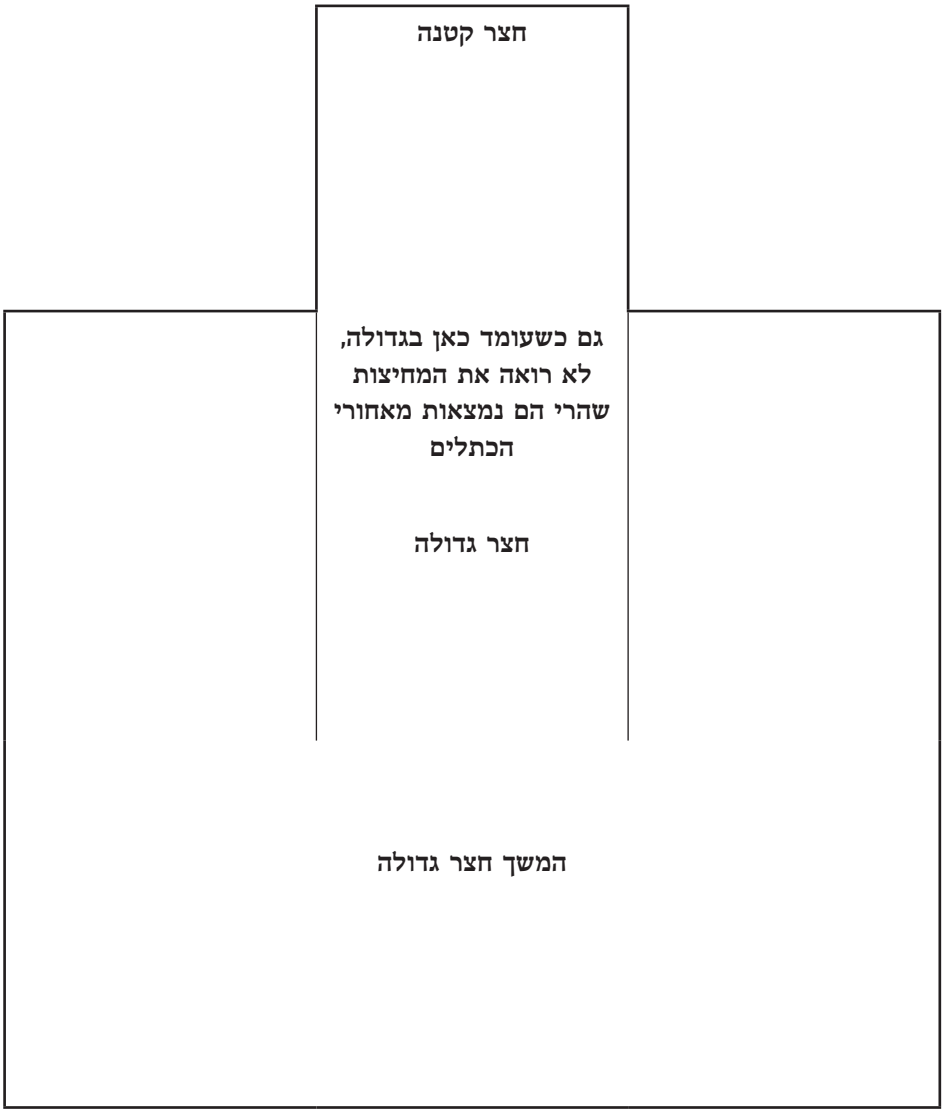

שאלה ב': אם הכתלים של הקטנה לא רחוקים מכותלי הגדולה ג' טפחים, הרי מדין לבוד – יועילו כותלי הגדולה, כשתי לחיים (הנראים מבחוץ ולא מבפנים)

[שאלה:] **וְלֵימָא לָבוּד וְתִשְׁתְּרֵי** - אם אין הרווח בין הכתלים (בין דפנות החצר הגדולה לבין דפנות החצר הקטנה) ג' טפחים, נאמר לבוד, אזי נאמר שכותלי הקטנה שבולטים הם דבוקים לכותלי הגדולה, וממילא כותלי הגדולה יהיו כשני לחיים מבחוץ, ויהיה מותר לטלטל בקטנה.

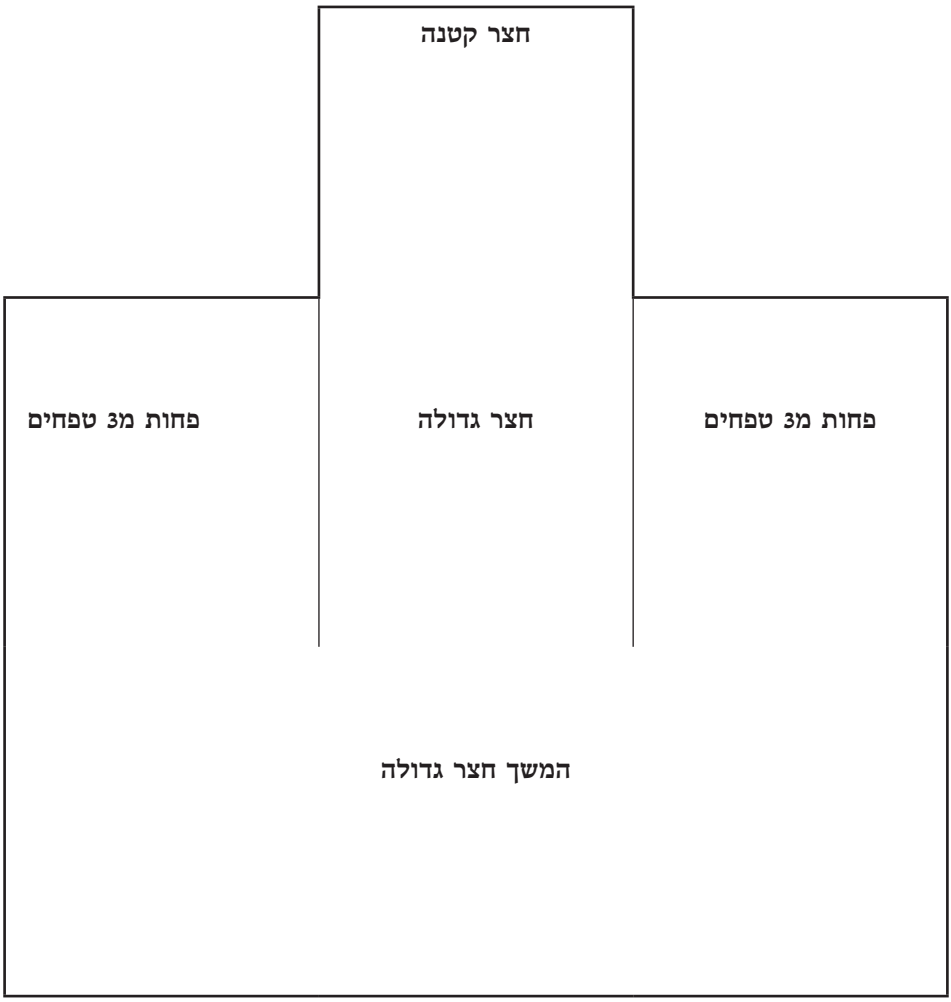

וְכִי תֵּימָא דְּמַפְלְגֵי טוּבָא - ואם תאמר שכתלי הקטנה הבולטים לגדולה מופלגים הרבה מהגדולה, והרווח ביניהם הוא יותר מג' טפחים ולכן לא אומרים בזה לבוד,

וְהָא תְּנֵי רַב אַדָּא בַּר אֲבִימִי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא בדין חצר קטנה שנפרצה לגדולה, שמדובר **קְטַנָּה בְּעֶשֶׂר** אמות, **גְּדוֹלָה בְּאַחַת עֶשְׂרֵה** אמות, שאין גדולה עודפת על הקטנה אלא אמה אחת (ששה טפחים), נמצא שמלבד עובי הכתלים יש פחות משלשה טפחים לכאן ופחות משלשה טפחים לכאן, ונאמר לבוד, ויועילו כותלי הגדולה להיות לחי לקטנה.

תשובה: מדובר שהקטנה אינה מכוונת כנגד הגדולה, ובצד אחד יש ב' טפחים, ובצד שני ד' טפחים, ואין בזה לבוד

[תשובה:] **אָמַר רָבִינָא: בְּמוּפְלָגִין מִכּוֹתֶל זֶה בִּשְׁנַיִם וּמִכּוֹתֶל זֶה בְּאַרְבָּעָה** - שלא היתה קטנה מכוונת כנגד אמצעיתה של גדולה, אלא משוכה שני טפחים לצד אחד, וארבעה לצד אחד ואין כאן לבוד.

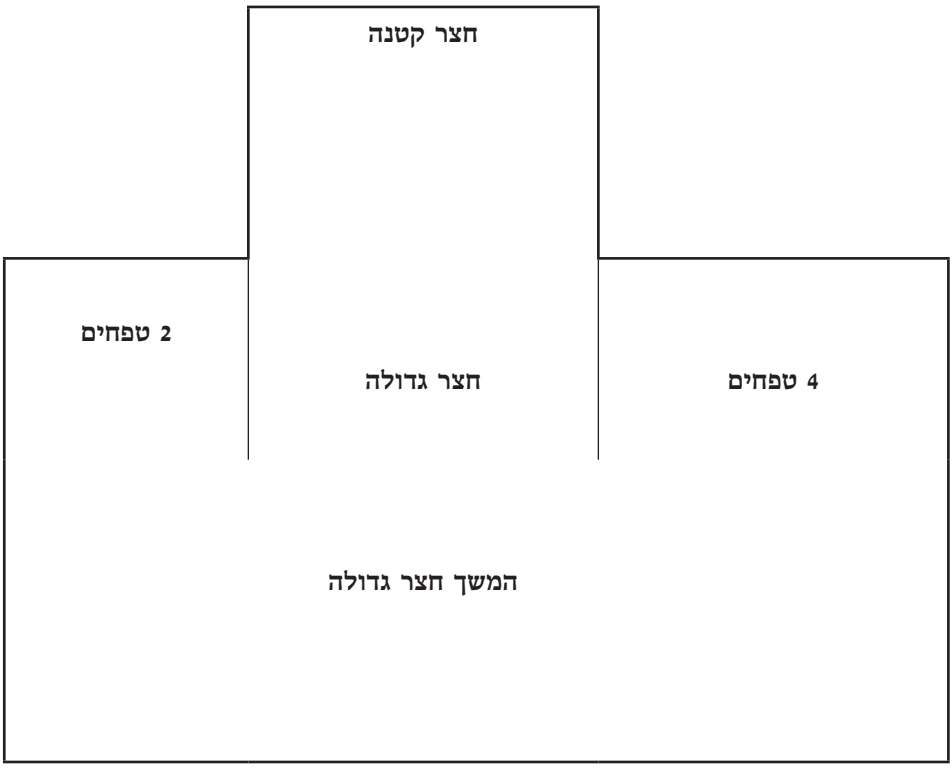

שאלה ג': מדוע אין מספיק לבוד מצד אחד, שכך נמצא שיש פס מצד אחד

שאלה: **וְלֵימָא לָבוּד מֵרוּחַ אַחַת** - ונאמר לבוד מצד אחד (הצד שהוא 2 טפחים) **וְתִשְׁתְּרֵי** - והחצר הקטנה תהיה מותרת בזה, שהרי נמצא שמצד אחד המחיצה של הגדול נחשבת כלחי, ונמצא שיש כאן לחי (פס) אחד לחצר, והרי חצר מותרת בפס אחד (דף י)

תשובה: משנה זו סוברת שצריך לחצר שתי פסים

עונה הגמרא: משנה זו דעת **רַבִּי הִיא דְּאָמַר בְּעִינַן שְׁנֵי פַּסִּין** - כדי להתיר חצר שנפרצה לרשות אחרת, צריך פס בשתי הצדדים, ולכן החצר הקטנה לא ניתרת על ידי לבוד ברוח אחת, שעל ידי זה נמצא שיש לחצר הקטנה רק פס אחד, וצריך שני פסים כדי להתיר חצר שנפרצה,

דְּתַנְיָא חָצֵר שנפרצה לרשות הרבים פירצה עשר אמות, **נִיתֶּרֶת בְּפַס אֶחָד. רַבִּי אוֹמֵר: בִּשְׁנֵי פַּסִּין.**

שאלה ד': אם אומרים שנראה מבחוץ אינו נידון משום לחי, מבואר למה העמידו את המשנה באופן שקטנה בעשר וגדולה באחד עשרה, כי לצורך הגדולה צריך שתי פסים שכל פס רחב ג' טפחים

מקשה על כך הגמרא: **הַאי מַאי, אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים אֵינוֹ נִידוֹן מִשּׁוּם לֶחִי,** ואזי אף אם יש לבוד משני הצדדים, אין זו מחיצה לקטנה, שאינה נראית בקטנה בפנים,

וְרַבִּי שסובר שצריך שני פסים לחצר, **סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי,** שהפס צריך להיות ג' טפחים, ולכן מדובר שהגדולה רחבה יותר מהקטנה אמה, ונמצא שיש בכל צד ג' טפחים,

וּדְרַבִּי זֵירָא (שהעמיד שהמשנה מדברת שכתלי קטנה נכנסים לגדולה) **וּדְרָבִינָא** (שהעמיד שהמשנה מדברת שאין החצר הקטנה מכוונת כנגד הגדולה) **לֵיתָא,** שאין מבארים כך את המשנה, (שלעיל לא ביארנו כך אלא כדי לבאר שהמשנה סוברת שנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי), ואין המחיצות שבצידי הגדולה נחשבים כמחיצה לקטנה, משום שהוא נראה מבחוץ ושוה מבפנים,

מִשּׁוּם הָכִי קְטַנָּה בְּעֶשֶׂר וּגְדוֹלָה בְּאַחַת עֶשְׂרֵה, מִשּׁוּם דְּרַבִּי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, וכמבואר.

המשך השאלה: אבל אם נראה מבחוץ נידון משום לחי (ומוכרחים להעמיד כרבי זירא ורבינא, כמבואר לעיל בתשובה) למה העמידו שמדובר שקטנה בעשר וגדולה באחת עשרה, הלא לביאור זה לא צריך שתי פסים רחבים ג'

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי כמבואר בשאלה א',

וּדְרַבִּי זֵירָא (שהעמיד שהמשנה מדברת שכתלי קטנה נכנסים לגדולה) **וּדְרָבִינָא** (שהעמיד שהמשנה מדברת שאין החצר הקטנה מכוונת כנגד הגדולה, אלא מצד אחד כותלי הקטנה רחוקים מהגדולה שתי טפחים, ומהצד השני ד' טפחים) **אִיתָא** - שמבארים כך את המשנה, (כמבואר לעיל בתשובה על שאלה א' ועל שאלה ב'),

וְרַבִּי שסובר שצריך שתי פסים, **לָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי** שצריך פס ג' טפחים, אלא גם פס שיש בו רק שתי טפחים מועיל, שהרי כך מבואר מתירוצו של רבינא, שהרי הוא מבאר שנשאר ב' טפחים מכאן וד' טפחים מכאן, ומוכח שמותר לטלטל בגדולה אף שנשאר בה בצד אחד ב' טפחים, ולא ג' טפחים,

אם כן קשה: **גְּדוֹלָה בְּאַחַת עֶשְׂרֵה לְמָה לִי** - למה העמידו שהגדולה רחבה אחת עשרה אמה, והיא רחבה באמה מהקטנה,

והלא: **מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִי לְמִשְׁרְיֵיהּ לִגְדוֹלָה קָאָתֵי** - אם באים להתיר את הטלטול בגדולה, **בְּעֶשֶׂר וּשְׁנֵי טְפָחִים סַגִּיא** - מספיק שיהיה רוחבה של הגדולה עשר ושני טפחים, וכך נמצא שהיא רחבה טפח מכל צד, וזה מספיק שהרי רבי לא סובר כרבי יוסי שצריך ג' טפחים מכל צד.

וְאִי לְמֵיסְרַהּ לִקְטַנָּה קָאָתֵי - ואם הברייתא באה לבאר את טעם האיסור לטלטל בקטנה, שאינה מותרת מדין לבוד, **לְאַשְׁמוּעִינַן דְּמַפְלְגֵי טוּבָא** - היה לברייתא להשמיענו באופן שכותלי הגדולה מופלגים ורחוקים הרבה מהקטנה, שאם היא מופלגת רק אמה אפשר לומר שיש ג' טפחים מכל צד ואזי יש לבוד משתי רוחות, והברייתא היתה צריכה לומר שיש יותר מאמה וכך אין אופן לומר לבוד.

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ - אלא אין לבאר אלא שמוכח מכאן, לגבי **נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, שאֵינוֹ נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי.**

אלא מוכח שנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי

שְׁמַע מִינַּהּ, שאינו נידון משום לחי.

רבי היא דאמר בעינן ג'. שיורין לאחר של עשר הגפילת במלוחה: **תלר ניפתח בפס אחד.** אם נפגלה לרשות הרבים ונשתייר בה מלא מ' מותרת. ובשאין הפילה יותר מעשר עסקינן דאי יותר מעשר לא מהני ליה מחילה להאי תלר: **האי מאי אי אמרת בשלמא.** מתני' כהיום שמעינן לה מעיקרא במסוגות קטנה כגוד אמלעיתה כי גדולה ומהאמתה היתירה נאמרו אלא לכאן ואי"ל נגלה מבחוץ ושוה מבפנים מצני רוחות ואפילו הכי קטנה אסורה דנגלה מבחוץ ושוה מבפנים לא מהני [א] ורבי בשני פסין דאמר לה דאמר במתני' [ב] אין לחי פחות מרוחב אלשה וכל שכן פסין דאמר לה דבעי רוחב כדבעי רבי יוסי בלחי: **ודרבינא.** דאוקמא [ג:] במופלגין מזה בשנים ומזה בארבעה ליתא דא"כ לא הוה מתמרינא גדולה דפסק ב' טפחים לא מהני וכיון דליתא לדרבינא ליתא נמי לדרבי זירא דאוקמוהו [שם] בנכנסין דיין דמכוונת אלשה מבחוץ ואלשה מבחוץ כיצה מאי מהניא הא כי נכנסין נמי איכא [ד] למתריה [ה] בנגלה מבחוץ ושוה מבפנים מב' רוחות ולא שריגן לה דמוקמינן ליה בנגלה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי משום הכי יהיב תנא שיעור לעודפה של גדולה שתהא יתירה על הקטנה אמה כי היכי דיעמוד לה לגדולה אלשה מבחוץ ואלשה מבחוץ משום דרבי שי פסין בעי ורחבי' אלשה כרבי יוסי ומשום היתר גדולה נקט לה: **אלא אי אמרת נגלה מבחוץ.** מהני וקטנה דאסירא היינו דעמדת משום לחיתא לדרבי זירא בנכנסין ודרבינא דמוקמינן ולילכא לבוד מבני רוחות ואפילו הכי גדולה שתהיה בגיפופין הנשאיין לה מאמצעי הכניסות ואף על פי שרוחב אחד אינו אלא ב' טפחים דלא סבר לה כר' יוסי: **גדולה בי"ת.** דייהיב תנא שיעור לעודפה אמה למה לי: **אי למתרייה לגדולה.** דליהוי לה שיור מבני לדרין קאתי: **בעבר ושני טפחים סגי.** דהא רבי לא סבר לה כר' יוסי: **ואי למיסרה לקטנה קאתי.** כדי שירחקו כותלי אורך הגדולה מכיעקתה של קטנה ד' טפחים מלא אחד בלחי ליתלי למימר לבוד למתרייה ולגמרוייה לאי לאו הכי איכא דלהוה לה בקטנה נגלה מבחוץ ע"י לבוד: **ליתמעיין.** גדולה דאסה הרבה ומיפלגי טובא דהוי מילתא דפסיקתא דהא לאו מילתא דפסיקתא היא דאוקי ומופלג [ו] מכולו זה בשלשה ומכולו זה בשלשה ומי' הגדולה דאסה הרבה הוה תני הוה"ל: **גמרינן מינה טפי דמשום הפלגה מיתסרא בהדי הוה:** **דאמר רבי חייא בר אבא.** כותב שלילו אחד כמוס כו' [ק"ו:]: **עד כמה.** יהא רחב ולא יהא לריך לנעמוד לרבי יהודה: **פסי ביראות שהתרתה בהן.** שלא עשרה אמה ושלש דמוקמינן בפרק שני [לקמן יח:] עושין פסין לניראות שנרכות הרבים וכן עמוקין עשרה ואלוקר לנלאות מהן ולהניח על שפתן שמוניא מרשות היחיד לרשות הרבים והתירו חכמים לעשות אלרבעה דיומדין לאלרבע פיאות ולשוויה בין הפסין רשות היחיד ומותר לנלאות ואמרי רבי יהודה לחכמים זה מזה מלא שני רבעות של אלרבעה בקר ועוביה של פרה אמה ושני אלישי אמה דהוו להו אלא אלשה עשרה אמה ושלש לשמונה בקר: **והיא הנוסחת.** מדה זו שאתה מניח בה איסור ליותר מאלא עשרה אמה ושלש למנוי מבוי שעמא דאם בו פרון מרוחב על העומד היא הנוחמת טעם לאיתר דהתם הוא דאיכא עומד מעבר מבוי הכי לא אתרתה בו יותר מאלא עשרה אמה ושלש אבל מבוי דרוכו אמוס שרי ביה טפי: **אי נמי לאידך גיסא.** דלא מיתי ליה מפסי בילולות דאילו התם הוא דהקלת בה קולא דמבטרת ליה בפרון מרוחב על העומד אקיל נמי קולא אחרינא דלהי מחוב אמה ושלש: **אין הלכה לאוסר מעכנו.** דאתי אוירא דאסי אלא ליכי לאוסר מעכנו: **ומעמידו**

רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא [ו] חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין האי מאי אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ורבי סבר לה כר' יוסי ודרבי זירא ודרבינא ליתא משום הכי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה משום דר' סבר לה כר' יוסי אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ודרבי זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כר' יוסי גדולה באחת עשרה למה לי ממה נפשך אי למשרייה לגדולה קאתי בעשר ושני טפחים סגיא ואי למיסרה לקטנה קאתי לאשמועינן דמפלגי טובא אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ [ז] א"ר יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן דאמר רמי בר אבא אמר רב הונא [א] לחי המושך עם דפנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי ואסור להשתמש בכולו ואת אמרת לן עלה שמע מינה תלת שמע מינה בין לחיין אסור ושמע מינה משך מבוי בארבע ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי [ב] תיובתא והלכתא אין משום דתני רבי חייא כוותיה: והרחב מעשר ימעט: אמר אביי [ג] תנא [ד] והרחב מעשר ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך למעט ועד כמה סבר רב אחי קמיה דרב יוסף למימר עד שלש עשרה אמה ושליש וקל וחומר מפסי ביראות [ה] ומה פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד אינו דין שלא תתיר בו יותר משלש עשרה אמה ושליש והיא הנותנת פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא תתיר בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד תתיר בו יותר מי"ג אמות ושליש אי נמי לאידך גיסא פסי ביראות דאקילת בהו חד קולא אקיל בהו קולא אחרינא מבוי כלל כלל לא תני לוי מבוי שהוא רחב עשרים אמה נועץ קנה באמצעיתו ודיו הוא תני לה והוא אמר לה דאין הלכה כאותה משנה איכא דאמרי אמר שמואל משמיה דלוי אין הלכה כאותה משנה אלא היכי עביד אמר שמואל משמיה דלוי

רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא [ו] חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין האי מאי אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ורבי סבר לה כר' יוסי ודרבי זירא ודרבינא ליתא משום הכי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה משום דר' סבר לה כר' יוסי אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ודרבי זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כר' יוסי גדולה באחת עשרה למה לי ממה נפשך אי למשרייה לגדולה קאתי בעשר ושני טפחים סגיא ואי למיסרה לקטנה קאתי לאשמועינן דמפלגי טובא אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ [ז] א"ר יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן דאמר רמי בר אבא אמר רב הונא [א] לחי המושך עם דפנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי ואסור להשתמש בכולו ואת אמרת לן עלה שמע מינה תלת שמע מינה בין לחיין אסור ושמע מינה משך מבוי בארבע ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי [ב] תיובתא והלכתא אין משום דתני רבי חייא כוותיה: והרחב מעשר ימעט: אמר אביי [ג] תנא [ד] והרחב מעשר ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך למעט ועד כמה סבר רב אחי קמיה דרב יוסף למימר עד שלש עשרה אמה ושליש וקל וחומר מפסי ביראות [ה] ומה פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד אינו דין שלא תתיר בו יותר משלש עשרה אמה ושליש והיא הנותנת פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא תתיר בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד תתיר בו יותר מי"ג אמות ושליש אי נמי לאידך גיסא פסי ביראות דאקילת בהו חד קולא אקיל בהו קולא אחרינא מבוי כלל כלל לא תני לוי מבוי שהוא רחב עשרים אמה נועץ קנה באמצעיתו ודיו הוא תני לה והוא אמר לה דאין הלכה כאותה משנה איכא דאמרי אמר שמואל משמיה דלוי אין הלכה כאותה משנה אלא היכי עביד אמר שמואל משמיה דלוי

עושה

רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא וכו'. מתמא לרבנן אפילו בתלר מרוחבעת קגי בפס מאמו דבמרוחבעת פליגי כמו שאפרש לקמן [ג]: **ושני טפחים סגי.** אמי ב' טפחים (לקמן ד' יב.) בשמי רוחות מאמו לכאן ומאמו לכאן ואין סבכא לומר דמאמו לאו דוקא כדאמרינן פרק חלון (לקמן ד' ט.) גבי שיתופי מבוחות ולריך להגביה כל אמה וכמה כל אמות לתפגיה כל אמה ואמה כל אמה לתתיה בו יותר מאלא עשרה אמה ושלש לבוד מבני רוחות ואפילו הכי הכי הוא דאמר רבי הונא [ד] אלא לאו מבוי פחות מד' אמות ושלש אמות ד' אמות ד' אמות ד'

עושה פס גבוה עשרה במשך ד' אמות. מי מיכא מרמא הפס
על לד פרוס עד הכותל אלמעני מל מבוי יותר מעשר
גריך למבוי זה לורת הפתח דהוי כמבוי עקום [א] ותע"ג דלגיבא דשמואל
קיימינן דכפרישיה לעיל [ב] מי ביתר מעשר בהא לימא שמואל תורתו
כסתום דאפתיחת עקומויות קאי
וריגב"ל פי' דהכא אפילו ביתר מעשר
לא מיקרי מפולש דכיון דשיר הפתחים
לרה"ר אחד והעומד בפתח זה לא
יסבר לגא סגיב [הפס] לפתח אחר [ב]
אבל במבוי עקום יש בשני רא"מ בכל
לד הר"ר וריגלות ליך דרך מבוי מלד
זה לד אחר משום הכי הוי מפולש
[ג] ומבוי עקום דאלגריכיה לגמות דהוי
כמו לא הוי פתוח בשני פתחים לרה"ר
אלא אי יפרש שהוא מפולש משום
רוחות ונאמלע עקום כפי' ר"י:
ועושה פס שלש אמות. ולריך
לאי אחר דהאי פס לא
מהני הוחיל ומופלג מן הכותל שלא
דאמר לקמן דלא הוי לאי ומשום הכי
פריך מדר' אמי ומדר' אמי שהיא לו
להתבטל לאותו התקון:
ואמאי יעשה פס אמה ומחצה.
פי' רש"י דאמאי יחד משמע שהמקשה בא
לחקל עליו [ג] ולא משמע הכי מדמשני
לקמן [ד] כולי האי לא בלא מתוחה דבגן
משמע שהמקשה לאחמיר עליו בא
וכעניין זה משמע שהיו כל הקושיות
לכך נראה לפריך ועשה פס אמה
ומאלה דהכי עדיף טפי דכשיש גיפופי
לגד זה ולגד זה נראה יותר פתח:
עוד הטמא [ה] דאמאי שלו מצטרפין.
היינו כשהטומאה והכלי תחת
הטוי [ו] כדאמרינן בפ"ק דסוכה (ד' יח.)
אלרוכה בגיות ובה פותח טפח טומאה
בגיות מה שנגגב אלרוכה בטהור [ז] טומאה
נגד אלרוכה כל הבית טולו טהור ומ"מ
מלנעלה אחוור כמו אויר סוכה [ח]
דמלטלופין ואין יגיעים מתחיו ואין
לחשוב אחוור כסתום מטעם לגוד
דהלכתא גמירי לה גבי טומאה דלא
אמרינן לגוד [ט] ולהכי נמי קאמר כסמוך
אלבעיים מכאן כו' ואי אמרת לגוד
סגי במשהו מכאן ומשהו מכאן:
ואצבעיים ושני שלישים ריוח
באמצע. לא שייך
בעור העשלה שהוא כלי אחי אוירא
דהאי גיפא ואוירא דעלמא ומבטל
ליה אלא במחיצות קבועות כדלגיל
ולקמן בפירקין [י] גבי מקיפין מחבלים
ורי"לב"ל מפרש דאוירא דעלמא לא
אמר דאתי ומבטל ליה אלא באוויר
שאני מושבו כסתום [יא] כהיא דלגיל
דתניא האוויר אל עשר כסתום
ומקיפין מחבלים [יב] אבל אוויר דלמעלה
מעשר אשוב כסתום [יא] אבל אוויר שאינו מן המחיצה מיכו מבטל ולא
משמע (לעיל ה.) דקאמרי דאי אמר ורבי אמר יש פס אלרבע מחיי פילגה
עד עשר ולא אמרינן אתי אוירא דהאי גיפא ודעלמא ומבטלי ליה
אם לא שמלגן בין מחילת מבוי [יב] לסוף מבוי:

איפכא

[א] עושה פס גבוה עשרה במשך ד' אמות ומעמידו לארכו של מבוי א' נמי כדרב יהודה דאמר רב יהודה מבוי שהוא רחב חמש עשרה אמה [ב] מרחיק שתי אמות ועושה פס שלש אמות ואמאי יעשה פס אמה ומחצה וירחיק שתי אמות ויעשה פס אמה ומחצה שמע מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד לעולם אימא לך הוי עומד ושאני הכא דאתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ומבטל ליה ויעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ש"מ [ג] עומד כפרוץ אסור לעולם אימא לך מותר ושאני הכא דאתא אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה [ד] אין הכי נמי וכולי האי לא אטרחוה רבנן וליחוש דלמא שביק פיתחא רבה ועייל בפיתחא זוטא אמר [ה] רב אדא בר מתנה חזקה אין אדם מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן ומאי שנא מדרבי אמי ודרבי אסי התם קא ממעט בהילוכא הכא לא קא ממעט בהילוכא [ו] תנן התם [ז] עור [ח] העסלא וחלל שלו מצטרפין בטפח מאי עור העסלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עור כיסוי של בית הכסא וכמה כי אתא רב דימי אמר מאצבעים מכאן ואצבעים מכאן ואצבעים ריוח באמצע כי אתא רבין אמר אצבע ומחצה מכאן ואצבע ומחצה מכאן ואצבע ריוח באמצע א"ל אביי לרב דימי מי פליגיתו א"ל לא הא ברברבתא הא בזוטרתא ולא פליגין א"ל לאיי פליגיתו ובעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות פליגיתו לדידך הוי עומד משתי רוחות לרבין מרוח אחת הוי עומד משתי רוחות לא הוי עומד דאי סלקא דעתך לא פליגיתו לרבין הכי איבעי ליה למימר אצבע ושליש מכאן ואצבע ושליש מכאן ואצבע ושליש ריוח באמצע ואלא מאי פליגינן לדידי הכי איבעי לי למימר אצבע ושני שלישים מכאן ואצבע ושני שלישים מכאן ואצבעיים ושני שלישים ריוח באמצע אלא אי איכא למימר דפליגינן בפרוץ כעומד פליגינן: [ח] אם יש לו צורת הפתח אף על פי שרחב מעשר אינו צריך למעט: אשכחן צורת הפתח דמהניא ברחבו ואמלתרא דמהניא בגבהו

איפכא

ומעמידו לאורכו של מבוי. בתמלגע הפתח דכיון דלריכא הכשר מבוי
לאורכו של פס הוו להו כמתי מבוולות ונעשה הפתח אחתל למבוי זה
והפתח הסני למבוי הסני: **מרחיק שתי אמות.** מן הכותל ומתמיל
לעשות שם פס ועושהו משלש אמות לאמות הפתח ונמלאו חמש אמות
אלו אמות שפלגת שתי האמות
ויתרת בעומד מרובה עליהן ויהיה
דהוי רוחב כ' יעשה כן אף לגד הסני
או יעשה פס שש אמות וירחיק ד'
אמות ויתר לידו אחד בעומד מרובה
על הפרוץ: **ואמאי.** מגרסת ליה
לאמות ג' האמות כאחד: **יעשה פס
אמה ומחצה.** לפיאה אלא הכותל
וירחיק ב' אמות ויעשה פס אמה
ומחצה אלא פתח גדול וכיון דלא שרית
ליה בהכי מעשה דפרוץ מרובה אם
העומד שמבלן ועל העומד שמבלן
אלא ל"ל כד תגרפס יחד להיות שניהן
רבין עליו שמעי' מינה מדלא מגטרפת
לה עומד מרובה על הפרוץ בין ב'
הרוחות כשתגרפס לא הוי עומד
מרובה אלא זאל לגבי כל חד וחד
ונמלא פרוץ רבה עליו ומבטלו ונמלא
פתח רחב מעשה: **נעוס אימא לך.**
בעלמא אי לא הוה קאי עומד זה
בין שני פרלים מלטרפין העומדין
לבטל פרוץ הימילי אבל הכא אתי
אוירא דהאי גיסא ומבטל ליה ונמלא
פתח הגדול ומבטלי ליה לפס אמה
ומתמה בהיילוכא: **שמע מינה פרוץ
כעומד אסור.** ופלוגתא דרב פפא
ורב הונא בריה דרב יהושע היא
בשילהי פירקין ושמעת מהכא דרב
יהודה כרב הונא סבירא ליה ולפיכך
כל אמת פרוץ אוסרת עומד שאצלה
ונמלא שאין כאן סתימה: **דאלי
גיפא.** פתח גדול: **ודאלי גיפא.**
אמה הפרוץ ומבטל ליה לאמה העומד
שאצל הפתח: **וירחיק אמה.** מן הכותל
ויעשה פס אמה ומאלה כו' דהשתא
לא מלטרף אויר אמה עם אויר הפתח
לבטל אמה ומאלה דהא בטיל לגיה
אויר דזוטר מינה ומכי הוי שפיר טפי
אלא הא פילגה שתי אמות בתחת:
אין הכי נמי. דהכי שפיר טפי וכולי
האי לא מלטרפינן: **דילמא שביק פתחא
רבה.** ומבטל תורת פתח מעיה ומבטל
לגי המתוקן בו ונמלא מעיה זה בלא
תיקון: **מאי שנא מדר' אמי ור' אסי.**
דאמרי לעיל (ד' ה.) במבוי שנסרכן
מלידו כלפי ראשו א' אינו מתיר ואע"ג
דאין פילגה פחותה מעשר אמות
אוסרת במבוי אקמלרי ליה אינהו משום
דלמא עייל ונפקי בהסיא פילגה
אלא ומבטל קמא מפתח ומבטל
תיקונו: **אסס.** אינא לגיתם לאסי
משום דהסיא פילגה קטנה מלידו של
מבוי היא וממעטי בהילוכא אבל הכא בראש המבוי הוא ולא
ממעטי בהילוכא: **עור העסלא.** דלמפרש עור העשלה לגבית הכשר
של שרים חלל מת הנקב שבו מלטרף לגיות עומד טפח אלא הוא יש
מתחיו כזיש מת וכלים מטמאים בתחל ובפתחו מטפח אין אבל דתנן
(אהלות פ"ג משנה ז) טפח על טפח ברוח טפח מביא אם הטומאה:
ומה. יהא בנקב שיהא בטל אבל העומד שבציבור. בתמגמות פרק התכלת (ד' מא:) אמרינן טפח דאוריתא ד' בגודל חמש אלבע שיש
בזוטרתי: ברברבתא. בגודל: **בזוטרתי.** בתמלגע קטנה: **לדידך הוי עומד.** דהא אין בחתל מן העומדין לבטל החלל עד שיבטלו
שמיהן לבטלו: **לרבין.** דקבין הכתל פחות מן חתל העומדין: **לא הוי עומד.** לאלטרף לבטל הפרוץ: **לדידי הכי מיבעי ליי** [ו] **למימר דו.**
ולמיגקט אבל יותר על כל אחד מהעומדין ואפ"ה ליגטרפי לרבות עליו ולבטלו אבל השתא משום דפרוץ כעומד הוא בכל חד וחד: **אלא אי
פליגין בפרוץ כעומד פליגין.** דלרבין דנקט אלבע ומחלה מכאן ואלבע ריוח בתמלגע ומעטנו ליה לפרוץ מעומד שבצד אחד לא הוי עומד אלא
אם כן כל אחד ואחד מרובה על הפרוץ: **דמסיגיא ברחבה.** לכהשיר רחב מעשר: **ואמלתרא דמסיגיא בגובהה.** לכהשיר גבוה מעשרים:

אתגייה

[ב] [לקמן טו: סוכה טו:], [ג] [גיר"ל הכל"ש רב יהודה], [ד] [ליתא בשום מהדה ולפיכך מגלת מגן צריך מיקון], [ה] מוספ' בלים ב"מ פוס"ח, [ו] [בפירוש ליתא בהמלגת ע"ש פי' בתרמינן], [ז] כש"מ: [ליה, ח] ר"ש גרים ומכוי עקום מכון מ דאלרכי' לגמות לא הוי, [ט] [דף מו:], [י] [לקמן מו: סוכה טו:], [יא] הכל"ש רב יהודה], [יב] [ליתא בשום מהדה ולפיכך מגלת מגן צריך מיקון], [יג] [בפירוש ליתא בהמלגת ע"ש פי' בתרמינן], [יד] [לקמן מו:], [טו] ר"ש גרים ומכוי עקום מכון מ דאלרכי' לגמות לא הוי, [טו] [דף מו:], [יז] [לקמן מו:], [יח] [בפירוש ליתא בהמלגת ע"ש פי' בתרמינן], [יט] [לקמן מו:], [כ] [לקמן מו:], [כא] [לקמן מו:], [כב] [לקמן מו:], [כג] [לקמן מו:], [כד] [לקמן מו:], [כה] [לקמן מו:], [כו] [לקמן מו:], [כז] [לקמן מו:], [כח] [לקמן מו:], [כט] [לקמן מו:], [ל] [לקמן מו:], [לא] [לקמן מו:], [לב] [לקמן מו:], [לג] [לקמן מו:], [לד] [לקמן מו:], [לה] [לקמן מו:], [לו] [לקמן מו:], [לז] [לקמן מו:], [לח] [לקמן מו:], [לט] [לקמן מו:], [מ] [לקמן מו:], [מא] [לקמן מו:], [מב] [לקמן מו:], [מג] [לקמן מו:], [מד] [לקמן מו:], [מה] [לקמן מו:], [מו] [לקמן מו:], [מז] [לקמן מו:], [מח] [לקמן מו:], [מט] [לקמן מו:], [נ] [לקמן מו:], [נא] [לקמן מו:], [נב] [לקמן מו:], [נג] [לקמן מו:], [נד] [לקמן מו:], [נה] [לקמן מו:], [נו] [לקמן מו:], [נז] [לקמן מו:], [נח] [לקמן מו:], [נט] [לקמן מו:], [ס] [לקמן מו:], [סא] [לקמן מו:], [סב] [לקמן מו:], [סג] [לקמן מו:], [סד] [לקמן מו:], [סה] [לקמן מו:], [סו] [לקמן מו:], [סז] [לקמן מו:], [סח] [לקמן מו:], [סט] [לקמן מו:], [ע] [לקמן מו:], [עא] [לקמן מו:], [עב] [לקמן מו:], [עג] [לקמן מו:], [עד] [לקמן מו:], [עה] [לקמן מו:], [עו] [לקמן מו:], [עז] [לקמן מו:], [עח] [לקמן מו:], [עט] [לקמן מו:], [פ] [לקמן מו:], [פא] [לקמן מו:], [פב] [לקמן מו:], [פג] [לקמן מו:], [פד] [לקמן מו:], [פה] [לקמן מו:], [פו] [לקמן מו:], [פז] [לקמן מו:], [פח] [לקמן מו:], [פט] [לקמן מו:], [צ] [לקמן מו:], [צא] [לקמן מו:], [צב] [לקמן מו:], [צג] [לקמן מו:], [צד] [לקמן מו:], [צה] [לקמן מו:], [צו] [לקמן מו:], [צז] [לקמן מו:], [צח] [לקמן מו:], [צט] [לקמן מו:], [ק] [לקמן מו:], [קא] [לקמן מו:], [קב] [לקמן מו:], [קג] [לקמן מו:], [קד] [לקמן מו:], [קה] [לקמן מו:], [קו] [לקמן מו:], [קז] [לקמן מו:], [קח] [לקמן מו:], [קט] [לקמן מו:], [ר] [לקמן מו:], [רא] [לקמן מו:], [רב] [לקמן מו:], [רג] [לקמן מו:], [רד] [לקמן מו:], [רה] [לקמן מו:], [רו] [לקמן מו:], [רז] [לקמן מו:], [רח] [לקמן מו:], [רט] [לקמן מו:], [ש] [לקמן מו:], [שא] [לקמן מו:], [שב] [לקמן מו:], [שג] [לקמן מו:], [שד] [לקמן מו:], [שה] [לקמן מו:], [שו] [לקמן מו:], [שז] [לקמן מו:], [שח] [לקמן מו:], [שט] [לקמן מו:], [ת] [לקמן מו:], [תא] [לקמן מו:], [תב] [לקמן מו:], [תג] [לקמן מו:], [תד] [לקמן מו:], [תה] [לקמן מו:], [תו] [לקמן מו:], [תז] [לקמן מו:], [תח] [לקמן מו:], [תט] [לקמן מו:], [י] [לקמן מו:], [יא] [לקמן מו:], [יב] [לקמן מו:], [יג] [לקמן מו:], [יד] [לקמן מו:], [טו] [לקמן מו:], [יז] [לקמן מו:], [יח] [לקמן מו:], [יט] [לקמן מו:], [כ] [לקמן מו:], [כא] [לקמן מו:], [כב] [לקמן מו:], [כג] [לקמן מו:], [כד] [לקמן מו:], [כה] [לקמן מו:], [כו] [לקמן מו:], [כז] [לקמן מו:], [כח] [לקמן מו:], [כט] [לקמן מו:], [ל] [לקמן מו:], [לא] [לקמן מו:], [לב] [לקמן מו:], [לג] [לקמן מו:], [לד] [לקמן מו:], [לה] [לקמן מו:], [לו] [לקמן מו:], [לז] [לקמן מו:], [לח] [לקמן מו:], [לט] [לקמן מו:], [מ] [לקמן מו:], [מא] [לקמן מו:], [מב] [לקמן מו:], [מג] [לקמן מו:], [מד] [לקמן מו:], [מה] [לקמן מו:], [מו] [לקמן מו:], [מז] [לקמן מו:], [מח] [לקמן מו:], [מט] [לקמן מו:], [נ] [לקמן מו:], [נא] [לקמן מו:], [נב] [לקמן מו:], [נג] [לקמן מו:], [נד] [לקמן מו:], [נה] [לקמן מו:], [נו] [לקמן מו:], [נז] [לקמן מו:], [נח] [לקמן מו:], [נט] [לקמן מו:], [ס] [לקמן מו:], [סא] [לקמן מו:], [סב] [לקמן מו:], [סג] [לקמן מו:], [סד] [לקמן מו:], [סה] [לקמן מו:], [סו] [לקמן מו:], [סז] [לקמן מו:], [סח] [לקמן מו:], [סט] [לקמן מו:], [ע] [לקמן מו:], [עא] [לקמן מו:], [עב] [לקמן מו:], [עג] [לקמן מו:], [עד] [לקמן מו:], [עה] [לקמן מו:], [עו] [לקמן מו:], [עז] [לקמן מו:], [עח] [לקמן מו:], [עט] [לקמן מו:], [פ] [לקמן מו:], [פא] [לקמן מו:], [פב] [לקמן מו:], [פג] [לקמן מו:], [פד] [לקמן מו:], [פה] [לקמן מו:], [פו] [לקמן מו:], [פז] [לקמן מו:], [פח] [לקמן מו:], [פט] [לקמן מו:], [צ] [לקמן מו:], [צא] [לקמן מו:], [צב] [לקמן מו:], [צג] [לקמן מו:], [צד] [לקמן מו:], [צה] [לקמן מו:], [צו] [לקמן מו:], [צז] [לקמן מו:], [צח] [לקמן מו:], [צט] [לקמן מו:], [ק] [לקמן מו:], [קא] [לקמן מו:], [קב] [לקמן מו:], [קג] [לקמן מו:], [קד] [לקמן מו:], [קה] [לקמן מו:], [קו] [לקמן מו:], [קז] [לקמן מו:], [קח] [לקמן מו:], [קט] [לקמן מו:], [ר] [לקמן מו:], [רא] [לקמן מו:], [רב] [לקמן מו:], [רג] [לקמן מו:], [רד] [לקמן מו:], [רה] [לקמן מו:], [רו] [לקמן מו:], [רז] [לקמן מו:], [רח] [לקמן מו:], [רט] [לקמן מו:], [ש] [לקמן מו:], [שא] [לקמן מו:], [שב] [לקמן מו:], [שג] [לקמן מו:], [שד] [לקמן מו:], [שה] [לקמן מו:], [שו] [לקמן מו:], [שז] [לקמן מו:], [שח] [לקמן מו:], [שט] [לקמן מו:], [ת] [לקמן מו:], [תא] [לקמן מו:], [תב] [לקמן מו:], [תג] [לקמן מו:], [תד] [לקמן מו:], [תה] [לקמן מו:], [תו] [לקמן מו:], [תז] [לקמן מו:], [תח] [לקמן מו:], [תט] [לקמן מו:], [י] [לקמן מו:], [יא] [לקמן מו:], [יב] [לקמן מו:], [יג] [לקמן מו:], [יד] [לקמן מו:], [טו] [לקמן מו:], [יז] [לקמן מו:], [יח] [לקמן מו:], [יט] [לקמן מו:], [כ] [לקמן מו:], [כא] [לקמן מו:], [כב] [לקמן מו:], [כג] [לקמן מו:], [כד] [לקמן מו:], [כה] [לקמן מו:], [כו] [לקמן מו:], [כז] [לקמן מו:], [כח] [לקמן מו:], [כט] [לקמן מו:], [ל] [לקמן מו:], [לא] [לקמן מו:], [לב] [לקמן מו:], [לג] [לקמן מו:], [לד] [לקמן מו:], [לה] [לקמן מו:], [לו] [לקמן מו:], [לז] [לקמן מו:], [לח] [לקמן מו:], [לט] [לקמן מו:], [מ] [לקמן מו:], [מא] [לקמן מו:], [מב] [לקמן מו:], [מג] [לקמן מו:], [מד] [לקמן מו:], [מה] [לקמן מו:], [מו] [לקמן מו:], [מז] [לקמן מו:], [מח] [לקמן מו:], [מט] [לקמן מו:], [נ] [לקמן מו:], [נא] [לקמן מו:], [נב] [לקמן מו:], [נג] [לקמן מו:], [נד] [לקמן מו:], [נה] [לקמן מו:], [נו] [לקמן מו:], [נז] [לקמן מו:], [נח] [לקמן מו:], [נט] [לקמן מו:], [ס] [לקמן מו:], [סא] [לקמן מו:], [סב] [לקמן מו:], [סג] [לקמן מו:], [סד] [לקמן מו:], [סה] [לקמן מו:], [סו] [לקמן מו:], [סז] [לקמן מו:], [סח] [לקמן מו:], [סט] [לקמן מו:], [ע] [לקמן מו:], [עא] [לקמן מו:], [עב] [לקמן מו:], [עג] [לקמן מו:], [עד] [לקמן מו:], [עה] [לקמן מו:], [עו] [לקמן מו:], [עז] [לקמן מו:], [עח] [לקמן מו:], [עט] [לקמן מו:], [פ] [לקמן מו:], [פא] [לקמן מו:], [פב] [לקמן מו:], [פג] [לקמן מו:], [פד] [לקמן מו:], [פה] [לקמן מו:], [פו] [לקמן מו:], [פז] [לקמן מו:], [פח] [לקמן מו:], [פט] [לקמן מו:], [צ] [לקמן מו:], [צא] [לקמן מו:], [צב] [לקמן מו:], [צג] [לקמן מו:], [צד] [לקמן מו:], [צה] [לקמן מו:], [צו] [לקמן מו:], [צז] [לקמן מו:], [צח] [לקמן מו:], [צט] [לקמן מו:], [ק] [לקמן מו:], [קא] [לקמן מו:], [קב] [לקמן מו:], [קג] [לקמן מו:], [קד] [לקמן מו:], [קה] [לקמן מו:], [קו] [לקמן מו:], [קז] [לקמן מו:], [קח] [לקמן מו:], [קט] [לקמן מו:], [ר] [לקמן מו:], [רא] [לקמן מו:], [רב] [לקמן מו:], [רג] [לקמן מו:], [רד] [לקמן מו:], [רה] [לקמן מו:], [רו] [לקמן מו:], [רז] [לקמן מו:], [רח] [לקמן מו:], [רט] [לקמן מו:], [ש] [לקמן מו:], [שא] [לקמן מו:], [שב] [לקמן מו:], [שג] [לקמן מו:], [שד] [לקמן מו:], [שה] [לקמן מו:], [שו] [לקמן מו:], [שז] [לקמן מו:], [שח] [לקמן מו:], [שט] [לקמן מו:], [ת] [לקמן מו:], [תא] [לקמן מו:], [תב] [לקמן מו:], [תג] [לקמן מו:], [תד] [לקמן מו:], [תה] [לקמן מו:], [תו] [לקמן מו:], [תז] [לקמן מו:], [תח] [לקמן מו:], [תט] [לקמן מו:]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עושה וכו' כדפרישית לעיל גבי מי ביתר:

מוסף תוספות

א. כמלן חי"ת, דמה לי אם יש הפסק גדול בין שני הפתחים של צד רשות הרבים מה לי הפסק קטן. מוס' הס"ש. כיון דהניח פס ד' באמצעיתו, א"כ המבוי הולך סביב משני צדדין. מוס' ר"ש. ב. לפי שאין דרכן של בריות לסבב בכגנגין זה כשרוצין לילכת אל הד"ר מצד פתח אחד של מבוי לצד הפתח השני, אלא הולך ברשות עצמו מכאן לכאן. רשב"ש. ג. דהכי הוה ניחא להו לבני מבוי טפי שלא יקלקל הציאה כ"כ. רשב"ש. ד. [כ]דפרכינן בתר הכי ויחיק אמה ומחצה. שם. ה. תחת העומד, אבל אם הטומאה תחת החלל והטהרה תחת העומד אי איפכא אינו מביא טומאה כלל. מוס' ר"ש. דכל טומאה שהיא תחת אויר לעולם אינו עושה אהל. ריטב"ש. ו. כלומר הטהרות שכנגד הארובה טהורות. רשב"ש. ז. פחות משלשה. מי סרי"ן. ח. דא"כ בטלת תורת פותח טפח וחלון המביא את הטומאה. ריטב"ש. ט. דלא אמרי' אתי אוירא דהאי גיסא דהאי גיסא אלא באויר המבוי נופ' בלחוד, כיון דמינה הוא חשוב לבטולי עומד מרגע שבו, אבל אויר המבוי גופי' ואויר הדחובה לו לא, דאויר הדחובה לו דלאו מינה לא חשוב לבטולי עומד המבוי. רשב"ש. י. [ד]משמע כי דאפי' אוירא דלמעלה מהם מצטרף לבטל, כדאמרי' התם אי מוקפת לי' עילאי אתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ומבטלי לי'. שם. יא. כיון דאויר שלמעלה מן החבלים עד לרקיע חשוב מהן, דרשות היחיד עולה עד לרקיע, זה כארון ממש ומצטרף לבטל. שם. יב. שאנו באין לתקנו כדי להכשירו עכשיו, צריך שיהא העומד מרובה על הפרוץ כדי שלא יהא האויר שמכאן ומכאן מבטלין אותו. שם.

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

יום רביעי כט אב תש"פ עירובין דף י

רַבִּי הִיא דְּאָמַר בְּעִינַן שְׁנֵי פַּסִּין. דְּתַנְיָא חָצֵר נִיתֶּרֶת בְּפַס אֶחָד. רַבִּי אוֹמֵר: בִּשְׁנֵי פַּסִּין. הַאי מַאי, אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים אֵינוֹ נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי. וְרַבִּי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי. וּדְרַבִּי זֵירָא וּדְרָבִינָא לֵיתָא מִשּׁוּם הָכִי קָטָנָה בְּעֶשֶׂר וּגְדוֹלָה בְּאַחַת עֶשְׂרֵה, מִשּׁוּם דְּרַבִּי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי, וּדְרַבִּי זֵירָא וּדְרָבִינָא אִיתָא, וְרַבִּי לָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, גְּדוֹלָה בְּאַחַת עֶשְׂרֵה לְמָה לִי, מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִי לְמִשְׁרַיֵּיהּ לִגְדוֹלָה קָאָתֵי בְּעֶשֶׂר וּשְׁנֵי טְפָחִים סַגִּיא, וְאִי לְמֵיסְרַהּ לִקְטַנָּה קָאָתֵי, לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּמַפְלְגֵי טוּבָא, אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, אֵינוֹ נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי. שְׁמַע מִינַּהּ. [התבאר בדף הקודם].

✦ ✦ ✦

רב יוסף לא שמענו מרב הונא עצמו שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי

אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא שְׁמִיעַ לִי הָא שְׁמַעְתְּתָא - לא שמעתי מאמר זה שאמר רבה בר רב הונא שלחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, מרב הונא אביו של רבה.

אביי: ממאמר שרב הוא אמר מוכח שהוא סובר שהוא נידון משום לחי

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אַתְּ אָמַרְתְּ נִיהֲלַן - אתה אמרת לנו דבר זה בשם רב הונא, **וְאַהָא אֲמַרְתְּ נִיהֲלַן** - ואמרת זאת על עניין זה:

דְּאָמַר רָמִי בַּר אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא: לֶחִי הַמּוֹשֵׁךְ עִם דָּפְנוֹ שֶׁל מָבוּי [לחי שמונח כהמשך למבוי, והוא נראה כהמשך הכותל, הרי אינו נראה מבפנים, אבל הוא נראה מבחוץ],

אם אורך הלחי **פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי, וּמִשְׁתַּמֵּשׁ עִם חוּדּוֹ הַפְּנִימִי** - ומותר לטלטל מהקצה הפנימי של הלחי, ולא כנגד הלחי.

ואם אורך הלחי הוא **אַרְבַּע אַמּוֹת,** הרי לחי זה אינו נידון כלחי, אלא **נִידּוֹן מִשּׁוּם מָבוֹי, וְאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכוּלּוֹ** - בכל המבוי, שהרי אין כאן לחי,

ומוסיף אביי ואומר: **וְאַתְּ אָמַרְתְּ לַן עֲלַהּ** - ואתה רב יוסף אמרת לנו על מאמר זה: **שְׁמַע מִינַּהּ תְּלָת** - שיש לשמוע מכך ג' דינים:

א. מדקאמר עד חודו הפנימי, **שְׁמַע מִינַּהּ בֵּין לְחָיַיִן אָסוּר.**

ב. **וּשְׁמַע מִינַּהּ,** מדקאמר יותר מד' אמות נידון משום מבוי, **מֶשֶׁךְ מָבוֹי בְּאַרְבַּע,** ולכן אם אורך הלחי ד' אמות, הרי הוא נידון משום מבוי ולא משום לחי.

וּשְׁמַע מִינַּהּ מדקאמר נידון משום לחי, ואף שהלחי המושך עם דופנו של מבוי אינו נראה מבפנים אלא מבחוץ, הרי מוכח לגבי **נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים,** שהוא **נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי,** הרי מוכח שכן דעת רב הונא שהוא נידון משום לחי.

הלכה: לחי הנראה מבחוץ ושוה מבפנים, נידון משום לחי

וְהִלְכְתָּא, נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי,

שואלת הגמרא: **תִּיוּבְתָּא וְהִלְכְתָּא,** וכי הלכה כמאמר זה אף שהקשינו עליו לעיל מדין חצר קטנה שנפרצה לגדולה, שמוכח ששווה בפנים ונראה מבחוץ, אינו נידון משום לחי.

עונה הגמרא: **אִין** - כן, הלכה שנידון משום לחי, **מִשּׁוּם דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא כְּוֹתֵיהּ,** כמבואר בברייתא שהביא כותל שצידו אחד כנוס, ומוכח משם שנידון משום לחי.

◆◆◆

שנינו במשנה: **וְהָרָחָב מֵעֶשֶׂר יְמַעֵט.**

אָמַר אַבָּיֵי: תָּנָא, וְהָרָחָב מֵעֶשֶׂר יְמַעֵט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט.

וְעַד כַּמָּה יהא רחב ולא יהא צריך למעט לר' יהודה,

הצעה: בפתח מבוי רחב, שמותר לרבי יהודה לטלטל (על ידי לחי או קורה), היינו רק עד רוחב 13 אמה ושליש, כמו בפסי ביראות

סָבַר רַב אַחַי קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף לְמֵימַר עַד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלִישׁ,

וְקַל וָחוֹמֶר מִפַּסֵּי בִּירָאוֹת, ששנינו להלן כיצד ממלאים מים מבור שהוא רשות היחיד (עמוק עשרה ורחב ארבעה) אל מחוץ לבור שהוא רשות הרבים, על ידי עשיית 'פסים' - ארבעה זויות בארבע הפינות, וכך השטח נחשב רשות היחיד, ומותר לטלטל מרשות היחיד לרשות היחיד,

(דוגמא של בור המוקף 4 מחיצות העשויות בצורת זוית, בין מחיצה יש רווח יותר מהמחיצה עצמה - פרוץ מרובה על העומד)

על ידי מחיצות אלו, מותר למלאות מהבור שהוא רשות היחיד, לשטח זה שביסודו הוא רשות הרבים, ועל ידי המחיצות דינו כרשות היחיד

וּמָה פַּסֵּי בִּירָאוֹת, שֶׁהִתַּרְתָּה בָּהֶן פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד לֹא הִתַּרְתָּה בָּהֶן יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלִישׁ, כמבואר בגמרא להלן שכך דעת רבי יהודה, **מָבוֹי שֶׁלֹּא הִתַּרְתָּה בּוֹ פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד, אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תַּתִּיר בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלִישׁ,**

דחיית ההצעה א': רק בפסי בירָאות לא מקילים ברוחב יותר מ13 ושליש - בגלל שמקילים בפסי בירָאות קולא אחרת (לעניין פרוץ מרובה על העומד)

הגמרא דוחה ראיה זו: **וְהִיא הַנּוֹתֶנֶת,** מדה זו שאתה מביא בה איסור ליותר משלש עשרה אמה ושליש למבוי, משום טעמא דלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד היא הנותנת טעם להיתר, דהתם **פַּסֵּי בִּירָאוֹת שֶׁהִתַּרְתָּה בָּהֶן פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד לֹא תַּתִּיר בָּהֶן יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלִישׁ,** דהתם הוא דאיכא עומד מועט משום הכי לא התרתה בו יותר משלש עשרה אמה ושליש, אבל **מָבוֹי שֶׁלֹּא הִתַּרְתָּה בּוֹ פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד, תַּתִּיר בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּשְׁלִישׁ,** דמבוי דרובו סתום שרי ביה טפי.

דחיית ההצעה ב': רק בפסי בירָאות מקילים ברוחב עד 13 ושליש - בגלל שמקילים בפסי בירָאות קולא אחרת (לעניין פרוץ מרובה על העומד)

אִי נָמֵי לְאִידַךְ גִּיסָא, פַּסֵּי בִּירָאוֹת דְּאַקֵּילְתָּ בְּהוּ חַד קוּלָּא דמכשרת ליה בפרוץ מרובה על העומד, **אַקֵּיל בְּהוּ קוּלָּא אַחֲרִינָא,** דלהוי חשוב פתח עד שלש עשרה אמה ושליש, **מָבוֹי כְּלָל כְּלָל לָא,** טפי מעשר לא.

✦ ✦ ✦

תיקון מבוי שהוא רחב מעשרים: אופן א': נעיצת קנה באמצע הפתח, אם מועילה להחשיבו כרחב עשר אמות

תְּנֵי לֵוִי, מָבוֹי שֶׁהוּא רָחָב עֶשְׂרִים אַמָּה, נוֹעַץ קָנֶה בְּאֶמְצָעִיתוֹ וְדַיּוֹ - מניח קנה באמצע פתח המבוי, וכך נמצא שיש כאן שתי פתחים שכל פתח הוא עשר אמות,

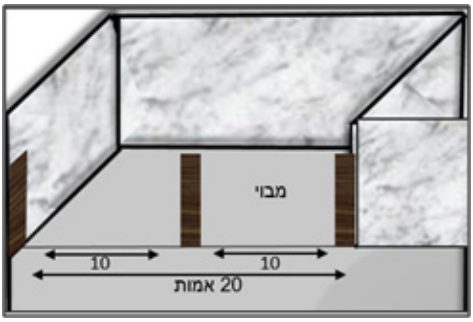

הוּא תָּנֵי לַהּ וְהוּא אָמַר לַהּ - לוי שַׁנה משנה זו, והוא אמר **דְּאֵין הֲלָכָה כְּאוֹתָהּ מִשְׁנָה,** מפני שהקנה קטן והאויר המרובה שיש בצידו הימני ובצידו השמאלי של הקנה מבטלים אותו.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר שְׁמוּאֵל מִשְּׁמֵיהּ דְּלֵוִי: אֵין הֲלָכָה כְּאוֹתָהּ מִשְׁנָה.

אופן ב': הנחת פס רחב ד' אמות באמצע הפתח לכיוון פנים המבוי

אֶלָּא הֵיכִי עָבֵיד - אלא איך עושה למעט מבוי שרוחבו עשרים אמה, **אָמַר שְׁמוּאֵל מִשְּׁמֵיהּ דְּלֵוִי:** [עמוד ב] **עוֹשֶׂה פַּס גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה בְּמֶשֶׁךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמַעֲמִידוֹ לְאָרְכּוֹ שֶׁל מָבוֹי** [באמצע הפתח], כיון שד' אמות הוא שיעור אורך מבוי, והרי זה כשתי מבואות שפתחו של כל אחד הוא עשר אמות.

אופן ג': הנחת פס ג' אמות במרחק ב' אמות מהכותל

אִי נָמֵי - וכן יש אופן נוסף שיכול לעשות, **כִּדְרַב יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: מָבוֹי שֶׁהוּא רָחָב חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, מַרְחִיק שְׁתֵּי אַמּוֹת** מן הכותל, **וְעוֹשֶׂה פַּס** גבוה עשרה טפחים, ברוחב **שָׁלֹשׁ אַמּוֹת** - ונמצאו חמש אמות שדינם כסתומות, (שכיון שהפס שעשה רחב שלש אמות, ומצידו פרוץ ב' אמות, הרי החלק הסתום הוא יותר מהחלק הפרוץ, עומד מרובה על הפרוץ), ונשאר פתח עשר אמות.

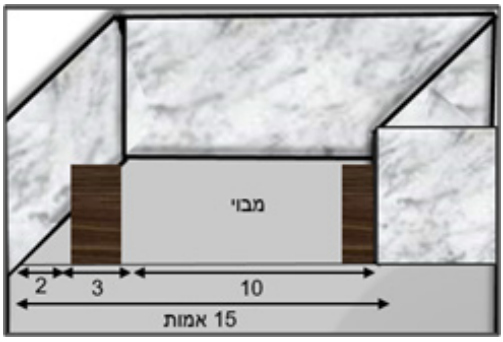

ואם הוא רחב עשרים, יעשה כך גם בצד השני, נמצא בכל צד חמש אמות שדינם כסתומות, ובאמצע פתח שרוחבו עשר אמות.

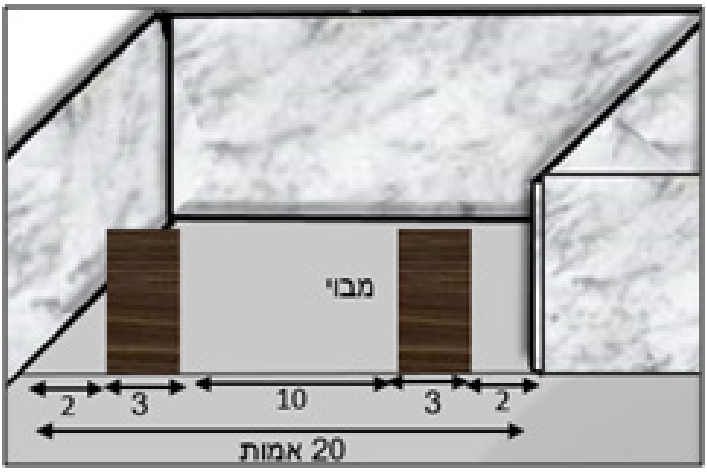

(או יעשה פס שש אמות וירחיק ארבע אמות וניתר צידו אחד בעומד מרובה על הפרוץ, והצד השני הוא פתח 10 אמות).

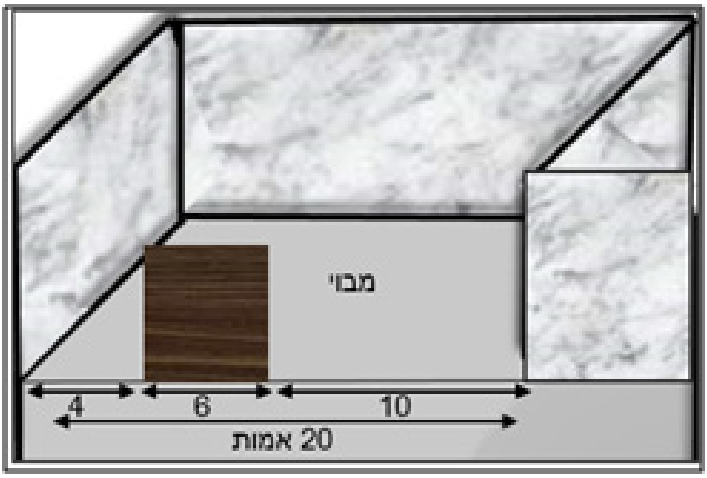

שאלה: מכך שלא אומרים שיעשה פס אמה וחצי, וירחיק ב' אמות, ויעשה פס אמה וחצי, מוכח שלא מצרפים 'עומד' משתי צדדים

שואלת הגמרא: **וְאַמַּאי** - ולמה צריך לסתום שלש האמות כאחד, **יַעֲשֶׂה פַּס אַמָּה וּמֶחֱצָה** בצד אחד, **וְיַרְחִיק שְׁתֵּי אַמּוֹת, וְיַעֲשֶׂה פַּס אַמָּה וּמֶחֱצָה,** שכך צירוף שני הפסים הוא 3 והוא מרובה על ה2 אמה הפרוצים, ואזי יש 5 אמות סתומות, ונשאר פתח עשר אמות, ומכך שלא מצרפים אותם, **שְׁמַע מִינַּהּ עוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת לָא הָוֵי עוֹמֵד** - היות והפס הוא אמה וחצי והחלק הפרוץ הוא 2, הרי הפרוץ מרובה על הסתום, ואין אומרים שמצרפים

את שתי הפסים (שביחד הם 3) כיון שהם משתי הצדדים של הפירצה, ואין מצרפים 'עומד' משתי צדדים.

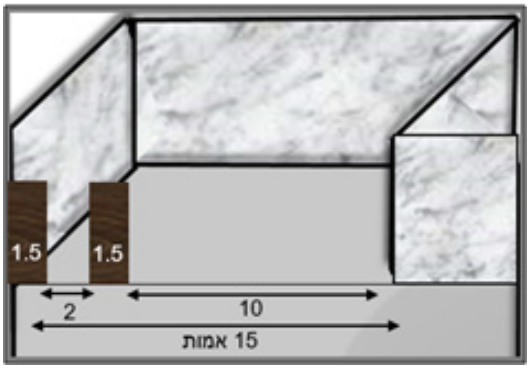

תשובה: בדרך כלל מצרפים 'עומד' משתי צדדים, אבל כאן החלק הפרוץ משתי הצדדים מרובה על ה'עומד'

עונה הגמרא: **לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ הָוֵי עוֹמֵד** - אפשר לומר שבדרך כלל עומד משתי רוחות מצטרפים, שאם החלק הסתום מרובה על החלק הפרוץ, אף שהוא על ידי צירוף משתי צדדים הרי זה נחשב 'עומד מרובה על הפרוץ',

וְשָׁאנֵי הָכָא דְּאָתֵי אַוִּירָא דְּהַאי גִּיסָא וְאַוִּירָא דְּהַאי גִּיסָא וּמְבַטֵּל לֵיהּ - ושונה כאן שבא האויר שמצד זה והאויר שמצד זה, ומבטל את העומד, שהרי כאן יש שתי אמות 'פרוץ' מצד אחד, ועוד עשר אמות 'פרוץ' מהצד השני, והם מבטלים את הפס אמה וחצי שביניהם.

שאלה: מכך שלא אומרים שיעשה פס אמה וירחיק פס אמה וכו', מוכח שעומד כפרוץ אסור

שואלת הגמרא: **וְיַעֲשֶׂה פַּס אַמָּה, וְיַרְחִיק אַמָּה, וְיַעֲשֶׂה פַּס אַמָּה, וְיַרְחִיק אַמָּה, וְיַעֲשֶׂה פַּס אַמָּה,** וכך נמצא שיש חמש אמות שדינם כסתומות, ונשאר רוחב הפתח רק עשר אמות, **שְׁמַע מִינַּהּ עוֹמֵד כְּפָרוּץ אָסוּר** - מכך שלא אומרים שיעשה כך, מוכח שכאשר החלק הפרוץ שווה לחלק הסתום, אין זה נחשב סתימה, (וענין זה הוא מחלוקת להלן, וכאן מוכח שרב יהודה סובר כרב הונא להלן שאינו מתיר בפרוץ כעומד).

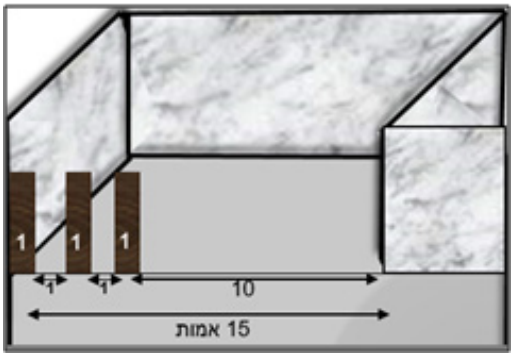

תשובה: בדרך כלל 'עומד כפרוץ' מותר, אבל כאן החלק הפרוץ משתי הצדדים מרובה על ה'עומד'

עונה הגמרא: **לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ** פרוץ כעומד **מוּתָּר, וְשָׁאנֵי הָכָא דְּאָתֵא אַוֵּירָא דְּהַאי גִּיסָא וּדְהַאי גִּיסָא וּמְבַטֵּל לֵיהּ** - ושונה כאן שממשני צדדי הפס אמה יש פרוץ, והם יותר מהפס, ועל כן בא האויר שמצד זה שרוחבו עשר אמות, ורוחב האויר שבצד השני שהוא אמה, ויחד הם מבטלים את הפס שרוחבו אמה.

שאלה: שירחיק אמה ויעשה פס אמה וחצי וכו', וכך העומד מרובה על הפרוץ

שואלת הגמרא: **וְיַרְחִיק אַמָּה, וְיַעֲשֶׂה פַּס אַמָּה וּמֶחֱצָה, וְיַרְחִיק אַמָּה, וְיַעֲשֶׂה פַּס אַמָּה וּמֶחֱצָה,** ויש מעלה באופן זה שכך אין פירצה שתי אמות כאחד, ובאופן זה לא מצטרף האויר שבשתי בצדדים לבטל את הפס, כיון שהפס הוא אמה וחצי, והאויר הוא אמה הרי מצד אחד הפס גדול יותר מהאויר, ואויר זה מתבטל (ואין זה כמו האופן הקודם שהפס אמה והרווח אמה, שהרי כאן מדובר שהפס אמה וחצי והרווח אמה).

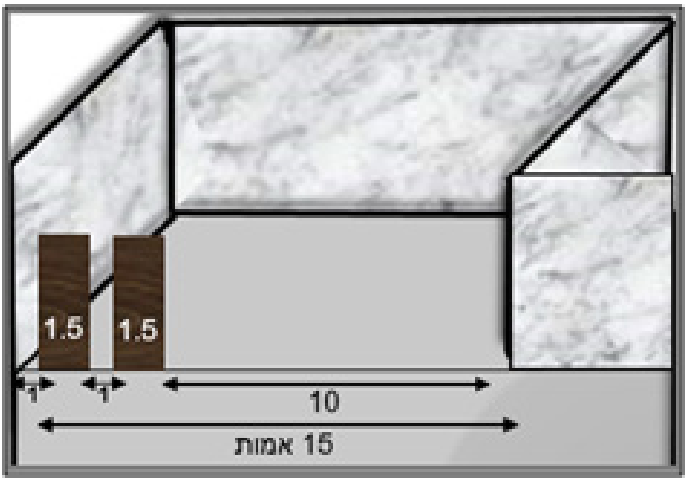

עונה הגמרא: **אִין הָכִי נָמֵי** שכך יותר טוב, **וְכוּלֵּי הַאי לָא אַטְרְחוּהּ רַבָּנַן** - וכל זה לא הטריחוהו חכמים לעשות.

[שואלת הגמרא]: **וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא שָׁבִיק פִּיתְחָא רַבָּה וְעָיֵיל בְּפִיתְחָא זוּטָא** - ונחשוש שמא הוא יעזוב את הפתח הגדול ויכנס בפתח הקטן, ויבטל לחי המתוקן בו בפתח הגדול, ונמצא מבוי זה בלא תיקון, כיצד מועיל שמניח פס ומשאיר רווח.

[תשובה:] **אָמַר רַב אַדָּא בַּר מַתְּנָה: חֲזָקָה אֵין אָדָם מַנִּיחַ פֶּתַח גָּדוֹל וְנִכְנָס בְּפֶתַח קָטָן.**

[שואלת הגמרא:] **וּמַאי שְׁנָא מִדְּרַבִּי אַמִּי וּדְרַבִּי אַסִּי** דאמרי לעיל (עירובין ה, א) במבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו שלש אינו מתיר, ואף על גב דאין פירצה פחותה מעשר אמות, משום שחוששין שמא יכנסו בפירצה שם, וממילא לא יועיל הלחי שעשה בפתח הראשי.

[עונה הגמרא:] **הָתָם קָא מְמַעֵט בְּהִילּוּכָא** - שם יש לחשוש לכך כי הפירצה המדוברת שם היא בצד של המבוי והיא מקצרת את הדרך, **הָכָא לָא קָא מְמַעֵט בְּהִילּוּכָא** - כאן שהפירצה

היא בראש המבוי, אין הכניסה דרך הפירצה מקצרת את הדרך, ועל כן לא חוששים שיניחו את הפתח הגדול ויעברו בפתח הקטן.

◆◆◆

תְּנַן הָתָם, עוֹר הָעַסְלָא וְחָלָל שֶׁלּוֹ, מִצְטָרְפִין בְּטֶפַח, הנקב שבאמצע העור מצטרף לשיעור טפח,

מבררת הגמרא: **מַאי עוֹר הָעַסְלָא,**

מבארת הגמרא: **אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עוֹר כִּיסּוּי שֶׁל בֵּית הַכִּסֵּא** של שרים, והוא עור שיש במרכזו חלל, (כמו אסלה של ימינו) חלל הנקב מצטרף, ואם יש בעור כולל החלל טפח, הרי הוא נחשב כאהל טפח (ואם יש תחתיו כזית מת, וכלים, הרי הם מטמאים באהל),

וְכַמָּה - עד כמה גדול הנקב ועדיין הוא מצטרף,

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: אֶצְבָּעַיִים מִכָּאן וְאֶצְבָּעַיִים מִכָּאן, וְאֶצְבָּעַיִים רֶיוַח בָּאֶמְצַע, (בסך הכל שש אצבעות).

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר: אֶצְבַּע וּמֶחֱצָה מִכָּאן, וְאֶצְבַּע וּמֶחֱצָה מִכָּאן, וְאֶצְבַּע רֶיוַח בָּאֶמְצַע, (בסך הכל ארבע אצבעות).

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב דִּימִי: מִי פְּלִיגִיתּוּ - האם אתם חולקים.

אֲמַר לֵיהּ רב דימי לאביי: **לָא, הָא בְּרַבְרְבָתָא** - רב דימי דיבר באצבעות גדולות, שטפח הוא ארבע גודלים. **הָא בְּזוּטְרָתָא** - רבין דיבר באצבעות קטנות, שטפח הוא שש 'זרת', **וְלָא פְּלִיגִין.**

הצעה: שיטות אלו נחלקו בעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות

אֲמַר לֵיהּ אביי לרב דימי: **לְאַיֵּי פְּלִיגִיתּוּ** - באמת, אתם חולקים, **וּבְעוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת פְּלִיגִיתּוּ** - אתם חולקים, **לְדִידָךְ הָוֵי עוֹמֵד מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת** - לשיטתך רב דימי, שאתה אומר אצבעיים, היינו שכל צד בפני עצמו הוא אצבעיים, ואינו מרובה על החלל שגם הוא אצבעיים, ורק שתי הצדדים יחד הם 4 אצבעות והם מרובים על הפרוץ שהוא 2 אצבעות.

אבל **לְרָבִין** שאמר שכל צד בפני עצמו הוא אצבע וחצי, והוא יותר מהחלל שהוא אצבע, היינו מפני שהוא סובר, **מֵרוּחַ אַחַת הָוֵי עוֹמֵד, מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת לָא הָוֵי עוֹמֵד** - רק באופן שצד אחד בפני עצמו הוא מרובה על החלל, אזי הוא נחשב עומד מרובה על הפרוץ, אבל לא מצרפים שתי צדדים לבטל את החלל שבאמצע.

דְּאִי סָלְקָא דַעְתָּךְ לָא פְּלִיגִיתּוּ - שאם אתה מעלה על דעתך שאינם חולקים, **לְרָבִין הָכִי אִיבְּעֵי לֵיהּ לְמֵימַר** - לרבין כך היה צריך לומר, **אֶצְבַּע וּשְׁלִישׁ מִכָּאן, וְאֶצְבַּע וּשְׁלִישׁ מִכָּאן, וְאֶצְבַּע וּשְׁלִישׁ רֶיוַח בָּאֶמְצַע,** שכך הוא עולה ל4 אצבעות, ולמה אמר אצבע ואצבע וחצי.

דחיית ההצעה: אם כך היה צריך לומר חלל גדול יותר

אמר רב דימי לאביי: **וְאֶלָּא מַאי פְּלִיגִינַן** - ואלא מה תאמר שאנו חולקים, אם כן **לְדִידִי הָכִי אִיבְּעֵי לִי לְמֵימַר** - לשיטתי כך היה לי לומר: **אֶצְבַּע וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים מִכָּאן, וְאֶצְבַּע וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים מִכָּאן, וְאֶצְבָּעַיִים וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים רֶיוַח בָּאֶמְצַע,** ובזה היה מתבאר שאף שכל אחד מהצדדים הם יותר מהחלל, מצטרפים שתי הצדדים לבטל את החלל, וכיון שלא אמרתי כך משמע

שאין שני העומדים מצטרפים יחד לבטל את הנקב, שעומד מרובה משתי רוחות אינו כעומד מרובה על הפרוץ.

ביאור חדש: שיטות אלו נחלקו בפרוץ כעומד

אֶלָּא אִי אִיכָּא לְמֵימַר דִּפְלִגִינַן - אלא אם יש לומר שאנו חולקים, היינו: **בִּפְרוּץ כְּעוֹמֵד פְּלִגִינַן,** שלדעתי פרוץ כעומד מותר, ולכן כשהנקב שוה לכל אחד מהצדדים, הרי זה נחשב כסתום, אבל לרבין אין הנקב נחשב כסתום עד שכל צד יהיה יותר רחב מהנקב.

ואצבע ריוח באמצע, וממעט ליה לפרוץ מעומד שבצד אחד לא הוי עומד, אלא אם כן כל אחד ואחד מרובה על הפרוץ:

✦ ✦ ✦

אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח אַף עַל פִּי שֶׁרָחָב מֵעֶשֶׂר אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט: אַשְׁכְּחַן צוּרַת הַפֶּתַח דְּמַהְנְיָא בְּרַחְבּוֹ וַאֲמַלְתְּרָא דְּמַהְנְיָא בְּגָבְהוֹ [יתבאר בדף הבא].

איפכא מאי. כלומר מי מהניא צורת הפתח בגובהה וקשיא לר"מ דהא צורת הפתח הוי קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גגיהן לל קנה דעל גגיהן לתיכסר בקנה דמכאן ומכאן דהוי כלתי משהו[א] וי"ל דמיבעיא ליה היכא דלא מהני מי פתוח[ב] מי ביתר מעבר דבעי צורת הפתח או לר' יוסי דבעי לתי רוחב ג'[ג] ובהכי מיתוקמא נמי בריישא דמייתי: **חצר** שרובה **פתחים והלונות**. ובפתוח מעבר לא מיתר מעבר לפילו בעומד מרובה הא לתמיהיה רב לריך למעט ובד' דפנותיה לחיילי דמעבי לדליון מורה רב דמהני צורת הפתח[ד] דאמרינן לעיל[ה] הלכה כש"מ[ד] וקשיא דמהכי בנין גג לפילו מהילה ל"ב רביעית יש לגמוד דלא מהני צורת הפתח[ה] כי היכי דלא מהני מיתר מעבר לפילו בתמילה אחת[ו] וי"ל דלין לגמוד אלא על ד' מחילות דמהילה אחת מיתר מעבר הוי כמו פרוץ מרובה בד' מחילות דמה אשור מיתר מעבר מעשו דלא מיקרי פתח ולא מהני לייה צורת הפתח גם לפרוץ מרובה מד' רוחות לא יועיל צורת הפתח דפתחא בד' רוחות לא עבדי לינשי אבל דמהילה אחת דעבדי פתח פשיטא דמהני צורת הפתח ועל זה אין שייך לגמוד: **מה** יתר מעשר האוסר במבוי. ואין לתקשות מה לגמוד שכן פלגמו[ז] בד'[ז] דיתר מעבר נמי אסר בתלר[ח] ולא נקט מבוי אלא משום דרב אייבי ביה: **פתחי שימאי**. ב) פר"ח פתחי אלן שהיו ישראל שהוא אלן בני שם[ט]: **אילימא** בעשר בהא **לימא** ר' יוחנן בשבת לא. אין לתקשות דמאי פריך דילמא סבר כהרבעה[ג] דאלקרוהו לתמוך[ד] לפילו בעבר דביתר מעבר שמוהו נמי מודה דהוי כמפולש[ה] דכאן אייבי בנקעה שהיא כרמלית דליכא מאן דפליג אלא יועיל צורת הפתח כלומרינן לעיל (ד' ז,) [ב] אך קשה דהא רב יוסף אסר לעיל אפילו בעבר דאיכא הוא דפרוץ מרובה ואפילו בכלה לנקעה אייבי דומיא דיתר מעבר לאסר ואפילו בכלה לנקעה מדמייתי מרבי יוחנן לאייבי בנקעה מ"ש מה פריך הכא לימא ר' יוחנן[ג] מיון דרב יוסף סבר הכי וי"ל דאין לחוש לדברי רב יוסף הוא[ו] ולדמו[ז] ד' וא"ש הוא[ח] ומהני צורת הפתח מכל ד' רוחות מ"מ גבי פסי בילחות למה אולכרהו לתרבעה דיומדין ולא הוי שרי אלא לבהמה[ט] מין לר"מ ומין לר' יהודה היה לסם לעשות ד' קונדסין ומזמני על גגיהן לרב בעבר ולמתני' ביתר מעבר[ט] וגבי שייל נמי אמתי לריך שלשה חבלים זה למעלה מזה לו קנים

מאיכא מאי ת"ש דתניא מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ומעט ואם יש לו צורת הפתח אינו צריך למעט אמלתרא ברחבו מאי תא שמע דתניא מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ומעט והרחב מעשר ומעט ואם יש לו צורת הפתח אינו צריך למעט ואם יש לו אמלתרא אינו צריך למעט מאי לאו אסיפא אלא אריש[ב] מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב קמיה דרב אינו צריך למעט א"ל[ג] אתנייה צריך למעט אמר רב יוסף מדברי רבינו נלמד חצר שרובה פתחים והלונות אינה ניתרת בצורת הפתח מ"ט הואיל ויותר מעשר אסר במבוי ופרוץ מרובה על העומד אוסר בחצר מה יותר מעשר האוסר במבוי אינו ניתר בצורת הפתח אף פרוץ מרובה על העומד האוסר בחצר אינו ניתר בצורת הפתח מה ליותר מעשר האוסר במבוי שכן לא התרת בו אצל פסי ביראות לר"מ תאמר בפרוץ מרובה על העומד האוסר בחצר שכן התרת אצל פסי ביראות לדברי הכל לימא מסייע ליה[ג] דפנות הללו שרובן פתחים והלונות מותר ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ שרובן ס"ד אלא אימא שריבה בהן פתחים והלונות ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ אמר רב כהנא כי תניא ההיא בפיתחי שימאי[ד] מאי פיתחי שימאי פליגי בה רב רחומי ורב יוסף חד אמר דלית להו שקפי וחד אמר דלית להו תיקרה ואף ר' יוחנן סבר לה להא דרב דאמר רבין בר רב אדא א"ר יצחק מעשה באדם אחד מבקעת בית חורתן שנעץ ד' קונדיסין בארבע[ה] פינות השדה ומתח זמורה עליהם ובא מעשה לפני חכמים והתירו לו לענין כלאים ואמר ר"ל כדרך שהתירו לו לענין כלאים כך התירו לו לענין שבת ר' יוחנן אמר לכלאים התירו לו לענין שבת לא התירו לו במאי עסקינן אילימא מן הצד והאמר רב חסדא[ו] צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום אלא על גבן ובמאי אילימא בעשר בהא לימא ר' יוחנן בשבת לא אלא לאו ביתר מעשר לא לעולם בעשר ומן הצד ובדרב חסדא קא מיפלגי ורמי דר' יוחנן אדר' יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש דאמר ריש לקיש משום ר' יהודה בר' חגינא

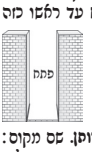

פיאה

פתוח פתוח מנ' יעשו צורת הפתח מד' רוחות[ז] ותומר ר"א לפי שלא היה ממקייס כל כך משום דאתו גמלי ושדו ליה ונפ בקל יכול ליפול ברוח שאינה מלויה לפי שהיו ליריכין להגביהו מן הגמלים הנכנסים אל הפתח[ח] ומקשי לפי שהיו ליריכין לאייבי בד' דפנות הוא דס"ל כך תיירו אלא לקנה מיכן וקנה מיכן, והאמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה כלום. אלא לעולם שעשה קנה מיכן וקנה מיכן וקנה אחר עליהן. ולא היא גוזנא הוא דאמר תנא דמתני' הוא. ואם רוחב זה הפתח עשר אמות אמאי א"ר יוחנן אבל לא לשבת. אלא כגון שיש בפתחו יתר מעשר, וא"ר יוחנן אע"פ שיש שם צורת הפתח עשר אמות כיון דפתחו יתר מעשר לא עשה כלום, ש"מ דר' יוחנן כרב סבירא ליה דאמר דהרחב מעשר אמות ימעט. ודחינן, לא, לעולם לא נתן קנה על גביהן, ולא עשה הפתח אלא קנה מיכן וקנה מיכן, וזהו צורת הפתח מן הצד. כלומר יש לו מזוזות מן הצדדין ואין תיקרא על גביהן, ובדרב חסדא פליגי, דאמר הועשה צורת הפתח מן הצד לא עשה כלום, ר' יוחנן אית ליה דרב חסדא, ר"ל לית ליה. וכיון דאסיקנא דבפתח מן הצד פליגי אמרי אינו דאמר ר"ל משום ר' יהודה בן חגינא

מסורת הש"ס

א) [נ"ל ג:]. ב) [נע' תוס' לקמן יד. ד"ה אתנייה]. ג) [לקמן מז:]. ד) [מגמות לב: ע"ש]. ה) [גיליון הש"ס בענין פיאה ב' פיאות]. ו) [קדושין לב:]. ז) [נ"ב כו:]. ח) [בגמ' בתמילה אחת]. ט) [ע"פ כלים, ז] [דף ו:]. י) [נע' מיקפות קדושין לב: ד"ה זקן וכו']

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תלר וכו' דגמור לעיל. ג"ב דף ו ע"ב: (ב) ד"ה מה וכו' שכן פלגמו. ג"ב ע' לעיל דף ו: (ג) ד"ה לתיכסר וכו' כהרבעי. ג"ב לעיל סוף דף ו:

גליון הש"ם

גמ' ר"א לכלאים התירו. עיין לקמן דף לג ע"ב תוד"ה מליו:

מוסף תוספות

א. ולהי אפילו גבוה מאה מרוביל. תוס' ד"ס. ב. לר"ה, דצריך צורת פתח מצד אחד. תוס' הרא"ש. ג. ומסתמא הקנים היו במשהו, ומשוייה אינו שוה כלום מתורת לחי אבל מתורת צורת הפתח מהני. תוס' ד"ס. ד. דאמר עושה צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן. תוס' הרא"ש. ה. דאפילו אם יש ב' מחיצות שלימות לא תותר מחיצה רביעית אפילו בצורת הפתח כשפרוץ מרובה על העומד. שם. ו. וקימא לן דאפילו בלחי וקורה ניתר. שם. ז. דיכי יליף חצר ממבוי, מה למבוי שכן הוא חמור דפרצתו בד' תאמר בחצר שכן מרצתו בעשר וא"כ הוא קל טפי. תוס' ד"ס. ח. דחצר מחצר יליף, דפרצת יתר על עשר אוסרת בחצר כמו במבוי, וא"כ מצי למימר מה יתר מעשר האסור בחצר אין צורת פתח מתרת בו, אף פרוץ מרובה על העומד אין צורת פתח רכר. שם. ט. ועל שם שהארץ נתנה לבני שם קרי להו פתחי שימאי. מי' הר"ן. י. בההוא מבוי עקום דהוה בנתרדעא [לעיל ד:]. לשפ"ת. יא. [ן]אמרי' [התם] דרמו עליה חומרה דרב וחזמרה דשמואל וכו', והא אמר שמואל חזרתו כסתום כרב דאמר חזרתו כמפולש, ואי ביתר מעשר דוקא, הא מודה שמואל ביתר מעשר שהוא כמפולש, וכדאמרי' לעיל [נ.] במאי אילימא ביתר מעשר בהא לימא שמואל חזרתו כסתום. שם. יב. סרטיא מכאן ובקעה מכאן, בקעה מכאן ובקעה מכאן, דס"ע עושה צורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן. שם. יג. ודילמא אין ה"נ, ומשום דפרוץ מרובה על העומד לא תועיל לו צורת פתח. רימ"ש. יד. דבנין אב דדיירה אפריך. מי' הכ"ן. טו. [ן]לא היו מתירין אלא לבהמתן של עולי רגלים. תוס' הרא"ש. טז. ולשתרו לכל אדם. רשב"ם. יז. [ן]בחבל אחד סגי, וע"ע הקונדסין. שם. יח. [ן]בכלאים לא שייכי? מחיצות, דבמחיצה אחת די שנעשית צורת הפתח כנדר זה סוגר מכאן וזה סוגר מכאן, וכשהתחברו שם ד' קונדיסין זהו להתיר ד' מיני כלאים, והכל יש לו דין מחיצה אחת. שם. יט. דליכא למימר דהא דקאמר בשבת לא דהיינו משום דאית ליה כרב יוסף, דהא ליתא, דכיון דאתה ר"ל [ן]ר' יוחנן לית ליה דרב, וכיון דלית ליה הא דרב ליתא. תוס' ר"ש. כ. וא"כ מאן דלית ליה הא דרב וסבר דצורת פתח מהניא ביתר מעשר כ"ש דלית ליה דרב יוסף דאית ליה דצורת הפתח מהניא בעשר בן פחות מרובה על העומד. שם. כא. [ן]אם באת לומר דר' יוחנן אית ליה דרב יוסף אתה צריך לומר דאית ליה דרב. שם.

עין משפט נר מצוה

נט א טור ס"מ סי' שסג: ס ב מי' פט"ו מהל' שבת הלכה מז סמג עשין דרכון ל טוש"ע ס"מ סי' שסב סעיף ל ומ"ש ס"מ סי' שסב סעיף ה: **סא** ג מי' פט"ו מהל' שבת הלכה ז ופ"ז הלכה לה סמג שם עשין ס"מ סי' שסב סעיף יא:

מוסף רש"י

פיתחי שימאי. מקולקלין ומסמסים, כמו זקן שמסמא [בתמורין (לב: מגמות לג:)]. שקפי. מחזות, תיקרה. אמקופה עליונה. ל"א שקפי אמקופה עליונה, מקרים שאין הפיס מקורה (שם).

רבינו חננאל

א"ל רב לרב יהודי תני צריך למעט. אמלתרא. אסיקנא דלא מהניא ברחבה. אמר רב יוסף מדברי רבינו, רב דאמר צריך למעט ולמד חצר שרובה פתחים והלונות אינה ניתרת בצורת הפתח דיותר מעשר אסור במבוי, דפרוץ מרובה על העומד אסור בחצר שיש לה צורת הפתח, מה יותר מעשר האוסר במבוי אינו [ניתר] לדברי רב בצורת הפתח אף פרוץ מרובה על העומד כו'. (פי') מה ליתר מעשר שכן לא התרתה בו אצל פסי ביראות לר' מאיר, [פי'] דאמר תאני רבקות של רחבו ר' מאיר, בקר נמצאו רחב ו' פרות בשעומדות בשורה אחת זו אצל זו, עובי כל פרה ופרה אמה וב' שלישי אמה, נמצא בשש פרות עשר אמות לר' מאיר. אבל לר' יהודי דאמר ח' פרות הן י"ב אמות ושליש. אבל פרוץ מרובה על העומד לדברי הכל מותר. פי' הדיומד רחבו ו' טפחים, ובין דיומד לדיומד פרוץ לר' מאיר י' אמות ולר' יהודה י"ג אמות ושליש. לימא מסייע ליה, לרב. דפנות הללו שריבה בהן פתחין והלונות בשירות ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ. ודחה רב כהנא ואמר, הא דתני בפתחים והלונות הללו עד שיהא עומד מרובה על הפרוץ, משום דפתחים הללו פיתחי שימאי ניתנו, דלית להו תקרה או משקוף. פי' שימאי לא א"י שהיא ארץ בני שם. **ואף** ר' יוחנן **סבר** לה להא דרב, דאמר הרחב מעשר אמות אע"פ שיש לו צורת הפתח צריך למעט, דצורות הפתח ביותר מעשר אינה ניתרת. ואמרינן מעשה באחד מבקעת בית חורתן שנעץ ד' קונדיסין בד' פינות השדה בעיניין דאמרין, ובין אילו קונדיסין קנים דה אצל זה בפחות מג' טפחים כדי שהתיה כמו מחיצה, ומתח זמורה עליהן בשביל שלא יעשמם ויפלו וזלתי מקום הפתח. ואמר ריש לקיש כשם שהיא מחיצה לכלאים כך היא מחיצה לשבת. וד' יוחנן אמר לכלאים התירו ולא לשבת. במאי עסקינן, אי נימא בעשה פתחו מן הצד. כלומר דעמוד מזוזות בלא תיקרה אלא קנה מיכן וקנה מיכן, והאמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה כלום. אלא לעולם שעשה קנה מיכן וקנה מיכן וקנה אחר עליהן. ולא היא גוזנא הוא דאמר תנא דמתני' הוא. ואם רוחב זה הפתח עשר אמות אמאי א"ר יוחנן אבל לא לשבת. אלא כגון שיש בפתחו יתר מעשר, וא"ר יוחנן אע"פ שיש שם צורת הפתח עשר אמות כיון דפתחו יתר מעשר לא עשה כלום, ש"מ דר' יוחנן כרב סבירא ליה דאמר דהרחב מעשר אמות ימעט. ודחינן, לא, לעולם לא נתן קנה על גביהן, ולא עשה הפתח אלא קנה מיכן וקנה מיכן, וזהו צורת הפתח מן הצד. כלומר יש לו מזוזות מן הצדדין ואין תיקרא על גביהן, ובדרב חסדא פליגי, דאמר הועשה צורת הפתח מן הצד לא עשה כלום, ר' יוחנן אית ליה דרב חסדא, ר"ל לית ליה. וכיון דאסיקנא דבפתח מן הצד פליגי אמרי אינו דאמר ר"ל משום ר' יהודה בן חגינא

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

יא: מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

הכא ביתר מנשיר. והשתא לא צריכי לגמוי לגרים לקים הא דלדיה הא דלדיה:

פליגי בשיש ברגליה שלשה וגבוהה עשרה. [א] והא דתמרין בפרק קמא דשבת (ד' ל:) זרק למעלה מי' והלכה ונתה בחוט כל שהוא נתנו למתלקות ר' מאיר ורבנן דפליגי בחוקרקע להליים[ב] אומר ר"י דתמיני מחורין שדרכן לעשות בשעת בנין שמפולשין לרשות הרבים ולגד רשות הימיד דתמין מרבעה על מרבעה דבענין אחר לא הוה אתמרין לרבי מאיר חוקרקע[ג] דתמשע הכא:

מבוי שהוא גבוה

פיאה מותרת לענין כלאים אבל לא לשבת ור' יוחנן אמר כמחציצות לשבת דלא כך מחיצות לכלאים דלא בשלמא דריש לקיש אדר"ל לא קשיא הא דידיה הא דרביה אלא דרבי יוחנן אדר' יוחנן קשיא אי אמרת בשלמא התם על גבן הכא מן הצד שפיר אלא אי אמרת אידי ואידי מן הצד מאי איכא למימר לעולם אידי ואידי מן הצד התם בעשר הכא ביותר מעשר ומנא הא דתימא דשני לן בין עשר ליותר מעשר דאמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש לא כך היה המעשה שהלך רבי יהושע אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה אף על פי שבקי בהלכות כלאים ומצאו שיושב בין האילנות ומתח זמורה מאילן לאילן ואמר לו רבי אי גפנים כאן מהו לזורע כאן אמר לו בעשר מותר ביותר מעשר אסור במאי עסקינן אילימא על גבן יותר מעשר אסור והתניא [ב]היו שם קנין הדוקרנין ועשה להן פיאה מלמעלה אפי' ביותר מעשר מותר אלא לאו מן הצד וקאמר ליה בעשר מותר יותר מעשר אסור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום ואמר רב חסדא צורת הפתח שאמרו [ג]צריכה שתהא בריאה כדי להעמיד בה דלת ואפילו דלת של קשין אמר ריש לקיש משום ר' יוסי בר' יהודה צריכה היכר ציר [ד]מאי היכר ציר אמר רב אויא אבקתא אשכחינהו רב אחא בריה דרב אויא לתלמידי דרב אשי אמר להו אמר מר מידי בצורת הפתח אמרו ליה לא אמר ולא כלום תנא צורת הפתח שאמרו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן צריכין ליגע או אין צריכין ליגע רב נחמן אמר [ה]אין צריכין ליגע ורב ששת אמר צריכין ליגע אזל רב נחמן ועבד עובדא בי ריש גלותא כשמעתיה א"ל רב ששת לשמעיה רב גדא זיל שלוף שדינהו אזל שלף שדינהו אשכחוהו דבי ריש גלותא חבשוהו אזל רב ששת קם אבבא א"ל גדא פוק תא [ה]נפק ואתא אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בצורת הפתח א"ל אין [ו]תנינא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרין ושוין [ז]שאם יש ברגליה עשרה שהיא חייבת אמר אביי הכל מודים אם גובהה עשרה ואין ברגליה שלשה אי נמי יש ברגליה שלשה ואין גובהה עשרה ולא כלום כי פליגי ביש ברגליה ג' וגובהה עשרה ואין רחבה ארבעה ויש בה לחזק להשלימה לארבעה [ח]ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים א"ל [ט] אי משכחת להו לא תימא להו לבי ריש גלותא ולא מידי מהא מתניתא דכיפה: **מתני'** [י]הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה רבי אליעזר אומר לחיין משום ר' שמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר"ע לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבעה אמות שהוא ניתר או בלחי או בקורה על מה נחלקו על רחב מארבע אמות ועד עשר שב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה א"ר עקיבא על זה ועל זה נחלקו: **גמ'** כמאן [יא]דלא כחנניה ולא כתנא קמא אמר רב יהודה הכי קאמר הכשר מבוי סתום כיצד ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים [יב]או לחי או קורה ב"ש אומרים לחי וקורה למימרא דקא סברי ב"ש ארבע מחיצות דאורייתא [א] לא לזרוק משלש הוא דמיחייב לטלטל עד דאיכא ארבע ב"ה אומרים או לחי או קורה לימא קא סברי ב"ה שלש מחיצות דאורייתא לא לזרוק משתים הוא דמיחייב לטלטל עד דאיכא שלש: ר' אליעזר אומר לחיין: איבעיא להו ר' אליעזר לחיין וקורה קאמר או דילמא לחיין בלא קורה קאמר ת"ש [יב]מעשה ברבי אליעזר שהלך אצל רבי יוסי בן פרידא לאובלין

פיאה מותרת לענין כלאים אבל לא לשבת ור' יוחנן אמר כמחציצות לשבת דלא כך מחיצות לכלאים דלא בשלמא דריש לקיש אדר"ל לא קשיא הא דידיה הא דרביה אלא דרבי יוחנן אדר' יוחנן קשיא אי אמרת בשלמא התם על גבן הכא מן הצד שפיר אלא אי אמרת אידי ואידי מן הצד מאי איכא למימר לעולם אידי ואידי מן הצד התם בעשר הכא ביותר מעשר ומנא הא דתימא דשני לן בין עשר ליותר מעשר דאמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש לא כך היה המעשה שהלך רבי יהושע אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה אף על פי שבקי בהלכות כלאים ומצאו שיושב בין האילנות ומתח זמורה מאילן לאילן ואמר לו רבי אי גפנים כאן מהו לזורע כאן אמר לו בעשר מותר ביותר מעשר אסור במאי עסקינן אילימא על גבן יותר מעשר אסור והתניא [ב]היו שם קנין הדוקרנין ועשה להן פיאה מלמעלה אפי' ביותר מעשר מותר אלא לאו מן הצד וקאמר ליה בעשר מותר יותר מעשר אסור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום ואמר רב חסדא צורת הפתח שאמרו [ג]צריכה שתהא בריאה כדי להעמיד בה דלת ואפילו דלת של קשין אמר ריש לקיש משום ר' יוסי בר' יהודה צריכה היכר ציר [ד]מאי היכר ציר אמר רב אויא אבקתא אשכחינהו רב אחא בריה דרב אויא לתלמידי דרב אשי אמר להו אמר מר מידי בצורת הפתח אמרו ליה לא אמר ולא כלום תנא צורת הפתח שאמרו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן צריכין ליגע או אין צריכין ליגע רב נחמן אמר [ה]אין צריכין ליגע ורב ששת אמר צריכין ליגע אזל רב נחמן ועבד עובדא בי ריש גלותא כשמעתיה א"ל רב ששת לשמעיה רב גדא זיל שלוף שדינהו אזל שלף שדינהו אשכחוהו דבי ריש גלותא חבשוהו אזל רב ששת קם אבבא א"ל גדא פוק תא [ה]נפק ואתא אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בצורת הפתח א"ל אין [ו]תנינא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרין ושוין [ז]שאם יש ברגליה עשרה שהיא חייבת אמר אביי הכל מודים אם גובהה עשרה ואין ברגליה שלשה אי נמי יש ברגליה שלשה ואין גובהה עשרה ולא כלום כי פליגי ביש ברגליה ג' וגובהה עשרה ואין רחבה ארבעה ויש בה לחזק להשלימה לארבעה [ח]ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים א"ל [ט] אי משכחת להו לא תימא להו לבי ריש גלותא ולא מידי מהא מתניתא דכיפה: **מתני'** [י]הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה רבי אליעזר אומר לחיין משום ר' שמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר"ע לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבעה אמות שהוא ניתר או בלחי או בקורה על מה נחלקו על רחב מארבע אמות ועד עשר שב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה א"ר עקיבא על זה ועל זה נחלקו: **גמ'** כמאן [יא]דלא כחנניה ולא כתנא קמא אמר רב יהודה הכי קאמר הכשר מבוי סתום כיצד ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים [יב]או לחי או קורה ב"ש אומרים לחי וקורה למימרא דקא סברי ב"ש ארבע מחיצות דאורייתא [א] לא לזרוק משלש הוא דמיחייב לטלטל עד דאיכא ארבע ב"ה אומרים או לחי או קורה לימא קא סברי ב"ה שלש מחיצות דאורייתא לא לזרוק משתים הוא דמיחייב לטלטל עד דאיכא שלש: ר' אליעזר אומר לחיין: איבעיא להו ר' אליעזר לחיין וקורה קאמר או דילמא לחיין בלא קורה קאמר ת"ש [יב]מעשה ברבי אליעזר שהלך אצל רבי יוסי בן פרידא לאובלין

פיאה. קלינא הזמורה המתומה מקונדס לחציבו ודומגמתו פיאה נכרית במסקת שבת (ד' סד.): **פאה דרביה.** כך בתריתא[ז] **משום ר' יהודה** בר' מינא אמרה ליה כי קמיבעל ליה: **אי אמרת בצלמא.** קמיתמא על גבן משום הכי אדי לענין כלאים ובזמור מעבר לדי מעבר על גבן לא מצי למימר אבל לא לשבת ועל כרחך כרב קמיבעל ליה אפיר: **ומנא דתימא דשני לן.** בכלאים בין עשר ליותר מעבר מן הלד: **אע"פ שבקי.** רבי יהושע בהלכות כלאים שאל ממנו דבר זה: **קנים הדוקרנין.** משופין בדקר יתד הנעון בקרקע: **דלי נעמיד בה דלת.** כל שאוה ואפילו יכול להעמיד בה דלת של קשין דיה. קשין של שבלים: **אקבקפא.** חור אציר דלת סובב בו ואע"פ שאינה בריכה לדלת מיכו חזיא לדלת בענין: **ציריכן ליגע.** קנה שעל גבן דקנים שבגדדין או אפילו תלויה למעלה מהן בחוטיר: **עובדא בי ריש גלותא.** שהקיף להתיר לחבה לטלטל בה ועשה בהן פתחים הרבה יותר מעבר ועשה להן פיאה ולא נגעו לקנים של מנה: **ליפה.** שבר העצוי כביפה: **ותכמים פוטרים.** מפני שלמעלה בעיגול הוא מגר ולאין לחב לרבעה ואין פתח פחות מד' וחוכ: **ושוין שאם יש ברגליה עשרה.** גובה קודם שיתמלא לעגל: **חייבים.** הכא אם יש בה עשרה גובה ברוחב מרבעה ואפילו לה העיגול פחות נשאר בה שיעור פתח אלמא כשר אלמא אין צריכין ליגע דאין צריכין ליגע ומפיקיה לתני ליפין דאין צריכין ליגע: **כל מודיים בגובה עשרה ואין ברגליה שלשה דלא כלום.** דכל בליר שיעור פתח בגובה מרבעה אמרכתא דאין שם פתח בה כלום שם ד' ואפילו ר"מ מודה שאין כאן אמרכתא נמי יש ברגליה שלשה. קודם שנתמעט רחבה מד' ואיכה בגובה ר' בן הכל (שם). **כי פליגי ביש ברגליה ג'.** כמחב ד' ואיכה רחבה ד' בגובה ר' שקודם שבגיבה ר' נתמעט רחבה מד' ויש בה לחזק ולהרחיב החלל למעלה כמקם של מנה. שאין החומה הולכת הלה מכחון לפי החלל הפנימי אלא החומה מרחבה מכחון לגמלו ממקום (שם ע"ש הציונים). **ר' מאיר סבר חוקקין להשלים.** הוא לחמיל כה ג' בחוכ ד' שם פתח עליו ואיתן כאילו הוא חוקק. לחוקק. נמעלה לגרחיב מקום אלמנה (שם) דכר שאין בו שיעור ויש שם עוני ורחבה לחקוק ולהבלים לכשיעור אמרינן כמאן דמקוק דמי (שבת ז:) ולאין אומר כאילו חוקק (לקמן קמא:).

שאינו ובגובה אלאה בו הכשר רוחב פתח ואין שבעה העיגולים כאילו הן חקוקין מבפנים וגרחיבם כאילו הן חקוקין מבחוץ **שהוא פחות מארבע אמות.** רוחב פתחו: **גמ' כמאן דלא כתנאים הו.** לקח פלגא דעתיה דהכי קאמר הכשר מבוי מפולש ב"ש אומרים כו': **ד' מחיצות דאורייתא.** הלכה למשה מסיני היא[ח] במחיצות דבלר מד' מחיצות דבלר מד' מחיצות דמשום הכי בשאינה רשות היחיד ומאור לזרוק מתוכו לה"ר אם מה"ר לתוכו. **ולבית הילל** מעניינא: **לזרוק.** מרה"ר לתוכו משלש הוא דמחייב דאלא מחיצות דאורייתא לשוויה רה"ר אבל לטלטל בתוכו גזור רבנן עד דאיכא ארבע:

לאובלין

מסורת הש"ס

ב) [לקמן מא. תוספ' כלאים פ"ד מ"ה, ג) [נמצאת בכלאים פ"ד ה"ב, ד) [ירושלמי שבת פ"ב ה"ב, ה) [ירושלמי שם פסח ה:], ו) [לקמן מ:], ז) [לקמן מא:], ח) [לקמן מא:], ט) [ירושלמי שבת פ"ב ה:], י) [לעיל מ:], יא) [מוספתא פ"ג ה"ב], יב) [לעיל ד:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי מסמכת אמר לבי ריש גלותא לא תימא להו ולא מידי:

גליון הש"ס

גמ' נפק ואתא אשכחיה רב ששת. כעין זה לקמן דף לט ע"ב וכ"ק דף לא ע"ב:

הגהות הגר"א

[א] גמ' לא לזרוק משלש הוא דמחייב לטלטל עד דאיכא ארבע. נ"ב ניקמא ר"מ ומתניתא כמולה שמעמא לאסור לטלטל (ועכ"מ רבינו בפרה"מ פר' אמ"ר פ"ק ל"ט):

מוסף רש"י

קנין הדוקרנין. משופין מדקר, נעלין בתתר (לקמן מז:). **ועשה להן פיאה מלמעלה.** פתח קלוטה מלמעלה מזה לזה (שם). **אפילו ביותר מעשר.** אמות, מותר. לזורע. הפתח מהני לכלאים אף ביותר מעשר (שם). **אבקתא.** אותו חור שבאשקופקה שלו דלת סובב בו (מנחות לג.). **כיפה.** כו' **וחכמים פוטרין.** שאין שבר בלא רוחב פחות מד' וכל כיפה בתלקת בתלקת (לקמן מז.) **ועשה לפתח מד'** (יומא יא.). **ושוין שאם יש ברגליה עשרה.** קודם שיתחל המעגל ותתמעט רחבה, שהיא שחיבה. שלפניו שהכל מתוס מי ומעגלה יש עשור פתח בגובה ר' בתוכ ד' (שם). **הכל מודים אם בגובה עשרה.** כן הכל, ואין ברגליה שלשה. גובה, שנתמעט רוחבה קודם שיגיבה בגבה ר' (שם). **ולא כלום.** דכל פחות מג' נוכב אלמא ממכתא הוא ואין לאן לו שם פתח בה כלל ד', ואפילו ר"מ מודה שאין כאן אמרכתא. **כי פליגי ביש ברגליה ג'.** כמחב ד' ואיכה רחבה ד' בגובה ר', שקודם שבגיבה ר' נתמעט רחבה מד' ויש בה לחזק ולהרחיב החלל למעלה כמקם של מנה, שאין החומה הולכת הלה מכחון לפי החלל הפנימי אלא החומה מרחבה מכחון לגמלו ממקום (שם ע"ש הציונים). **ר' מאיר סבר חוקקין להשלים.** הוא לחמיל כה ג' בחוכ ד' שם פתח עליו ואיתן כאילו הוא חוקק. לחוקק. נמעלה לגרחיב מקום אלמנה (שם) דכר שאין בו שיעור ויש שם עוני ורחבה לחקוק ולהבלים לכשיעור אמרינן כמאן דמקוק דמי (שבת ז:) ולאין אומר כאילו חוקק (לקמן קמא:).

מוסף תוספות

א. משמע דאפילו לר' מאיר אין לו חוקקין להשלים אלא א"כ יש לנו קצת מאותו דבר בלא חוקקה. **דיעבד.** ב. [לקמן]תוכה לדריי ד[ב]כיפה דפליגי בה ר"מ ורבנן אמרינן [בהא] דלא אמרינן חוקקין להשלים לר"מ אבא ביש ברגליה ג' ובגובה ר' ולא כלום. ג. [לקמן]אם בחור כל שהוא. **מוכ' שבת** ז: ד"ה שאינה אפילו ר"מ מודה דלא אמרינן חוקקין להשלים. **שם.**

מסורת הש"ס

סב א מ"ר פע"ז מהלכות שבת הלכה יט מתא עשין דרבנן ג' טו"ש ח"מ ס' שפג סעיף יא:

סג ג מ"ר [שם הלכה כ] וש"ו מהלכות מחוה הלכה ד מתא עשין כז [ס"ר ש"ב סעיף כז] ומוש"ע ר"ל סי' רפז סעיף ה וזכרב [לנסם בהלכות מחוה דף עו:]

סד ד מ"ר פ"ז מהל' שבת הלכה ג מתא עשין ל"ח דרבנן ג' טו"ש ח"מ סי' שפג סעיף ה וסעיף יד:

רבינו חננאל

פיאה מותרת לענין כלאים אבל לא לשבת. ור' יוחנן אמר כשם שמחיצות לשבת כך אינן מחיצות לכלאים. בשלמא ר"ל לא קשיא, הא דידיה הא דרביה, אלא ר' יוחנן הכא אמר מותרת לכלאים והכא אמר אפילו לכלאים אינה מותרת, בשלמא אי אמרת הכא דקאמר מותרת לכלאים בשעושה צורת הפתח על גבן, והכא עשה מן הצד, לפיכך זה שעל גבן מותרת וזה שמן הצד אינה מותרת, אלא אי אמרת אידי ואידי מן הצד, קשיא. ושמנן לעולם תרוויהו מן הצד הא דאמר [דמותרת לכלאים] בפתח שהוא בעשר, והא דאמר אינה מותרת ביותר מעשר. והתינו דא"ל ר' יוחנן לר"ל לא כך היה המעשה שהלך ר' יהושע בן קרחה אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד תורה, אע"פ שהיה בקי בהלכות כלאים ומצאו יושב בין האילנות כו'. **ואפיקא** אלא לאו מן הצד דש"מ עשר מותר יתר מי' אסור. ירושלמי ר"ל בשם ר' יהודה בן חניא נעין ד' קנים בדי זויות הכרם, וקשר גמי מלמעלה מצל משום פיאה. א"ר יוחנן מחציצות שבת כך מחיצות כלאים, א"ר יוחנן מעשה שהלך ר' יהושע בן קרחה אצל ר' יוחנן בן נורי והראהו שדה אחת (דוחותה) [בית חבירתא] היתה נקראת והיו שם פרצות יתר מעשר והיה [נוטל] אגים וסותם דוקרנין וסותם עד שמינעו פחות מעשר, אמר כזו כך מחיצות שבת. **ואפיקא** א"ר אבהו כל אילין מילא לענין מיסב ומיתן, הא להורות אסיר. **תניא** היו שם קנין דוקרנין. פי' נעוצין, ועשה להן פיאה מלמעלה אפי' ביתר מעשר מותר. **גופא אמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד.** פי' בלא הקרה ולא משקוף אלא מזוזות בלבד לא עשה כלום. ויש שפפרש פיתחה מן הצד כגון קנה עומד כנגד הקנדס הנעוץ בזויות. ונתן קנה על בבתן צידו אחד על הקנה וצדו אחד על הקנדס, שנמצא כצורת פריצה ולא כצורת פתח, שהרי לא עשה לה מזוזות, אלא הקנדס נתן במקום מזוזות. **תנא** קנה מיכן וקנה מיכן וקנה על גביהן. **ואמר רב חסדא** צריכה שתהא בריאה כדי לקבל דלת ואפי' של קשין. וא"ר יוחנן אמר בענין הרצועה שמלקין בה, אלא אם כן הרצועה שמלקין בה צריכין ליגע בקנה שעל גביהן הנתון בשמקוף, אי אמרת אין הנתון בשמקוף, אי קרובין מחות מד' שפחים, מאי. **אמר** ר' נחמן אין צריכין ליגע. **עבד** רב נחמן עובדא בשמעתיה. שעשה צורת הפתח שלא היו מגיעין שני הקנים העשויין [ב]מזוזות על הקנה העליון הנשוי במשקוף. **ואמר** רב ששת לגדא שמעי' (זז) [זיל] שדיהו ושדהו. חבשוה עבדי דרב נחמן לגדא, קם רב ששת אבבא קרא גדא פוק ושבקוה ונפק. **אשכח** רב ששת לרבה בר שמואל א"ל תני מר משנה בצורת הפתח. אין הנגיא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרין ושוין שאם יש ברגליה עשרה **שפחים** שהיה גבוה כו' כיון שיש ברגליה = הנגיא כיפה ר"מ מחייב שהן המזוזות, נקרא פתח ושער, ולדברי הכל חייבת במזוזה. (וחכמים פוטרין ושוין שאם יש ברגליה). שמעינן מינה שאע"פ שאין מגיעות המזוזות למשקוף שער מעליא הוא כרב נחמן. **א' לה' רב ששת** אי משכחת להו. לאילו שחלקן עלי, לא תימא להו, הא מתניתא. כלומר אני אחזור בי מעצמי. **אמר אביי הכל מודים** אם כיפה ד' שפחים ואין ברגליה שלשה לא כלום היא, דכל פחות מג' כלבוד הוא, ואפילו (אבר) [אויר] ליכא. וכן יש ברגליה שלשה ואינה רחבה ד' ולא כלום היא, דכל פחות מארבעה לא הוי מקום. כי פליגי דיש ברגליה שלשה ורחבה ארבעה ואין רחבה עשרה. **ר' מאיר סבר** הואיל ואין ברגליה הוא חקוק ריש ברגליה עשרה ואיתיהו במזוזה כי פתח מעליא הוא. **ורבנן סברי** הואיל ואינו חקוק לא אמרינן חקוק לה. **השתא** מיהא אין ברגליה עשרה. **פיסקא, הכשר מבוי ב"ש אומרים** לחי וקורה וכו'. ואמרינן מתניתין דקא תני לחי וקורה, דבית הילל אומ' או לחי או קורה. ס"ד דמתניתין במבוי מפולש לרשות הרבים. לפיכך אמרינן כמאן לא כתנא קמא דבריתא דקתני עשרה צורת פתח מיכן ולחי אי אמרת דלת מיכן ולחי אי קורה מיכן. (ולחי או קורה מיכן). **ופרקינן,** אי אמרת הכי קאמר הכשר מבוי סתום בשלש רוחותיו, כיצד מערבין בו, בית שמאי אומרים לחי או קורה כו'. **דיקינן** מדקתני במתני' הכשר מבוי לטלטל ב' בית שמאי אומרים לחי וקורה הויא לה מחיצה דבריתא. **דהכין** ועוד א"ר יהודי מערבין לבמוי המפולש וכו', ואמר רבה הכי לא תימא טעמא משום דסבר אביי מקרה יורד וסותם ולחי משום הכי. **הלכך** לדברי ב' שמאי אי ליתה לרשות היחיד שמותר לטלטל בה עד דאיכא ד' מחיצות. **אבל** שלש מבוי הוא, ואע"פ שאין מטלטלין בו שאינה רשות היחיד ומאור לזרוק מתוכו לה"ר אם מה"ר לתוכו. **ולבית הילל** שלש מחיצות דאורייתא לטלטל, וכשם שלחי משום הכי דקרה משום הכי, דבשתי מחיצות נמי מבוי הוא, מיהו לזרוק בו מרשות הרבים ואסור, דאמרינן דהוא רואין דבית היחיד. **ולטלטל** בו עד שיהו שלש וכדתניא חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולשין בין עירובו בין לא עירובו הוזרק לתוכו חייב. **ר' אליעזר אומר.** לחיים וקורה קאמר ולבית שמאי חולק, אי לבית הילל חולק ולחיים (ג)[ב]לא קורה קאמר. ולא אפשיטא בהדיא.

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

יום חמישי ל אב תש"פ עירובין דף יא

בירור: האם צורת הפתח מועילה להכשיר מבוי שהוא גבוה מעשרים, והאם אמלתרא מועילה להכשיר מבוי שהוא רחב מעשרה

שנינו במשנה: **אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁרָחָב מֵעֶשֶׂר, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט.**

מבררת הגמרא: **אַשְׁכְּחַן צוּרַת הַפֶּתַח דְּמַהְנְיָא בְּרַחְבּוֹ** - מצאנו במשנה שצורת הפתח מועילה להכשיר קורה שהניחוה במבוי רחב מעשר, **וַאֲמַלְתְּרָא דְּמַהְנְיָא בִּגְבֹהוֹ** - וכן מצאנו שאמלתרא מועילה להכשיר קורה שהניחוה במבוי גבוה מעשרים, (דף יא)

אִיפְּכָא מַאי - מה הדין להיפך, אם המבוי גבוה מעשרים, ויש לו צורת הפתח, או שהמבוי רחב עשר, ויש לו אמלתרא. האם זה מועיל.

ראיה שצורת הפתח מועילה גם למבוי שגבוה מעשרים

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא, מָבוֹי שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, יְמַעֵט. וְאִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט, הרי מפורש שצורת הפתח מועילה גם להכשיר מבוי שהוא גבוה מעשרים.

הצעת ראיה שאמלתרא מועילה לרחב מעשר

ועדיין נשאר לפנינו הספק לגבי **אֲמַלְתְּרָא בְּרָחְבּוֹ, מַאי,** האם אמלתרא מועילה למבוי שהוא רחב מעשר.

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא, מָבוֹי שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, יְמַעֵט. וְהָרָחָב מֵעֶשֶׂר, יְמַעֵט. וְאִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט. וְאִם יֵשׁ לוֹ אֲמַלְתְּרָא, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט

[ביאור הראיה:] **מַאי לָאו** - וכי אין כוונת הברייתא במה שאמרה 'ואם יש לו אמלתרא אינו צריך למעט', **אַסֵּיפָא** - על העניין שמדובר בסוף הברייתא, והיינו על 'הרחב מעשר, הרי מפורש שאמלתרא מועילה לרחב מעשר.

דחיית הראיה

הגמרא דוחה את הראיה: **לָא,** הברייתא לא אומרת שאמלתרא מועילה על רחב מעשרה, אלא על **אַרֵישָׁא** - על העניין המבואר ברישא, מבוי הגבוה מעשרים, ולא לגבי מבוי הרחב מעשר.

◆◆◆

רב: צורת הפתח לא מועילה לרחב מעשר

מַתְנֵי לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְחִיָּא בַּר רַב קַמֵּיהּ דְּרַב - רב יהודה שנה ולימד את חייא בנו של רב בפני רב, את דין משנתינו, בגירסא כפי שמופיע במשנתינו, לגבי מבוי שהוא רחב מעשר ויש לו צורת הפתח, **אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט.**

אָמַר לֵיהּ רב לרב יהודה: **אַתְנְיֵיהּ** - תלמד אותו: **צָרִיךְ לְמַעֵט** - שצורת הפתח לא מועילה אפילו לעניין הרוחב.

רב יוסף: אם כך, גם בפתחים הקטנים מעשר, אם פרוץ מרובה על העומד (בחצר), לא תועיל צורת הפתח

אָמַר רַב יוֹסֵף: מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ רב, שאמר שצורת הפתח לא מועילה לרחב מעשר, **נִלְמַד** לגבי **חָצֵר שֶׁרוּבָּהּ פְּתָחִים וְחַלּוֹנוֹת,** אם יש בה הרבה פתחים וחלונות, בארבע דפנותיה, ונמצא שהחלק הפרוץ (שאין בו כותל) הוא יותר מהחלק ה'עומד' (החלק שיש בו כותל), **אֵינָהּ נִיתֶּרֶת בְּצוּרַת הַפֶּתַח** - אף שלפתחים ולחלונות יש צורת הפתח אין זה מועיל,

מַאי טַעְמָא, הוֹאִיל וְיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר - פתח שרוחבו יותר מעשר, **אוֹסֵר בְּמָבוֹי, וּפָרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד אוֹסֵר בֶּחָצֵר,**

מָה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר הָאוֹסֵר בְּמָבוֹי - כשם שהפסול של מבוי שהוא יותר מעשר, **אֵינוֹ נִיתָּר בְּצוּרַת הַפֶּתַח** [כמבואר בדברי רב], והיינו שצורת הפתח אינה מגדירה את ה'פירצה' ל'פתח', **אַף פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד הָאוֹסֵר בֶּחָצֵר, אֵינוֹ נִיתָּר בְּצוּרַת הַפֶּתַח,** ואפילו אם כל פתח קטן מעשר, היות וצורת הפתח אינה מגדירה את ה'פירצה' לפתח.

דחיית דברי רב יוסף: פרוץ מרובה על העומד יותר קל מרחב מעשר, ולכן צורת הפתח מועילה לפרוץ מרובה על העומד

הגמרא דוחה את הראיה מדין רחב מעשר, לדין פרוץ מרובה על העומד: **מָה לְיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר הָאוֹסֵר בְּמָבוֹי, שֶׁכֵּן לֹא הִתִּירָתָּ בּוֹ אֵצֶל פַּסֵּי בִּירָאוֹת לְרַבִּי מֵאִיר** - יותר מעשר לא הותר לרבי מאיר בשום מקום בשבת, ואפילו בפסי ביראות, שהקילו חכמים באופנים מסויימים להוציא מים מבור שהוא רשות היחיד אל מחוץ לבור שהוא רשות הרבים, על ידי הנחת 4 מחיצות שכל אחת מונחת בזוית, ולרבי מאיר היינו רק אם אין רווח בין מחיצה לשניה יותר מעשר,

(דוגמא של בור המוקף 4 מחיצות, ויש בין מחיצה למחיצה רווח עשר אמות)

על ידי מחיצות אלו, מותר למלאות מהבור שהוא רשות היחיד, לשטח זה שביסודו הוא רשות הרבים, ועל ידי המחיצות דינו כרשות היחיד

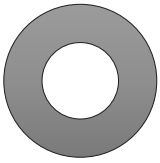

תֹּאמַר בְּפָרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד הָאוֹסֵר בֶּחָצֵר, שֶׁכֵּן הִתִּרְתָּ אֵצֶל פַּסֵּי בִּירָאוֹת לְדִבְרֵי הַכֹּל, שפסי ביראות מועילים אף אם החלק הפרוץ רב על החלק העומד (הסגור במחיצה), וכיון שדין פרוץ מרובה על העומד קל יותר מדין רחב מעשר, על כן אפשר לומר שאף שצורת הפתח לא מועילה לרחב מעשר, הרי היא מועילה לפרוץ מרובה על העומד, ואם יש צורת הפתח בפתחים, אף שהרוב 'פרוץ', מכל מקום כיון שיש לו שם 'פתח', הרי זה כשר.

(וכל שכן לפי רבי יהודה שמתיר בפסי ביראות אף אם הפירצה יותר מעשר, ואם כן אי אפשר ללמוד משם לדין חצר רגילה שלא מקילים בה ביותר מעשר, וכן אין מקילים בה בפרוץ מרובה על העומד).

הצעת ראיה שצורת הפתח לא מועילה בפרוץ מרובה על העומד

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ לרב יוסף שאומר שאין צורת הפתח מועילה להתיר פרוץ מרובה על העומד, שכך שנינו בברייתא: **דְּפָנוֹת הַלָּלוּ שֶׁרוּבָּן פְּתָחִים וְחַלּוֹנוֹת, מוּתָּר** לטלטל ביניהם, **וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא עוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ,**

והנה קשה בדברי הברייתא: **שֶׁרוּבָּן סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - וכי עולה על דעתך שהברייתא אומרת שאם הרוב פתחים וחלונות מותר לטלטל בניהם, אף שהפרוץ מרובה, ואחר כך הברייתא אומרת 'ובלבד שיהא עומד מרובה',

אֶלָּא אֵימָא - אלא צריך לומר, שכך אומרת הברייתא: דפנות הללו **שֶׁרִיבָּה בָּהֶן פְּתָחִים וְחַלּוֹנוֹת,** שעשה בהן הרבה פתחים, וחלונות סביב סביב מותר, **וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא עוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ** - הרי שאף שיש בפתחים ובחלונות צורת הפתח, צריך שיהא עומד מרובה על הפרוץ.

דחיית הראיה: בברייתא שם מדובר בפתחים שאין להם צורת הפתח

אָמַר רַב כָּהֲנָא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא - ברייתא זו מדברת, **בְּפִיתְחֵי שִׁימְאֵי** - בפתחים מקולקלים שמחוסרים תיקון, והיינו שאין להם צורת הפתח.

מַאי פִּיתְחֵי שִׁימְאֵי, פְּלִיגִי בַּהּ רַב רְחוּמִי וְרַב יוֹסֵף,

חַד אָמַר דְּלֵית לְהוּ שִׁקְפֵי - שאין להם מזוזות, והאבנים מונחים שם, אבן יוצאת ואבן נכנסת, ואין זו צורת פתח,

וְחַד אָמַר דְּלֵית לְהוּ תִּיקְרָה - שאין עליהם משקוף או קנה על גביהם, אלא כל הכותל פתוח עד ראשו, ואין זה צורת הפתח (שהרי צורת הפתח הוא קנה מכאן וקנה מכאן, וקנה על גביהם).

הצעה: גם לרבי יוחנן לא מועיל צורת הפתח ליותר מעשר [ולריש לקיש, הרי זה מועיל]

וְאַף רַבִּי יוֹחָנָן סְבַר לַהּ לְהָא דְּרַב שלא מועיל צורת הפתח לפירצה יותר מעשר במבוי.

דְּאָמַר רָבִין בַּר רַב אַדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד מִבִּקְעַת בֵּית חוֹרְתָן (שם מקום) **שֶׁנָּעַץ אַרְבָּעָה קוּנְדִּיסִין** (קנים) **בְּאַרְבַּע פִּינוֹת הַשָּׂדֶה, וּמָתַח זְמוֹרָה עֲלֵיהֶם,** מקנה לקנה, כעין צורת פתח

וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּ לוֹ לְעִנְיַן כִּלְאַיִם - שאם יש גפנים, ואחריהם צורת הפתח זו, מותר לזרוע תבואה בשטח שאחרי הצורת הפתח, שהרי זו כמחיצה בין התבואה לכרם

וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כְּדֶרֶךְ שֶׁהִתִּירוּ לוֹ לְעִנְיַן כִּלְאַיִם, כָּךְ הִתִּירוּ לוֹ לְעִנְיַן שַׁבָּת לטלטל בתוכו, בתוך השטח שמוקף בצורת הפתח, שהרי זה כשטח המוקף מחיצות.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לְכִלְאַיִם הִתִּירוּ לוֹ, לְעִנְיַן שַׁבָּת לֹא הִתִּירוּ לוֹ.

בְּמַאי עָסְקִינַן אִילֵימָא מִן הַצַּד - שמתח הזמורה מזה לזה, על אמצע הזמורה ולא על גבה, **וְהָאָמַר רַב חִסְדָּא צוּרַת הַפֶּתַח שֶׁעֲשָׂאָהּ מִן הַצַּד לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם,** ולמה התירו לו לענין שבת,

אֶלָּא מדובר שהניח את הזמורה **עַל גַּבָּן** - על הקונדסים, כדין צורת הפתח, **וּבְמַאי** - ובמה מדובר, **אִילֵימָא בְּעֶשֶׂר** - אם מדובר בצורת הפתח שרוחבה עד עשר, הרי יקשה: **בְּהָא לֵימָא** - בזה יאמר **רַבִּי יוֹחָנָן בְּשַׁבָּת לָא,** הרי בעשר לפי כולם הוא פתח.

אֶלָּא לָאו - אלא אין לבאר אלא שמדובר **בְּיָתֵר מֵעֶשֶׂר,** ובזה נחלקו אם צורת הפתח מועילה ליותר מעשר, ולרבי יוחנן אינו מועיל.

דחיית ההצעה: מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש היא בצורת הפתח שעשאה מהצד

הגמרא דוחה הצעה זו: **לָא,** אין מדובר בברייתא ביותר מעשר, אלא **לְעוֹלָם בְּעֶשֶׂר, וּמִן הַצַּד, וּבְדָרַב חִסְדָּא קָא מִיפַּלְגִי,** אם צורת הפתח שעשאה מן הצד אם היא מועילה, לריש לקיש הרי היא מועילה בין לכלאים ובין לשבת, ולרבי יוחנן אין זה צורת הפתח אלא לכלאים, ששבת חמורה מכלאים.

סתירה בשיטת רבי יוחנן וריש לקיש בדין צורת הפתח מהצד

וּרְמִי דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן, וּרְמִי דְּרֵישׁ לָקִישׁ אַדְּרֵישׁ לָקִישׁ.

דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי חֲנִינָא: [עמוד ב] **פֵּיאָה** - קליעת הזמורה המתוחה מקונדס לחבירו, **מוּתֶּרֶת לְעִנְיַן כִּלְאַיִם, אֲבָל לֹא לְשַׁבָּת.** (וקשה על מה ששנינו לעיל בדעת ריש לקיש שהרי זה צורת הפתח בין לשבת בין לכלאים).

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כִּמְחִיצוֹת לְשַׁבָּת דְּלָא, כִּדְ מְחִיצוֹת לְכִלְאַיִם דְּלֹא (וקשה על מה ששנינו לעיל בדעת רבי יוחנן שהוא צורת הפתח לענין כלאים).

יישוב הסתירה בדעת ריש לקיש, מאמר אחד הוא בשמו ומאמר אחד בשם רבו

והנה: **בִּשְׁלָמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ אַדְּרֵישׁ לָקִישׁ לָא קַשְׁיָא** - הסתירה בדברי ריש לקיש אינה קשה, שאפשר לבארה וליישבה: **הָא דִּידֵיהּ** - מה שאמר ריש לקיש שצורת הפתח זו מועילה בין לשבת בין לכלאים, היא שיטתו, כלומר דעת עצמו. **הָא דְּרַבֵּיהּ** - ומה שאמר ריש לריש שהיא מועילה רק לכלאים ולא לשבת, היא דעת רבו, שהרי מאמר זה בשם רבי יהודה ברבי חנינא.

אֶלָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן קַשְׁיָא,

הצעת יישוב הסתירה בדעת רבי יוחנן: מאמר אחד מדובר בצורת הפתח רגילה אלא שהיא יותר

מעשר, ורבי יוחנן סובר שצורת הפתח כזו אינה מועילה לגבי שבת. מאמר אחד מדובר על צורת הפתח מהצד שאינה מועילה כלל

והנה: **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא הָתָם עַל גַּבָּן** - והנה אם תאמר ששם בבקעת בית חורתן היה מדובר שהזמורה היתה על גבי הקונדסים, אלא שהיא היתה יותר מעשר, ולכן לגבי כלאים הוא התיר בזה ולא לגבי שבת, והיינו כדעת רב שצורת הפתח לא מועילה (לעניין שבת) ביותר מעשר, **הָכָא, מִן הַצַּד** - וכאן מאמר זה שאמר רבי יוחנן שזמורה לא מועילה לא לגבי שבת ולא לגבי כלאים, שמדובר שהניח את הזמורה מהצד, ואין זה צורת הפתח, הרי **שַׁפִּיר** - טוב ומבואר שני המאמרים שאמר רבי יוחנן, ואינם סותרים זה את זה, [ולפי זה מבואר שדעת רבי יוחנן כדעת רב שצורת הפתח לא מועילה ליותר מעשר].

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ אִידֵּי וְאִידֵּי - אלא אם תאמר שבשני המאמרים, בזה ובזה, מדבר רבי יוחנן על צורת הפתח שעשאה **מִן הַצַּד, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר** - מה יש לומר, מדוע במאמר הראשון מבואר שזה מועיל לכלאים ולא לשבת, ובמאמר השני מבואר שזה לא מועיל לא לשבת ולא לכלאים.

יישוב אחר בדעת רבי יוחנן: מדובר בצורת הפתח מהצד, ולעניין כלאים תלוי אם היא יותר מעשר או פחות מעשר

לְעוֹלָם אִידֵּי וְאִידֵּי - זה וזה, שני המאמרים של רבי יוחנן מדברים שעשה את הצורת הפתח **מִן הַצַּד, הָתָם** - שם במאמר הראשון מדובר **בְּעֶשֶׂר,** ועל כן זה מועיל לעניין כלאים. **הָכָא** - כאן מדובר **בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר,** ועל כן אין זה מועיל אף לעניין כלאים.

וּמְנָא תֵּימְרָא דְּשָׁנֵי לַן בכלאים **בֵּין עֶשֶׂר לְיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר** מן הצד,

דַּאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: לֹא כָּךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לִלְמוֹד תּוֹרָה, אַף עַל פִּי שֶׁבָּקִי רבי יהושע **בְּהִלְכוֹת כִּלְאַיִם** הלך לשאול את רבי יוחנן בן נורי, **וּמְצָאוֹ שֶׁיּוֹשֵׁב בֵּין הָאִילָנוֹת וּמָתַח זְמוֹרָה מֵאִילָן לְאִילָן, וְאָמַר לוֹ: רַבִּי, אִי גְּפָנִים כָּאן, מַהוּ לִזְרוֹעַ כָּאן. אָמַר לוֹ** רבי יוחנן בן נורי: **בְּעֶשֶׂר, מוּתָּר. בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, אָסוּר.**

והנה יש להבין מעשה זה, **בְּמַאי עָסְקִינַן, אִילִימָא עַל גַּבָּן** - צורת הפתח רגילה שהקנה על העמודים שבצד, הרי יקשה על כך: וכי **יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אָסוּר, וְהָתַנְיָא הָיוּ שָׁם קָנִין הַדּוֹקְרָנִין וְעָשָׂה לָהֶן פֵּיאָה מִלְּמַעְלָה, אֲפִילּוּ בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר מוּתָּר,**

אֶלָּא לָאו - אלא אין לבאר אלא שהניח את הקנה לא על גבי הקנים אלא **מִן הַצַּד, וְקָאָמַר לֵיהּ** - ועל כך אמר לו רבי יוחנן בן נורי: **בְּעֶשֶׂר מוּתָּר, יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אָסוּר,**

שְׁמַע מִינַּהּ שלענין כלאים בצורת הפתח שעשאה מן הצד, יש הבדל בין עשר ליותר מעשר.

◆◆◆

צורת הפתח שעשאה מהצד

גּוּפָא, אָמַר רַב חִסְדָּא: צוּרַת הַפֶּתַח שֶׁעֲשָׂאָהּ מִן הַצַּד, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם.

צורת הפתח, צריכה שתהיה בריאה

וְאָמַר רַב חִסְדָּא: צוּרַת הַפֶּתַח שֶׁאָמְרוּ צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא בְּרִיאָה כְּדֵי לְהַעֲמִיד בָּהּ דֶּלֶת כל שהוא,

וַאֲפִילּוּ יכול להעמיד בה **דֶּלֶת שֶׁל קַשִּׁין** - קש של שבלים, (במפרשים נחלקו אם דין זה נאמר על חוזק הקנים שבצדדים או גם על חוזק הקנה העליון).

צורת הפתח צריכה היכר ציר

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי: צוּרַת הַפֶּתַח צְרִיכָה הֶיכֵּר צִיר.

מַאי הֶיכֵּר צִיר.

אָמַר רַב אַוְיָא: אַבְקָתָא - חור שציר הדלת סובב בו, אף שכשיש צורת הפתח אין צריך שיהיה בה גם דלת, מכל מקום צריך שיהיה ראוי לדלת, ולכן צריך שיהיה בפתח גם חור זה.

אַשְׁכְּחִינְהוּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְתַלְמִידֵי דְּרַב אָשֵׁי, אֲמַר לְהוּ: אֲמַר מָר מִידֵּי בְּצוּרַת הַפֶּתַח, אֲמַרוּ לֵיהּ: לֹא אָמַר וְלֹא כְּלוּם. (יש מפרשים כונת הדברים שתלמידי רב אשי אמרו שכאשר רבם הורה כיצד לעשות צורת הפתח אמר זאת כפשוטו, ולא אמר בה דבר, דהיינו לא אמר שצריך להוסיף גם היכר ציר).

✦✦✦

מחלוקת אם צורת הפתח צריכה ליגע

תָּנָא, צוּרַת הַפֶּתַח שֶׁאָמְרוּ דהיינו **קָנֶה מִכָּאן וְקָנֶה מִכָּאן וְקָנֶה עַל גַּבֵּיהֶן,** האם הקנים שבצדדים **צְרִיכִין לִיגַּע** בקנה שעליהם, **אוֹ אֵין צְרִיכִין לִיגַּע** בקנה שעליהם, והרי זה מועיל אפילו תלויה למעלה מהן באויר.

[דעה א':] **רַב נַחְמָן אָמַר: אֵין צְרִיכִין לִיגַּע.**

[דעה ב':] **וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: צְרִיכִין לִיגַּע.**

[מעשה בעניין זה בהכרעת רב נחמן ורב ששת בבית ראש הגולה:]

אֲזַל רַב נַחְמָן וַעֲבַד עוֹבְדָא בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא כִּשְׁמַעְתֵּיהּ - הלך רב נחמן ועשה מעשה כשיטתו בבית ראש הגולה, שהקיף מקום להתיר לטלטל בו, ועשה בו פתחים הרבה יותר מעשר, ועשה להן צורת הפתח, ולא נגעה הקנה שלמעלה בקנים שלמטה.

אֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת לְשַׁמְעֵיהּ (לשמשו) **רַב גַּדָּא: זִיל שְׁלוֹף שְׁדִינְהוּ** - לך תעקור ותזרוק אותם,

אֲזַל שְׁלַף שְׁדִינְהוּ - הלך רב גדא עקר את הקנים וזרק אותם,

אַשְׁכְּחוּהוּ דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, חַבְשׁוּהוּ - מצאו אותו האנשים של בית ראש הגולה, והכניסוהו למאסר,

אֲזַל רַב שֵׁשֶׁת קָם אַבָּבָא - הלך רב ששת עמד בשער, **אֲמַר לֵיהּ** רב ששת: **גַּדָּא, פּוֹק תָּא** - צא ובוא החוצה מהמאסר, **נְפַק וַאֲתָא** - יצא רב גדא ובא אל רב ששת.

רבה בר שמואל מביאה ראיה כרב נחמן ודלא כרב ששת (מדין מחיצה שהיא בצורת עיגול

שאם יש רווח בין העיגול לבין הקנים הרי זו מחיצה כשירה, אף שאין הקנה שלמעלה נוגע בקנה שבצדדים)

אַשְׁכְּחֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת לְרַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל, אֲמַר לֵיהּ תָּנֵי מָר: מִידֵּי בְּצוּרַת הַפֶּתַח - האם כבודו למד דין בצורת הפתח.

אֲמַר לֵיהּ רבה בר שמואל: **אִין** - כן, **תְּנֵינָא: כִּיפָּה** - שער עגול, **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב בִּמְזוּזָה. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין,** מפני השער בעיגולו למעלה הוא צר ואינו רחב ארבעה טפחים, ואין פתח פחות מארבעה טפחים רוחב.

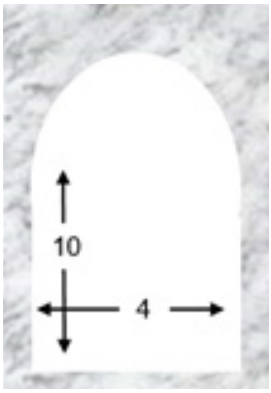

ציור 1

וְשָׁוִין שֶׁאִם יֵשׁ בְּרִגְלֶיהָ עֲשָׂרָה - אם יש בחלק התחתון של השער רוחב ארבעה טפחים וגובה עשרה טפחים, לפני שמתחיל העיגול **שֶׁהִיא חַיֶּבֶת,** שהרי יש בה שיעור פתח אף בלא העיגול, ואף שהעיגול מפסיק בין הקנים לבין התירה העליונה, הרי זה פתח, וחייבת במזוזה. (ציור 1)

[הגמרא מביאה את ביאור מחלוקת רבי מאיר וחכמים]

[הגמרא מביאה את דברי אביי המבאר באיזה אופן נחלקו התנאים:] **אָמַר אַבָּיֵי: הַכֹּל מוֹדִים אִם גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה** - אם הגובה של השער עשרה טפחים, **וְאֵין בְּרַגְלֶיהָ שְׁלֹשָׁה** - ובחלק התחתון של השער אין ג' טפחים ברוחב ד' טפחים. (ציור 2)

אִי נָמֵי, יֵשׁ בְּרַגְלֶיהָ שְׁלֹשָׁה - או שיש ברגליה גובה ג' טפחים ברוחב ד' טפחים, **וְאֵין גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה** - והשער לא גבוה עשרה, **וְלֹא כְּלוּם** - אין זה פתח, שאם אין אפילו ג' טפחים רחבים ד' טפחים, הרי זה כחלק מהקרקע, ואין כאן פתח כלל, וכן אם אינו גבוה עשרה אין זה כלום, שאין כאן כלל פתח. (ציור 3)

כִּי פְּלִיגִי, בְּיֵשׁ בְּרִגְלֶיהָ שְׁלֹשָׁה - בג' טפחים הראשונים יש רוחב ד' טפחים, **וּגְבוֹהָה עֲשָׂרָה, וְאֵין רְחָבָה אַרְבָּעָה** בחלק שהשער מתעגל, **וְיֵשׁ בָּהּ לָחוּק לְהַשְׁלִימָהּ לְאַרְבָּעָה** - יש מקום בכותל להרחיב את השער שיהיה רחב ארבעה. (ציור 4)

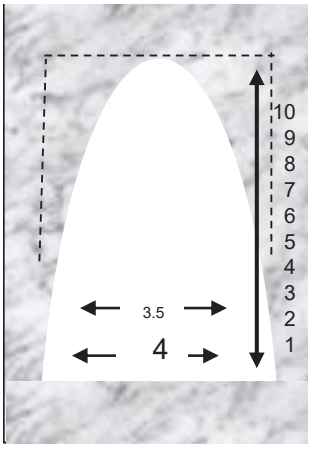

ציור 2

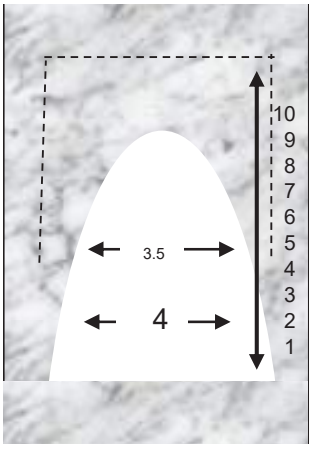

ציור 3

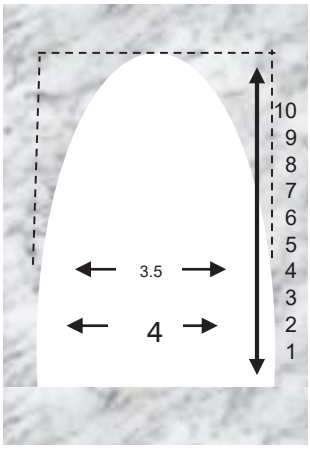

ציור 4

רַבִּי מֵאִיר סָבַר: חוֹקְקִין לְהַשְׁלִים - הואיל ובגובה שלשה יש הכשר רוחב פתח רואין שבעה העליונים כאילו הן חקוקין מבפנים, ונרחבים למדת הרגלים.

וְרַבָּנַן סָבְרִי אֵין חוֹקְקִין לְהַשְׁלִים.

המשך המעשה ברב ששת: רב ששת אומר לרבה בר שמואל שלא יאמר זאת לבית ראש הגולה

אָמַר לֵיהּ רב ששת לרבה בר שואל: **אִי מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ** - אם תמצא את האנשים של בית ראש הגולה, **לָא תֵּימָא לְהוּ לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא וְלָא מִידֵּי מֵהָא מַתְנִיתָא דְּכִיפָּה** - אל תאמר להם דבר ממשנה זו של כיפה, שבה מוכח שהקנה העליון של צורת הפתח לא צריך ליגע בקנים שבצדדים, והיינו דלא כשיטתי (יש מבארים שרב ששת עצמו רצה להודיע לבית ראש הגולה שעפ"י ראיה זו הוא חוזר בו משיטתו, ולכן אמר שלא צריך שרבה בר שמואל יאמר להם זאת).

משנה

ג' דעות כיצד מכשירים מבוי

[דעה א':] **הֶכְשֵׁר מָבוֹי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֶחִי וְקוֹרָה.**

[דעה ב':] **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה.**

[דעה ג':] **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לְחָיַיִן,** לחי בצד ימין, ולחי בצד שמאל.

אם בית שמאי מצריכים גם במבוי שהוא פחות מד' אמות גם לחי וגם קורה

[דעה א':] **מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁהוּא** [שרוחב פתחו] **פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁהוּא נִיתָּר אוֹ בְּלֶחִי אוֹ בְּקוֹרָה.** אלא **עַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל רָחָב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֶחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה.**

[דעה ב':] **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: עַל זֶה וְעַל זֶה נֶחְלְקוּ,** ובית שמאי מצריכים גם לחי וגם קורה אפילו במבוי שרוחב פתחו פחות מד' אמות.

גמרא

שאלה: והרי זה לא כב' הדעות שהובאו לעיל לגבי מבוי מפולש

שואלת הגמרא: **כְּמַאן, דְּלָא כַּחֲנַנְיָה, וְלָא כְּתַנָּא קַמָּא** - משנתינו אינה כדעת חנניה ואינה כדעת תנא קמא, שהרי לעיל התבארה שיטתם לגבי מבוי מפולש שנחלקו אם צריך לחי בצד אחד וצורת הפתח או דלת בצד שני או שצריך שתי דלתות, ואין שם דיעה הסוברת שמספיק בלחי או בלחי וקורה.

ביאור: המחלוקת במשנתינו היא לגבי הכשר מבוי סתום

עונה הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה: הָכִי קָאָמַר** - כך אמרה משנתינו: **הֶכְשֵׁר מָבוֹי סָתוּם כֵּיצַד, בֵּית**

שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֶחִי וְקוֹרָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה. והיינו שמחלוקת חנניה ותנא קמא היא לגבי מפולש (פתוח בשתי צדדים), וכאן במשנתינו הנידון הוא על מבוי שסגור מג' צדדים, ולא פתוח אלא ברוח הרביעית.

בירור: וכי בית שמאי שמצריכים גם לחי וגם קורה סוברים שרשות היחיד מהתורה היא רק אם יש בה ד' מחיצות

לפי ביאור זה עולה שלגבי מבוי סתום (סגור מג' מחיצות), **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֶחִי וְקוֹרָה.** מבררת הגמרא: **לְמֵימְרָא דְּקָא סָבְרִי בֵּית שַׁמַּאי אַרְבַּע מְחִיצוֹת דְּאוֹרָיְיתָא** - מביאור זה נמצא שאתה אומר שבית שמאי סוברים שפחות מארבע מחיצות לא הוי רשות היחיד (שכך הוא ההלכה למשה מסיני במחיצות), ולכן במבוי סתום מג' צדדים, צריך ברוח הרביעית גם לחי וגם קורה, כדי שיהיה שם מחיצה טובה, וכך יהיו ד' מחיצות, ורק אז מותר לטלטל שם.

ביאור: בית שמאי סוברים שרשות היחיד מהתורה היא ג' מחיצות, אבל רבנן החמירו והצריכו ד' מחיצות

מבארת הגמרא: **לָא, לִזְרוֹק, מִשֶּׁלֹּשׁ הוּא דְּמִיחַיַּיב** - הזורק מרשות הרבים למקום המוקף ג' מחיצות, חייב, שמקום המוקף ג' מחיצות מהתורה הוא רשות היחיד. אבל **לְטַלְטֵל** בתוכו, גזור רבנן **עַד דְּאִיכָּא אַרְבַּע.**

בירור: וכי בית הלל שסוברים שמספיק או לחי או קורה סוברים שרשות היחיד מהתורה היא ג' מחיצות

לפי ביאור זה עולה שלגבי מבוי סתום (סגור מג' מחיצות), **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה.** מבררת הגמרא: **לֵימָא קָא סָבְרִי בֵּית הִלֵּל שָׁלֹשׁ מְחִיצוֹת דְּאוֹרָיְיתָא** - מביאור זה נמצא שאתה אומר שבית הלל סוברים שבשלש מחיצות הוי רשות היחיד (שכך הוא ההלכה למשה מסיני במחיצות), ולכן במבוי סתום מג' צדדים, אין צריך ברוח הרביעית גם לחי וגם קורה.

ביאור: בית הלל סוברים שרשות היחיד מהתורה היא ב' מחיצות, אבל רבנן החמירו והצריכו ג' מחיצות

מבארת הגמרא: **לָא, לִזְרוֹק מִשְּׁתַּיִם הוּא דְּמִיחַיַּיב** - הזורק מרשות הרבים למקום המוקף ב' מחיצות, חייב, שמקום המוקף ב' מחיצות מהתורה הוא רשות היחיד. אבל **לְטַלְטֵל** בתוכו, גזור רבנן **עַד דְּאִיכָּא שָׁלֹשׁ,** ולכן במבוי סתום שיש לו ג' מחיצות, די ברוח הרביעית בלחי או בקורה.

◆◆◆

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לְחָיַיִן: אִיבַּעְיָא לְהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחָיַיִן וְקוֹרָה קָאָמַר אוֹ דִּילְמָא לְחָיַיִן בְּלֹא קוֹרָה קָאָמַר. תָּא שְׁמַע, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָלַךְ אֵצֶל רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פְּרִידָא תַּלְמִידוֹ [יתבאר בדף הבא].

לאובלין. מקום: הכי קאמר אינו צריך (ג) **לא נחי ולא קורה כו'.** והאי כלום לקאמר להגך תוספתא דמוספסי בית שמאי ורבי אליעזר אלדעת הלל קאי: **ומה.** יהא פחות רוחבו מארבע אמות ואינו צריך תיקון: **עד מרגעה.** עד פחות שפילו אינו רחב אלא אמה או מרגעה

בספי חצר. וקשה דגבי מבוי נקט לשון נחי וגבי חצר נקט לשון פס בכולה שמעתא אף על גב דשניהם משמה: **ורב** נחמן אמר הלכה כר' אליעזר בספי חצר. והא דלא קאמר הלכה כרבי בספי חצר דהא סבר רבי אליעזר כדקתמינן ומודים חכמים היינו רבי לר' אליעזר והוה מיתא טפי דאיכו אחיי מחלב אלא (ד) דמיתא ליה למנקטי ר' אליעזר שמזכר במשנתנו ולריך לומר דרבי ורבנן בחצר מרוצעת פליגי דלרבנן קגי להו בספס משמה (ה) ולרבי צריך שני פסין אל שני משהויין דאי בארבה יתר על רחבה פליגי קגיס דרב נחמן אדרב נחמן דהכא פסיק כרבי (ו) ובסוף שמעתא קאמר רב נחמן נקיטינן דאחר שארבה יתר על רחבה ניתרת בלאי מעשה אלא ואדאי במרוצע פליגי ולריך שני פסין אל שני משהויין אלא אי אי פסין אחד אל אלרבעה כלאמר רב נחמן בסוף שמעתא דאחר מרוצעת ניתרת בפס אלרבעה ולא בפירוש הקונטרס פשיטא בסמוך מרוח אחת בד' מטאי דומות משמה לכאן ומשמה לכאן דהוי כרבנן דלרבנן קגי בפס אחד ומשמה כדפירשנו אלא כרבי אחי דסבי אלכתא: **וכי תימא בדופן שבעה דארבעה הוי רוב דופן.** ומשמע אי נקט אלרבעה לא הוי מסמיענו מדוש יותר מבכוב דופן דאלרבעה אשמא דנקט בכוב דופן הוי רבותא טפי דאע"ג אלא הוי אלרבעה קגי סוגלא ואיכא רוב דופן[ב] אמר לי אלרבעה פירוש אמר אטעיים דאלריך אלרבעה[ד] בשאשה ומשמה קגי דאשמא אלא הוי אריך אפילו אין רוב דופן כיון שנמעטע אפוור מאלרבעה[ה] ויש אפריס דגרסי אמר לי רוב דופן ולפי זה אמי אפיי בפשיטות (ו) ואיכ אפריס אלא גרסי רוב דופן אלא אמר לי בתמאה ומשמה קגי והיא אינה אלא

לאובלין ומצאו שיושב במבוי שאין לו אלא לחי אחד אמר לו בני שעה לחי אחר אמר לו וכי לסותמו אני צריך א"ל יסתם ומה בכך אמר רשב"ג לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שאינו צריך כלום על מה נחלקו על רחב מארבע אמות ועד עשר שב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה קתני מיהת וכי לסותמו אני צריך אי אמרת בשלמא לחיין וקורה משום הכי אמר וכי לסותמו אני צריך אלא אי אמרת לחיין בלא קורה מאי לסותמו הכי קאמר וכי לסותמו בלחיין אני צריך אמר מר אמר רבן שמעון בן גמליאל לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שפחות מארבע אמות שאינו צריך כלום והא אמן תנן משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר"ע לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שהוא ניתר או בלחי או בקורה אמר רב אשי הכי קאמר אינו צריך לחי וקורה כב"ש ולא לחיין כר' אליעזר אלא או לחי או קורה בבית הלל וכמה אמר[ו] רב אחלי ואיתימא רב יחיאל אעד ארבעה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מודים חכמים לרבי אליעזר בספי חצר ורב נחמן אמר הלכה כר' אליעזר בספי חצר * אמר רב נחמן בר יצחק מאן מודים ר' (ז) הלכה מכלל דפליגי [מאן פליג עליה] רבנן דתניא (ח) חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן חצר צריכה שני פסין אמר ליה רבי זירא לרבי אסי מי אמר רבי יוחנן הכי והא את הוא דאמרת משמיה דר'

יוחנן פסי חצר צריכין שיהא בהן ד' וכי תימא ארבעה מכאן וארבעה מכאן והתני[ד] רב אדא בר אבימי קמיה דרבי חנינא ואמרי לה קמיה דר' חנינא בר פפי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה כי סליק רבי[ה] זירא מימי פרשה [ב]ברוח אחת בארבעה משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן (ט) אדא בר אבימי רבי היא וסבר לה כרבי יוסי אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל חצר ניתרת בפס אחד אמר ליה אביי לרב יוסף מי אמר שמואל הכי והא אמר ליה שמואל לרב חנניה בר שילא את לא תעביד עובדא אלא או ברוב דופן או בשני פסין אמר ליה ואנא לא ידענא דעובדא הוה (ט) ברורה דרעותא לשון מן הנכנס לחצר הוה ואתא לקמיה דרב יהודה ולא אצרכיה אלא פס אחד אמר ליה לשון מן קאמרת קל הוא שהקלו חכמים במים (י) כדבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה אמר ליה [ג]אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקלו חכמים במים מכל מקום קשיא כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב פירשוה מרוח אחת בארבעה משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן אמר רב פפא אי קשיא לי הא קשיא לי דאמר לרב חנניה בר שילא את לא תעביד עובדא אלא או ברוב דופן או בשני פסין

לאובלין. מקום: **הכי קאמר אינו צריך** (ג) **לא נחי ולא קורה כו'.** והאי כלום לקאמר להגך תוספתא דמוספסי בית שמאי ורבי אליעזר אלדעת הלל קאי: **ומה.** יהא פחות רוחבו מארבע אמות ואינו צריך תיקון: **עד מרגעה.** עד פחות שפילו אינו רחב אלא אמה או מרגעה

בספי חצר. וקשה דגבי מבוי נקט לשון נחי וגבי חצר נקט לשון פס בכולה שמעתא אף על גב דשניהם משמה: **ורב** נחמן אמר הלכה כר' אליעזר בספי חצר. והא דלא קאמר הלכה כרבי בספי חצר דהא סבר רבי אליעזר כדקתמינן ומודים חכמים היינו רבי לר' אליעזר והוה מיתא טפי דאיכו אחיי מחלב אלא (ד) דמיתא ליה למנקטי ר' אליעזר שמזכר במשנתנו ולריך לומר דרבי ורבנן בחצר מרוצעת פליגי דלרבנן קגי להו בספס משמה (ה) ולרבי צריך שני פסין אל שני משהויין דאי בארבה יתר על רחבה פליגי ולריך שני פסין אל שני משהויין אלא אי אי פסין אחד אל אלרבעה כלאמר רב נחמן בסוף שמעתא דאחר מרוצעת ניתרת בפס אלרבעה ולא בפירוש הקונטרס פשיטא בסמוך מרוח אחת בד' מטאי דומות משמה לכאן ומשמה לכאן דהוי כרבנן דלרבנן קגי בפס אחד ומשמה כדפירשנו אלא כרבי אחי דסבי אלכתא: **וכי תימא בדופן שבעה דארבעה הוי רוב דופן.** ומשמע אי נקט אלרבעה לא הוי מסמיענו מדוש יותר מבכוב דופן דאלרבעה אשמא דנקט בכוב דופן הוי רבותא טפי דאע"ג אלא הוי אלרבעה קגי סוגלא ואיכא רוב דופן[ב] אמר לי אלרבעה פירוש אמר אטעיים דאלריך אלרבעה[ד] בשאשה ומשמה קגי דאשמא אלא הוי אריך אפילו אין רוב דופן כיון שנמעטע אפוור מאלרבעה[ה] ויש אפריס דגרסי אמר לי רוב דופן ולפי זה אמי אפיי בפשיטות (ו) ואיכ אפריס אלא גרסי רוב דופן אלא אמר לי בתמאה ומשמה קגי והיא אינה אלא

לאובלין ומצאו שיושב במבוי שאין לו אלא לחי אחד אמר לו בני שעה לחי אחר אמר לו וכי לסותמו אני צריך א"ל יסתם ומה בכך אמר רשב"ג לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שאינו צריך כלום על מה נחלקו על רחב מארבע אמות ועד עשר שב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה אומרים או לחי או קורה קתני מיהת וכי לסותמו אני צריך אי אמרת בשלמא לחיין וקורה משום הכי אמר וכי לסותמו אני צריך אלא אי אמרת לחיין בלא קורה מאי לסותמו הכי קאמר וכי לסותמו בלחיין אני צריך אמר מר אמר רבן שמעון בן גמליאל לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שפחות מארבע אמות שאינו צריך כלום והא אמן תנן משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר"ע לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שהוא ניתר או בלחי או בקורה אמר רב אשי הכי קאמר אינו צריך לחי וקורה כב"ש ולא לחיין כר' אליעזר אלא או לחי או קורה בבית הלל וכמה אמר[ו] רב אחלי ואיתימא רב יחיאל אעד ארבעה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב מודים חכמים לרבי אליעזר בספי חצר ורב נחמן אמר הלכה כר' אליעזר בספי חצר * אמר רב נחמן בר יצחק מאן מודים ר' (ז) הלכה מכלל דפליגי [מאן פליג עליה] רבנן דתניא (ח) חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן חצר צריכה שני פסין אמר ליה רבי זירא לרבי אסי מי אמר רבי יוחנן הכי והא את הוא דאמרת משמיה דר'

יוחנן פסי חצר צריכין שיהא בהן ד' וכי תימא ארבעה מכאן וארבעה מכאן והתני[ד] רב אדא בר אבימי קמיה דרבי חנינא ואמרי לה קמיה דר' חנינא בר פפי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה כי סליק רבי[ה] זירא מימי פרשה [ב]ברוח אחת בארבעה משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן (ט) אדא בר אבימי רבי היא וסבר לה כרבי יוסי אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל חצר ניתרת בפס אחד אמר ליה אביי לרב יוסף מי אמר שמואל הכי והא אמר ליה שמואל לרב חנניה בר שילא את לא תעביד עובדא אלא או ברוב דופן או בשני פסין אמר ליה ואנא לא ידענא דעובדא הוה (ט) ברורה דרעותא לשון מן הנכנס לחצר הוה ואתא לקמיה דרב יהודה ולא אצרכיה אלא פס אחד אמר ליה לשון מן קאמרת קל הוא שהקלו חכמים במים (י) כדבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה אמר ליה [ג]אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקלו חכמים במים מכל מקום קשיא כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב פירשוה מרוח אחת בארבעה משתי רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן אמר רב פפא אי קשיא לי הא קשיא לי דאמר לרב חנניה בר שילא את לא תעביד עובדא אלא או ברוב דופן או בשני פסין

נאובלין. מקום: **הכי קאמר אינו צריך** (ג) **לא נחי ולא קורה כו'.** והאי כלום לקאמר להגך תוספתא דמוספסי בית שמאי ורבי אליעזר אלדעת הלל קאי: **ומה.** יהא פחות רוחבו מארבע אמות ואינו צריך תיקון: **עד מרגעה.** עד פחות שפילו אינו רחב אלא אמה או מרגעה

בספי חצר. וקשה דגבי מבוי נקט לשון נחי וגבי חצר נקט לשון פס בכולה שמעתא אף על גב דשניהם משמה: **ורב** נחמן אמר הלכה כר' אליעזר בספי חצר. והא דלא קאמר הלכה כרבי בספי חצר דהא סבר רבי אליעזר כדקתמינן ומודים חכמים היינו רבי לר' אליעזר והוה מיתא טפי דאיכו אחיי מחלב אלא (ד) דמיתא ליה למנקטי ר' אליעזר שמזכר במשנתנו ולריך לומר דרבי ורבנן בחצר מרוצעת פליגי דלרבנן קגי להו בספס משמה (ה) ולרבי צריך שני פסין אל שני משהויין דאי בארבה יתר על רחבה פליגי ולריך שני פסין אל שני משהויין אלא אי אי פסין אחד אל אלרבעה כלאמר רב נחמן בסוף שמעתא דאחר מרוצעת ניתרת בפס אלרבעה ולא בפירוש הקונטרס פשיטא בסמוך מרוח אחת בד' מטאי דומות משמה לכאן ומשמה לכאן דהוי כרבנן דלרבנן קגי בפס אחד ומשמה כדפירשנו אלא כרבי אחי דסבי אלכתא: **וכי תימא בדופן שבעה דארבעה הוי רוב דופן.** ומשמע אי נקט אלרבעה לא הוי מסמיענו מדוש יותר מבכוב דופן דאלרבעה אשמא דנקט בכוב דופן הוי רבותא טפי דאע"ג אלא הוי אלרבעה קגי סוגלא ואיכא רוב דופן[ב] אמר לי אלרבעה פירוש אמר אטעיים דאלריך אלרבעה[ד] בשאשה ומשמה קגי דאשמא אלא הוי אריך אפילו אין רוב דופן כיון שנמעטע אפוור מאלרבעה[ה] ויש אפריס דגרסי אמר לי רוב דופן ולפי זה אמי אפיי בפשיטות (ו) ואיכ אפריס אלא גרסי רוב דופן אלא אמר לי בתמאה ומשמה קגי והיא אינה אלא

מסורת הש"ס

ג) [לקמן יג.], ג) [שבת קו: וש"נ], ג) [עירו' ה], ד) [לעילו' ג], ה) [נידה ד מעכ"ל ד' ע"ב], ו) שבת קח. לקמן מז: מנ. ז) [לקמן יד ד:], ח) לו שמא מעוס לגלגלא כר אמתא לריך לר' דחסיס (ד') [נ'] ומודים חכמים דקאמר היינו שלמיד ב' [מ"ש], ט) ולפי הייני נוסקי' בבליר מתרגמה מבי הוי ס"ש טופס לקר לא נעלא כשוס ספר,

הגהות הב"ח

(א) נב' והא דתני רב אדא בר אמי: (ב) שם דעובדא הוה בדורא דרעותא: (ג) רש"י ד"ה כי סלי קאמר אלא לריך לחי וקורה כל"ל ותיבת לחי נמחק: (ד) ד"ה דרב נחמן וכו' לקמן. ל"ב כרש דף יג:

גליון הש"ם

גמ' א"ר נחמן בר יצחק מאן מודים. עי' רעוין דף לא ע"ב תד"ה אלא ל"ל. ולקמן דף מנ ע"ב תד"ה ר' יסיי ולקמן דף יח ע"ב תד"ה ממקוף:

מוסף רש"י

חצר ניתרת בפס אחד. אם נפרלה לרס"ר ונסחיר בה אלא אחד מוחרת, ובשמיר בה הפילה יותר מעבר עבקינו, ולפי יותר מעבר לא מהני לייה מתיקה לבחי אלר (לעיל ו:). קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה. שאין גדולה עדיפה על הקטנה אלא אמר אחת, הרי אלאם עמיים לכאן ואלאם עמיים לכאן (לעיל ה:). בדורא דרעותא. כפר רועים (לעיל ז:). מחיצה תלויה. מהו שתתיר בחורבה. שדרך לחיות בה מחיות שאבלו מחמיהן וקיימות מלמעלה ומלויות, מהו שתתיר למעלה ומחוץ שלא תהא כפרוצה לה"ר (שבת קא:). אלא במים. כגון נחוחנרא שהיא למעלה מן הים דאמן (לקמן מז:) דעושה מחיצה תלויה בכיר ומטלא, וכן נור שבין שתי תלרות ותלקו במחלה תלויה מלמעלה ממלא זה מכאן ומן מכאן ותלש"ם אלא עירבו (שבת קא:).

מוסף תוספות

א. אפילו בחצר מרוצעת. תוס' לעיל ג, ד"ה רבי ב. דהא קאמר רב נחמן הלכה כר' אליעזר בספי חצר, והיינו כרבי, וא"כ סבריא ליה לרב נחמן דבשנין בחצר ב' פסין. תוס' ד"ס. ג. דהא בב' ומחצה ומשהו הוה רוב. שם. [ד]אמעינן דלא בעינן פס ד' וכו', דלא חיסק אדעתין למימר דלעולם בעינן פס ד'. תוס' בכתיס. ד. כלומר הכי סלקא דעתיה דצריך ד' בדופן ד' דאיצטריך לאשמעינן דלא צריך אלא רוב דופן. שם. ה. [ד]הא לא צריך אלא למעט שלא ישאר אויר ד' וכדרב אחלי. שם.

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה ט ע סמג עשין לרבנן לא טוש"ע א"ח סי' סה סעיף ס"מ:

סו ב מיי' פט"ו מהלכות שבת הלכה יב סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף ב:

סז ג מיי' שם טוש"ע א"ח סי' שנה סעיף ב ג:

סח ד מיי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע א"ח סי' שנו סעיף ב:

רב ניסים גאון

האאי דתני אדא בר אבימי דיבי היא סבר לה כר' יוסי. הוא שאמרה ר' יוסי במשנה בשביל הלחיים רחבן ג' שכבר פירשנוהו.

רבינו חננאל

א. רבן שמעון בן גמ' לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על מבוי שהוא פחות מד' אמות שאין צריך כלום. איני והא תנן משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לא נחלקו בית שמאי ובית הילל על פחות מד' אמות שהוא או בלחי או בקורה. ופריק רב אשי דרבן שמעון בן גמליאל הכי קתני אינו צריך לחיים כר' אליעזר ולא לחי וקורה כבית שמאי, אלא או לחי או קורה כבית הילל. למטה עד כמה. אהלי ואי אימא רב (יהואל) [אהלי] עד ארבעה. פי' מבוי שהוא רחב מארבע(ה) אמות ולמעלה צריך לחי (או) [ו]קורה עד עשר אמות. אבל למטה מד' אמות עד ד' שפחים צריך לחי או קורה. אבל אם פתחו של מבוי רחבו מארבעה שפחים ולמטה אין צריך לא לחי ולא קורה אלא מותר בולא כלום. סוגיין דכי דכי דמצריך ר' אליעזר במבוי לחיים הכי נמי מצריך לחצר שני פסין. דאמר רב נחמן בר יצחק מאן מודים לר' אליעזר בספי החצר [רבין], ומאן דחלקין עליו דרבנן. דתניא חצר ניתרת בפס אחד, רבי אומר בשני פסין. א"ר אסי א"ר יוחנן חצר צריכה שני פסין, ואסיקנא, שני פסין בשני רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן, מצד אחד צריך פס ארבעה. והא דתני אביומי חצר קטנה בעשר גדולה ב"י"א, אוקימנא לר' דמצריך שני פסין, וסבר לה כר' יוסי דאמר לחיים שאמרו רחבן שלשה שפחים, שצריך לחי שלשה מיכן ולחי שלשה מיכן, הרי אמה שעודפת הגדולה על הקטנה. הא דאמר שמואל חצר ניתרת בפס אחד, אסיקנא עובדא הוה בדורא דרעותא בלשון יש שנכנס לחצר ולא אצרכה רב יהודה אלא פס אחד משום קל הוא שהקילו חכמים במים. אמר רב פפא קשיא לי הא דא"ל שמואל לרב

חננאל בר שילא את לא תעביד עובדא, אלא או ברוב דופן או בב' פסין. למה לן רוב דופן פס ארבעה סגיא, וכי תימא הכא בחצר שהיא שבעה עסקינן ועבד ארבעה ושבק תלתא ה) ושבק ארבעה לא, והאמר אחלי ואי תימא רב אחלי עד ארבעה. ושנינן הא דרב אחלי תנאי היא. איכעיא אימ' מילי דחצר לחוד מילי דמבוי לחוד, כלומר כי אמר רב אחלי במבוי אבל בחצר לא. ת"ר לשון יש שנכנס לחצר אין ממלאין הימנו בשבת אלא אם כן יש לו מחיצה גבוה י' טפחים בד"א שפירצתו ביותר מעשר אבל עשר אין צריך כלום ממלא הוא דלא ממלאינן הא טלטולי מטלטלינן והא נפרצה חצר במלואה למקום האסור לה הכא

ה) ומשמו ושבק פחות ד' לא. כ"ש לפי שטעמא בגמ' שלמעט.

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי. פירש רש"י אבל היס דיסקוסי[א] ודקמ"ל מקום מלא שנא לענין טלטול משיני מחיצות ולענין מילוי לא משיני[ב] וי"ל דהסכי פירוסו מילוי הוא דלא ממלגין פירוש לאסור לטלטל (ה) מצית למלר ונקט מילוי משום דעיקר הטעמים מתלר לגבי הוא המילוי אבל טלטולי הוא לטמלטלין בחלר ואמלי כו' ומסני לאית ליה גידודי וניכרת שנדודיה בנוסיס יותר[ב] ולבני בית[ג] סס רמוזיס אינס ניכרת[ד] ועריני מיא ומשום הכי אסור ולקוס וקפדס דבפרק כילד מסתפקין (לעיל ד' סו.) משמע דאסי שפיר דלא בענין פירוס דאסי קיים לי לא[ה] * משום דרב יהודה קפיד אערוני אינו[ו] ומסתפק דבר דמיסן נמי קברה הכי[ז] וי"ס דומר דהוס מני לממר ולטעמיך[ח] וריב"ן מפרס דמיירי בחלר שנפלה מערב שבת והמיס בלו בשבת וקמלר הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי ולהכי מיקס לטלטולין מתיס משום מי מקרס יוכל ומוסס, בפרק לל נגות הטיר (לקמן לא.) ומקמר בגמרא"ס יתר על מקרס, אמלי הוס שבאו אמי מלמלס ומתיס בית הסי מכלן, מיס בתקנלס פוריס (לעיל ב.), מי שיש לו שני בתים בשני צידי הר"ר. זו מגד זו, עושה לחי מבאן ולחי מבאן, כמי פלס בלו אמר מי הנמים לוכל בעצמן, לקבר כ' יהודס אמר מפלגיס הוא אינס אמר מתיסן בל ב' בתים (שבת ב.), ובמס וחצרות פתוחים לתוכו. שי בתים פתוחים לבני מלגים, אמים לבל אלר, ומסי אלגיס פתוחס לתוס (שבת קלא. וקמן נד.) בתים פתוחין לתוכו, אבן היס אלגיסן לבני אמים לבל אלר, ומסי לדבן אמים אמים אלגיס לבל אלר, ומסי אלגיס לבני אמים, אבל אלר אלמור בהס"ם ובמקבר אלגיס לבני אמים, אבל אלר אלמור אמים מוקלס לו לתוכו לבל ליס (לעיל כו.).

סס א מיי' פ"ז מהל' שבת הלכה יא.
ב מיי' שם הלכה ז סמג עשין לדבנן ל טוש"ע א"ח סי' שסב סעיף ה:
גא ג ד מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ה:

מוסף רש"י

דקורה משום היכר. קורס שמקבלו חכמים לגבוי מקום סיכר בעצמס הוא, ולא לתר לגיבר ר"ה ר"ל (לעיל ה.). לליטו לגיבר ולבעו דמקבלס עבוד ולא לתר לגחלטיפי בהר"ה (לעיל ב.). **יהר** על כן אמר ר' יהודה. לעל מיסס לתרי בבוס עליס מבת ר"ה ור"ל ובן בשמס המשלמין לרה"ר, דבר' ר' יהודה לעל מקבר שבמיס אל יתר בל לבלס מי מקבר, אלא לבלס מי מקבר, אלא לבלס מי מקבר, אלא

שנינו במשנה: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לְחָיַיִן,** לחי בצד ימין של הפתח, ולחי אחד בצד שמאל ששל הפתח.

ספק: לרבי אליעזר אם צריך גם לחיין וגם קורה או רק לחיים

אִיבַּעְיָא לְהוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחָיַיִן וְקוֹרָה קָאָמַר - האם רבי אליעזר סובר שצריך גם קורה וגם שני לחיים, **אוֹ דִּילְמָא לְחָיַיִן בְּלֹא קוֹרָה קָאָמַר** - או שמא סובר רבי אליעזר שצריך רק שני לחיים ולא צריך גם קורה.

הצעת ראיה: מהברייתא משמע שצריך גם לחיים וגם קורה

תָּא שְׁמַע, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָלַךְ אֵצֶל רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פְּרִידָא תַּלְמִידוֹ, (דף יב) **לְאוֹבְלִין** (מקום), **וּמְצָאוֹ שֶׁיּוֹשֵׁב בְּמָבוֹי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא לֶחִי אֶחָד,**

אָמַר לוֹ רבי אליעזר: **בְּנִי, עֲשֵׂה לֶחִי אַחֵר,** שצריך שני לחיים.

אָמַר לוֹ רבי יוסי בן פרידא: **וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ.**

אָמַר לוֹ רבי אליעזר: **יִסָּתֵם, וּמָה בְּכָךְ.**

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּלוּם, עַל מָה נֶחְלְקוּ עַל רָחָב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֶחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה.

[ביאור הראיה:] **קָתָנֵי מִיהַת** - על כל פנים שנינו שרבי יוסי בן פרידא אמר לרבי אליעזר: **וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ,** והנה **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לְחָיַיִן וְקוֹרָה** - אם אתה אומר שלרבי אליעזר צריך גם לחיים וגם קורה, מבואר **מִשּׁוּם הָכִי אָמַר** רבי יוסי בן פרידא: **וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְחָיַיִן בְּלֹא קוֹרָה מַאי לְסוֹתְמוֹ,** הרי שני לחי אינם סותמים את המבוי.

דחיית הראיה:

הגמרא דוחה את הראיה: **הָכִי קָאָמַר, וְכִי לְסוֹתְמוֹ בִּלְחָיַיִן אֲנִי צָרִיךְ,** והיינו שגם לחיין נחשבים לסתימה, ואין זה ראיה שצריך גם קורה.

◆ ◆ ◆

ביאור הברייתא: מבוי שהוא פחות מד', אין צריך כלום, כלומר: אינו צריך להוסיף בו (יתר על דברי בית הלל) שום תוספת אלא או לחי או קורה

אָמַר מָר - שנינו בברייתא: **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁפָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּלוּם.**

שואלת הגמרא: **וְהָא אֲנַן תְּנַן מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁהוּא נִיתָּר אוֹ בְּלֶחִי אוֹ בְּקוֹרָה,** הרי משמע שאף במבוי שהוא פחות מד' אמות צריך או לחי או קורה.

עונה הגמרא: **אָמַר רַב אָשֵׁי: הָכִי קָאָמַר** - כך אמר רשב"ג, מבוי שפתחו פחות מד' אמות: **אֵינוֹ צָרִיךְ לֶחִי וְקוֹרָה כְּבֵית שַׁמַּאי, וְלֹא לְחָיֵין כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֶלָּא אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה כְּבֵית הִלֵּל,** וזה מה שאמר אינו צריך כלום מהתוספת שמוסיפים בית שמאי ורבי אליעזר על בית הלל, אלא צריך או לחי או קורה.

מבוי שפתחו פחות מד' אמות, צריך תיקון, אבל אם הוא פחות מד' טפחים, אין צריך תיקון

מבררת הגמרא: **וְכַמָּה** - עד כמה פתח מבוי פחות מד' אמות, עדיין צריך תיקון.

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב אַחְלַי וְאִיתֵּימָא רַב יְחִיאֵל: עַד אַרְבָּעָה** טפחים, אבל אם הפתח פחות מכך, אין צריך תיקון.

◆◆◆

מחלוקת אם חכמים מודים לרבי אליעזר בחצר שצריך שתי פסים

להלן מבארת הגמרא כיצד 'מתקנים' חצר (מבוי הוא מקום שאורכו יתר על רחבו, ופתוחים לתוכו חצירות ובתים. מקום שאין אורכו יתר על רחבו או שלא פתוחים לתוכו חצירות ובתים, הרי הוא 'חצר'), ואם הוא 'נפרץ' לרשות הרבים, או לחצר אחרת שלא עירבה עמה, צריך תיקון.

[דעה א:] **אָמַר רַב שֵׁשֶׁת אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּפַסֵּי חָצֵר,** ואף שבמבוי סוברים חכמים שדי בלחי אחד, לגבי חצר הם מודים שצריך שני פסים (כלומר: שני לחיים).

[דעה ב':] **וְרַב נַחְמָן אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּפַסֵּי חָצֵר,** כלומר: תנא קמא חולק על רבי אליעזר גם לגבי חצר, ולשיטתם מספיק בחצר לחי אחד, אלא שבחצר הלכה כרבי אליעזר שצריך שתי פסים.

ביאור אחר: רב ששת ורב נחמן לא נחלקו, אלא שניהם סוברים שחכמים חולקים על רבי אליעזר בחצר, אלא רבי מודה לרבי אליעזר שצריך ב' פסים בחצר

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מה שאמר רב ששת מודים חכמים לרבי אליעזר בפסי חצר, **מַאן מוֹדִים, רַבִּי,** שסובר שצריך שני פסין. (אבל חכמים חולקים גם בזה וסוברים שמספיק בפס אחד).

ומה שאמר רב נחמן הלכה כרבי אליעזר בפסי חצר, מלשון זה שאמר **'הֲלָכָה', מִכְּלָל דְּפָלִיגִי** - משמע מתוך זה שרבנן חולקים על רבי אליעזר גם בפסי חצר, **[מַאן פָּלִיג עָלֵיהּ], רַבָּנַן,** והם סוברים שגם בחצר מספיק פס אחד. **דְּתַנְיָא, חָצֵר נִיתֶּרֶת בְּפַס אֶחָד. רַבִּי אוֹמֵר בִּשְׁנֵי פַסִּין,** פס בצד ימין של החצר, ופס בצד שמאל של החצר, והלכה כרבי אליעזר שצריך שני פסים.

ולפי זה רב ששת ורב נחמן לא נחלקו, אלא רב ששת אמר שרבי מודה לרבי אליעזר בפסי חצר שצריך שני פסים (וחכמים חולקים). ורב נחמן אמר שחכמים שחולקים על

רבי חולקים גם על רבי אליעזר גם בפסי חצר, שרבי אליעזר ורבי מצריכים שני פסים, וחכמים סוברים שמספיק פס אחד.

✦✦✦

דעת רבי יוחנן בתיקון חצר: צריך שתי פסים

אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חָצֵר צְרִיכָה שְׁנֵי פַּסִּין.

שאלה: והרי רבי יוחנן אמר שהפס צריך להיות רחב ד׳ טפחים, ואם כך באופן של חצר גדולה שנפרצה לקטנה, שמדובר שהגדולה רחבה יותר מהקטנה באמה אחת (ששה טפחים) אין שם שתי פסים ברוב ד׳ טפחים

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי מִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי, וְהָא אַתְּ הוּא דְּאָמְרַתְּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן פַּסֵּי חָצֵר צְרִיכִין שֶׁיְּהֵא בָּהֶן אַרְבָּעָה טפחים, **וְכִי תֵּימָא אַרְבָּעָה מִכָּאן וְאַרְבָּעָה מִכָּאן** - ואם תאמר שהכונה לשתי פסים שכל אחד הוא ארבעה טפחים,

וְהָתְנֵי רַב אַדָּא בַּר אֲבִימִי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרִי לַהּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא בַּר פַּפִּי: לגבי דין חצר גדולה שנפרצה לקטנה, שמדובר באופן זה: **קָטַנָּה בְּעֶשֶׂר, וּגְדוֹלָה בְּאַחַת עֶשְׂרֵה,** ושם כתוב שהגדולה מותרת כיון שנשאר לה פס מכל צד, והנה אם הגדולה רחבה יותר מהקטנה באמה שהיא ששה טפחים, לא נשאר שם אלא ששה טפחים, ואין זה אלא ג׳ טפחים בכל צד, ולא פס ד׳ טפחים בכל צד.

תשובה: אם עושה פס רחב ד׳ טפחים, מספיק בפס אחד. אם עושה פס משהו, צריך שתי פסים

כִּי סָלֵיק רַבִּי זֵירָא מִיַּמֵּי (כשעלה מן הים) **פָּרְשָׂהּ,** אם עושה פס אחד **בְּרוּחַ אַחַת, בְּאַרְבָּעָה** טפחים. ואם עושה שתי פסים **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת, מַשֶּׁהוּ לְכָאן, וּמַשֶּׁהוּ לְכָאן,**

וְהָדְתָנֵי אַדָּא בַּר אֲבִימִי הברייתא להלן שמבואר בה שצריך שני פסים של ג׳ טפחים, אין זה דעת רבי יוחנן, אלא דעת **רַבִּי הִיא** שהוא סובר שצריך בחצר ב׳ פסים, **וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי** שסובר להלן שצריך פס ברוחב ג׳ טפחים.

אבל רבי יוחנן סובר כחכמים שמספיק פס אחד, והיינו פס רחב ד׳ טפחים, או שני פסים רחבים משהו.

✦✦✦

רב יוסף: חצר ניתרת בפס אחד

אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: חָצֵר נִיתֶּרֶת בְּפַס אֶחָד.

אביי: והרי שנינו בדעת שמואל שצריך רוב דופן או שני פסין

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי שמספיק פס אחד, **וְהָא אֲמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב חֲנַנְיָה בַּר שֵׁילָא: אַתְּ לָא תַּעֲבֵיד עוֹבְדָא** - אתה לא תעשה מעשה, **אֶלָּא אוֹ בְּרוֹב דּוֹפֶן** - שרוב הפתח יהיה סגור, **אוֹ בִּשְׁנֵי פַּסִּין,** פס אחד בצד ימין, ופס אחד בצד שמאל, הרי שלא מספיק פס אחד.

רב יוסף: מעשה רב שהקילו בחצר בפס אחד

אֲמַר לֵיהּ רב יוסף: **וַאֲנָא לָא יָדַעְנָא** - ואני לא יודע ליישב הסתירה בעניין זה, אך אני יודע **דְּעוֹבָדָא הֲוָה בְּדוּרָה דְּרַעוּתָא** - שהיה מעשה בכפר של רועים, **לְשׁוֹן יָם הַנִּכְנָס לְחָצֵר הָיָה** - שמי הים פרצו דופן של חצר במלואו, **וַאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה** - ובא עניין זה לפני רב יהודה, **וְלָא אַצְרְכֵיהּ אֶלָּא פַּס אֶחָד** [ולא הצריך שם רב יהודה אלא פס אחד].

אביי: אין ראיה ממים, שלגבי זה הקילו

אֲמַר לֵיהּ אביי: **לְשׁוֹן יָם קָאָמְרַתְּ, קַל הוּא שֶׁהֵקֵלוּ חֲכָמִים בְּמַיִם,** למלאות מהן על ידי תיקון כל שהוא.

כְּדְבָעָא מִינֵּיהּ רַבִּי טַבְלָא מֵרַב, מְחִיצָה תְּלוּיָה מַהוּ שֶׁתַּתִּיר בְּחוּרְבָּה (נקט חורבה שבחורבות מצוי מחיצה תלויה), **אֲמַר לֵיהּ: אֵין מְחִיצָה תְּלוּיָה מַתֶּרֶת אֶלָּא בְּמַיִם** (כגון גזוזטרא שהיא למעלה מן הים, כמבואר להלן פז:), **קַל הוּא שֶׁהֵקֵלוּ חֲכָמִים בְּמַיִם,** אלמא יש להקל במים יותר ממקום אחר,

יישוב דעת שמואל:

אחר שרב יוסף ביאר מדוע הוא פוסק שמספיק פס אחד, שואלת הגמרא: **מִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא** - עדיין דעת שמואל קשה ולא מיושבת, שיש שמועה אחת בדעת שמואל שחצר ניתרת בפס אחד, ויש שמועה אחרת בדעת שמואל שחצר צריכה שני פסים.

מבארת הגמרא: **כִּי אֲתוֹ רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִבֵּי רַב פֵּירְשׁוּהָ** לדשמואל האי דקאמר **מֵרוּחַ אַחַת** היינו בפס אחד **בְּאַרְבָּעָה** טפחים, והאי דקאמר **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת,** היינו בשני פסים קטנים כל דהוא, **מַשֶּׁהוּ לְכָאן וּמַשֶּׁהוּ לְכָאן.**

◆ ◆ ◆

שאלה: ממאמר אחר של שמואל שצריך רוב דופן או שני פסין, למה צריך רוב דופן ולא מספיק ארבעה

אָמַר רַב פָּפָּא אִי קַשְׁיָא לִי הָא קַשְׁיָא לִי, דַּאֲמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב חֲנַנְיָה בַּר שֵׁילָא: אַתְּ לָא תַּעֲבֵיד עוֹבָדָא, אֶלָּא אוֹ בְּרוֹב דּוֹפֶן, אוֹ בִּשְׁנֵי פַּסִּין.

לְמָה לִי רוֹב דּוֹפֶן, בְּפַס אַרְבָּעָה סַגִּי - מספיק פס ארבעה כפי ששנינו לעיל בדעת שמואל.

ואם מדובר שהדופן שבעה, מדוע לא מספיק בפס ג' ומשהו, ואזי הפתח נשאר פחות מד' ואין צריך בו תיקון

וְכִי תֵּימָא מַאי - ואם תאמר מה הכונה **בְּרוֹב דּוֹפֶן, בְּדוֹפֶן שִׁבְעָה, דִּבְאַרְבְּעָה הֲוָה לֵיהּ רוֹב דּוֹפֶן** - וכך נמצא שרוב דופן הוא פס ארבעה, עדיין יקשה, **לְמָה לִי אַרְבָּעָה, בִּשְׁלֹשָׁה וּמַשֶּׁהוּ סַגִּי,** שאם הפתח רחב ז', ומניח פס שלשה ומשהו, נשאר ברוחב הפתח ד' פחות משהו, ובפתח כזה אין צריך כלל תיקון, **דְּהָא אָמַר רַב אַחְלַי וְאִיתֵּימָא רַב יְחִיאֵל: עַד אַרְבָּעָה,** ופחות מארבעה לא צריך כלום.

תשובה א': בחצר צריך תיקון גם פתח פחות מד'

עונה הגמרא **אִיבָּעֵית אֵימָא, כָּאן בְּחָצֵר** - שמואל דיבר על חצר, ובו אף אם פתחו פחות מארבעה צריך תיקון. **כָּאן בְּמָבוֹי** - רב אחלי דיבר על מבוי, שבו פחות מד' אין צריך תיקון.

תשובה ב': יש חולקים וסוברים שגם במבוי צריך תיקון בפתח פחות מד'

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, דְּרַב אַחְלַי גּוּפֵיהּ תַּנָּאֵי הִיא, שיש הסוברים אפילו בפתח מבוי שהוא פחות מד' שצריך תיקון.

✦✦✦

לשון ים הנכנס לחצר

תָּנוּ רַבָּנַן, לְשׁוֹן יָם הַנִּכְנָס לְחָצֵר, וחלק מהמחיצה של החצר נשארה,

	חצר	
	לשון ים נפרץ לחצר	

אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת - מהמים שבחצר, **אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ מְחִיצָה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים** - אם עשו מחיצה לגדור פירצת כותל החצר, שלא יהיה פרוץ יותר מעשר אמות,

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שצריך לעשות מחיצה, **שֶׁפִּירְצָתוֹ בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה** אמות, **אֲבָל עֲשָׂרָה** - אבל אם הפירצה עשר אמות או פחות מעשר אמות, **אֵין צָרִיךְ כְּלוּם,** שהרי נשארו מחיצות מב' הצדדים ואין זה אלא פתח.

שואלת הגמרא: **מִמְּלָא הוּא דְּלָא מְמַלְּאִינַן** - למלאות אין ממלאים, משום שנמצא ממלא מהים לחצר, ומטלטל מכרמלית לרשות היחיד, **הָא טַלְטוּלֵי מְטַלְטְלִינַן** - אבל לטלטל בחצר עצמה, מטלטלים, **וְהָא נִפְרְצָה חָצֵר בִּמְלוֹאָהּ לְמָקוֹם הָאָסוּר לָהּ** - והרי החצר נפרצה ביותר מעשר אמות לכרמלית שהוא מקום שאסור בטלטול, והכלל הוא שכשמקום אחד נפרץ למקום שאסור לטלטל בו, אסור לטלטל בו, ולכן כשהחצר נפרצה לים שהוא כרמלית, ובכרמלית הרי אסור לטלטל, יש לאסור לטלטל גם בחצר שהיא רשות היחיד כיון שהיא פרוצה לכרמלית, [עמוד ב]

עונה הגמרא: **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, דְּאִית לֵיהּ גִּידּוּדֵי** - שנשאר מחיצות בגובה עשרה טפחים בכל השטח, אלא שהים כיסהו, ולכן בחצר עצמה מותר לטלטל שאינה פרוצה לכרמלית, אבל למלאות מהמים אסור, כיון שהמים מחוברים למים שמחוץ לרשות היחיד, ולגביהם אין אנו דנים את הגידודי כמחיצה שאין כאן מחיצה שניכרת (שמים לא מכסים אותם) כדי להחשיב את המים האלו בפני עצמם ולהתיר למלאות מהם לחצר, ועל כן המים שבפנים נחשבים מחוברים למים שבחוץ והרי הם כרמלית.

✦✦✦

מבוי שלא נשתתפו בו, ותיקנו בלחי, הרי זה מחיצה, ונמצא שהוא רשות היחיד. אבל אם תיקנו בקורה אין זה מחיצה, וכיון שאין לו ד' מחיצות, אינו רשות היחיד

אָמַר רַב יְהוּדָה: מָבוֹי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ - החצירות שבו לא עשו שיתופי מבואות,

אם **הִכְשִׁירוּ** (תיקנו) **בְּלֶחִי. הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ** - לתוך מבוי זה, מרשות הרבים, **חַיָּיב,** דקסבר לחי משום מחיצה, ונמצא שיש למבוי ד' מחיצות, והוא רשות היחיד.

אבל אם **הִכְשִׁירוּ בְּקוֹרָה, הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ** - לתוך מבוי זה, מרשות הרבים, **פָּטוּר,** דקורה משום היכר, וכיון שאינה משום מחיצה, נמצא שאין שם ד' מחיצות, ולדעה זו, כל שאין ד' מחיצות, אין זה רשות היחיד.

שאלה על מה שמשמע ממאמר זה שאם לא נשתתפו בו, הוא רשות היחיד אף שאין לו ד' מחיצות (שלא עשו לו קורה אלא לחי)

מַתְקִיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת, טַעְמָא דְּלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ - מדבריך משמע שהטעם שהדין כן, היינו רק בגלל שלא עשו שיתופי מבואות בחצר, **הָא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ** - אבל אם עשו שיתופי מבואות, **אֲפִילּוּ הִכְשִׁירוּ בְּקוֹרָה נָמֵי חַיָּיב, וְכִי כְּכָר זוֹ** [שבה עשו את השיתוף] **עֹשֶׂה אוֹתוֹ רְשׁוּת הַיָּחִיד אוֹ רְשׁוּת הָרַבִּים.**

וְהָתַנְיָא, חֲצֵירוֹת שֶׁל רַבִּים שפתוחין בתים הרבה לחצר, ואוסרים בני הבתים זה על זה, שאין יכולין להוציא מן הבתים לחצר בלא עירוב חצירות, **וּמְבוֹאוֹת שֶׁאֵינָן מְפוּלָּשִׁין, בֵּין עֵירְבוּ וּבֵין לֹא עֵירְבוּ, הַזּוֹרֵק לְתוֹכָן** חפץ מרשות הרבים **חַיָּיב,** כיון שהם רשות היחיד, הרי מבואר שאף שלא עשו שיתוף הרי זה רשות היחיד.

נוסח חדש: מבוי מפולש, ותיקנו בלחי, הרי זה מחיצה, ונמצא שהוא רשות היחיד. אבל אם תיקנו בקורה אין זה מחיצה, וכיון שאין לו ג' מחיצות, אינו רשות היחיד

אֶלָּא אִי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר, אָמַר רַב יְהוּדָה: מָבוֹי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְשִׁיתּוּף - מבוי מפולש, שיש לו רק שתי מחיצות זו כנגד זו, אם **הִכְשִׁירוּ בְּלֶחִי, הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ** מרשות הרבים, **חַיָּיב.** אבל אם **הִכְשִׁירוּ בְּקוֹרָה, הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ** מרשות הרבים, **פָּטוּר,** ולביאור זה מבואר שרב יהודה סובר שרשות היחיד מהתורה הוא ג' מחיצות, ולכן במבוי מפולש שהכשירו בלחי, לחי מועיל כמחיצה, נמצא שיש לו ג' מחיצות, והרי הוא רשות היחיד, והזורק לתוכו חייב, אבל אם הכשירו בקורה, הקורה אינה אלא משום היכר, נמצא שיש שם שתי מחיצות, ועל כן הזורק מתוכו לרשות הרבים, פטור.

ממאמר זה משמע, שלחי משום מחיצה, וקורה משום היכר

אַלְמָא קָסָבַר - הרי מוכח ממאמר זה שרב יהודה סובר **לֶחִי מִשּׁוּם מְחִיצָה,** ועל כן כשהכשירו בלחי, נמצא שיש לו ג' מחיצות, **וְקוֹרָה מִשּׁוּם הֶיכֵּר,** ועל כן כשהכשירו בקורה, אין בו אלא ב' מחיצות.

וְכֵן אָמַר רַבָּה: לֶחִי מִשּׁוּם מְחִיצָה, וְקוֹרָה מִשּׁוּם הֶיכֵּר.

דעת רבא: לחי וקורה משום היכר

וְרָבָא אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - בין לחי ובין קורה, מועילים **מִשּׁוּם הֶיכֵּר,** ואינם נחשבים כמחיצה.

שאלה על רבא: מברייתא שמשמע בה שלחי משום מחיצה

אֵיתִיבֵיהּ, רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבָּא לְרָבָא: הַזּוֹרֵק חפץ מרשות הרבים **לְמָבוֹי,** אם **יֵשׁ לוֹ** [למבוי] **לֶחִי, חַיָּיב.** כי אזי המבוי הוא רשות היחיד. אבל אם **אֵין לוֹ לֶחִי, פָּטוּר.** ומוכח שלחי משום מחיצה.

תשובה: הברייתא מדברת על מבוי שהוא סגור בג' צדדים ולכן הוא רשות היחיד, ולא בגלל הלחי

עונה הגמרא: **הָכִי קָאָמַר** - כך אמרת הברייתא: אם **אֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא לֶחִי,** שהמבוי לא מפולש, אלא סתום מג' צדדים, **הַזּוֹרֵק** חפץ מרשות הרבים **לְתוֹכוֹ חַיָּיב,** כיון שיש לו ג' מחיצות הרי הוא רשות היחיד אף בלא לחי.

אבל אם המבוי צריך **לֶחִי וְדָבָר אַחֵר,** שהמבוי מפולש (שיש בו ב' מחיצות זו כנגד זו), והרי הוא צריך בצד אחד לחי או קורה ובצד השני צורת הפתח, **הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ פָּטוּר,** ואף שעשה לו לחי, כיון שהלחי אינו משום מחיצה, ונמצא שאין לו אלא שתי מחיצות, ואינו רשות היחיד.

שאלה: בברייתא מבואר שלחי משום מחיצה

הגמרא שואלת עוד שאלה על רבא שאמר שלחי משום היכר: **אֵיתִיבֵיהּ,** שנינו בברייתא: **יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי בָתִּים בִּשְׁנֵי צִידֵי רְשׁוּת הָרַבִּים, עוֹשֶׂה לֶחִי מִכָּאן** בצד אחד, **וְלֶחִי מִכָּאן** בצד השני, **אוֹ קוֹרָה מִכָּאן** בצד אחד, **וְקוֹרָה מִכָּאן** בצד השני, **וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּאֶמְצַע,** שעל ידי הלחיים או הקורות מקום זה נהיה רשות היחיד,

אָמְרוּ לוֹ חכמים לרבי יהודה: **אֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּכָךְ.**

הרי מבואר שלרבי יהודה לחי מועיל כדין מחיצה. ואף חכמים אינם חולקים בזה על רבי יהודה אלא ברשות הרבים שהם סוברים שלחי אינו מועיל כמחיצה לרשות הרבים, אבל למבוי הם מודים שלחי מועיל כמחיצה.

תשובה: רבי יהודה סובר שאם יש שתי מחיצות הרי הוא רשות היחיד (ולא שהלחי מועיל מדין מחיצה)

עונה הגמרא: **הָתָם** שם בברייתא, **קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁתֵּי מְחִיצוֹת דְּאוֹרְיְיתָא** - מהתורה מקום שיש לו שתי מחיצות הרי הוא רשות היחיד מהתורה, והלחי שם אינו אלא להיכר בעלמא, ולא שהלחי מועיל מדין מחיצה.

◆◆◆

מבוי שאורכו כרחבו, דינו כחצר, ואינו ניתר בלחי או בקורה, אלא בפס ארבעה כחצר

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מָבוֹי שֶׁאָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ, כלומר: שהוא מרובע, **אֵינוֹ נִיתָּר בְּלֶחִי מַשֶּׁהוּ,** כמבוי, אלא בפס ארבעה, כחצר, שמבוי שהוא מרובע דינו כחצר. ורק אם ארכו יתר על רחבו, הרי הוא מבוי שניתר בלחי.

אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: מָבוֹי שֶׁאָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ, כלומר שהוא מרובע, **אֵינוֹ נִיתָּר בְּקוֹרָה טֶפַח** כשאר מבוי, אלא בפס ארבעה, כחצר, שמבוי שהוא מרובע דינו כחצר, ורק אם ארכו יתר על רחבו, הרי הוא מבוי שניתר בקורה.

(מאמרים אלו אינם חולקים, אלא מאמר אחד דיבר על לחי, והמאמר בשני על קורה).

אָמַר רַבִּי זֵירָא: כַּמָּה מְכַוְּונָן שְׁמַעְתָּא דְּסָבֵי - כמה מכוונות הם שמועותיהם של הזקנים (רב יהודה ורב חייא בר אשי), שהרי **כֵּיוָן דְּאָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ הָוֵה לֵיהּ חָצֵר, וְחָצֵר אֵינָהּ נִיתֶּרֶת בְּלֶחִי וְקוֹרָה, אֶלָּא בְּפַס אַרְבָּעָה.**

[שאלה: מדוע הלחי אינו מועיל כפס:] **אָמַר רַבִּי זֵירָא: אִי קַשְׁיָא לִי הָא קַשְׁיָא לִי** - אם קשה לי על מאמר זה, דבר זה קשה לי: **לֶיהֱוֵי הַאי לֶחִי כְּפַס מַשֶּׁהוּ וְנִשְׁתְּרֵי** - שיהיה לחי זה כפס משהו, ועל ידי יהיה המבוי (שארכו כרחבו) מותר בטלטול, שהרי גם חצר מותרת על ידי פס.

עונה הגמרא: **אִישְׁתְּמִיטְתֵּיהּ** - נעלם ממנו מרבי זירא שהקשה קושיא זו, **הָא דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פַּסֵּי חָצֵר צְרִיכִין שֶׁיְּהֵא בָּהֶן אַרְבָּעָה** טפחים, ולכן לחי משהו אינו מועיל כפס לחצר.

[מאמר נוסף שמבואר בו דין הנ"ל] **אָמַר רַב נַחְמָן: נָקְטִינַן** - כלל זה בידינו, **אֵיזֶהוּ מָבוֹי שֶׁנִּיתָּר בְּלֶחִי וְקוֹרָה, כֹּל שֶׁאָרְכּוֹ יָתֵר עַל רָחְבּוֹ, וּבָתִּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחִים לְתוֹכוֹ** [שתי חצירות פתוחות לתוכו, ובית פתוח לכל חצר, שכן היו דירותיהן לפני כל בית היה חצר]. **וְאֵיזוֹ הִיא חָצֵר שֶׁאֵינָהּ נִיתֶּרֶת בְּלֶחִי וְקוֹרָה אֶלָּא בְּפַס אַרְבָּעָה, כֹּל שֶׁמְּרוּבַּעַת.**

[שואלת הגמרא:] **מְרוּבַּעַת, אִין** - כן, צריכה פס ארבעה, אבל חצר **עֲגוּלָה לָא** צריכה פס ארבעה, וכי משום שהיא עגולה היא ניתרת רק בלחי כמו במבוי.

[עונה הגמרא:] **הָכִי קָאָמַר: אִי אָרְכָּהּ יָתֵר עַל רָחְבָּהּ, הָוֵה לֵיהּ מָבוֹי, וּמָבוֹי בְּלֶחִי וְקוֹרָה סַגִּיא** - ומבוי מספיק לו לחי או קורה. **וְאִי לָא** - ואם אין ארכו יתר על רחבו, **הָוֵה לַהּ חָצֵר** - הרי זה חצר, והוא צריך פס ארבעה. (לפי זה מה שאמרו מרובעת, אין הכונה למעט עגולה, אלא למעט מבוי שארכו יתר על רחבו, שהוא דינו כמבוי, ומספיק לו לחי או קורה).

כמה תהא אורכה יתר על רחבה, ותהיה מותרת בלחי או קורה כדין מבוי ולא כדין חצר

מבררת הגמרא: **וְכַמָּה** יהא אורכו יותר על רוחבו שהוא יצא מגדר חצר, וייחשב כמבוי.

סָבַר שְׁמוּאֵל לְמֵימַר עַד דְּאִיכָּא - עד שיש בארכו **פִּי שְׁנַיִם בְּרָחְבָּהּ,** הואיל וחצר היתה, אינה יוצאת מגדר חצר, עד שיש בה באורך פי שנים מהרוחב.

אָמַר לֵיהּ רַב: הָכִי אָמַר חֲבִיבִי [דודי רבי חייא] **אֲפִילּוּ מַשֶּׁהוּ** - אפילו אם אורך החצר, יתר על הרוחב במשהו, הרי זה כמבוי שניתר בלחי או בקורה, ואינו צריך פס רחב ד' כחצר.

◆◆◆

מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד כּוּ':

רבי עקיבא היינו ר"ק. דקתני[ה] הכסר מבוי ב"ש אומרים כו' ולא מפליג בין קלר לרחב: **דרב אחלי.** מבוי פחות מארבעה ומעלה פליגי אבל פחות מארבעה אין ליה דבארבעה ומארבעה ומעלה מיירי אם מיישיו אין ליה דרב אחלי והי מיישיו ליה ר"ק. דקתני[ה] הכסר מבוי ב"ש אומרים כו' ולא מפליג בין קלר לרחב: **דרב אחלי.** מבוי פחות מארבעה ומעלה פליגי אבל פחות מארבעה אין ליה דב

עשייה דידה מחיקה היא. ואם תאמר אם כן למה אין מוחקין לה מן התורה ואומר ר"י משום דכתיב וכתב את האלות האלה דבעינן שתהא כתיבה לשם אלה: **שיודע** שהר את הסרכין תימה מאי חריפות הוא לעולר אין הסרכן שבמתא בהדיא[8] ואומר רבינו תם[ב] דלענין טומאת נגעים[ג] אחיי שלא יטמא קרע ממנו במשא[ד] דהא כתיב[ד] לו בנבלת היה ושרן אע"פ שרוחש הוי בכלל היה כמו נחש דדרשינן בסנהדרין בפרק אלהים מיתות (ד' נט:) וכלל היה כרומשת זה נחש[ה] וליף לבינא ק"ו מנחש דיליה מכלל נבלת היה דממעבר אין בהמות בהנים שמוטמאת בנגיעות מוכל הולך על גחון וכי מסיק ולא היא וקומר הקל ומומר מ"מ אחי במה מצינו שפיר מנחש דלא הוי בכלל נבלת היה ש"ל כל בלרים שרוחשין לא הוי בכלל היה ולא מצא ר"י בתורת הבהים שממעבר בשום מקום נחש שמוטמאת בנגיעות ועוד קשיא לר"י דבהיא ממעבר גמ"כ כל בלרים שבמוטמאת בנגיעות דקתני התם[ו] היא מטמאה במשא ואין בלרים מטמאים במשא איכול ומה בהמה שלא עשה הכתוב דמה בהבאים מטמאה במשא ברבן שעשה דמו כבאבן אינו דין שיטמא במשא מ"ל היא ולא שרן ומיהו ר"י לא מיתוקמא דמיעוטא עדיף ומ"ל לאיכא מיעוטא אחרי נמי ק"ו[ז] אבל קשיא היכי אתי דבינא לנטל הק"ו שבתורת הבהים[ח] ומי לאו לאיכא מיעוטא בהאיא אדרבה הוה עבדינן ק"ו דתורת הבהים ועוד דעל ק"ו דרבינא איכא למיפרך מה לנחש שבן טהור אפילו במגע ובמשא[ט]: **נוח**[ל] **לו אדם שלא נברא.** והא דאלמרינן בפ"ק דע"ג (ד' ה.) בוחו ומחזיק טובה לאבותינו[מ] שאילמלי הן לא חטאו לא באנו לעולם[נ] הא מפרש התם אימא סתם אינו אלא לעולם[ס] אינו אלא אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ע] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[פ] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[צ] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ק] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ר] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ש] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ת] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[א] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ב] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ג] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ד] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ה] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ו] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ז] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ח] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ט] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[י] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[כ] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ל] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[מ] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[נ] אבל לדיק אחיי בתמם בני אדם[ס]

שנינו במשנה: **מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד כּוּ'** (דף יג) על הכשר מבוי שהוא פחות מד' אמות, ששניהם מודים שהכשרו או בלחי או בקורה, ואינו צריך גם לחי וגם קורה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר עַל זֶה וְעַל זֶה נֶחְלְקוּ כּוּ',** בין במבוי שאין בו ד' אמות ובין במבוי שיש בו ד' אמות, לבית שמאי צריך גם לחי וגם קורה ולבית הלל או לחי או קורה.

שואלת הגמרא: **רַבִּי עֲקִיבָא הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא,** שהרי תנא קמא אמר שנחלקו בית שמאי ובית הלל אם הכשר מבוי בלחי וקורה או בלחי או קורה, ומכך שתנא קמא לא פירט שהמחלוקת היא רק במבוי שיש בו ד' אמות, מבואר שלשיטתו נחלקו גם במבוי שאין בו ד' אמות, ואם כן מה ההבדל בין תנא קמא ורבי עקיבא.

ביאור המשנה: תנא קמא ורבי עקיבא נחלקו על מבוי שאין בו ד' טפחים, אם הוא צריך 'הכשר' (לחי או קורה) או שאינו צריך כלום

עונה הגמרא: **אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַב אַחְלַי וְאִיתֵּימָא רַב יְחִיאֵל** שאמר שמבוי שאין בו ד' טפחים אינו צריך לא לחי ולא קורה, **וְלָא מְסַיְּימִי** - ולא מבואר מה סובר תנא קמא ומה סובר רב עקיבא, אך על כל פנים בזה נחלקו תנא קמא ורבי עקיבא האם מבוי שאין בו ד' טפחים צריך תיקון או לא.

◆◆◆

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: לָא אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּבָר זֶה - מה שאמר ה'תלמיד אחד' בשם רבי ישמעאל (שלא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מבוי שהוא פחות מד') אין זה נכון, שהרי מוחזק אני ברבי ישמעאל שהוא חכם, ומעולם לא אמר דבר זה, **אֶלָּא אוֹתוֹ תַּלְמִיד אָמַר דָּבָר זֶה. וַהֲלָכָה כְּאוֹתוֹ תַּלְמִיד.**

שואלת הגמרא: **הָא גּוּפַהּ קַשְׁיָא** - הדברים עצמם קשים, **אָמְרַתְּ לָא אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּבָר זֶה, אַלְמָא לֵית הִלְכְתָּא כְּווֹתֵיהּ** - הרי מוכח שאין הלכה כמותו, **וַהֲדַר אָמְרַתְּ** - ואחר כך אתה אומר **הֲלָכָה כְּאוֹתוֹ תַּלְמִיד,**

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא אֲמָרָהּ רַבִּי עֲקִיבָא שהלכה כאותו תלמיד, **אֶלָּא לְחַדֵּד בָּהּ הַתַּלְמִידִים** - כדי שישימו לבם לתורה ויאמרו פלפול מלבם, לפיכך שיבח את דברי התלמיד בפניהם, ואמר שהלכה כמותו.

וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר נְרִאִין אִיתְּמַר - רבי עקיבא לא אמר שהלכה כאותו תלמיד אלא שדבריו נראים ומסתברים.

◆◆◆

'תלמיד אחד' שאמר לרבי עקיבא בשם ישמעאל, הוא רבי מאיר

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא שהמשנה אומרת **'מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא', אֵינוֹ אֶלָּא רַבִּי מֵאִיר, שֶׁשִּׁימֵּשׁ אֶת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאֶת רַבִּי עֲקִיבָא.**

דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר: כְּשֶׁהָיִיתִי אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָיִיתִי מֵטִיל קַנְקַנְתּוֹם (מין בע שעל ידו

הדיו לא נמחק) **לְתוֹךְ הַדְּיוֹ וְלֹא אָמַר לִי דָּבָר, כְּשֶׁבָּאתִי אֵצֶל רַבִּי עֲקִיבָא אֲסָרָהּ עָלַי,** הרי מוכח שרבי מאיר למד אצל רבי ישמעאל ורבי עקיבא.

שאלה: בברייתא זו שהובאה להוכיח שרבי מאיר הוא תלמידו של רבי ישמעאל ושל רבי עקיבא מבואר שרבי מאיר היה בתחילה אצל רבי ישמעאל, וכן שרבי עקיבא הוא האוסר להשתמש בקנקנתום. הגמרא מקשה על כך ממאמר שמבואר בו אחרת

הגמרא שואלת על הברייתא שהובאה: **אִינִי** - האמנם, **וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: כְּשֶׁהָיִיתִי לוֹמֵד אֵצֶל רַבִּי עֲקִיבָא הָיִיתִי מֵטִיל קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ וְלֹא אָמַר לִי דָּבָר, וּכְשֶׁבָּאתִי אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר לִי** (רבי ישמעאל לרבי מאיר): **בְּנִי, מָה מְלַאכְתֶּךָ,**

אָמַרְתִּי לוֹ (רבי מאיר לרבי ישמעאל): **לַבְלָר אֲנִי.**

אָמַר לִי (רבי ישמעאל לרבי מאיר): **בְּנִי, הֱוֵי זָהִיר בִּמְלַאכְתֶּךָ, שֶׁמְּלַאכְתְּךָ מְלֶאכֶת שָׁמַיִם הִיא, שֶׁמָּא אַתָּה מְחַסֵּר אוֹת אַחַת אוֹ מְיַיתֵר אוֹת אַחַת, נִמְצֵאתָ מַחֲרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ,** כגון בפסוק 'וה' אלהים אמת', אם תחסר אל"ף הרי אתה מחריב, שמשמע 'מת', וכן בפסוק: וידבר ה', אם מוסיף אות אחת ויהיה כתוב 'וידברו' הרי כתוב 'וידברו', שמשמע שה' לא דיבר לבדו, והרי זה כפירה ומחריב את העולם.

אָמַרְתִּי לוֹ (רבי מאיר לרבי ישמעאל): **דָּבָר אֶחָד יֵשׁ לִי וְ'קַנְקַנְתּוֹם' שְׁמוֹ, שֶׁאֲנִי מֵטִיל לְתוֹךְ הַדְּיוֹ,**

אָמַר לִי (רבי ישמעאל לרבי מאיר): **וְכִי מְטִילִין קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ, וַהֲלֹא אָמְרָה תּוֹרָה 'וְכָתַב' 'וּמָחָה' כְּתָב שֶׁיָּכוֹל לִמָּחוֹת,** וקנקנתום רישומו ניכר מאד, ואינו נמחק.

לפני שהגמרא מבארת את הסתירה, בין מאמר זה לברייתא הראשונה, מבארת הגמרא את המשא ווהמתן שבמאמר זה: **מַאי קָאֲמַר לֵיהּ** - מה אמר רבי ישמעאל לרבי מאיר, **וּמַאי קָא מְהַדַּר לֵיהּ** - ומה ענה לו רבי מאיר, שרבי ישמעאל מזהירו על חסירות ויתרות ומה השייכות שרבי מאיר אומר לו שיש לו קנקנתום.

מבארת הגמרא: **הָכִי קָאֲמַר לֵיהּ** כך אמר רבי מאיר לרבי ישמעאל: **לָא מִיבַּעְיָא** - לא צריך לומר **בַּחֲסִירוֹת וּבִיתֵירוֹת, [דְּלָא טָעֵינָא], דְּבָקֵי אֲנָא** - שאני לא טועה, שאני בקי, **אֶלָּא אֲפִילּוּ מֵיחַשׁ לִזְבוּב נָמֵי, דִּילְמָא אָתֵי וְיָתֵיב אַתְּגֵיהּ דְּדָלֶת, וּמְחֵיק לֵיהּ, וּמְשַׁוֵּי לֵיהּ רֵישׁ** - אלא אפילו לחוש לזבוב שמא הוא יבוא וישב על התג של הדלת וימחוק אותו ויעשה אותו ריש, גם לא צריך לחוש לכך, שהרי **דָּבָר אֶחָד יֵשׁ לִי, וְקַנְקַנְתּוֹם שְׁמוֹ, שֶׁאֲנִי מֵטִיל לְתוֹךְ הַדְּיוֹ,** ובזה לא נמחק רישום הכתב,

לאחר שביארה הגמרא את המאמר, חוזרת הגמרא לבאר את הסתירה, **קַשְׁיָא שִׁימּוּשׁ אַשִּׁימּוּשׁ** - שבברייתא הראשונה מבואר שרבי מאיר למד בתחילה אל רבי ישמעאל, ובמאמר השני שהובא שרבי מאיר למד תחילה אצל רבי עקיבא,

קַשְׁיָא אֲסָרָהּ אַאֲסָרָהּ - ועוד קשה שבברייתא הראשונה מבואר שהאוסר להשתמש בקנקנתום רבי עקיבא, ובמאמר השני מבואר שרבי ישמעאל הוא האוסר.

תשובה על השאלה היכן למד רבי מאיר תחילה: בתחילה רבי מאיר היה אצל רבי עקיבא, אחר כך אצל רבי ישמעאל, אחר כך חזר לרבי עקיבא

עונה הגמרא: **בִּשְׁלָמָא שִׁימּוּשׁ אַשִּׁימּוּשׁ לָא קַשְׁיָא,** השאלה הראשונה היכן שימש רבי

מאיר תחילה, אפשר ליישבה כך: **מֵעִיקָּרָא אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא** - בתחילה בא רבי מאיר לפני רבי עקיבא, **וּמִדְּלָא מָצֵי לְמֵיקַם אַלִּיבֵּיהּ** - ובגלל שלא הצליח רבי מאיר לעמוד על שיטתו, שרבי עקיבא היה חריף הרבה, **אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּגְמַר גְּמָרָא** - בא לפני רבי ישמעאל ללמוד ממנו משניות שקיבל רבי ישמעאל מרבותיו, **וְהָדַר אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא וּסְבַר סְבָרָא** - ואחר כך חזר רבי מאיר לפני רבי עקיבא שהיה חריף לפלפל ולדקדק להקשות במשניות הסותרות זו על זו ולתרצם. ולכן בברייתא הראשונה מבואר שרבי מאיר למד אצל רבי ישמעאל לפני רבי עקיבא (שזה היה בהמשך לימודו אחר שהיה אצל רבי עקיבא) ובמאמר השני מבואר שרבי מאיר למד אצל רבי עקיבא לפני רבי ישמעאל (שזה היה בתחילת לימודו).

אֶלָּא אֲסָרָהּ אַאֲסָרָהּ קַשְׁיָא - אולם השאלה השניה שבברייתא מבואר שרבי עקיבא הוא האוסר להשתמש בקנקנותם, ובמאמר השני מבואר שרבי ישמעאל הוא הזה שאוסר, אינה מיושבת.

קַשְׁיָא - הגמרא לא מיישבת קושיא זו, ומסיימת שאכן קושיא זו קשה.

◆ ◆ ◆

מחלוקת בדעת רבי מאיר אם מותר לתת קנקנתום לדיו בפרשת סוטה שבספר תורה

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי מֵאִיר הָיָה אוֹמֵר: לַכֹּל מְטִילִין קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ, חוּץ מִפָּרָשַׁת סוֹטָה, שאם היא נכתבה בדיו שיש בו קנקנתום הרי היא פסולה, ואפילו פרשת סוטה שכותבים בספר תורה אסור לכותבו בדיו שיש בו קנקנתום, כיון שאפשר להשתמש בפרשת סוטה שכתובה בספר תורה, כדי למחקה במים המים, וצריך שפרשה זו תהיה 'כתב שיכול להימחות'.

וְרַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ של רבי מאיר, לכל מטילים קנקנתום לתוך הדיו, **חוּץ מִפָּרָשַׁת סוֹטָה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ** - מגילה שכותבים לכל סוטה וסוטה, אבל פרשת סוטה שכתובה בספר תורה - אין צריך לכותבה בדיו שאין בו קנקנתום.

מבררת הגמרא: **מַאי בֵּינַיְיהוּ,**

אָמַר רַב יִרְמְיָה: לְמִחוֹק לָהּ מִן הַתּוֹרָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ - האם מותר למחוק לסוטה פרשת סוטה הכתובה בספר תורה, רבי יהודה סבר שמוחקים לה מהתורה, ולכן גם בכל ספר תורה צריך לכותבו בדיו שיהיה ראוי למחוק לסוטה. ורבי יעקב סבר שאין מוחקים לה מהתורה, ולכן בכל ספר תורה אין צריך לכותבו בדיו שיהיה ראוי למחוק, ומותר לתת בו קנקנתום, ורק בפרשת סוטה שכותבים לכל סוטה - אסור לתת קנקנתום לדיו.

הצעה: תנאים אלו (רבי מאיר ורבי יעקב) שנחלקו אם פרשת סוטה שכתובה בספר תורה כשרה לסוטה, נחלקו במחלוקת התנאים אם פרשת סוטה שנכתבה לאשה אחת כשרה עבור אשה אחרת

וְהָנֵי תַּנָּאֵי כִּי הָנֵי תַּנָּאֵי - ואלו התנאים (רבי מאיר ורבי יעקב) נחלקו במחלוקת זו שנחלקו התנאים בברייתא דלהלן:

דְּתַנְיָא, אֵין מְגִילָּתָהּ - מגילה שנכתבה לסוטה אחת, ולבסוף לא הוצרכו להשקותה, אינה

כְּשֵׁירָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת, שצריך כתיבה לשמה, והוא הדין שאין משתמשים בפרשת סוטה שכתובה בספר תורה, שהיא לא נכתבה לשם סוטה זו.

רַבִּי אַחַי בַּר יֹאשִׁיָּה אָמַר: מְגִילָּתָהּ כְּשֵׁירָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת, שאין צריך בזה כתיבה לשמה.

דחיית ההצעה (א): מגילה שנכתבה לסוטה אחת, אינה כשרה לסוטה אחרת. אבל תורה שנכתבה ב'סתמא' כשרה לכל סוטה

אָמַר רַב פָּפָּא: דִּילְמָא לָא הִיא - אולי אין זה כך, ואין זה תלוי במחלוקת תנאים אלו, שהרי אפשר לומר: **עַד כָּאן לָא קָאָמַר תַּנָּא קַמָּא הָתָם** - שם, לגבי מגילה שנכתבה לסוטה אחת שאינה כשרה לסוטה אחרת, **אֶלָּא כֵּיוָן דְּאִינְתִּיק לְשׁוּם רָחֵל תּוּ לָא הָדְרָא מִינַּתְקָא לְשׁוּם לֵאָה** - כיון שייעד את המגילה לשם אחד, יותר אי אפשר לייעדה לשם אחרת, **אֲבָל גַּבֵּי תּוֹרָה דִּסְתָמָא מִיכַּתְבָא, הָכִי נָמֵי דְּמָחֲקִינַן** - אבל תורה שנכתבה בסתם, לא לשם אף אחת, הרי היא כשרה למחיקה לסוטה.

דחיית ההצעה (ב): מגילה שנכתבה לסוטה אחת, כשרה לסוטה אחרת, כיון שהיא נכתבה לסוטה. אבל תורה שלא נכתבה לסוטה, אינה כשרה

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: דִּילְמָא לָא הִיא - אולי אין זה כך, שיש טעם נוסף לחלק בין הדברים, ולומר שאין שתי המחלוקות תלויות זו בזו, שאפשר לומר: **עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אַחַי בַּר יֹאשִׁיָּה הָתָם** - שם לגבי מגילה שנכתבה לשם אחת שהיא כשרה לסוטה אחרת, **אֶלָּא דְּאִיכְּתִיב מִיהַת לְשׁוּם סוֹטָה בְּעוֹלָם** - אלא במגילה שנכתבה לשם אחת, כיון שלמעשה היא נכתבה בשביל סוטה, **אֲבָל גַּבֵּי תּוֹרָה דִּלְהִתְלַמֵּד כְּתִיבָא הָכִי נָמֵי דְּלָא מֵחַקְינָן** - אבל ספר תורה שלא נכתב לשם סוטה אלא ללמוד ממנו, הרי הוא מודה שאינו כשר להשתמש בו למחיקה לסוטה.

שאלה בדעת רבי אחי שסובר שמגילה שנכתבה לאחת כשרה לאחרת: וכי גם לגבי גט הוא סובר שגט שנכתב לאחת (ולבסוף לא השתמשו בו) כשר לאחרת ואין צריך לשמה

שואלת הגמרא: **וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי אַחַי בַּר יֹאשִׁיָּה הָא דִּתְנַן** - וכי רבי אחי בר יאשיה אינו סובר את מה ששנינו: **כָּתַב [גֵּט] לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ** [עמוד ב] **וְנִמְלַךְ,** וחזר בו מלגרש אותה, **וּמְצָאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר שִׁמְךָ כִּשְׁמִי, וְשֵׁם אִשְׁתְּךָ כְּשֵׁם אִשְׁתִּי, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ,** מפני שכתוב 'וכתב לה' ומשמע 'לה' לשמה, וכן בסוטה כתוב 'ועשה לה', ומשמע 'לה' לשמה, ומדוע אומר רבי אחי שמגילת סוטה שנכתבה לאחת כשרה לאחרת.

תשובה: בגט מבואר מדרשת הפסוק שהכתיבה צריכה להיות לשמה. בסוטה מבואר מדרשת הפסוק שהמחיקה צריכה להיות לשמה, ואין מקור להצריך שהכתיבה תהיה לשמה

עונה הגמרא: **הָכִי הַשְׁתָּא** - כעת נתבונן בזה מה השיכות בין הדברים, **הָתָם** - שם לגבי לגבי כתיבת גט, **'וְכָתַב לָהּ' כְּתִיב,** ולומדים מכך: **בְּעִינַן** [שצריך] **כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ, הָכָא** - אבל כאן לגבי סוטה **'וְעָשָׂה לָהּ' כְּתִיב,** ולומדים מכך: **בְּעִינַן** [שצריך] **עֲשִׂיָּיה לִשְׁמָהּ, עֲשִׂיָּיה דִּידַהּ**

מְחִיקָה הִיא - והעשיה בסוטה היא המחיקה, והיא צריכה לשמה, אבל המחיקה אין צריך שתהיה לשמה.

◆◆◆

מאמר א' על גדולתו של רבי מאיר, אין בדורו כמותו [והטעם שלא נקבע הלכה כמותו]

אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא: גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁאֵין בְּדוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר כְּמוֹתוֹ. וּמִפְּנֵי מָה לֹא קָבְעוּ הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יָכְלוּ חֲבֵירָיו לַעֲמוֹד עַל סוֹף דַּעְתּוֹ - לא יכלו להבין באיזה דבריו נכונים להלכה ובאיזה אין דבריו נכונים, **שֶׁהוּא אוֹמֵר עַל טָמֵא טָהוֹר וּמַרְאֶה לוֹ פָּנִים עַל טָהוֹר טָמֵא וּמַרְאֶה לוֹ פָּנִים** - שהיה נותן דעת וסברא מיושבת והגונה גם על דברים שאין הלכה כך, ולא יכלו לעמוד על סוף דעתו מה הוא סובר להלכה.

מאמר ב', שמו – רבי נחמיה או רבי אלעזר בן ערך, ונקרא 'רבי מאיר' שמאיר עיני חכמים, ו'נהוראי' שמנהיר עיני חכמים

תָּנָא, לֹא רַבִּי מֵאִיר שְׁמוֹ, אֶלָּא רַבִּי נְהוֹרַאי שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רַבִּי מֵאִיר שֶׁהוּא מֵאִיר עֵינֵי חֲכָמִים בַּהֲלָכָה. וְלֹא נְהוֹרַאי שְׁמוֹ אֶלָּא רַבִּי נְחֶמְיָה שְׁמוֹ, וְאָמְרִי לַהּ (ויש אומרים) **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ נְהוֹרַאי שֶׁמַּנְהִיר עֵינֵי חֲכָמִים בַּהֲלָכָה.**

מאמר ג', רבי אמר שחריפותו מכך שראה את רבי מאיר

אָמַר רַבִּי: הַאי דִּמְחַדַּדְנָא מֵחַבְרַאי - מה שאני מחודד יותר מחברי, **דַּחֲזִיתֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר מֵאֲחוֹרֵיהּ** - מפני שראיתי את רבי מאיר מאחוריו, שכשאר למדתי לפניו ישבתי בשורה שמחריו.

וְאִילוּ חֲזִיתֵיהּ מִקַּמֵּיהּ - ואם הייתי רואה אותו מלפניו, **הָוָה מְחַדַּדְנָא טְפֵי** - הייתי מחודד יותר, **דִּכְתִיב 'וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ'.**

מאמר ד', תלמידו של רבי מאיר

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תַּלְמִיד הָיָה לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר וְסוֹמְכוֹס שְׁמוֹ, שֶׁהָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל טוּמְאָה אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה טַעֲמֵי טוּמְאָה. וְעַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל טָהֳרָה, אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה טַעֲמֵי טָהֳרָה.

תָּנָא, תַּלְמִיד וָתִיק הָיָה בְּיַבְנֶה, שֶׁהָיָה מְטַהֵר אֶת הַשֶּׁרֶץ בְּמֵאָה וַחֲמִשִּׁים טְעָמִים,

אָמַר רָבִינָא: אֲנִי אָדוֹן וַאֲטַהֲרֵנוּ, וּמָה נָחָשׁ שֶׁמִּמִּית אדם ובהמה, **וּמַרְבֶּה טוּמְאָה** [טומאת מת מאדם מת, וטומאת נבילות מבהמה מתה], ואעפ"כ הוא **טָהוֹר** - נחש אינו מטמא שאינו מהשמונה שרצים המטמאים. **שֶׁרֶץ, שֶׁאֵין מִמִּית וּמַרְבֶּה טוּמְאָה** - אינו ממית אדם ובהמה וממילא אינו מרבה טומאה, **לֹא כָּל שֶׁכֵּן,** שהוא עצמו טהור.

הגמרא מבארת שאין זה קל וחומר: **וְלָא הִיא** - אין זה קל וחומר, מפני שהנחש אינו מרבה טומאה מחמת טומאתו, אלא **מַעֲשֶׂה קוֹץ בְּעָלְמָא קָעָבִיד** - הרי הוא בנשיכתו כמו קוץ שמנקב ממנו אפשר למות, אף שהקוץ עצמו ודאי טהור, הרי שאין ללמוד קל וחומר ממה שנחש ממית, שאין זה סיבה לומר שהוא יטמא, ולכן אין ללמוד ממנו לשרץ.

◆◆◆

מחלוקות בית שמאי ובית הלל, והטעם שנקבעה ההלכה כבית הלל

אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁלֹשׁ שָׁנִים נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, הַלָּלוּ אוֹמְרִים הֲלָכָה כְּמוֹתֵנוּ, וְהַלָּלוּ אוֹמְרִים הֲלָכָה כְּמוֹתֵנוּ, יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אֵלּוּ וְאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵן, וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל.

מבררת הגמרא: **וְכִי מַאַחַר שֶׁאֵלּוּ וְאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, מִפְּנֵי מָה זָכוּ בֵּית הִלֵּל לִקְבּוֹעַ הֲלָכָה כְּמוֹתָן.**

מבארת הגמרא: **מִפְּנֵי שֶׁנּוֹחִין וַעֲלוּבִין הָיוּ** [סבלנין היו], **וְשׁוֹנִין דִּבְרֵיהֶן וְדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי,** כשהיו בית שמאי מביאין ראיה לדבריהם מן התורה, ובית הלל מביאין ראיה ממקרא אחר, היו בית הלל מבארים ודורשים את הפסוק של בית שמאי מה לומדים ממנו,

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמַּקְדִּימִין דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי לְדִבְרֵיהֶן, כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ: מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשָׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: לֹא כָּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָלְכוּ זְקֵנֵי בֵּית שַׁמַּאי וְזִקְנֵי בֵּית הִלֵּל לְבַקֵּר אֶת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחוֹרְנִית, וּמְצָאוּהוּ יוֹשֵׁב רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשָׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת,

אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: (אי) מִשֶּׁם רְאָיָה, אַף הֵן אָמְרוּ לוֹ - זקני בית שמאי אמרו לרב יוחנן בן החורנית, **אִם כָּךְ הָיִיתָ נוֹהֵג, לֹא קַיַּמְתָּ מִצְוַת סוּכָּה מִיָּמֶיךָ,**

לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכָּל הַמַּשְׁפִּיל עַצְמוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַגְבִּיהוּ, וְכָל הַמַּגְבִּיהַּ עַצְמוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁפִּילוֹ,

כָּל הַמְחַזֵּר עַל הַגְּדוּלָּה, גְּדוּלָּה בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ. וְכָל הַבּוֹרֵחַ מִן הַגְּדוּלָּה, גְּדוּלָּה מְחַזֶּרֶת אַחֲרָיו,

וְכָל הַדּוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה [מתיגע להעשיר ולהתגדל, ורואה שאינו מצליח, ואף על פי כן חוזר והולך למרחקים, ומכניס עצמו לגבוהות], **שָׁעָה דּוֹחַקְתּוּ.**

וְכָל הַנִּדְחֶה מִפְּנֵי שָׁעָה, שָׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ, לאחר זמן עתידה לעמוד לו שעה מצלחת.

מחלוקת בית שמאי ובית הלל אם נוח לאדם שנברא

תָּנוּ רַבָּנַן, שְׁתֵּי שָׁנִים וּמֶחֱצָה נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, הַלָּלוּ אוֹמְרִים: נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא נִבְרָא יוֹתֵר מִשֶּׁנִּבְרָא, וְהַלָּלוּ אוֹמְרִים נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁנִּבְרָא יוֹתֵר מִשֶּׁלֹּא נִבְרָא,

נָמְנוּ וְגָמְרוּ, נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא נִבְרָא יוֹתֵר מִשֶּׁנִּבְרָא, עַכְשָׁיו שֶׁנִּבְרָא יְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו שעשה כבר, ויבדוק עבירות שבידו, ויתודה וישוב.

וְאָמְרִי לַהּ - ויש אומרים: **יְמַשְׁמֵשׁ בְּמַעֲשָׂיו,** כגון אם בא מצוה לידו יחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ולא יניח מלעשותה בשביל ההפסד, שהרי שכרה עתיד לבוא. ואם באת לידו עבירה יחשב שכרו שמשתכר בה עכשיו, כנגד הפסדה העתיד ליפרע ממנו.

משנה

רוחב הקורה טפח, שעל רוחב זה אפשר להניח אריח שרוחבו טפח וחצי

הַקּוֹרָה שֶׁאָמְרוּ שצריך להניח בפתח המבוי, צריך שתהיה **רְחָבָה כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ,** שתהיה נראית כדבר קבוע, כמו קורה שמניחים כדי לבנות עליה בנין, שמניחים קורה ועליה אריחים,

וְאָרִיחַ, חֲצִי לְבֵנָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים - מה שאמרו שהקורה צריכה להיות מספיק רחבה שאפשר להניח עליה אריח, היינו אריח שרוחבו טפח וחצי, שהוא חצי מגודל לבינה שגודלה ג' טפחים.

ומכל מקום לא צריך שהקורה תהיה רחבה טפח וחצי, אלא **דַּיָּיהּ לַקּוֹרָה שֶׁתְּהֵא רְחָבָה טֶפַח** - מספיק שהקורה תהיה רחבה טפח, **כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ,** כמבואר בגמרא, שעל קורה ברוחב טפח, מניחים אריח של טפח וחצי.

אם הקורה צריכה להיות רחבה וחזקה שאפשר להניח עליה אריח או רק רחבה אף שאינה חזקה ואי אפשר להניח עליה אריח

[דעה א':] **רְחָבָה כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ, וּבְרִיאָה כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ** - הקורה צריכה להיות רחבה ברוחב שראוי להניח עליה אריח, כאמור, ואף היא צריכה להיות חזקה, שאפשר בפועל להניח עליה אריח.

[דעה ב':] **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רְחָבָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּרִיאָה** - די בקורה שרוחבה הוא רוחב שמשתמשים בו להניח עליו אריח, אף שהקורה עשויה מחומר חלש ובפועל אי אפשר להניח עליה אריח, כגון אם הקורה **הָיְתָה שֶׁל קַשׁ וְשֶׁל קָנִים,** אזי **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ הִיא שֶׁל מַתֶּכֶת,** וכיון שבקורה ברוחב זה ראוי להניח עליה אריח (אם היא היתה ממתכת), על כן קורה ברוחב זה כשרה לתיקון מבואות (אף כשפועל אינה עשויה ממתכת אלא מקש או רנים).

קורה עקומה, או עגולה

אם עקורה **עֲקוּמָה** [שאין אריח יכול לעמוד עליה], **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ הִיא פְּשׁוּטָה** - כאילו היא ישרה, והרי היא כשרה.

וכן אם הקורה **עֲגוּלָה,** ואין אריח יכול לעמוד עליה, אבל עבה היא, שאם תעשה אותה מרובעת, היא תהיה רחבה טפח, אזי **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ הִיא מְרוּבַּעַת,** ואי זו היא מדת עגולה להכשיר: **כֹּל שֶׁיֵּשׁ בְּהֶיקֵּיפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, יֵשׁ בּוֹ רוֹחַב טֶפַח** - - אם יש בהיקף הקורה העגולה שלשה טפחים, בידוע שאם תחלק אותה לשנים - יהיה בה רוחב טפח ישרה שרחבו טפח, והקורה כשירה.

גמ' מלגין נה. לקורה בטיגא ממרח בטיט בשיפוא מלא אלגבא מכאן וכנגדו מכאן ומשום אותה לקורה. מלגין לשון לבנים: **ומעמידי קורה.** אם הסיתה על גבי יתידות אין לריכין שיהו בריאין לקבל קורה ותריח אלא לקבל קורה לבד דהא לא יהבי תריח עלה ובקורה הוא דבעינן קבועות כי היכי דתיסוי הילכך מעליא אבל מעמידיה לא מלי הילכך בדילהו: **אחד זה ואחד זה.** קורה בעינן בריאות דתריח ומעמידיה בעו בריאות דקורה ותריח: **מתניתא.** לחיות מתיקה ליפות כח תמיד[ה]: **שבגייס נוקעין בה.** הוא לשון וגובהה אלגה הוא מתיקה מלגיה ותיקה מתמת: **המקיימות.** שהסיבון זו אלגל זו כמו מקומות: **אחת למעלה ואחת למטה.** וכין שהיסב כדי לקבל תריח זו אלגל זו אלגא שאחת מעמידיה [אלה] נגוהיה משל חבריתה הגוהות ממנה: **רואין אם העליונה כו'.** עד שיהא זו אלגל זו בגוה: **למעלה מעשרים אמה.** מן הקרקע לאין אם הכסר קורה: **ואם שתחתונה למטה מי.** סמוך לקרקע: **דאין ניה רואין.** (ג) נמי כלאמר לאמר בגמרא' רואין אותה כאילו היא מת מתכת: **דיינו הך.** דתנא בריאה אינו אלא קש לתיקה ולמה לי תו היתה כאילו היא מת מתכת: **בריאה ממינה אמרינן.** ברגיל לחיות באותו המין בריאה כגון קורה של עץ כי אינה בריאה נמי אמרינן רואין כאילו היא בריאה אבל אם מקבלות אינה אינמא לא אמרינן רואין: **פשיטא.** דהכא נמי אמרינן רואין דמלי שנא הא מדרישא: **משפחו עד שפחו.** אלו שלו לבד עוזי דפוטיגוס עבר אמות וכתיב ובון שלשים בתחה יסוד אותו אלגמא לכל אמה ואמה בעינגולא אינא אלגא אמות אלגא: **והשיקה.** עוזי לבדה אינה עדיף על י' אלגל ואפילו הכי וקו שלשים הוא דבעי ומו לא: **פרח שוטן.** דק מאלד כפרח שוטן זו: **ועניו עפר.** בשולי דפנותיו אלגמעה אבל אלגמעה דק מאלד כמעשה שפת כוס פרח שוטן: **מגוופי קא חשיב.** קלא לחטוא קו לי' לחיקף לגוופי חשיב ליה שאין עוזי שפתו מוקף גו אלגא קו אלגשים הוא מקיף אלגל אלגשים[ו]: **מקום טהרה.** אלרגשים אלה: כמיס

גמ' טפח טפח ומחצה בעי כיון דרחב לקבל טפח אידך חצי טפח מלבין ליה בטינא משום מהאי גיסא ומשום מהאי גיסא וקיימא אמר רבה בר רב הונא קורה שאמרו צריכה שתהא בריאה כדי לקבל אריח אומעמידי קורה אינן צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח [ב]ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח אמר רב ששת [ג]הניח קורה על גבי מבוי ופרס עליה מחצלת והגביה מן הקרקע שלשה קורה אין כאן מחיצה אין כאן קורה אין כאן דהא מיכסיא מחיצה אין כאן דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה [ד]ת"ר [ד]קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה [ה]וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו [ו]פחות משלשה אין צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת [ז]רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות מד' אין צריך להביא קורה אחרת ארבע[ח] צריך להביא קורה אחרת [ט]וכן ב' קורות המתאימות לא בזו כדי לקבל אריח ולא בזו כדי לקבל אריח אם מקבלות אריח לרחבו טפח אין צריך להביא קורה אחרת ולא לאו צריך להביא קורה אחרת רשב"ג אומר אם מקבלת אריח לארכו שלשה אין צריך להביא קורה אחרת ולא צריך להביא קורה אחרת היו אחת למעלה ואחת למטה ר' יוסי בר' יהודה אומר [י]רואין את העליונה כאילו היא למטה ואת התחתונה כאילו היא למעלה ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מכ' אמה ותחתונה למטה מעשרה אמר אביי ר' יוסי בר' יהודה סבר לה כאבוה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כאבוה דאית ליה רואין ופליג עליה בחדא דאילו ר' יהודה סבר למעלה מעשרים ור' יוסי ברבי יהודה סבר בתוך כ' אין למעלה מכ' לא: ר' יהודה אומר רחבה אע"פ שאינה בריאה: מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב קמיה דרב רחבה אע"פ שאינה בריאה א"ל אתנייה רחבה ובריאה והאמר ר' איליעא אמר רב [יא]רחבה ארבעה אע"פ שאינה בריאה רחבה ארבעה שאני: היתה של קש כו': מאי קמ"ל דאמרינן רואין היינו הך מהו דתימא במינה אמרינן שלא במינה לא אמרינן קמ"ל: עקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה: פשיטא קמ"ל כדרבי זירא דאמר ר' זירא [יב]היא בתוך המבוי ועקמומיתה חוץ למבוי היא בתוך עשרים ועקמומיתה למעלה מעשרים היא למעלה מעשרה ועקמומיתה למטה מעשרה רואין כל שאילו יבטל עקמומיתה ואין בין זו לזה שלשה אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת הא נמי פשיטא היא בתוך מבוי ועקמומיתה חוץ למבוי איצטריכא ליה מהו דתימא ליחוש דילמא אתי לאמשוכי בתרה קמ"ל: עגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת: הא תו למה לי סיפא איצטריכא ליה כל שיש בהיקפו ג' טפחים יש בו רחב טפח מנא הני מילי א"ר יוחנן אמר קרא [יג]ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב ואם איכא שפתו אמר רב פפא שפתו שפת פרח שושן כתיב ביה דכתיב [יד]ועבין טפח ושפתו (ט)במעשה כוס פרח שושן אלפים בת יכיל והאיכא משהו כי קא חשיב מגואי קא חשיב [טו]תניא [טז]רבי חייא אם שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה כמה הוי ארבעים אמה כדתניא [יז]ורחץ (את [יח]בשרו) במים

ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מעשרים. כגון: היכן (סוכה כב.) פרוץ מהכא דאמר כל היכא דליתא בין טפח לין אמרינן חבוט ומי ומעמי תרין הכי ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מכ' אלא בתוך כ' ותתחתונה סמוכה לה בפחות משלשה וקשה דלמדפיך מר' יוסי בר' יהודה לשיטתיון מרבנן דלית ליה לרבו יוחנן[ה] ואומר ר"י דעתמי דרבנן לאו משום דלית ליה לרבו חבוט רמי בפחות מטפח אלא משום דבעי קורה לריחה לקבל אריח[ז] ופסקי קורה הנופלת ברוח ושמי קורות המתמימות אפילו בפחות משלשה משום דבעי קורה לריחה לקבל אריח[ז]:

אתנייה רחבה ובריאה. פירש רש"ס ואין מתלוקת בדבר[ד] וקשה דלא יש למחוק כל בנא דרוחין[ה] אלא נראה סביה[ו] מהכך דברי רבי יהודה לרבנן[ז] וא"א מאי פריך מרבי אליעזר דאילמא כרבנן ס"ל וי"ל דלא מתוקם מילתיה כרבנן דהא דתנא אבא אליעזר בוקעין דיה שתהא רחבה טפח ואפילו אינה בריאה דלא אלא על כתפך דלרבי יהודה וס"ל דקיס ליה לר' אליעזר דר' יהודה בעי רחבה ד' אבל אין צריך שתהא בריאה ומשני רחבה אבא אמי אבל בריאה ד' אבל אין צריך שתהא בעי ר' יהודה שתהא בריאה[ח] ומיהו קשיא כיון דגם דבר רבנן מהכך הוה ליה[ט] למימר מילתיה אבא אליעזר אמר אמר אבא אליעזר רחבה בריאה אע"פ שאינה בריאה מלמדנו דרבנן[י] ומאי דבעי רבי יהודה לרבנן[יא] ומאי ליה רב אמר אמר אבא אליעזר כמו במתני' אלא שהס"ס המתין לסדר הגמרא דבעי דעל אבא אליעזר ובמתני' הוא דבעי לאבא אליעזר אמר אבא אליעזר אמר אבא אליעזר אמר א

כמוה מרובע יתר על העגול רביע. מפורש בכילאי מעברין (לקמן ד' ע"ב): **ש"מ גודשא תלתא.** אומר ר"מ דנפקא מינה לענין מקח וממכר אם אתנה לתת לו פאה גדושה או לתקן לו כלי המדה: **פוך** חוי. פ"ה וכבר נהגו בלתי משהו וכיון דאין הלכה כרבי יוסי בלתי כ"ש בהילמי דאפילו רב הונא בר מינה דפליג בלתי"ש מודה בהילמי ורבי לעשות מי מלח בשבת בשביל ליתן על עופות גלויין ואם נותן מלח על עופות ואח"כ נותן משקין עליהם הוי שרי אפילו לרבי יוסי שהשמנונית ממתיק את המלח לתתן בפ' שמנה שרצים (שבת ד' קפ"ב:) ואלו הן מי מלח המותרים נותן שמן בחתיכה לתוך המים או לתוך המלח: מא

מרובעות ושתים עליונות עגולות נהי דאיפכא לא מצית אמרת דשפחו עגול כתיב אלא אימא חדא לא סלקא דעתך דכתיב אלפים בת יכיל בת כמה הויא שלש סאין דכתיב מעשר הבת מן הכור דהוה להו שיתא אלפי גריוי והא כתיב מחזיק בתים שלשת אלפים ההוא לגודשא אמר אביי שמע מינה האי גודשה תלתא הוי ותנן נמי אשידה תיבה ומגדל כוורת הקש וכוורת הקנים וכור ספינה אלכסנדרית אע"פ שיש להן שולים והן מחזיקות ארבעים סאה בלח שהן בוריים ביבש טהורין: **מתני'** לחיין שאמרו גובהן עשרה טפחים ורחבן ועוביין כל שהוא ר' יוסי אומר רחבן ג' טפחים: **גמ'** לחיין שאמרו כו' לימא תנן סתמא כר"א דאמר לחיין בעינן לא מאי לחיין דעלמא אי הכי קורה נמי ניתני קורות ומאי קורות קורות דעלמא הכי קאמר אותן לחיין שנתלקן בהן ר' אליעזר וחכמים גובהן עשרה טפחים ורוחבן ועוביין כל שהוא וכמה כל שהוא תני רבי חייא אפילו כחוט הסרבל תנא עשה לחי לחצי מבוי אין לו אלא חצי מבוי פשיטא אלא אימא יש לו חצי מבוי הא נמי פשיטא מהו דתימא בלויה דילמא אתי לאישתמושי בבוליה קמ"ל אמר רבא דעשה לחי למבוי והגביהו מן הקרקע שלשה אם שהפליגו מן הכותל שלשה לא עשה ולא כלום אפילו לרשב"ג דאמר אמרינן לבוד הני מילי למעלה אבל למטה כיון דהויא מחיצה שהגדיין בוקעין בה לא קאמר: ר' יוסי אומר רחבן ג' טפחים: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי לא בהילמי ולא בלחיין אמר ליה רב הונא בר חיננא בהילמי אמרת לן בלחיין לא אמרת לן מאי שנא בהילמי דפליגי רבנן עליה לחיין נמי פליגי רבנן עליה א"ל שאני לחיין משום דקאי רבי כוותיה רב רחומי מתני הכי אמר רב יהודה בריה דרב שמואל [בר שילת] משמיה דרב אין הלכה כרבי יוסי לא בהילמי ולא בלחיין א"ל אמרת אמר להו לא אמר רבא האלהים אמרה וגמירנא לה מיניה ומאי טעמא קא הדר ביה משום דר' יוסי נימוקו עמו אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי הילכתא מאי א"ל פוק חזי מאי עמא דבר איכא דמתני לה אהא השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו ר' טרפון אומר בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת א"ל רב חנן לאביי הלכתא מאי א"ל פוק חזי מאי עמא דבר

איתמר

מבמים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיעורו חכמים מי מקוה ארבעים סאה כמה הוו להו חמש מאה גרמידי לתלת מאה מאה למאה וחמשין חמשין בארבע מאה וחמשין סגיא הני מילי בריבועא ים שעשה שלמה עגול היה מכדי כמה מרובע יתר על העגול רביע לארבע מאה מאה למאה עשרים וחמשה הני מאה ועשרים וחמשה הוו להו תני רמי בר יחזקאל ים שעשה שלמה שלש אמות תחתונות

מים. משמע מיס מחוברין יחדיו: **כמה הוו לו.** להקף עשר על עשר ברום חמש אמות כמה גופה ים בהן באמה על אמה כריבוע של מקוה: **פ"ק גרמידי.** מילל מלקחו לעשר לעומות הרי לכל לעומה עשר אמות אורך ברוחב אמה ורום חמש תתקם בחתיכות של אמה הרי מאה חתיכות של אמה על אמה ברום חמש אמות עשר זו על זו הרי ברום חמש אמות כמה הוא מ"ק אמות: **לתלת מאה.** גופה: **מאה.** מקוואות שלש אמות למקוה: **הני מילי בריבוע.** אם היה מרובע שיהא בו אורך ורוחב לגדלין כבאמצעיתו ויהיו לעומתו שוות בי' אמות לעומה כדפריש: **ים שעשה שלמה עגול היה.** כלומר עגול סביב ומגלה שאין אורך הלעומות עשר אמות אלא לעומה באמצעיתו ר"י, ג) [מוס' ר"ה ד"ה סדר], ד) דף י. ודף יב. ה) בס"מ ליתא, ו) [ל"ל מילו].

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע וְרָחֲצוּ בַמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו טז
2. וְעֵשׂוּ אֶת הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ עַד שְׂפָתוֹ עָגֹל סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקָו שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ סָבִיב: מלכים א ז כג
3. וְעֵבִי טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשַׁן אַלְפַּיִם בַּת יָכִיל: מלכים א ז כו
4. וְחֹק הַשְּׁמֶן הַבַּת הַשְּׁמֶן מַעֲשֵׂר הַבַּת מִן הַכֹּר עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר כִּי עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר: יחזקאל מה יד
5. וְעֵבִי טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשָׁנָה מַחֲזִיק בַּתִּים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים יָכִיל: דברי הימים ב ד ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' טרפון וכו' ולא נהיה לומר דקאי ר' טרפון אלא אלפניו ולא אלאחריו ואמרינן בגמ' נהי:

גליון הש"ס

גמ' אפילו בחוט הסרבל. עי' לקמן דף פ ע"ב תד"ה אבל קוכיס. ובמה"ל סי' עד:

לעזי רש"י

מנשטיי"ר [מנישטיי"ר. ארון כלים. קיר"ט. מעיל. שלמוה"ר"א. מי מלח (של שימורים).

מוסף רש"י

במים במי מקוה. המכוסין מטמא ומ"ג ולבלו חיים מדלה כמיב מיים (לעיל ד' ה): מים נקודמו בגמ"ר מטמא מים המיוחדים, לאפוקי שאוכין, ומיהו מים חיים לא נכיר, מלכתיב מים (ויקרא טו)

תורה אור השלם

1. ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחצו במים את כל בשרו וטמא עד הערב: ויקרא טו טז
2. ועשו את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסב אתו סביב: מלכים א ז כג
3. ועבי טפח ושפתו כמעשה שפת כוס פרח שושן אלפים בת יכיל: מלכים א ז כו
4. וחק השמן הבת השמן מעשר הבת מן הכר עשרת הבתים חמר כי עשרת הבתים חמר: יחזקאל מה יד
5. ועבי טפח ושפתו כמעשה שפת כוס פרח שושנה מחזיק בתים שלשת אלפים יכיל: דברי הימים ב ד ה

מסורת הש"ס

פו א מיי' פ"ג מהלכות כלים הלכה כ: פז ב מיי' פ"ז מהלכות שבת הלכה יד טור"ש ש"ע סעיף ג: פח ג מיי' שם הלכה כ טור"ש ש"ע שם סעיף לח: פט ד מיי' שם הלכה כב טור"ש ש"ע סעיף י (וסעיף ו וסע') כתבה): צ ה מיי' פ"ח מהל' מכירה הלכה ג סמג עשין מו טור"ש ש"ע סי' לד סעיף ז:

רב ניסים גאון

אין הלכה כר' יוסי לא בהילמי ולא בלחיים. ובלחיים הוא שאמר ר' יוסי בכאן רחבן ג' טפחים. ובהילמי שני במסכת שבת בפרק ח' שרצים אמר ר' יוסי והלא היא הילמי בין מרובה בין מעוטה.

רבינו חננאל

במים מי מקוה. כל בשרו, מים שכל גופו עולה בהן. וכמה הן אמה על אמה ברום שלוש, ושיעורו חכמים מ' סאה. חזרנו לחשוב הים הראך עולין בו ק"נ מקוה. ואמרינן מכדי הים כמה הוי רחבו עשר על עשר, וקומתו (ע"ה) [ה"] אמה, עשר אמות על עשר אמות ברוחב[ב], בגובה אמה הרי הן ק' אמות בחבריתא, ויש בים גובה ה' אמות, כשתוציא לכל אמה גובה בעשר על עשר רוחב ק' אמה נמצא בים כולו תי"ק אמה אורך בגובה אמה אחת. ושיעור המקוה אמה על אמה הרוב ברום ג' אמות, נמצאו בש' אמות ק' מקוה. נשתיירו עדיין מחשבון הים ק"ק אמה ק"נ חמשים מקוה היה דיי לים ת"נ למה נ' אמות יתירות. ודחינן כי זה החשבון עשר אמה על עשר אמה, מאה אמה בחבריתא במרובע, אבל בים שהוא עגול אין זה כולו. ואקשינן א' הכי דמרובע יתר על העגול רביע, ואנו חשבנו ת"ק אמה בים במרובע חסר רביע, ונמצאת מידה העיגול שע"ה אמה. ש' אמה ק' מקוה, וע"ה אמה ב"ה מקוה בכל שלש אמות מקוה. הנה לא תמצא בים אלא קכ"ה מקוה, איך תני ר' חייא ק"נ אמות. ושנינן שלש (מאות) [אמות] התחתונות מרובעות שהן ק' מקוה, ושתי אמות העליונות עגולות והן מרובעות ק"ק אמה, כדרבינו ריבוים (נ') [ג] אמה נשתיירו ק"נ אמה, (הקן) [הרינן] נ' מקוה אמה אמה לכל מקוה. ולא יתכן שתאמר העליונות מרובעות דכתיב משפחו אל שפתו לעגול. וגם לא יתכן שתאמר כי פחות שתי אמות הוא העיגול, שנא' אלפים בת יכיל. והבת היא שלש סאין, שנא' מעשר הבת מן הכור. והכור עשר איפות, והאיפה שלש סאין. וכתיב האיפה והבת תוכן אחד יהיה. שנמצא (לאלפים) [שששת אלפים] סאין מכיל הים, והמקוה מ' סאה נמצאו ששת אלפים סאה ק"נ מקוה, בכל מקוה מ' סאה, ואין חשבון זה עולה אלא כשיהיו שלש אמות התחתונות מרובעות, ושתי אמות העליונות עגולות. כתוב אחד אומר אלפים בת יכיל, וכתוב אחר אומר שלשת אלפים. **ספינה אלכסנדרית אע"פ שיש להם שולים מחזיקים מ' סאה בלח שהן בוריים ביבש טהורין.** פ' שאינן יכולין לבטלטל מליאין וריקנין. כוריים הן ס' סאין כל כור ל' סאין, נמצא היבש כשיגדש עודף על הלח שאינו יכול להגדש עשרים סאה על ארבעים של לח, והוא השלוש. **מיסקא,** לחיים שאמרו גובהן עשרה טפחים ורוחבן ועוביין כל שהן, וכמה כל שהן תני ר' חייא אפילו כחוט הסרבל. פי' חוט הסרבל חוט חזק כפול שתופרין בו הסרבל, כדכתיב כפיתו בסרבליהון. **תנא** עשה לחי לחצי

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

גמרא

שנינו במשנה: דיה לקורה שתהא רחבה טפח, כדי לקבל אריח לרחבו.

שואלת הגמרא, מדוע מספיק **טָפַח,** והלא **טֶפַח וּמֶחֱצָה בָּעֵי** - צריך טפח וחצי, שהרי המשנה אומרת שהקורה צריכה להיות רחבה לקבל אריח שהוא חצי לבינה של ג' טפחים,

עונה הגמרא: **כֵּיוָן דְּרָחֵב לְקַבֵּל טֶפַח** - כיון שהקורה רחבה טפח, **אִידַּךְ חֲצִי טֶפַח מְלַבֵּין לֵיהּ בְּטִינָא מַשֶּׁהוּ מֵהַאי גִּיסָא וּמַשֶּׁהוּ מֵהַאי גִּיסָא וְקָיְימָא** - אזי טפח מהאריח מונח על הקורה, ועוד רבע טפח בולט מכל צד, שממרח את הקורה בטיט רבע טפח מצד זה ורבע טפח מצד זה, כך שממלא טיט מתחת האריח, נמצא שהקורה יחד עם הטיט שמורחים משתי הצדדים הם טפח וחצי, והיא מחזיקה אריח שרוחבו טפח וחצי.

מעמידי קורה, אם צריכים להיות חזקים כדי לקבל אריח

[דעה א':] **אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: קוֹרָה שֶׁאָמְרוּ, צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא בְּרִיאָה כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ,** כדעת תנא קמא במשנה. **וּמַעֲמִידֵי קוֹרָה** - אם הניח את הקורה על גבי יתידות, **אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ בְּרִיאִין כְּדֵי לְקַבֵּל קוֹרָה וְאָרִיחַ** - אין צריך שהיתדות עצמם יהיו חזקות שיוכלו להניח עליהם קורה ואריח, אלא די בכך שאפשר להניח על היתדות קורה, שהרי לא מניחים את האריח על היתדות, ורק בקורה צריך שתהיה חזקה, כדי שיהיה על ידה היכר טוב, וההיכר הוא רק כשהקורה חזקה ואפשר להניח עליה אריח, אבל היתדות אין צריך שיהיו חזקות כדי לקבל גם את האריח שההיכר אינו ב'מעמידי קורה', אלא בקורה.

[דעה ב':] **וְרַב חִסְדָּא אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ בְּרִיאִין כְּדֵי לְקַבֵּל קוֹרָה וְאָרִיחַ,** הקורה צריכה להיות חזקה להחזיק אריח, ומעמידי הקורה צריכים להיות חזקים להחזיק קורה ואריח שעליה.

◆◆◆

הניח קורה, ועליה פרס מחצלת (והמחצלת גבוהה ג' טפחים מהקרקע)

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הִנִּיחַ קוֹרָה עַל גַּבֵּי מָבוֹי, וּפָרַס עָלֶיהָ - על הקורה **מַחְצֶלֶת,** כדי שהמחצלת תהיה מחיצה, **וְהִגְבִּיהַּ** [את המחצלת] **מִן הַקַּרְקַע שְׁלֹשָׁה** טפחים, **קוֹרָה אֵין כָּאן, מְחִיצָה אֵין כָּאן,**

והגמרא מבארת דבריה: **קוֹרָה אֵין כָּאן, דְּהָא מִיכַּסְיָא** - בתורת 'קורה' אין היתר למבוי זה, שהרי כיסה את הקורה.

מְחִיצָה אֵין כָּאן - בתורת 'מחיצה' אין היתר למבוי זה, **דְּהָוְיָא לַהּ** [שהרי מחיצה זו היא] **מְחִיצָה שֶׁהַגְּדָיִים בּוֹקְעִין בָּהּ,** כיון שהיא גבוהה ג' טפחים מהקרקע, וגדיים יכולים לעבור תחתיה, ואינה 'חוצצת', הרי זו 'מחיצה תלויה', ואינה מחיצה.

◆◆◆

קורות שאינם על כל רוחב הפתח

תָּנוּ רַבָּנַן, קוֹרָה הַיּוֹצֵאָה מִכּוֹתֶל זֶה, וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בְּכוֹתֶל זֶה - הקורה מתחילה בכותל אחד ואינה מגיעה עד הכותל השני,

וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת, אַחַת יוֹצֵאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאַחַת יוֹצֵאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאֵינָן נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ, נמצא שבאמצע נשאר רווח ואין קורה,

אם המרחק (באופן הראשון, בין הקורה לכותל. ובאופן השני, בין קורה לקורה) **פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה** טפחים, **אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת,** כיון שאומרים לבוד, ונמצא שיש קורה על כל רוחב הפתח. אבל אם המרחק ביניהם הוא **שְׁלֹשָׁה** טפחים, **צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת,** כיון שביותר מג' טפחים לא אומרים לבוד, ונמצא שחלק מחלל הפתח אין בו קורה.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אם הרווח **פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה** טפחים, **אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.** אבל אם הרווח הוא **אַרְבָּעָה** טפחים, **צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת,** כיון שלדעת רשב"ג כל שהוא פחות מד' טפחים אומרים לבוד.

שתי קורות זו לצד זו

וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת הַמַּתְאִימוֹת [שהניחם שתי קורות זו לצד זו, כמו תאומים], **לֹא בָּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ וְלֹא בָּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ** - כל קורה בפני עצמה אינה בה רוחב טפח, ואי אפשר להניח עליה אריח,

[דעה א':] **אִם** שתיהם יחד **מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ טֶפַח** - אם על שתי הקורות יחד אפשר להניח אריח (שיחד רוחבם טפח), **אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. וְאִם לָאו** - ואם אי אפשר להניח על שניהם יחד אריח, **צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.**

[דעה ב':] **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מְקַבֶּלֶת אָרִיחַ לְאָרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה** - אף אם שתי הקורות יחד אין רוחבם טפח, והניחם את ב' הקורות עם רווח ביניהם, אם אפשר להניח על רוחב הקורה, אריח לאורכו (האורך של האריח ג' טפחים, ורוחבו כאמור טפח וחצי), **אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. וְאִם לָאו, צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.**

שתי קורות שאחת גבוהה מחברתה

הָיוּ שתי הקורות המונחות זו לצד זו (ושתיהם יחד יכולים לקבל אריח), אלא שלא הניח את שתי הקורות באותו גובה, אלא הניח **אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה** - אחת גבוהה מחברתה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֶלְיוֹנָה כְּאִילוּ הִיא לְמַטָּה, וְאֶת הַתַּחְתּוֹנָה כְּאִילוּ הִיא לְמַעְלָה, כלומר, רואים את שתי הקורות כאילו הם עומדות בשווה זו אצל זו, (או ש'רואים' כאילו מעלים את התחתונה, או ש'רואים' כאילו מורידים את העליונה), **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא עֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה** מהקרקע, **וְתַחְתּוֹנָה לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה** טפחים מהקרקע, שקורה למעלה מעשרים אמה או למטה מעשרה טפחים פסולה.

אָמַר אַבָּיֵי: רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר לַהּ כַּאֲבוּהּ בַּחֲדָא - סבר כאביו רבי יהודה בדבר אחד, **וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא** - וחולק על אביו בדבר אחר,

סָבַר לַהּ כַּאֲבוּהּ בַּחֲדָא - סובר הוא כאביו בדבר אחד, **דְּאִית לֵיהּ** [שיש לו] **רוֹאִין** - שרבי

יהודה סובר במשנה שאומרים 'רואין אותה כאילו היא של מתכת', וכן כאן רבי יוסי אומר 'רואין את העליונה כאילו היא למטה'.

וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא - ובדבר אחד הוא חולק על אביו, **דְּאִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה סָבַר** קורה **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים** אמה כשרה, **וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים, אִין** [כן, הקורה כשרה]. **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים, לָא.**

◆◆◆

שנינו במשנה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רְחָבָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ בְּרִיאָה.**

דעת רב, צריך שהקורה תהיה רחבה ובריאה, אלא אם כן היא רחבה ד' טפחים

מַתְנֵי לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְחִיָּיא בַּר רַב קַמֵּיהּ דְּרַב - רב יהודה לימד את חייא בנו של רב, בפני אביו רב, צריך שהקורה תהיה **רְחָבָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ בְּרִיאָה,** כמבואר בדברי רבי יהודה במשנתינו.

אָמַר לֵיהּ רב לרב יהודה: **אַתְנְיֵיהּ** תלמד אותו כך: צריך שהקורה תהיה **רְחָבָה וּבְרִיאָה,** שרבי יהודה סובר שהקורה צריכה להיות גם רחבה וגם בריאה.

שואלת הגמרא: **וְהָאָמַר רַבִּי אִילְעַאי אָמַר רַב: רְחָבָה אַרְבָּעָה** טפחים, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ בְּרִיאָה,** הרי שלדעת רב אין צריך שהקורה תהיה בריאה.

עונה הגמרא: **רְחָבָה אַרְבָּעָה שָׁאנֵי** - הדין שונה כשהקורה רחבה ארבעה שכיון שהיא רחבה הרבה יש בזה היכר, ואף שאינה בריאה ואינה יכולה בפועל שיניחו עליה אריח, הרי היא כשרה. אבל קורה שאינה רחבה ד' טפחים, אינה כשרה אלא אם כן היא חזקה ואפשר להניח עליה אריח.

◆◆◆

שנינו במשנה: **הָיְתָה שֶׁל קַשׁ כּוּ'** רואין אותה כאילו היא של מתכת.

שואלת הגמרא: **מַאי קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאָמְרִינַן רוֹאִין, הַיְינוּ הָךְ** - הרי דין זה כבר אמרה המשנה שאם היא רחבה אף על פי שאינה בריאה, הרי זה כשר, ומה חידשה המשנה בהוספה זו שאם היא של קש רואין אותה כאילו היא מתכת.

עונה הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא בְּמִינָהּ אָמְרִינַן** - הייתי אומר שרק באופן שרגיל להיות באותו המין קורו חזקים, כגון קורה של עץ, אזי אם עשה אותה 'לא בריאה' אומרים רואים כאילו היא 'בריאה'. אבל **שֶׁלֹּא בְּמִינָהּ** - קורה של קש ושל קנים, כיון שבדרך כלל קורות מקש או קנים אינם חזקים, **לָא אָמְרִינַן** לא אומרים בזה 'רואים' כאילו היא חזקה, **קָא מַשְׁמַע לַן** - לכן השמיעה לנו המשנה שבכל המינים אומרים 'רואים', ואף קורות של קש וקנים, כיון שהם ברוחב טפח וחצי, הרי הם כשרים, שאם הם היו של מתכת היה אפשר להעמיד עליהם אריח.

◆◆◆

שנינו במשנה: **עֲקוּמָה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא פְּשׁוּטָה.**

שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא** שגם באופן זה אומרים 'רואין', כמו בשאר האופנים שמבואר במשנה שאומרים 'רואים'.

החידוש במשנה שאם עקמימות הקורה יוצאת מהמבוי (או מתחת לי' טפחים או למעלה מעשרים אמה) אם בלעדי העקמימות לא יווצר רווח ג' טפחים, הקורה כשרה

עונה הגמרא: **קָא מַשְׁמַע לַן כִּדְרַבִּי זֵירָא** - המשנה השמיעה לנו שגם קורה עקומה שחלק מהקורה מחוץ למבוי הרי היא כשרה, כמו שאמר רבי זירא, **דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: הִיא** - הקורה **בְּתוֹךְ הַמָּבוֹי, וְעַקְמוּמִיתָהּ חוּץ לַמָּבוֹי,**

וכן אם **הִיא בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים** אמה, **וְעַקְמוּמִיתָהּ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים,**

וכן אם **הִיא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרָה** טפחים, **וְעַקְמוּמִיתָהּ לְמַטָּה מֵעֶשְׂרָה** טפחים,

רוֹאִין: כָּל שֶׁאִילּוּ יִבָּטֵל עַקְמוּמִיתָהּ, וְאֵין בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה - רואים, אם נקח ונחתוך את החלק העקום והבולט, ולא יהיה בין שני החלקים רווח שלשה טפחים, **אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת,** שהרי גם בלא החלק העקום הקורה תהיה כשרה,

וְאִם לָאו - אם בלא החלק העקום, יש רווח בין שתי חלקי הקורה ג' טפחים, **צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.**

שואלת הגמרא: **הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא** - גם זה פשוט, שהרי כבר שנינו שאומרים לבוד, ואם בלא העקמימות שבקורה אין רווח ג' טפחים, הרי זה פשוט שמדין לבוד הקורה כשרה.

עונה הגמרא: **הִיא בְּתוֹךְ מָבוֹי וְעַקְמוּמִיתָהּ חוּץ לַמָּבוֹי אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ** - מה שהמשנה אמרה שקורה עקומה כשרה, יש צורך להשמיענו זאת לאופן שעקמימות הקורה חוץ למבוי,

מַהוּ דְּתֵימָא - שהייתי אומר, **לֵיחוּשׁ דִּילְמָא אָתֵי לְאִמְשׁוֹכֵי בָּתְרַהּ** - שנחשוש שמא יבוא להימשך אחרי הקורה שעקמימותה מחוץ למבוי, ויבוא לטלטל גם מחוץ למבוי, **קָא מַשְׁמַע לַן** - לזאת השמיעה המשנה שלא חוששים לכך, וגם קורה כזו כשרה.

◆◆◆

שנינו במשנה: **עֲגוּלָה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא מְרוּבַּעַת.**

שואלת הגמרא: **הָא תּוּ לְמָה לִי** דבר זה עוד למה המשנה מוסיפה, הרי כבר שנינו במשנה שאומרים 'רואים' ואך כך פשוט הוא שגם בקורה 'עגולה' אומרים 'רואים' כאילו היא מרובעת.

עונה הגמרא: **סֵיפָא אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ** - החידוש בעניין זה הוא הסוף של המשנה, ואת זה הוצרך התנא להשמיענו, שבסיפא מבואר הכלל: **כֹּל שֶׁיֵּשׁ בְּהֶיקֵּפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים יֵשׁ בּוֹ רֹחַב טָפַח.**

המקור שכל שיש בהקיפו שלשה, יש בו רוחב טפח, מים שעשה שלמה שהקיפו היה 30 ורוחבו טפח

מבררת הגמרא: **מְנָא הָנֵי מִילֵּי** - מנין לומדים דבר זה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר קְרָא לגבי הים (כעין בריכה מנחושת) שעשה שלמה לטבילת הכהנים (ובמפרשים מבארים מדוע אין בזה פסול 'מים שאובים'), **'וַיַּעַשׂ אֶת הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ עַד שְׂפָתוֹ, עָגֹל סָבִיב, וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ, וְקָו שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסוֹב אוֹתוֹ סָבִיב',** הרי שהים

שהיה היקף עיגולו שלשים אמה, רחבו היה עשר אמה, (ההיקף הוא פי שלש מהרוחב הפנימי), וזה המקור לכלל שאם ההיקף ג' טפחים, הרוחב טפח.

שאלה: והרי היקף הים יחד עם עובי הדפנות היה יותר מ30, נמצא שההיקף הפנימי היה פחות מ30, ונמצא כל שיש בו היקף פחות מג' טפחים יש בו רוחב טפח

שואלת הגמרא: **וְהָא אִיכָּא שְׂפָתוֹ** - והרי מלבד החלל יש את עובי הדופן של הים, ואם הפסוק אומר שההיקף החיצוני (כולל עובי הדפנות) של הים הוא 30, נמצא שההיקף הפנימי (ללא עובי הדפנות) הוא פחות מ30, (למשל 29) ואם הפסוק אומר שהרוחב (הפנימי) הוא 10, נמצא שההיקף הוא פחות מפי שלש מהרוחב הפנימי.

הצעת תשובה: עובי הים היה משהו

אָמַר רַב פָּפָּא: שְׂפָתוֹ - לגבי השפה של הים שעשה שלמה, **'שְׂפַת פֶּרַח שׁוֹשָׁן' כְּתִיב בֵּיהּ** - כתוב בו שהיה דק מאד כפרח שושנה, **דִּכְתִיב 'וְעָבְיוֹ טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה כוֹס פֶּרַח שׁוֹשָׁן אַלְפַּיִם בַּת יָכִיל'.** [בשולי דפנותיו של הים היו עובי דפנותיו טפח, אבל מלמעלה בשפתו העליונה היו דפנותיו דקים מאד, כמו עובי שפת הכוס שהיא דקה מאד כפרח שושנה], נמצא שעובי הדפנות הוא 'משהו' בלבד.

דחיית ההצעה: אם כך הגמרא היה צריכה לחשב 'משהו' זה, שכל שיש בהקיפו 'משהו' פחות מג' – יש בו רוחב טפח

שואלת הגמרא: **וְהָאִיכָּא מַשֶּׁהוּ,** והרי היה לגמרא להחשיב, בכלל שאמרו 'כל שיהא בהקיפו שלשה יש בו רוחב טפח', את ה'משהו' הזה שהיה בשפת הים, ונמצא (למשל) שהחלל הפנימי של ההיקף (ללא ה'משהו' עובי הדפנות) היה קצת פחות מ30, ורוחבו היה 10, נמצא הכלל שהכלל הוא שכל שיש בו משהו פחות מ3 יש בו רוחב טפח

תשובה חדשה: הפסוק מונה את ההיקף ללא החלל, ונמצא שהכלל הוא מדוייק שכל שיש בהקיפו שלשה יש בו רוחב טפח

עונה הגמרא: **כִּי קָא חָשֵׁיב, מִגַּוַאי קָא חָשֵׁיב** - מה שהפסוק מונה ומחשב את מידת היקפו של הים שעשה שלמה, אין החישוב להיקף החיצוני של הים, (שהוא יותר מ30 בגלל עובי הדפנות) אלא החישוב הוא להיקף הפנימי של הים, שהוא בדיוק 30, והרוחב הפנימי הוא 10, נמצא שהכלל הוא מדוייק שההיקף הוא פי 3 מהרוחב.

◆◆◆

כמות המים שהיו בים שעשה שלמה

תַּנְיָא רַבִּי חִיָּיא: יָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה, הָיָה מַחֲזִיק מֵאָה וַחֲמִשִּׁים מִקְוֶה טָהֳרָה - 150 פעמים 40 סאה שהוא שיעור של מקוה.

שואלת הגמרא: **מִכְּדֵי** - הנה **מִקְוֶה כַּמָּה הָוֵי** - כמה הוא שיעור מקוה, **אַרְבָּעִים סְאָה, כִּדְתַנְיָא: 'וְרָחַץ (אֶת בְּשָׂרוֹ)** [עמוד ב] **בַּמַּיִם'** - משמע מים מחוברין יחדיו, **בְּמֵי מִקְוֶה** - מים מכונסים יחד. **'כָּל בְּשָׂרוֹ', מַיִם שֶׁכָּל גּוּפוֹ עוֹלֶה בָּהֶן, וְכַמָּה הֵן, אַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם שָׁלֹשׁ אַמּוֹת** - כמות מים שנכנסת בשטח שאורכו ורוחבו אמה לגובה ג' אמות, **וְשִׁיעֲרוּ חֲכָמִים מֵי מִקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה,**

ואם כך קשה: **כַּמָּה הָווּ לְהוּ** כמה אמות היו בים שעשה שלמה **חֲמֵשׁ מְאָה גַּרְמִידֵי** [חמש מאות אמה בסך הכל, שהרי הוא היה עשר אמה על עשר אמה, בגובה חמש אמות, (ומחשבים זאת כך: אורך כפול אורך כפול גבוה, אורך 10 אמות כפול רוחב 10 אמות = שטח בסך הכל של 100 אמות, כפול 5 אמות גובה = 500 אמה],

והנה **לִתְלָת מְאָה** [בשלש מאות אמה], יש **מְאָה** פעמים שיעור מקוה, שהרי אמה על אמה בגובה ג' אמות, הוא שיעור מקוה אחד, ונמצא שעשר אמה על אמה בגובה ג' אמות, הוא 10 מקוואות, ועשר אמה על עשר אמה בגובה ג' אמות, הוא 100 מקוואות,

לְמֵאָה וְחַמְשִׁין [בעוד 150 אמה], יש **חַמְשִׁין** - 50 פעמים שיעור מקוה (שאם 300 הוא 100 מקואות, אזי 150 הוא 50 מקוואות).

נמצא שב300 ועוד 150 = 450 יש 150 שיעורי מקוה, אם כן **בְּאַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין סַגִּיא** - די ב450 אמה, שהרי לפי החשבון עולה שב450 אמות יש 150 פעמים שיעור מקוה, ומה הביאור במה ששנינו שים שעשה שלמה היה 500 אמה והיו בו 150 שיעורי מקוה.

עונה הגמרא: **הָנֵי מִילֵי בְּרִיבּוּעָא** - מה שאמרנו שהים היה 500 אמה, היינו רק אם הים היה מרובע עשר אמות על עשר אמות בגובה ה' אמות, אבל **יָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה עָגוֹל הָיָה,** כדכתיב עגול סביב, וכל דבר עגול הוא רחב באמצעיתו, וקצר לכל צדדיו, וכיון שהוא לא היה מרובע לא היה בו בסך הכל 500 אמה.

שואלת הגמרא: **מִכְּדֵי כַּמָּה מְרוּבָּע יָתֵר עַל הֶעָגוֹל, רְבִיעַ** - הנה מרובע הוא יותר מעיגול ברבע, שהרי כל עיגול שרחבו אמה, יש בו היקף שלש אמות, ואם היה מרובע היה בו היקף ארבע אמות, נמצא מרובע יתר על העגול רביע, הלכך, כיון שהים עשה שלמה היה עגול ולא מרובע, ואם הוא היה מרובע הוא היה 500 אמה, הרי בעיגול הוא רבע פחות,

וכדי לחשב זאת בקלות נחלק את ה500 אמות (שהיו אילו הים היה מרובע) ל400 ול100, נמצא **לְאַרְבַּע מְאָה** - מ400 אמה בשטח מרובע - נוריד רבע - עולה 300 אמה בשטח עגול, ומ300 אמה אפשר לעשות **מְאָה** מקואות.

לְמֵאָה - מ100 אמה בשטח מרובע - נוריד רבע - עולה 75 אמה בשטח עגול, ומ75 אמה אפשר לעשות **עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה** - 25 מקואות,

נמצא שהיה שם שיעור מאה מקואות ועוד 25 מקואות, אם כן קשה: **הָנֵי מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה הָווּ לְהוּ** - הרי זה עולה יחד 125 מקואות, ואם כן מדוע שנינו ששיעור הים שעשה שלמה הוא 150 מקואות.

עונה הגמרא: **תְּנֵי רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל, יָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה שָׁלֹשׁ אַמּוֹת תַּחְתּוֹנוֹת מְרוּבָּעוֹת, וּשְׁתַּיִם עֶלְיוֹנוֹת עֲגוּלוֹת,** נמצא שהחלק התחתון של הים היה מרובע והוא 10 אמה אורך כפול 10 אמה רוחב = 100, כפול 3 אמה גובה = 300 אמה, והם 100 מקואות.

וה2 אמות העליונות של הים היו עגולות, הרי זה 10 אמה אורך כפול 10 אמה רוחב = 100 אמה כפול 2 אמה גובה = 200 אמה, פחות רבע לעיגול = 150 אמה, והם 50 מקואות.

נמצא שהיו בים שיעור 150 מקואות.

שואלת הגמרא: **נְהִי דְּאִיפְּכָא לָא מָצֵית אָמְרַתְּ** - אף שאינך יכול לומר להיפך שהים למטה

היה עגול ומעלה מרובע, **דִּשְׁפָּתוֹ עָגוֹל כְּתִיב** - שהרי כתוב במפורש בפסוק שהחלק העליון היה עגול, **אֶלָּא אֵימָא חֲדָא** - אבל עדיין קשה, תאמר שרק אמה אחת העליונה היתה עגולה, ולא היו שם ב' אמות עגולות, ואם כן נמצא שהיו במקוה יותר מ150 שיעור מקואות.

עונה הגמרא: **לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - לא עולה ביאור זה על הדעת, **דִּכְתִיב 'אַלְפַּיִם בַּת יָכִיל', בַּת כַּמָּה הָוְיָא** - כמה יש במידת 'בת' - **שָׁלֹשׁ סְאִין, דִּכְתִיב 'מַעְשַׂר הַבַּת מִן הַכּוֹר'**, מכור מפרישים מעשר מידה שנקראת 'בת', וכור הוא 30 סאה, הרי ש'בת' שהיא המעשר שלו הרי היא 3 סאה, **דְּהָוֵה לְהוּ שִׁיתָּא אַלְפֵי גְּרִיוֵי** - וזה עולה שהים שהיו בו 2000 'בת' הם 6000 סאה, שהם 150 מקוואות (150 כפול 4 = 6000).

שואלת הגמרא: **וְהָא כְּתִיב** לגבי הים שעשה שלמה **'מַחֲזִיק בַּתִּים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים'** - הרי שהים החזיק 3000 בת ולא 2000.

עונה הגמרא: **הָהוּא לְגוּדְשָׁא** - אם מניחים בים יבש, יש בו גודש, שהרי לח מתמלא רק בתוך הכלי (שכשממלאים יותר מכך הוא נשפך), אבל דבר יבש אפשר למלאות גם מעל שולי הכלי.

אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ הַאי גּוּדְשָׁה תְּלָתָא הָוֵי - מכך אנו שומעים שהגודש הוא שליש, שבדבר לח אפשר למלאות בים רק 2000 בת, ובדבר יבש אפשר למלאות 3000 בת.

וּתְנַן נָמִי - וכך גם מבואר במשנה להלן שכשמניחים בכלי דבר יבש הוא שליש יותר מדבר לח, שכך שנינו: **שִׁידָּה** [ארגז תלוי בעגלה, למרכב נשים חשובות] **תֵּיבָה, וּמִגְדָּל** [ארון עץ], **כַּוֶּורֶת הַקַּשׁ** [סלסלה מקש], **וְכַוֶּורֶת הַקָּנִים** [וסלסלה מקנים], **וּבוֹר סְפִינָה אֶלֶכְסַנְדְּרִית** [עושה בה כעין בור, ונותן שם מים מתוקים], **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שׁוּלַיִם וְהֵן מַחֲזִיקוֹת אַרְבָּעִים סְאָה בַּלַּח, שֶׁהֵן כּוֹרַיִים** (שישים סאה) **בַּיָּבֵשׁ, טְהוֹרִין** - אף שיש לכלים אלו שוליים, והם כלים הראויים לקבלה, מכל מקום כיון שיש להם נפח גדול של 40 סאה, אינם מקבלים טומאה, שכלי כזה מחמת גודלו, אין עליו שם כלי, (ולומדים זאת ממה שהוקשו בפסוק כלי עץ לכלי שק, שכשם ששק אפשר לטלטלו מלא וריק, כך כלי עץ אינם מקבלים טומאה אלא אם כן אפשר לטלטלם כשהם מלאים וריקים, וכלי שיש לו נפח כזה גדול, אי אפשר לטלטלו מלא וריק).

הרי מוכח שתיבה שמחזיקה 40 סאה בלח, מחזיקה 60 סאה ביבש.

משנה

גובה הלחי להיתר הטלטול, 10 טפחים

לְחָיַיִן שֶׁאָמְרוּ שמועילים להתיר טלטול, **גּוֹבְהָן עֲשָׂרָה טְפָחִים,**

רוחב הלחי

[דעה א':] **וְרָחְבָּן וְעוֹבְיָיִן כָּל שֶׁהוּא,**

[דעה ב':] **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רָחְבָּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.**

גמרא

ביאור לשון המשנה 'לחיים', האם יש מכך הוכחה שצריך ב' לחיים כרבי אליעזר

שנינו במשנה: **לְחָיַיִן שֶׁאָמְרוּ כּוּ'.**

מלשון המשנה 'לחיין' משמע שצריך שני לחיים. מבררת הגמרא: **לֵימָא תְּנַן סְתָמָא** - האם נאמר שהמשנה נשנתה ב'סתם' (בלא שם תנא האומר, כדעת מוסכם ומוכרע להלכה), **כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר לְחָיַיִן בְּעִינַן** - שצריך ב' לחיים.

מבארת הגמרא: **לָא, מַאי לְחָיַיִן** - מה כוונת המשנה 'לחיים', **לְחָיַיִן דְּעָלְמָא** - לחיים של כל המבואות, ובכל מבוי ומבוי מספיק לחי אחד.

הגמרא דוחה ביאור זה: **אִי הָכִי קוֹרָה נָמֵי** - אם כן גם לגבי קורה, **נִיתְנֵי** - היה לו לתנא לומר **'קוֹרוֹת'**, ונבאר: **וּמַאי קוֹרוֹת** - מה הכונה 'קורות': **קוֹרוֹת דְּעָלְמָא** - קורה של כל המבואות.

מבארת הגמרא ביאור חדש במשנה: **הָכִי קָאָמַר, אוֹתָן לְחָיַיִן שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים** [האם צריך לחי אחד או שתים], **גּוֹבְהָן עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְרוֹחְבָן וְעוֹבְיָין כָּל שֶׁהוּא,**

וְכַמָּה כָּל שֶׁהוּא [שלדעת תנא קמא הוא רוחב הלחי], **תְּנֵי רַבִּי חִיָּיא: אֲפִילּוּ כְּחוּט הַסַּרְבָּל** [חוט דק מאד שמשתמשים בו למעיל].

◆◆◆

עשה לחי לחצי מבוי

תָּנָא, עָשָׂה לֶחִי לַחֲצִי מָבוֹי - שהכניס הלחי לפנים הרבה עד חצי אורכו של מבוי, **אֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי מָבוֹי,** אסור להשתמש אלא מן חציו ולפנים.

שואלת הגמרא **פְּשִׁיטָא,** הרי ודאי אם לא עשה את הלחי אלא בפנים, הלחי מועיל רק לבפנים.

עונה הגמרא: **אֶלָּא אֵימָא** - אלא תאמר: **יֵשׁ לוֹ חֲצִי מָבוֹי,** החידוש הוא לא חלק האיסור שבחלק החיצוני אסור לטלטל, אלא החידוש הוא שבחל הפנימי מותר לטלטל, ולא אומרים שבגלל שלא עשה לחי אלא לחצי מבוי, אסור לטלטל גם בחלק הפנימי של המבוי.

שואלת הגמרא: **הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא** - גם זה דבר פשוט, הרי כיון שבחלק הפנימי יש לחי, מותר לטלטל בו, ואיזה צד היה לומר מדוע שנאמר שאם עשה לחי רק לחצי מבוי, אין זה מועיל.

עונה הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא לֵיחוּשׁ דִּילְמָא אָתֵי לְאִישְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּכוּלֵּיהּ** - הייתי אומר שנחשוש שמא יבא להשתמש בכל המבוי, **קָא מַשְׁמַע לַן** - לכן השמיע לנו התנא שלא חוששים לזה ומותר לטלטל בחלק הפנימי של המבוי.

◆◆◆

אם הלחי גבוה מהקרקע ג' טפחים, או שהוא רחוק מהכותל ג' טפחים, אינו לחי

אָמַר רָבָא: עָשָׂה לֶחִי לְמָבוֹי, וְהִגְבִּיהוּ מִן הַקַּרְקַע שְׁלֹשָׁה טפחים, **אוֹ שֶׁהִפְלִיגוּ** - הרחיקו **מִן הַכּוֹתֶל**

שְׁלֹשָׁה טפחים, **לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם,** שאין זה לחי כשר, **אֲפִילוּ לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּאָמַר אָמְרִינַן לָבוּד** [שלשיטתו כל שאינו רחוק ד' טפחים אומרים לבוד], **הָנֵי מִילֵּי** [אלו הדברים נאמרו] על רווח שנמצא **לְמַעְלָה,** כגון קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת לכותל אחר, **אֲבָל לְמַטָּה** - שהלחי רחוק בג' הטפחים הסמוכים לקרקע, **כֵּיוָן דְּהָוְיָא** - כיון שהיא **מְחִיצָה שֶׁהַגְּדָיִין בּוֹקְעִין בָּהּ** - כיון שגדיים יכולים לעבור שם, נמצא שאינה 'חוצצת' ועל כן אין לה שם מחיצה, אזי בזה **לָא קָאָמַר** רשב"ג שאומרים לבוד ביותר מג' טפחים.

◆ ◆ ◆

שנינו במשנה: רחבן ועוביין כל שהוא, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רָחְבָּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.**

רב יוסף: אין הלכה כרבי יוסי שאוסר להכין מי מלח מועטים בשבת, ואין הלכה כרבי יוסי שרוחב הלחיים צריך להיות ג' טפחים

אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, לֹא בְּהֵילְמֵי - במי מלח, שרבי יוסי אוסר בשבת להכין אפילו מעט מי מלח, וחכמים חולקים עליו, ואין הלכה כרבי יוסי, **וְלֹא בִּלְחָיַיִן** - וכן אין הלכה כרבי יוסי שרוחב הלחיים צריך להיות ג' טפחים, אלא די בכל שהוא כתנא קמא.

רב הונא בר חיננא אומר לרב יוסף: לגבי הילמי אמרת לנו שאין הלכה כרבי יוסי, אבל לגבי לחיים לא אמרת לנו דבר זה אלא הלכה כרבי יוסי שרוחב הלחיים ג' טפחים

אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא לרב יוסף: **בְּהֵילְמֵי אָמַרְתְּ לַן** - לגבי הילמי אמרת לנו שאין הלכה כרבי יוסי, אבל **בִּלְחָיַיִן לָא אָמַרְתְּ לַן** - לגבי לחיים לא אמרת לנו שאין הלכה כרבי יוסי.

שאל רב יוסף (ויש מבארים שאמורא אחר שאל): **מַאי שְׁנָא בְּהֵילְמֵי דְּפְלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ** - מה שונה לגבי הילמי שאין הלכה כרבי יוסי כיון שחכמים חולקים עליו, **לְחָיַיִן נָמֵי פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ** - והרי גם לגבי לחיים חכמים חולקים על רבי יוסי ומסתבר שגם בזה אין הלכה כמותו.

אֲמַר לֵיהּ רב הונא בר חיננא (ויש מבארים שאמורא אחר ענה): **שָׁאנֵי לְחָיַיִן מִשּׁוּם דְּקָאֵי רַבִּי כְּוֹותֵיהּ** [שונה דין לחיים שבזה הלכה כרבי יוסי מפני שגם רבי סובר כמותו בזה שרוחב הלחיים ג' טפחים (כמבואר לעיל יב.)].

נוסח אחר: רב רחומי אמר בשם רב שאין הלכה כרבי יוסי בין בהכנת מי מלח בשבת ובין לגבי לחיים, ולאחר מכן חזר בו משום שרבי יוסי נימוקו עמו

רַב רְחוּמִי מַתְנֵי הָכִי - רב רחומי שנה את הדברים הנ"ל כך: **אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל [בַּר שִׁילַת] מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי לֹא בְּהֵילְמֵי וְלֹא בִּלְחָיַיִן.**

אָמְרוּ לֵיהּ: אָמַרְתְּ - האם אמרת דבר זה.

אֲמַר לְהוּ: לָא.

אָמַר רָבָא: הָאֱלֹהִים - לשון שבועה, **אַמְרַהּ** - הוא כן אמר מאמר זה, **וּגְמִירְנָא לַהּ מִינֵּיהּ** - ולמדנו זאת ממנו, **וּמַאי טַעְמָא קָא הָדַר בֵּיהּ** - ולמה הוא חזר בו, **מִשּׁוּם דְּרַבִּי יוֹסֵי נִימּוּקוֹ עִמּוֹ** - רבי יוסי מביא טעמי ראיותיו בכל מקום.

אביי: נהגו העם בלחי משהו

אֲמַר לֵיהּ רָבָא בַּר רַב חָנָן לְאַבָּיֵי הֵילְכְתָא מַאי - מה ההלכה לגבי רוחב הלחיים,

אֲמַר לֵיהּ אביי: **פּוֹק חֲזִי, מַאי עַמָּא דָּבַר** - צא תראה מה נהגו העם, וכבר נהגו בלחי משהו, ולא כדעת רבי יוסי שרוחב הלחי ג' טפחים.

יש ששנו את הכרעת אביי לגבי עניין אחר (ברכה ראשונה על המים)

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַהָא - יש ששנו את מה שאמר אביי 'פוק חזי מאי עמא דבר' על עניין אחר: **הַשּׁוֹתֶה מַיִם לְצָמְאוֹ, אוֹמֵר** ברכה לפניה **שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר:** מברך לפניה **בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָן עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ.**

אֲמַר לֵיהּ רַב חָנָן לְאַבָּיֵי: הִלְכְתָא מַאי

אֲמַר לֵיהּ אביי: **פּוֹק חֲזִי מַאי עַמָּא דָּבַר,** וכבר נהגו העולם לברך על המים ברכה לפניה 'שהכל נהיה בדברו'.

העומד מלגיו. שלא הוקבע שם לשם מיקון מבוי ולא הזמינוהו לכך: **הילת דלא סמכין עליה מאתמול.** שהיה שם לאו מאיר ונפל בשבת: **לגישמשמוי בגיון.** ויעלה וימלוט ביום טוב: **היה שם.** בפסי בילאות תניא בפרק שני: **חילת הקניים.** קנים מחוברים. מיקח שהיו נעוצים בכסלר מחיקה: **דיומד.** מפרש בפ׳ שני[1] דיו עמודין עמוד אחד נרחב כסנים שעשאו במרזב ונוטה אחד ממחציתו לדרום ואחד למערב דכי עביד ד׳ דיומדין לד׳ הפיאות ים לכל מחיקה ג׳ אמות עומד אמה מכאן ואמה מכאן: **דדבעא מיניה.** בפרק שני (ז) דיו עמודין עמוד אחד נרחב כנגד דיו דיו כוך **פחמין.** דיו: **פחמין.** נופו נוטה סמוך לארץ לאם הגוף בפחות מג׳ לקרקע ועיקרו במקום שמחובר לארץ גבוה עשרה: **אין מטלטלין בו.** אם היה היקפו יותר מג׳ אמות אם הפחים כתלר המשכן. ושיעור זה נתנו חכמים לכל היקף המתוקן ואינו מתוקן כל עליו כגון למחיקה שאין בה שני ועברב בהאי פיקרא (ד׳ מז:) והיקף שלא הוקף לדירה בפ׳ שני (ד׳ כד.). ובכל נמי אי בעומד מאליו מוקמת לה שפיר כו׳ הואיל ולאו לכסי עבידא יכבו ביה רבנן אלא שיעורא: **משום דהוי דירה שתשמישה לאויר.** לעולם שנטעו מתחילה לכך והיקף לדירה הוא אבל דירה זו אינה עשויה לעורך תוכה אלא לעורך אחר שחוצה לה לדור שם שומרי הסדות ועשויי הגליל מן המחנה ואין מטלטלין בדירה זו אלא בית אם הפחים כלתניא בפ׳ שני (ד׳ כב.) כלל אמר ר״ש בן אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסוכר ומוקלה ומלר ואפילו ר׳ בורים מוחר וכל דירה שתשמישה לאויר כגון מוקרגנין שבשדות בית הפחים מוחר יותר מבית הפחים אסור אלא דירה הוא דעל כרחו הוא דל דס: **שבת כמ.** קדש עליו היום וקנה שם שבימתו: **גבוה עשרה.** דלמרגיון גוד אסיק מחיצותיו כל הבינותיו והכי הוה מוקף: **וכן נקע.** אחד מנקיעקי הפנים: **והוא מד׳ אמות עד בית הפחים.** הואיל ואבנה בחוץ מחיצותיו נעשית ביתו ובולו כאדבע אמותיו הוא הלכך מהלך אם כולו הוה ומולה לו אלגיים אמה אבל לא הוה טופי מבית הפחים אין מחיצותיו מועילות לו שהיקף שאינו עשוי לדירה אינו מועיל אלא לבית הפחים. אחר נקע מאדבע אמות אמה מאי מהלך אם כולו פחות מד׳ אמות מאי מהלך אם כולו איבה ומחיצותיו מאי מהני אלא מהיקה נמי מקום לכל אדם ד׳ אמות בפרק מי שהוליפוהו (לקמן ד׳ מא.): **ושיבולים מקיפות אותה.** שהיא גבוהים[2] סביב מלקוט ואבנים גבוהין

תא שמע הנושה סוכתו. בפ׳ הישן (סוכה ד׳ כד.): מוקי לה דעביד לה בהולא ודפנא דלא מקפי לרב אחא בר יעקב דאמר כל המחיקה שאינה יכולה לעמוד ברוח פירום שהרוח מנענעתו לכאן ולכאן אינה המחיקה ומאמר בשרה והא קאזיל ואתי ולפי זה לא פריך הכא מידי והוה מקי לגמרה ולטעמיך[א] אי נמי משמע ליה דמיירי בכל עניין בין הוי רוב דופן מעודי האוהל שאינו הולך ברוח בין דהוי רוב דופן מן הגוף[ב]: **אי הכי מאי דמימרא.** ולא קני דגיגיות דלעיל דלא הוה נקט תרתי תמנו מחיל: **תל׳ ונקע מאי איכא דמימר.** ולא מקקי מכאן לגמ׳ ד׳ (ג) המחיקה שאינה עשויה בידי אדם לא מהני אלא דעתיה דהכי עבידי לא הוי מהני אלא דעתיה דהכי עבידי בלחי פליגי נמי במחיצה ת״ש [ג]: **הנושה סוכתו בין הנאלנות ואילנות דפנות לה בשירה הכא במאי עסקינן שנטען מתחילה לכך אי הכי פשיטא מהו דתימא לינזוד דילמא אתי לאישתמושי באילן קמ״ל ת״ש [ד]: היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד הכא נמי במאי עסקינן שעשאן מתחילה לכך א״ הכי מאי [ה] קמ״ל [קמ״ל] חיצת הקנים קנה קנה פחות משלשה טפחים [ו] כדבעא מיניה אביי מרבה ת״ש [ז] אילן המסיך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ ג׳ טפחים שנטעו מתחילה לכך אי הכי ליטלטל עסקינן שנטעו מתחילה לכך א״ הכי ליטלטל בכולו אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו אלא בית פאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר [ח] וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה אלא בית פאתים ת״ש [ט] שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות ועד בית פאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות ועד בית פאתים וקמה קצורה ושיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה וכי תימא הכא נמי שעשה מתחילה לכך בשלמא קמה לחיי אלא תל ונקע מאי איכא למימר אלא ״במחיצות כולי עלמא לא פליגי דהויא מחיצה כי פליגי בלחי אביי לטעמיה דאמר לחי משום מחיצה ומחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה ורבא לטעמיה דאמר [י] לחי משום היכר א עבידא בידים הויא היכר ואי לא לא הוי היכר ת״ש אבני גדר היוצאות מן הגדר מובדלות זו מזו פחות משלשה אין צריך לחי אחר שלשה צריך לחי אחר הכא נמי שבנאן מתחילה לכך א״ הכי פשיטא מהו דתימא למיסר בניינא הוא דעבידא קמ״ל ת״ש [יא] דתני ר׳ חייא כותל שצידו אחד כנגס מחברו בין שנראה מבחוץ ושוה בבפנים ובין שנראה בבפנים ושוה מבחוץ נדון משום לחי הכא נמי שעשאן מתחילה לכך א״ הכי מאי קמ״ל לא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי אם תא שמע דרב חוה יתיב בההוא מבואה הוה יתיב רב הונא קמיה אמר ליה לשמעיה זיל אייתי לי כוזא דמיא עד דאתא נפל לחיא אחוי ליה בידיה קם אדוכתיה אמר ליה רב הונא לא סבר לה מר לסמוך אדיקלא אמר [יב] דמי האי מרבנן כמאן דלא פרשי אינשי שמועתא מי מסכינן עליה מאתמול טעמא דלא מסכינן הא מסכינן הוי לחי לימא אביי ורבא בדלא מסכינן עליה פליגי הא מסכינן עליה הוה לחי לא מ״ד דההוא ברקא דהוה ביר בר חבו דהוו פליגי בה אביי ורבא כולי שנייהו: **מתני׳** בכל עושין לחיין אפילו בדבר שיש בו רוח חיים [יג] ורבי מאיר אוסר [יד] וממומה משום גולל ור׳

ר׳ עקביבן: **מן הגדר.** זו למעלה מזו: **למיסר בניינא.** שאם יולה לעשות המחיה מכותל זה לכותל שכנגדו ויתקבר בתאנים לעשות ובענין אחר אינו יכול לדבק בנין מדם בנגין לן: **לסמוך אדיקלא.** דקל הוא עומד אצל פתח הנכנס: **כמאן דלא פרשי אינשי שמועתא מי מסכינן עליה מאתמול.** ומתרץ **דלא הוי** ד״ל. דווחלי בדסמכינן עליה פליגי אבל לא מסכינן דבר הכל אינו לחי כהסוגיא עובדא **דדיקלא לרבי:** **ברקא.** ליגיר: **דהוה בה כוי אמה.** ולא מסכינן דבר הכל אינו לחי כהסוגיא עובדא אחי לאישתמושי ביום טוב באילן. וכן נמי דחי במחיצה הקנים דתנינן דעדרון בשעשאן מתחילה לכך. אי הכי מאי לימרא, כלומר אם מתחילה עשאו לכך הא פשיטא הוא. דחי לכדבעא מיניה מרבה איצטרוכא ליה, וכדבעינן לקמן. **תא שמע** מיהא דתנן בהמוצא תפילין, אין המיסך על הארץ כו׳. דחי הכא נמי בשעשאו דעבד לכך. אי הכי למימרא דאמר רבי יהושע אין מטלטלין בו אלא בבית פאתים. ומשני משום דהוא דירה שתשמישה לאויר כו׳ [כלומר אין שם בית]. ת״ש שבת בתל גבוה ד׳ אמות ועד בית פאתים, (מפני שהוא דירה שתשמישה לאויר וא״ה אלא בית פאתים), וכן בנקע עמוק ד׳ כו׳ עד וקמה קצורה אם שיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. הנה התל והנקע א״ אפשר לומר בהן שעשאן מתחילה לכך. דפריקנן בהמחיצות ס״ע לא פליגי דמחיצה השעויה מאליה הויא מחיצה. **ורבא אמר לחי משום מחיצה.** ואי עשאו לכך הוי היכר ואי לא לא הוי היכר. ת״ש אבנים היוצאות מן הגדר, וגראות בולטות ומובדלות זו מזו, פחות משלשה אין צריך לחי אחר כו׳.[ט]) פי׳ למיסר בניינא. ת״ש דרב הונא הוו יתבי במבוי, א״ לה רב לשמעיה אייתו לי מיא עד [דאתי שמעא] כלך הלחיי, א״ל רב קום אדוכתיך.

[א]) נראה ל״ל כלן ומאי ר״ש שנטען מתחילה לכך ל״ה פשיטא מהו דתימא למיסר בניינא.

מסורת הש״ס

[1]) סוכה כד:, [2]) לקמן יט: [סוכה כד:], [3]) [נר׳ תוס׳ למגילת. עבודה], [4]) [לקמן יט:], [5]) לקמן נט: סוכה כד.: [6]) סוכה כה., [7]) [לעיל יב:], [8]) [תוספתא פ״ז ה״ז], [9]) [גיטין נט. ב״מ יא:] ב״מ נב: מוקין בו.), [10]) [סוכה כה. ע״ז:], [11]) [דף יח.], [12]) בב״מ: שבולים, [13]) [ב״מ נב:], [14]) [במדבר יט:], [15]) [דף יב:].

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה כדבעא מיניה בפ׳ שני. ב״מ סוף דף יט: (ב) תוס׳ ד״ה חל וכו׳ למ״ל ממילה. ב״מ בפרק הישן [סוכה כד.]:

גליון הש״ס

גמ׳ וכל דירה שתשמישה לאויר. לקמן דף כב ע״ב:

מוסף רש״י

המשך מעמוד קודם. שהדרין, לאחוקם עלי עץ לפס דמעיגלנן מלא ויקיף, והו פיגו מעגלנן מלא ויקיף, דגדול יותר מדי ופס יעגלנוהו ובאבר פיגיסם (שם). בימוקרן עמוד. ונס וקף, דבר יפר כקן מתפקולת (לקמן נא. לא: פירוש עמוד לחת עמוד בכל דבריו, שהיה מיישב את דבריו (ביפין מז.) לא: עומדת, שהיה מבוא עמוד לבריו ו בעמוד (בברות כז.). חסרונן, לרבי פוקון (ברכות מד.). פוק חזי מאי עמא דבר. היקן נוהגים, וכבר נהגו לנכר בתחלה שהכל ונלבוף בוחל נבפנות רמות ומחמיון על כל מה שבלה (שם מח.). עד כאן המשך מעמוד קודם.

הנושה סוכתו בין האילנות. מאחר ולא סמכה עליהן אלא בן דופעמיה (סוכה כד:). **היה שם אילן.** בפסי בילאות קלת, היה בתחת הפחות אלון שעובי אמה בכל לד (שם). **או גדר.** מרובע אמה על אמה, לא גדר מהם של אבנים הוא אלרוך שיהא בהם עוד אמה כדי לתלון בשבר מחיצות, אמה לגמרה ואמה לעמון לא לגדוים (שם). **נידון משום דיומד.** ג׳ עמודים שהיו מחיצה לכאן ולכאן, שנכר הקלו מכמנים עליהם (שם). **אילן המסיך על הארץ.** שעמו טוה לגמרה אבל נדליו סביב (לקמן עב). **טפח.** טפח גדול מאד ולאמר הנוף בפופין סביב על אחרון. **בלחי.** לאמרגיון לגוד (לקמן עב. סוכה כד.). **מטלטלין בו.** אחתיו. לאמרגיון לגוד (לקמן עב. סוכה כד.). **אלא בית פאתים.** אמה לכל אחד ד׳ אמות ומחיצה אינה בלחי. **אבל אם** הוי כלן מחיצות אינה בלחי. **אבל אם** הוי כלן מחיצות אינה בלחי. **אבל אם** הוי כלן מחיצות

תלמוד לומר וכתב לה מבל מקום. וא"ת ואימא וכתב לה כלל ספר פרט אין בכלל אלא מה שבפרט ספר אין מידי אחרינא לא ור"ל ואין ביתא חזר וכלל אלא עד גב דלא מייתי בברייתא אלא כללא קמא אין לומר ב דכה"ע אינא בקדושין בפ"ק (ד' כפ.): דקאמי

ור' מאיר מטהר אוכותבין עליו גיטי נשים ור' יוסי הגלילי פוסל: **גמ'** תניא ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי לא פסין לביראות ולא גולל לקבר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי דתניא ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת"ל וכתב לה מכל מקום אם כן מה ת"ל ספר לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל ורבנן מי כתיב בספר ספר כתיב לספירות דברים בעלמא הוא דאתא ורבנן האי וכתב לה מאי דרשי ביה ההוא מבעי ליה בבתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף פלקא דעתך אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף קמ"ל ור' יוסי הגלילי האי סברא מנא ליה נפקא ליה מספר כריתות דאין לי אלא ספר כריתות ואין דבר אחר כורתה ורבנן האי ספר כריתות מיבעי ליה לדבר אחר הכורת בינו לבינה לכדתניא דהרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות ורבי יוסי הגלילי נפקא ליה מכרת כריתות ורבנן כרת כריתות דא דרשי:

מתני' שיירא שחנתה בבקעה והקיפוה כלי בהמה מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא גדר גבוה עשרה טפחים ולא יהו פירצות יתרות על הבנין כל פירצה שהיא כעשר אמות מותרת מפני שהיא כפתח יתר מכאן אסור: **גמ'** איתמר פרוץ בעומד רב פפא אמר מותר רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור רב פפא אמר מותר הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ רובה רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור הכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובה תנן ולא יהו פירצות יתרות על הבנין הא כבנין מותר לא תימא הא כבנין מותר אלא אימא אם בנין יתר על הפירצה מותר אבל בבנין מאי אסור אי הכי ליתני לא יהו פירצות כבנין קשיא ת"ש דתניא המקרה סוכתו בשפודין או בארובות המטה אם יש רווח ביניהן במותן כשירה הכא במאי עסקינן כשנכנס ויוצא והא אפשר לצמצם אמר רבי אמי במעדף רבא אמר אם היו נתונין ערב נותנו שתי שתי נותנו ערב ת"ש שיירא שחנתה בבקעה והקיפוה בגמלין באוכפות בעבותין

וכיני מאיר מעטר. ונעמא דרבי מאיר מפרש במסכת סוכה (ד) בכולהו מקום דקסבר כל מחיצה העומדת כרוח מחיצה אחרת מחיצה: **גמ' ולא גולל נקבר.** כלומר כל שעשו גולל אין גולל על עליו לטמא. גולל הוא כיסוי שנותנין דף על המת: **ספר.** וכתב לה ספר כריתות. ספר משמע מקום לכדכתיב (ישעיה לו) אתרי שדף (המלך) ספר המגילה:

מה ספר שאין בו רוח חיים. פי' בכל מעברין (לקמן ד' מ:) גבי מעשה שני (בנקוד ובלמלן) נקט לה של פרי מפרי וגדולי קרקע (ופירק קמא דסוכה (ד' יא:)) גבי חגיגה נקט מה חגיגה דבר שאינו מקבל טומאה וגדולו מן מאכל מן הכל לפי מה שדומה לחגיגה:

ורבנן האי וכתב לה מאי עבדי. פ"ג דאליקשיך למדרש וכתב לה לשמה תרי וכתב לה כתיבי והא דדרשין בהמגרש (נעיין ד' פז.) וכתב לה ולא לה ולחכיתה תתם דרש מלה דוכתב דהכא:

בכתיבה מתגרשת ולא בכסף. הן דרשה לה אחיא אלא גרסא אבל לאמיי נפקא ליה בפרק קמא דקדושין (ד' ה.) מסברא דאין סניגור עשה קטיגור ומכל מקום לאמיי נמי אליעזר וכתב בכתיבה מתגרשת ולא בחליצה והא דדרשי בה גיטי קדושין (ד' ג:) דאיכא בחליצה מספר כריתה הוא דרשה כר' יוסי הגלילי דמשמע הכא דקדושין ונקט לה משום דהוא דרשה פשוטה טפי וכן דרך הש"ס כלומר בהתוכל (פ"ק ד' פז.) דמייתי קרא דנעבוריה בית אביה לגבי חבלה וגרש קדושין (ד' ב:) קאמר דבהפקת גרשין הוא דכתיב וגרש פרק אחד דיני ממונות (פרהדרין ד' לב:) דרש דלאיתי נגעים ביום מוציום הרשות בו דהיינו לאמיי דפ"ק דמועד קטן (ד' מ.) ובפרק דרשה דרכא דדרש תתם מדכתיב ביי ולא לאחיי (ד' ט:) **על** מנת שלא תלכי לבית אביך.

תימה דהא אם מת אביה לא תשיב מן בית אביה כדתניא בנדרים (ד' מו.) קונס לגיתן שאני נכנס שדך שאני נוקם מה שלו מכרו לאחר מיד מותר דלא ל"ל דבית אביה קרויים כל יוצאי חלציו לכתיב במנר (בראשית יט) שני אלמנה בית אביך תעש"ג דקרלאי מוכחי שכבר מת שם (ד' ט:):

ורבי יוסי הגלילי (ד) מברת כריתות. קשה לר"י דבנדרים גרש המגרש (ד' פג:) קאמר על רבנן דרבי אלעזר בן עזריה דכרת כריתות לר' יוסי דקאמר דלא כן לר"ל וכי יוסי הגלילי הוא בכלל הנהו רבנן וי"ל דהתם קאמר דלא דרשי להכיל דרשה ולא בעי למימר דלא דרשי לה גרים כלל:

פרוץ בעומד. מכלן משמע דלאפסר לגמלים:

לאפסר לגמלים כדפירש"י לעיל (ה) ומפרק שני דתולין (ד' לח:) דמוקי קרא דאמר אמר ר' יוסי בר' יוחנן זה פירש לגמיה זה פירש לחיים ואם לי אפסר לגמלים אמאי אליקרעי למעוטי מפסיקה הייתי אומר דילמא מתה אמו והבדר ילדתו והוה ליה יוצא דופן אין לדקדק דשבקינן לבקר דלחיים ולאליקרעי לשפס עיר אלוהו ואימא"ב ויש להניח לאיזה מפרק בהמה המקבלת (תולין דף ע.) גבי בעיא הלכו לבגיהים אחר הרוג דמוקי לה כגון שיצא אבר ב"ג ואם לי אפסר לגמלים מוקי קמיצעי לגיתן ממה נפקא נעון קבוצה שהוא יצא לחוץ בשחיטה (שם) ר"ל וכי אמר כמותו דווקא קאמר אמר רבי אמי במעדף דאין

לדבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי לאמבי ולא פסין לביראות כו'. איתמר פרוץ בעומד רב פפא אמר מותר רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור, הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ רובה. רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור, הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ יתרות על הבנין, ולא קתני גדור לא יהו פרצות יתרות בבנין. ש"מ פרוץ בעומד שרי. דרחינן מאי כמותן כמלא נכנס ויוצא שהוא יתר כמעט. ואקשינן(ב) והא אי אפשר לצמצם כלומר אם הרחיב בנכנס ויוצא כשאתה אתה דחוק ביניהן נמצאת אתה דחוק באחר. ושנינן בשעדיף כדי שלא יבואו לידי דוחק. רבא אמר מצרי כדי שיעור נכנס ויוצא ומטלאהו מסכך כשר. אם היו השפורין נתונין לאורך בשתי נוחן נוחן הכשר על גבן לרוחב הסוכה בערב. ת"ש שיירא שחנתה בבקעה והקיפוה גמלים או באוכפות כו'.

מוסף רש"י

פסין לבריאתו. דתנן (לקמן י"ב) עוחין פסין לכרמלית מלבנים דיומדין לנוי שבבתים הרבים וכהוי עמוק עפרים דהוא הדי' ואין יכול לגמלאם ממנה אלא אם כן מוקף מחיצות ומפני מחיצות עולי הגגות מתירו לאחרבם בלבדבים דיומדין מיים (סוכה כב.). ולא גולל לקבר. כלומר אם שפוחה מעבר לגיתנו של מת אין בו גולל עליו לטמא, דאמרינן בנכסים מעוקה דגולל מעמיד מתנגן ומנמה ומפלל, דמגיע (תולין עב.) על עבי הבורות (סוכה כב.), מגיעין להבות כל דבר. לומנמו עליו כגון לוח עץ ובלה לה מכל מקום. מדלא כתב ומתן ספר כריתות בידה (נעיין כא. ובנעיין בספר. דהלי' ספר כלקי גוף (סוכה שם) דמעמד לכמוב בלקי גוף ומלים לעיקר דבריהם שיהו מוחקין לשם הרבי (נעיין שם). **לספירות דברים בעלמא** הוא דאתי. לון דן קלי (לון בכמוב בלקי גוף) ומכמב עליו לבלי דבר הגנו קרוי ספר, ספירת דברים כריתות שיהו מוחקין לשם הרבי (נעיין שם) ביעיסם (סוכה שם) (נעיין שם). ומכמב דבר כריתות וכל בה מה דבעי לכמוב (נעיין שם). **ואיהו מתגרשת בכסף.** ליתן לה כסף לשם גירושין לעומר הרי אם מגרשת בגיטא (נעיין בג. מלרן שנתן בקדושין בקדושין ד' מ:) **אם אי אפשר לצאתה לחיות.** ולאם מביאו ולכלה ומיתה לאיש אחר (סוכה שם (נעיין שם)). **מה** ראיה דאיתקש יציאה לחיות. ולאם מביאו ולכלה ומיתה לאיש אחר (סוכה שם (נעיין שם)). **מנה** הויה בכסף. הויה, קדושין שמתה בהן עצמה לגמל (נעיין שם) כשמתה עצמה מבינימים דהשתא הוי ריוח עפי בן בקדושין (ב). קיחה קיחה מגדה עפרון (נעיין שם). **לדבר הכורת בינו לבינה.** אמתה בפירש קדושין כרתה ביעיסם ולא יהא מנגתי אלא מכמן בלבד. **ומיהא** דל

לחי העומד מאליו

אִיתְּמַר לֶחִי הָעוֹמֵד מֵאֵלָיו, שלא הוקבע שם לשם תיקון מבוי, כגון שהיה שם קרש סתם (לא לצורך לחי), וכעת רוצה להשתמש בו כ'לחי' להתיר את הטלטול במבוי,

[דעה א':] **אַבָּיֵי אָמַר: הָוֵי לֶחִי.**

[דעה ב':] **רָבָא אָמַר: לָא הָוֵי לֶחִי.**

באופן שמבעוד יום סמך על לחי אחר, לכולי עלמא אין זה לחי. והמחלוקת היא באופן שמבעוד יום סמך על לחי זה

הגמרא מבארת באיזה אופן הם נחלקו: **הֵיכָא דְּלָא סָמְכִינַן עֲלֵיהּ מֵאֶתְמוֹל כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא הָוֵי לֶחִי** - באופן שהיה במקום לחי אחר והלחי נפל בשבת, ובשבת עצמה רוצה לסמוך על הלחי העומד מאליו (על הקרש שנמצא שם סתם), כולם מודים שאין זה לחי, שהרי מבעוד יום סמך על לחי אחר, וגילה בזה שאינו סומך על הלחי העומד מאליו.

כִּי פְּלִיגִי הֵיכָא דְּסָמְכִינַן עֲלֵיהּ מֵאֶתְמוֹל - ומה שנחלקו אביי ורבא הוא באופן שמבעוד יום סמך על הלחי העומד מאליו,

אַבָּיֵי אָמַר: הָוֵי לֶחִי, דְּהָא סָמְכִינַן עֲלַיהּ מֵאֶתְמוֹל - שהרי סמך על הלחי העומד מאליו מבעוד יום.

רָבָא אָמַר: לָא הָוֵי לֶחִי, כֵּיוָן דְּמַעִיקָּרָא לָאו אַדַּעְתֵּיהּ דְּהָכִי עֲבִידִי - כיון שמתחילה לא עשאו על דעת שישמש כלחי, על כן **לָא הָוֵי לֶחִי.**

הצעת ראיה א' (לאביי): מהמבואר שאילנות הם מחיצה ואף שהם עומדות מאליהם, מוכח שמחיצה העומדת מעצמה היא מחיצה

קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ כִּי הֵיכִי דִּפְלִיגִי - אנו מעלים בדעתינו, שכמו שהם חולקים **בְּלֶחִי, פְּלִיגִי נָמֵי** - כך הם חולקים **בִּמְחִיצָה** שעומדת מעליה.

תָּא שְׁמַע, הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בֵּין הָאֵילָנוֹת, וְאֵילָנוֹת דְּפָנוֹת לָהּ, כְּשֵׁירָה, הרי מוכח שהאילנות הם מחיצה אף שבפשטות הם מחיצה העומדת מאליה שלא קבעום מתחילה למחיצות לסוכה.

דחיית הראיה: מדובר שנטע את האילנות לשם מחיצה

הגמרא דוחה את הראיה: **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן** - כאן במה מדובר, **שֶׁנְּטָעָן מִתְּחִילָּה לְכָךְ** - שנטע את האילנות מתחילה לשם מחיצה, נמצא שאין זו מחיצה העומדת מעצמה, אלא הרי זו מחיצה שמתחילה העמידוה לשם מחיצה.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי, פְּשִׁיטָא** - אם כך פשוט הדבר, שהרי זו מחיצה.

עונה הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא לִיגְזוֹר דִּילְמָא אָתֵי לְאִישְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּאִילָן** - הייתי אומר שנגזור שלא לעשות סוכה כזו, שמא יבוא להשתמש באילן, וחכמים הרי אסרו להשתמש באילן בשבת ויום טוב שמא יתלוש, **קָא מַשְׁמַע לַן** - ואת זה חידשה המשנה שלא חוששים לכך.

הצעת ראיה ב' (לאביי): מהמבואר שאילנות הם מחיצה ואף שהם עומדות מאליהם

תָּא שְׁמַע, הָיָה שָׁם אִילָן, אוֹ גֶּדֶר, אוֹ חִיצַת הַקָּנִים, נִידּוֹן מִשּׁוּם דְּיוֹמָד - בור שהוא עמוק י' טפחים ורחב ד' טפחים, אסור להוציא ממנו מים לרשות הרבים, וחכמים תיקנו שאפשר להקיף את הבור בדיומדין (4 מחיצות בצדדים שכל מחיצה פונה לשתי צדדים, כפי שיבואר להלן דף יז), ובברייתא מבואר שאילן או גדר נידונים משום 'דיומד', הרי שאילן הוא מחיצה אף שהוא עומד מעצמו, ובפשטות לא נטעוהו לשם מחיצה.

דחיית הראיה: מדובר שנטע את האילנות לשם מחיצה

עונה הגמרא: **הָכָא נָמֵי בְּמַאי עָסְקִינַן שֶׁעֲשָׂאָן מִתְּחִילָּה לְכָךְ** - גם כאן מדובר, שעשה את הגדר (או נטע את האילן) מתחילה לשם מחיצה.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי מַאי קָא מַשְׁמַע לַן** - אם כן שמדובר באופן זה, מה השמיעה לנו המשנה ומה חידוש יש בזה, שהם כשרים למחיצה.

עונה הגמרא: **[קָא מַשְׁמַע לַן] חִיצַת הַקָּנִים** - הברייתא השמיעה לנו שגם קנים שאינם ממש סמוכים זה לזה, אלא הם עומדים **קָנֶה קָנֶה,** ובין קנה אחד לשני יש רווח **פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים,** הרי זה מועיל, **כְּדִבְעָא מִינֵּיהּ אַבָּיֵי מֵרַבָּה** - כפי ששאל זאת אביי מרבה (להלן), אם מחיצה כזו כשרה להיות דיומד, ומברייתא זו הוכיח רבה (להלן) שמחיצה כזו נחשבת מחיצה.

הצעת ראיה ג' (לאביי): מהמבואר שאילנות הם מחיצה ואף שהם עומדות מאליהם

תָּא שְׁמַע, אִילָן הַמַּסִּיךְ עַל הָאָרֶץ - אילן שענפיו נוטים כלפי הארץ, והרי הוא מסכך על הארץ, **אִם אֵין נוֹפוֹ** [הקצה של הענף שנוטה למטה] **גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, מְטַלְטְלִין תַּחְתָּיו,** שהענפים הם מחיצות, הרי מוכח שאף מחיצה שנעשית מעצמה היא מחיצה.

דחיית הראיה: מדובר שנטע את האילנות לשם מחיצה

הגמרא דוחה את הראיה: **הָכָא נָמֵי בְּמַאי עָסְקִינַן** - כאן גם במה מדובר, **שֶׁנְּטָעוֹ מִתְּחִילָּה לְכָךְ,** שנטע את האילן מתחילה שישמש כמחיצה, וממילא אין זה מחיצה שנעשית מעצמה.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי לִיטַלְטֵל בְּכוּלּוֹ** - אם כן שזו מחיצה טובה (שהיא לא נעשתה מעצמה), **אַלְמָה** - למה **אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: אֵין מְטַלְטְלִין בּוֹ אֶלָּא בֵּית סָאתַיִם** (שטח שזורעים בו שני אמה שעורים, שהוא מאה אמה על 50 אמה).

עונה הגמרא: **מִשּׁוּם דְּהָוֵי דִּירָה שֶׁתַּשְׁמִישָׁהּ לַאֲוִיר, וְכָל דִּירָה שֶׁתַּשְׁמִישָׁהּ לַאֲוִיר, אֵין מְטַלְטְלִין בָּהּ אֶלָּא בֵּית סָאתַיִם** - אילן זה שמשתמשים בו כמחיצה, אינו נעשה כדירה רגילה שנעשית לדיורים, ואדם עושה מחיצות כדי לגור בתוך המחיצות, אלא השומרים ששומרים את השדות שמסביב לאילן, משתמשים בענפים של האילן כמחיצות לדור בתוכם כדי לשמור את השדות (כלומר, לצורך ותועלת האויר שמחוץ למחיצות, ולא לצורך ותועלת האויר שבתוך המחיצות).

הצעת ראיה ד' (לאביי): מהמבואר שתל הוא מחיצה ואף שהוא עומד מאליו

תָּא שְׁמַע, שְׁבַת בְּתֵל (ערימת חול, גבעה קטנה) **שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה** טפחים, הרי הוא רשות היחיד (שאנו אומרים 'גוד אסיק' שגובה המחיצות שהם עשרה טפחים, אנו רואים כאילו

הם עולים לגובה, וכל שטח התל מוקף מחיצות), ומותר לטלטל על התל, **וְהוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד בֵּית סָאתַיִם,** דין זה נאמר אם גודל התל הוא לפחות ד' אמות, ועד ששטח של בית סאתיים, **וְכֵן** אם שבת **בְּנֶקַע, שֶׁהוּא עָמוּק עֲשָׂרָה וְהוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וְעַד בֵּית סָאתַיִם.**

וְקֶמָה קְצוּרָה - וכן אם קנה שביתה בקמה קצורה, **וְשִׁיבּוֹלוֹת** [שאינם קצורות] **מַקִּיפוֹת אוֹתָהּ** את הקמה הקצורה, **מְהַלֵּךְ אֶת כּוּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה,** מפני שהוא נמצא במקום מוקף מחיצות, כל השטח נחשב למקומו ויש לו אלפיים אמה לכל צד,

הרי מוכח מברייתא זו שאף תל נקע ושיבולים הם מחיצה, ואף שנעשו מעצמם.

וְכִי תֵּימָא הָכָא נָמֵי - ואם תאמר שגם כאן מדובר **שֶׁעֲשָׂאָה** אותם **מִתְּחִילָּה לְכָךְ** לשם מחיצות, **בִּשְׁלָמָא קָמָה לְחַיֵּי** - דבר זה 'בשלום' - נכון ומיושב לגבי קמה, שאכן אפשר לומר שעשה אתה למחיצה, **אֶלָּא תֵּל וְנֶקַע מַאי אִיכָּא לְמֵימַר** - מה יש לומר, הרי האדם לא עשאם מתחילה לשם מחיצות.

דחיית הראיה: במחיצות לכולי עלמא – מחיצה העומדת מעצמה היא מחיצה, והמחלוקת היא רק בלחי

אֶלָּא בִּמְחִיצוֹת כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּהָוְיָא מְחִיצָה - אלא במחיצות כולם לא חולקים שהם מחיצה אף שהם נעשו מעצמם,

כִּי פְּלִיגִי - והמחלוקת היא **בְּלֶחִי, אַבָּיֵי לְטַעְמֵיהּ** - אביי לשיטתו **דְּאָמַר לֶחִי מִשּׁוּם מְחִיצָה, וּמְחִיצָה הָעֲשׂוּיָה מֵאֵלֶיהָ הָוְיָא מְחִיצָה,** ועל כן אף לחי העומד מעצמו הוא מחיצה.

וְרָבָא לְטַעְמֵיהּ - ורבא לשיטתו, **דְּאָמַר לֶחִי מִשּׁוּם הֵיכֵּר, אִי עֲבִידָא בְּיָדַיִם הָוְיָא הֵיכֵּר** - אם עשה אותה בעצמו, הרי זה היכר, **וְאִי לָא** - ואם לא עשה אותה בעצמו, אלא שהיא עשויה מעצמה, **לָא הָוֵי הֵיכֵּר.**

הצעת ראיה ה' (לאביי): מהמבואר שאבני גדר הם לחי

תָּא שְׁמַע, אַבְנֵי גָדֵר הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגָּדֵר, מוּבְדָּלוֹת זוֹ מִזּוֹ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה - אם האבנים רחוקים אחד מהשני פחות מג' טפחים, **אֵין צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר,** שזה עצמו הלחי, אבל אם הם רחוקים אחד מהשני **שְׁלֹשָׁה** טפחים, אינם נחשבים כדבר אחד, ואין זה לחי וממילא **צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר,** הרי מוכח שאף אבנים שלא נעשו מתחילה לשם לחי, שהרי הם חלק מהגדר ועשאם לצורך הגדר, הרי הם לחי.

דחיית הראיה: מדובר שבנה את הגדר מתחילה לשם לחי

הגמרא דוחה את הראיה: **הָכָא נָמֵי** - כאן גם מדובר **שֶׁבְּנָאָן מִתְּחִילָּה לְכָךְ,** ואין זה לחי העומד מאליו.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי פְּשִׁיטָא** - אם כך הרי זה כשאר לחי ופשוט הדבר שהוא לחי ומה החידוש בזה.

עונה הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא לְמֵיסַר בִּנְיָינָא הוּא דַּעֲבִידָא** - הייתי אומר שכיון שאבנים אלו נעשים כדי לקשר ולחבר גדר זו עם אבנים נוספות כדי להאריך את הגדר, ואם כן זה לא יכול להיחשב כלחי, **קָא מַשְׁמַע לַן** שלא אומרים כך, אלא הרי זה לחי כשר.

הצעת ראיה ו' (לאביי): מהמבואר שיש אופנים שהכותל הוא לחי

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: כּוֹתֶל שֶׁצִּידוֹ אֶחָד כָּנוּס מֵחֲבֵרוֹ, בֵּין שֶׁנִּרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, וּבֵין שֶׁנִּרְאֶה מִבִּפְנִים וְשָׁוֶה מִבַּחוּץ (כמבואר לעיל ט:), **נִדּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי,** הרי שכותל הוא לחי ואף שהוא 'עומד מאליו'.

דחיית הראיה: מדובר שעשה את הכותל מתחילה לשם לחי

הגמרא דוחה את הראיה: **הָכָא נָמֵי** - כאן גם מדובר **שֶׁעֲשָׂאוֹ** - שעשה **מִתְּחִילָּה** את הכותל באופן זה **לְכָךְ** [לשם לחי].

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי מַאי קָא מַשְׁמַע לַן** - אם כך מה השמיעה לנו הברייתא,

עונה הגמרא: **הָא קָא מַשְׁמַע לַן** - דבר זה השמיע לנו הברייתא: **נִרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, נִדּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי,** ואף שאינו נראה מבפנים.

ראיה כדעת אביי: מכך שרב פסל דקל ללחי, מפני שלא סמך עליו מאתמול, ומשמע שאם היה סומך עליו מאתמוך הוא לחי

תָּא שְׁמַע, דְּרַב הֲוָה יָתֵיב בְּהָהוּא מְבוֹאָה - שרב היה יושב במבוי, **הֲוָה יָתֵיב רַב הוּנָא קַמֵּיהּ** - וישב רב הונא לפניו, **אֲמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ** - אמר רב לשמשו: **זִיל אַיְיתִי לִי כּוּזָא דְמַיָּא** - לך תביא לי כד מים,

עַד דַּאֲתָא נְפַל לֶחְיָא - עד שבא השמש, נפל הלחי,

אַחְוִי לֵיהּ בִּידֵיהּ - הראה לו רב בידו שהלחי נפל ושלא ילך על סמך לחי זה,

קָם אַדּוּכְתֵּיהּ - עמד השליח במקומו,

אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לרב: **לָא סָבַר לַהּ מָר לִסְמוֹךְ אַדִּיקְלָא** - כבודו לא סובר שאפשר לסמוך על הדקל שהיה שם סמוך לכותל מדין לחי.

אָמַר רב: **דְּמִי הַאי מֵרַבָּנַן כְּמַאן דְּלָא פָּרְשִׁי אִינָשֵׁי שְׁמַעְתָּא** - נראה תלמיד חכם זה כמי שלא יודע לפרש מאמר, שהרי **מִי סָמְכִינַן עֲלֵיהּ מֵאֶתְמוֹל** - וכי סמכו על דקל זה כלחי מאתמול שאפשר להחשיבו כלחי, הלא מבעוד יום היה שם לחי אחר ולא סמכו על לחי זה.

מדייקת הגמרא ממעשה זה: **טַעְמָא דְּלָא סָמְכִינַן** - הטעם שלחי זה לא כשר מפני שלא סמכו עליו מאתמול, ומשמע: **הָא סָמְכִינַן הָוֵי לֶחִי** - שאם היה סומכים עליו מאתמול הרי הוא לחי, נמצא שלחי כזה נקרא לחי אך שהוא לחי העומד מאליו.

הצעת דחיית הראיה:

הגמרא מנסה לדחות את הראיה: **לֵימָא אַבָּיֵי וְרָבָא בִּדְלָא סָמְכִינַן עֲלֵיהּ פְּלִיגִי** - אולי נאמר שאביי ורבא נחלקו באופן שלא סמכו עליו מאתמול, **הָא סָמְכִינַן עֲלֵיהּ הָוֵה לֶחִי** - אבל אם סמכו עליו מאתמול הוא לחי כשר לכולי עלמא, וממילא אין ראיה מהאופן הנ"ל שסמכו עליו מאתמול.

דחיית ההצעה:

הגמרא דוחה הצעה זו: **לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - אל תעלה זאת על דעתך, **דְּהָהוּא בַּרְקָא דַּהֲוָה**

בֵּי בַּר חָבוּ דַּהֲווֹ פְּלִיגִי בַּהּ אַבָּיֵי וְרָבָא כּוּלֵּי שְׁנַיְיהוּ - שהיה מרפסת בביתו של בר חבו, ואביי ורבא נחלקו בדינה כל שנותיהם, הרי מוכח שלרבא כיון שמתחילה לא העמידוהו ללחי הרי הוא פסול ואף אם סומך עליו מערב שבת, שאם לא כן לא היו חולקים כל ימיהם, שהרי כבר סמכו עליו מערב שבת.

משנה

עשיית לחי מדבר שיש בו רוח חיים

[דעה א':] **בַּכֹּל עוֹשִׂין לְחָיַיִן, אֲפִילוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים,** כגון בהמה.

[דעה ב':] **וְרַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר.**

דבר שיש בו רוח חיים, אם מטמא משום גולל (כיסוי הקבר)

[דעה א':] **וּמְטַמֵּא מִשּׁוּם גּוֹלֵל** - אם לקחו דבר שיש בו רוח חיים ועשאוהו מכסה לקבר, הרי הוא מטמא במגע ובאהל. [עמוד ב]

[דעה ב':] **וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר,** כיון שהיא מחיצה (לכיסוי המת) שיש בה רוח חיים אינה מחיצה, ואין לה שם גולל, וממילא אינה מקבלת טומאה (שבעלי חיים אינם מקבלים טומאה, אלא אם כן הם 'גולל').

דבר שיש בו רוח חיים, אם כותבים עליו גיטי נשים

[דעה א':] **וְכוֹתְבִין עָלָיו גִּיטֵּי נָשִׁים.**

[דעה ב':] **וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי פּוֹסֵל:**

גמרא

דבר שיש בו רוח חיים, אין מועיל למחיצה, ואין עושים אותו לקבר

תַּנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ לֹא דּוֹפֶן לְסוּכָּה, וְלֹא לֶחִי לְמָבוֹי, לֹא פַּסִּין לְבֵירָאוֹת, וְלֹא גּוֹלֵל לְקֶבֶר,

רבי יוסי הגלילי: אין כותבין עליו גט

מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אָמְרוּ: אַף אֵין כּוֹתְבִין עָלָיו גִּיטֵּי נָשִׁים.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי,

דְּתַנְיָא, ' וכתב לה **סֵפֶר** כריתות' **אֵין לִי אֶלָּא סֵפֶר** (שהוא מקלף), **מִנַּיִן לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר,** [שאפשר לכתוב עליו גט, **תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְכָתַב לָהּ', מִכָּל מָקוֹם,**

אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר 'סֵפֶר', לוֹמַר לָךְ: מָה סֵפֶר דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וְאֵינוֹ אוֹכֵל. אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְאֵינוֹ אוֹכֵל.

כיצד רבנן דוחים ראיה זו: **וְרַבָּנַן, מִי כְּתִיב** שיכתוב את הגט **בְּסֵפֶר,** שבזה משמע שהכתיבה

צריכה להיות דוקא על קלף והדומה לו, והלא **'סֵפֶר' כְּתִיב, לִסְפִירוּת דְּבָרִים בְּעָלְמָא הוּא דַּאֲתָא** - לספר את הדברים הוא בא, שיכתבו את דבר הגירושין אבל לא נלמד מכאן על מה צריך לכתוב את הגט.

מה רבנן דורשים ממה כתוב 'וכתב': **וְרַבָּנַן, הַאי 'וְכָתַב לָהּ', מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ,** הרי אינם צריכים זאת כדרשת רבי יוסי הגלילי שלמד מכאן לרבות כל דבר שאינו כספר.

עונה הגמרא: **הָהוּא מִבְּעֵי לֵיהּ בִּכְתִיבָה מִתְגָּרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת בְּכֶסֶף, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא** - היה עולה על דעתך לומר, **הוֹאִיל וְאִיתַּקַּשׁ יְצִיאָה לַהֲוָיָה** - כיון שהוקש יציאה לקיום, כלומר גרושין לנשואין, **מָה הֲוָיָה בְּכֶסֶף** - מה קדושין כסף, **אַף יְצִיאָה בְּכֶסֶף** - אף גרושין כסף, **קָא מַשְׁמַע לַן,**

מבררת הגמרא: **וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי** שדורש מ'וכתב לה' לרבות כל דבר הדומה לספר, **הַאי סְבָרָא מְנָא לֵיהּ** - סברה זו שאשה אינה מתגרשת בכסף מהיכן הוא לומד.

מבארת הגמרא: **נָפְקָא לֵיהּ** - הוא לומד זאת **מִסֵּפֶר כְּרִיתוּת, סֵפֶר כּוֹרְתָהּ, וְאֵין דָּבָר אַחֵר כּוֹרְתָהּ.**

וְרַבָּנַן, הַאי סֵפֶר כְּרִיתוּת מִיבְּעֵי לֵיהּ - פסוק זה שנאמר 'ספר כריתות', הם צריכים זאת ללמד **לְדָבָר הַכּוֹרֵת בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, לְכִדְתַנְיָא, הֲרֵי זֶה גִּיטֵךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן, עַל מְנָת שֶׁלֹּא תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ לְעוֹלָם אֵין זֶה כְּרִיתוּת כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי זֶה כְּרִיתוּת.**

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי נָפְקָא לֵיהּ מִכְּרֵת כְּרִיתוּת.

וְרַבָּנַן, כָּרֵת כְּרִיתוּת לָא דָּרְשִׁי.

משנה

מחיצה היא גבוהה י' טפחים, ושלא יהיה פרוץ מרובה

שֶׁיְּרָא שֶׁחָנְתָה בְּבִקְעָה, וְהִקִּיפוּהָ כְּלֵי בְהֵמָה, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא גֹּדֶר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְלֹא יְהוּ פִּירְצוֹת יְתֵרוֹת עַל הַבִּנְיָן.

פירצה שהיא עד עשר אמות היא כפתח

כָּל פִּירְצָה שֶׁהִיא כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת מוּתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּפֶתַח. יְתֵר מִכָּאן, אָסוּר.

גמרא

פרוץ כעומד

אִיתְּמַר, פָּרוּץ כְּעוֹמֵד,

רַב פָּפָּא אָמַר: מוּתָּר.

רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: אָסוּר.

רַב פָּפָּא אָמַר: מוּתָּר. הָכִי אַגְּמְרֵיהּ רַחֲמָנָא לְמֹשֶׁה - כך לימדה התורה את משה רבינו: **לָא תִּפְרוֹץ רוּבָּה,** וכיון שפרוץ כעומד, אין הרוב פרוץ.

רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: אָסוּר, הָכִי אַגְּמְרֵיהּ רַחֲמָנָא לְמֹשֶׁה - כך לימדה התורה את משה רבינו: **גְּדוֹר רוּבָּה,** וכיון שהרוב אינו גדור, אין זה מחיצה.

ראיה א: במשנה משמע שפרוץ כעומד מותר

תְּנַן, וְלֹא יְהוּ פִּירְצוֹת יְתֵרוֹת עַל הַבִּנְיָן, ומשמע: רק אם הפירצות יתירות אסור, **הָא כַּבִּנְיָן מוּתָּר** - אבל אם הפירצות הם כמו הבניין, מותר.

הצעת דחיית הראיה:

הגמרא דוחה את הראיה: **לָא תֵּימָא, הָא כַּבִּנְיָן מוּתָּר** - אל תאמר ותדייק ממה שאמרה המשנה שאם הפירצה יתירה אסור, ומשמע שאם הפירצה היא כבניין מותר, **אֶלָּא אֵימָא** - אלא תאמר ותדייק שרק אם הפירצה יתירה אסור, אבל **אִם בִּנְיָן יָתֵר עַל הַפִּירְצָה, מוּתָּר.**

שאלה על הדחייה:

שואלת הגמרא: **אֲבָל כַּבִּנְיָן מַאי אָסוּר** - לפי דחייה זו משמע שאם הפרוץ הוא כמו הבנוי, אסור, **אִי הָכִי לִיתְנֵי לֹא יְהוּ פִּירְצוֹת כַּבִּנְיָן** - אם כך קשה שהיה למשנה לומר: 'ולא יהיו פרצות כבניין'.

קַשְׁיָא - הגמרא לא מיישבת קושיא זו, ומסיימת שאכן זה קשה.

הצעת ראיה ב': במשנה בסוכה משמע שפרוץ כעומד מותר

תָּא שְׁמַע, הַמְקָרֶה סוּכָּתוֹ בְּשַׁפּוּדִין אוֹ בַּאֲרוּכוֹת הַמִּטָּה, שהם סכך פסול, **אִם יֵשׁ רֶיוַח בֵּינֵיהֶן כְּמוֹתָן,** וברווח זה יש סכך כשר, הסוכה **כְּשֵׁירָה,** ומשמע שלגבי בכך אם הסכך הכשר והפסול שווי הרי זה כשר, והרי זה הוכחה גם לגבי מחיצה שאם פרות כעומד הרי זו מחיצה.

דחיית הראיה: מדובר במשנה שהסכך הכשר הוא יותר מהסכך הפסול

הגמרא דוחה את הראיה, **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן** - כאן במשנה בסוכה במה אנו עסוקים, **כְּשֶׁנִּכְנָס וְיוֹצֵא** - כשהסכך הכשר שמניח ברווח בין השפודים יוצא ונכנס ברווח, והיינו מפני שהרווח שיש בין שפוד לשפוד הוא קצת יותר מגודל שפוד, ונמצא שהרוב הוא סכך כשר.

[שאלה על הדחייה:] שואלת הגמרא: **וְהָא אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם** - והרי יש אפשרות לצמצם ולעשות את הרווח שבין שפוד לשפוד בדיוק בגודל שפוד, ואם כן כיון שיתכן לבאר במשנה שהרווח בין שפוד לשפוד הוא כמלא שפוד, הרי מוכח במשנה שגם בפרוץ כעומד דינו כסתום.

תשובה א': **אָמַר רַבִּי אַמֵּי: בְּמַעֲדִיף** - רב הונא אכן יבאר שהרווח שיש בין שפוד לשפוד הוא יותר מגודל השפוד עצמו, והיינו 'נכנס ויוצא' כמבואר לעיל.

תשובה ב': **רָבָא אָמַר: אִם הָיוּ נְתוּנִין** השפודין **עֵרֶב, נוֹתְנוֹ** - את הסכך הכשר **שְׁתֵּי.** ואם היו נתונים **שְׁתֵּי, נוֹתְנוֹ עֵרֶב,** נמצא שהך הכשר מרובה שמלבד שהוא נמצא על החורים, הוא נמצא גם על הסכך הפסול, והרי הוא הרוב.

◆◆◆

תָּא שְׁמַע שְׁיָירָא שֶׁחָנְתָה בְּבִקְעָה וְהִקִּיפוּהָ בִּגְמַלִּין בְּאוּכָּפוֹת [יתבאר בעמוד הבא]

מהדורה זו מתייחדת בהגשת דברי הגמרא באופן שהלומד מקבל באופן ברור את ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא, השיטות והראיות.

בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד, מסוכמת במוחו ובליבו.

הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.

הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר חז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".

מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה והאותיות המאירות הם האבן השואבת ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507

a0533129507@gmail.com

0777554090 מפיקים בע"מ

בס"ד

ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]

במס' 036171111 - קול הלשון

ולהקיש * 70 - 700

9771565598004 34

19/08/2020 כ"ט אב תש"פ גמרא ופירושה